

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Történettudományi Intézet
Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti
Kutatócsoport

MOSZT Könyvek 21.

LDSZ Vagyonvédelmi Kft.

Nyomdai munkálatok: Kontraszt Plusz Kft.

ISSN: 1788-4810
ISBN: 978-963-429-801-4

MOSZT Könyvek 21.

Bene Krisztián

A Francia Antibolsevik Légió
a keleti hadszíntéren

PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport
Pécs, 2021

Szerkesztőbizottság

Elnök:

Sashalmi Endre

Tagok:

Bárdonicsek Dominika, Bebesi György, Bene Krisztián,
Hornyak Árpád, Katona Csaba, Kolontári Attila,
Igor Krjucskov, Norbert Spannenberger, Végh Ferenc.

Tanácsadó testület

Elnök:

Majoros István

Tagok:

Bodnár Erzsébet, Gennagyij Borgyugov, Szergej Filippov,
Halász Iván, Olga Khavanova, Székely Gábor, Alekszandr Sztika-
lin, Varga Beáta.

Szerkesztőség

Sorozatszerkesztő:

Bebesi György

Olvasószerkesztő:

Bebesi György, Kolontári Attila

A kötetet lektorálta:

Kolontári Attila

A kötetet szerkesztette:

Bárdonicsek Dominika

Technikai szerkesztő:

Csurgai Zoltán

Az elő- és hátlapot tervezte:

Liptai Attila

2., javított és bővített kiadás.

Tartalomjegyzék

Előszó a második kiadáshoz	9
Szakmai ajánló	11
Bevezetés.....	13
I. A kollaborációhoz vezető út.....	23
I.1. Francia külpolitika a két világháború között	23
I.1.1. Az első világháború hatása Franciaországra.....	23
I.1.2. Kiútkeresés a két világháború között.....	24
I.1.3. A francia szélsőjobb előretörése.....	28
I.2. Francia-német kapcsolatok a második világháborúban	41
I.2.1. Hadbalépés, vereség, fegyverszünet	41
I.2.2. A Vichy-rendszer születése, az első lépések a kollaboráció felé.....	47
I.2.3. Darlan együttműködési politikája	51
I.2.4. Laval visszatérése és külpolitikája.....	57
I.2.5. A párizsi kollaboráns pártok	62
I.2.6. A párizsi sajtó	72
I.2.7. A kollaboráns pártok tevékenységének mérlege..	75
II. A Francia Antibolsevik Légión születése.....	79
II.1. A háttér.....	79
II.2. A légión születése	80
II.3. A toborzás	88
II.4. A merénylet	100
II.5. A Légión tagjai.....	105
II.6. Az ideológia.....	117
II.7. A kiképzés.....	120
II.8. Döntés az alakulat bevetéséről	134
III. Moszkva kapui előtt.....	139
III.1. A frontra vezető út	139

III.2. Az első vonalban.....	146
III.3. A december 1-i támadás	151
III.4. A felváltás	159
III.5. Visszatérés a hátszágba.....	163
III.6. Az alakulat átszervezése.....	166
IV. Vichy közbelép: a Trikolór Légio tündöklés nélküli bukása	173
IV.1. A kormánypolitika változása.....	173
IV.2. Az egyeztető tárgyalások	176
IV.3. A toborzás.....	178
IV.4. Kísérlet az alakulat felállítására.....	182
IV.5. Az alakulat feloszlataása	186
V. Az Antibolsevik Légio a keleti hadszíntéren 1942–1944	191
V. 1. A III. zászlóalj a Szovjetunióban (1942. május–1943. május)	191
V.2. A III. zászlóalj Fehéroroszországban (1943. június–1943. december)	203
V.3. Az I. zászlóalj Fehéroroszországban (1942. július–1943. szeptember)	211
V.4. Az ezred újbóli felállítása és tevékenysége (1943. szeptember–1944. június)	219
V.5. Csata a Bobr-folyó mentén	227
V.6. Az LVF végnapjai	234
VI. A német hadsereg külföldi önkéntesei a keleti hadszíntéren	237
VI.1. A német haderő külföldi tagjai a Szovjetunióban....	237
VI.2. A megszállók és a lakosság kapcsolata	239
VI.3. Francia–magyar katonai kapcsolatok a keleti hadszíntéren	241

VI.3.1. A magyar megszálló csapatok.....	241
VI.3.2. A francia–magyar közös hadműveletek	245
VI.4. Egy másik franciaajkú alakulat tevékenysége.....	249
VI.4.1. A Vallon Légión létrehozása	249
VI.4.2. A vallon önkéntesek a Szovjetunióban	251
VI.4.3. A francia–vallon alakulatok tevékenységének összevetése.....	255
VII. Az LVF tevékenységének mérlege	257
Életrajzok.....	261
Mellékletek	277
Képek jegyzéke	343
Térképek jegyzéke.....	345
Források és szakirodalom.....	347
A MOSZT Könyvek sorozat kötetei.....	361
A MOSZT Füzetek sorozat kötetei.....	365
A MOSZT egyedi kiadványai.....	366

Előszó a második kiadáshoz

A nagyobb lélegzetű tudományos dolgozatokkal kapcsolatban gyakran szokták idézni azt a mondást, hogy az ilyen típusú munkákat nem lehet befejezni, csak abbahagyni. Mint a legtöbb általánosító megjegyzés, természetesen ez sem teljesen igaz, de kétségtelen tény, hogy mire a szerző a végére ér egy hosszabb tudományos értekezésnek, már számos dolgot másképpen lát, mint amikor elkezdte írni az adott témát feldolgozó kötetet. Nyilvánvaló módon ez lehetőséget ad számos kisebb-nagyobb módosítás elvégzésére a kéziratban, amelyeknek köszönhetően a nyomdába adott munka minden bizonnyal sokkal kiérleltebb – vagy legalábbis kevesebb hibát tartalmazó – lesz, mint az első változat volt.

Ugyanakkor az élet nem áll meg egy kötet megjelenése után, hiszen – remélhetőleg – számos olvasóhoz eljut a mű, amelyet a tudományos élet szereplői is értékelnek, véleményüknek pedig legtöbbször recenziókban vagy pedig saját publikációik megfelelő részében adnak hangot. Ezek a visszajelzések általában eljutnak a szerzőhöz is, aki időközben folytatja kutatásait, újabb eredményeket tár fel, valamint a korábbiakat kiegészítő összefüggéseket lát meg, amelyek formálják és alakítják a korábban közreadott témáról kialakított képét. Általában ezek az új meglátások az évek során tanulmányok és szakcikkek formájában napvilágot is látnak, amelyekre aztán a szakma újból reagál.

Ennek a körforgásnak az a természetes eredménye, hogy egy idő után számos olyan új elem kerül a szerző birtokába, amelyet hasznosnak érezne beépíteni a korábban megjelent kötetébe annak érdekében, hogy az olvasók is azzal a teljesebb képpel rendelkezzenek, mint amivel a téma kutatója. Magától értetődő módon az eredeti kötetet már nem lehet „feljavítani” ezekkel az eredményekkel, ugyanakkor szerencsés esetben lehetőség nyílik arra, hogy egy új kiadásban lehessen közreadni a korábban megjelent kötetet, amely tartalmazza az új eredmé-

nyeket, meglátásokat, valamint az első kiadás esetleges hiányosságainak javításait is.

Jelen sorok szerzője abba a szerencsés és ideális helyzetbe került, hogy a Pécsi Tudományegyetemen működő Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport vezetőjének, Bebesi Györgynek a jóvoltából módja nyílt közreadni az első alkalommal 2013-ban megjelent kötetének egy ilyen javított és bővített második kiadását. A kötetben számos formázási és stilisztikai hiba javításra került, sok helyen kiegészítő információk kerültek beillesztésre, esetleges pontatlan megállapítások pedig kijavításra. A szakmai visszajelzésekre reagálva egy új fejezet is megírásra került, amely az elmúlt évek kutatásaira alapozva szélesebb kontextusba helyezve ad realisabb képet a német hadsereg kötelékében a keleti hadszíntéren szolgálatot vállaló külföldi önkéntesekről.

Sajnálatos módon a kötet alapját képező doktori értekezésem témavezetője, Ormos Mária professzorasszony már nem élhette meg a második kiadás megjelenését, ezért ezzel a kiadvánnyal az ő emléke előtt is szeretnék tisztelegni minden tanítványa nevében, akik sokat köszönhetnek neki a tudományos pályán való elindulásukhoz nyújtott önzetlen segítségért.

*Bene Krisztián
Pécs, 2021. október*

Szakmai ajánló

Közhelyes megállapítás, de ettől még igaz, hogy a jelenkor iránt érdeklődő történészek számára a második világháború a kutatási témák kimeríthetetlen tárházát jelenti. A konfliktus lezárulása óta elképesztő mennyiségű könyv, szaktanulmány és népszerűsítő cikk került publikálásra, úgyhogy az ember már-már azt hihetné, a témával kapcsolatban nincs feltáratlan terület, mindent tudunk, új eredmények már nem várhatók. Természetesen erről szó sincsen. Egyrészt azért, mert az idő előrehaladásával szükségképpen változik a múlt megítélése, új szempontok, új megközelítési módok bukkannak fel. Másrészt állandóan újabb és újabb források válnak hozzáférhetővé, amelyek árnyalják az eddig felrajzolt képet és a meglévő tudás újragondolására készítetik a tudósokat.

A Pécsi Tudományegyetem tanárának, Bene Krisztiánnak a könyve remekbeszabott példája mindennek. A kötet egy régebben elvégzett kutatás felfrissítését jelenti, szükségképpen tükrözve a szerző szemléletmódjában időközben bekövetkezett változásokat. Ennek fényében újraértékeli a forrásait és a szakirodalmat, amiben nyilvánvalóan az elmúlt mintegy tíz évben kikutatott újabb információk, adatok is a segítségére voltak. Valójában ez a törekvés nemcsak elismerésre méltó, hanem talán elvárható is: a történésznek folyamatosan készen kell állnia arra, hogy az általa kutatott, kedvenc témáiról felhalmozott tudását bővítse és kiegészítse, ami akár a korábbi véleménye megváltoztatását is maga után vonhatja egy-egy részmegállapítással vagy akár az egész összképpel kapcsolatban.

A kötet azonban nem csupán emiatt érdemi ki az olvasó érdeklődését. Olyan témát boncolgat, amely úgyszólván ismeretlen a magyar közönség számára, hiszen az elmúlt évtizedekben csak elvétve születtek a franciák náci Németországgal való *fegyveres* kollaborációját bemutató szakmunkák (ezek egy részéért éppen Bene Krisztián a „felelős”). Ez a probléma Franciaországban rendkívül érzékeny, ugyanis 1944–1945 után az uralkodó narratíva a francia társadalmat egységesen az „El-

lenállás népeként” állította be, s teljességgel figyelmen kívül hagyta a megszálló német hatóságokkal való széleskörű együttműködést. Erről a kollaborációról sokáig még beszélni sem nagyon lehetett, arról pedig különösen kevés szó esett, hogy a kollaboráció „legszélsőségesebb formájaként” franciák is harcoltak a németek oldalán a keleti fronton. Szerencsére az utóbbi évtizedekben lefolytatott kutatásoknak köszönhetően ma már teljesen más a helyzet. A francia szakemberek sokat tettek azért, hogy a társadalom történeti tudata és emlékezete átalakuljon, a korszakról valóságosabb kép bontakozzon ki.

Bene Krisztián kötetének az adja a különlegességét, hogy magyar történészként kívülről, mintegy kívülállóként szemléli a kérdést, így felül tud emelkedni a Franciaországban a téma érzékenysége miatt még mindig fel-fellobbanó, politikai felhangoktól sem mentes vitákon. A hazai olvasóközönség számára pedig nem lehet mellékes az sem, hogy bemutatásra kerülnek a Wehrmacht oldalán a Szovjetunióban harcoló francia és magyar alakulatok közötti kapcsolatok, kettejük közös hadműveletei, ami a magyar megszálló csapatokra vonatkozó tudásunkat is bővíti. Bene Krisztiánnak a különböző francia és német levéltárakban, könyvtárakban és kutatóhelyeken éveken át végzett lelkiismeretes gyűjtőmunkája, a tekintélyes szakirodalom alapos ismerete a garancia arra, hogy a most publikált tudományos eredményei hitelesek, a szakmai vitákban is megállják a helyüket. Méltán ajánlhatók az olvasók figyelmébe.

*Ferwagner Péter Ákos
SZTE Történeti Intézet*

Bevezetés

A kedves olvasó egy olyan könyvet tart a kezében, amely több mint öt éves kutatás eredményeit kísérli meg összefoglalni és közreadni a téma iránt érdeklődőknek. A francia fegyveres kollaborációval mint politikai, katonai és társadalmi jelenséggel 2006-ban doktori tanulmányaim keretében kezdtem el foglalkozni Ormos Mária profeszorasszony irányítása alatt. A többéves kutatómunka végül 2010 decemberében érett be, amikor jelen sorok szerzőjének *A francia fegyveres kollaboráció a második világháborúban* című doktori értekezése *summa cum laude* minősítést kapott a Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori Iskolájában lezajlott védést követően. Ennek a munkának egy átszerkesztett, sok szempontból továbbgondolt és bizonyos fejezeteit mellőző változatát nyújtom át az olvasónak bízva abban, hogy akkora érdeklődéssel fogja olvasni, mint amekkora lelkesedéssel jómagam készítettem a kutatás éveit alatt.

Doktori értekezésemben a második világháború egy sokak által kevés figyelemre méltatott jelenségével foglalkoztam, a megszálló német erőkkkel való kollaborációval. Annak is egy speciális változatát vizsgáltam meg közelebbről, nevezetesen a franciaországi fegyveres kollaborációt.

Munkám kezdetén még nem tudtam, hogy milyen nehézségekbe fogok ütközni a kutatás során. Míg Magyarországon a téma szinte teljesen ismeretlen és így még másodlagos forrásokból sem kutatható, addig Franciaországban – néhány, többnyire szélsőséges megnyilvánulástól eltekintve – általánosan tekinthető az a szándék, hogy a történelemnek ezt a fejezetét ne bolygassa meg senki. Ebből kifolyólag még a meglévő forrásokhoz való hozzáférés is komoly kihívást jelent a téma iránt érdeklődő kutató számára. Mindezek eredményeképpen a francia fegyveres kollaboráció kutatása rendkívül nehéz, de nagyon szép feladat egy történész (különösen egy külföldi történész) számára.

A téma látszólagos jelentéktelensége ellenére nagyon gazdag és szerteágazó, ugyanis Franciaország esetében a fegyveres együttműködés több fajtáját lehet megkülönböztetni. Az első típus, amely állami szinten jelent meg és leginkább érintette a lakosságot, a rendőrség tevékenysége volt, amely fegyveres rendfenntartó erőként nagyon aktívan részt vett a megszálló hatóságokkal való együttműködésben. Meglepő módon ez az együttműködés gyakran messze meghaladta a német fél által elvárt mértéket és még a megszálló hatóságok elismerését is kiváltotta.¹

A kollaboráció legszélsőségesebb formája a német hadsereggel való fegyveres együttműködés volt a különböző szövetséges hatalmak elleni hadjáratokban. Ez szinte kizárólagosan a keleti fronton való részvételt jelentette, ahol nem állt fenn az a veszély, hogy a francia önkéntesek saját – szövetséges oldalon harcoló – honfitársaikkal kerülnek szembe, bár a háború előrehaladtával rövid időre az észak-afrikai hadszíntéren is felbukkantak ezek az önkéntesek. A tevékenység több szervezet keretein belül zajlott, amelyek egy része részletesen bemutatásra kerül a későbbiekben.

Ez a téma annál is érdekesebb, mivel maga a francia történetírás sem szentelt neki különösebb figyelmet. Általánosságban megállapítható, hogy Franciaország második világháborús szereplését csupán az 1939–40-es hadieseményekkel, illetve a Charles de Gaulle tábornok által alapított és vezetett Szabad Franciaország mozgalommal, valamint a francia Ellenállás tevékenységével és harcaival azonosítják. Ezekről az eseményekről bármely, a téma iránt érdeklődő személy könyvtárnyi irodalmat talál francia és más idegen nyelveken. Ugyanakkor ez csupán az érme egyik oldala, hiszen a megszállás alatt és után a németekkel aktívan szembeszálló erők (a Szabad Francia Erők és az Ellenállás) a lakosság alig egy százalékát tudták mozgósítani. A 40 milliós ország lakosságának döntő többsége

¹ A témával kapcsolatban lásd Berlière, Jean-Marc – Chabrun, Laurent: *Les policiers français sous l'occupation d'après les archives inédites de l'épuration*. Perrin, Paris, 2001.

nem vállalt aktív szerepet egyik oldalon sem, ugyanakkor pedig volt egy másik 1 százalék is, amely a németekkel való együttműködést választotta, sőt közülük egyesek a német fegyveres erők kötelékében vállalt fegyveres szolgálattól sem riadtak vissza.

Noha teljesen érthető, hogy francia részről nem volt túlságosan nagy érdeklődés a németek oldalán harcoló franciák történetének feldolgozása iránt, ugyanakkor ez a fejezet is hozzátartozik Franciaország második világháborús történetéhez. Ebből a felismerésből kifolyólag születtek olyan francia művek, melyek ezzel a kérdéssel foglalkoztak. A legismertebbek ezek közül a Jean Mabire és Éric Lefèvre szerzőpáros által a nagyközönség számára írt könyvek, melyek inkább történelmi tárgyú regények, semmint történelmi igénnyel megírt szakmunkák, azonban használatuk ennek ellenére sem mellőzhető, mivel viszonylag korai megjelenésüknek köszönhetően (az 1970-es években jelentek meg első kiadványaik) számos, máshol nem elérhető visszaemlékezést tartalmaznak a túlélő önkéntesek részéről. Hozzá kell tenni, hogy mivel nem történészek írták ezeket a műveket, számos esetben hajlamosak idealizálni történeteik szereplőit, illetve eltúlozni azok szerepét és jelentőségét a háborúban és általában a hadiesemények kimenetelében. Ugyanakkor más forrásokkal párhuzamosan használva meglepően hasznos segítséget jelentenek az események jobb – elsősorban alulnézeti – megismeréséhez. Mellettük számos hivatásos történész is foglalkozott a téma valamelyik – katonai, politikai, esetleg szociológiai – részével (a legismertebbek közülük Henry Rousso, Jean-Paul Brunet, Philippe Burrin, Jacques Delarue, Jacques Delperrié de Bayac, Michèle és Jean-Paul Cointet, André Brissaud, Raymond Muelle)².

² Rousso, Henri: *Un château en Allemagne, La France de Pétain en exil. Sigmaringen 1944-1945.* Seuil, Paris, 1980. (A továbbiakban ROUSSO 1980.) Brunet, Jean-Paul: *Jacques Doriot. Du communisme au fascisme,* Balland, Paris, 1986. (A továbbiakban BRUNET 1986.) Burrin, Philippe: *La dérive fasciste : Doriot, Déat, Bergery, 1933-1945.* Seuil, Paris, 1986. (A továbbiakban BURRIN 1986.) Delarue, Jacques: *Trafics et crimes sous l'Occupation.* Fayard, Paris, 1968. (A továbbiakban DELARUE 1968.) Delperrié de Bayac,

Ezek közül a leghasznosabbnak Pierre Giolitto-nak a német hadsereg francia önkénteseiről és a Francia Milícia (*Milice française*) nevű félkatonai szervezetről írt könyvei³ bizonyultak, melyek a témához kapcsolódva már valódi levéltári kutatások eredményeit is bemutatták, mégha ezek a katonai levéltárak anyagait nem is érintették. Ezek mellett érdemes még megemlíteni olyan, a téma kapcsán publikáló szerzőket, mint Robert Forbes, Henri Mounine, Pierre P. Lambert, Gérard Le Marec vagy Dominique Venner.⁴ Ez utóbbiak elsősorban a máshol nem közölt visszaemlékezések miatt érdekesek a kutató számára, azonban megbízhatóságukat – és ebből kifolyólag – felhasználhatóságukat nagymértékben csökkenteti az a tény, hogy levéltári forrásokat szinte egyáltalán nem tartalmaznak.

E könyv célja a második világháború alatti francia fegyveres együttműködés – konfliktus előtti és alatti – politikai

Jacques: Histoire de la Milice 1918-1945. Fayard, Paris, 1969. (A továbbiakban DELPERRIÉ 1969.) Cointet, Jean-Paul: La Légion française des combattants 1940-1944. La tentation du fascisme. Albin Michel, Paris, 1995. (A továbbiakban COINTET 1995.) Cointet, Michèle – Cointet, Jean Paul (szerk.): Dictionnaire historique de la France sous l'Occupation. Tallandier, Paris, 2000. (A továbbiakban COINTET – COINTET 2000.) Brissaud, André: Pétain à Sigmaringen, 1944-1945. Perrin, Paris, 1966. (A továbbiakban BRISAUD 1966.) Muelle, Raymond: Le Bataillon des Réprouvés. Indochine 1949-1950. Presses de la Cité, Paris, 1990. (A továbbiakban MUELLE 1990.)

³ Giolitto, Pierre: Volontaires français sous l'uniforme allemand. Perrin, Paris, 2007. (A továbbiakban GIOLITTO 2007.), illetve Histoire de la Milice. Perrin, Paris, 1997. (A továbbiakban GIOLITTO 1997.)

⁴ Forbes, Robert: Pour l'Europe, les volontaires français de la Waffen-SS. L'Aencre, Paris, 2005. (A továbbiakban FORBES 2005.) Mounine, Henri: Cernay 40-45. Polygone, Ostwald, 1999. (A továbbiakban MOUNINE 1999.), illetve Le siège de Kolberg. 4-18 mars 1945. L'Homme libre, Paris, 2009. (A továbbiakban MOUNINE 2009.) Lambert, Pierre P. – Le Marec, Gérard: Organisations, mouvements et unités de l'État français, Grancher, Paris, 1992 (A továbbiakban LAMBERT – LE MAREC 1992.), Lambert, Pierre P. – Le Marec, Gérard: Partis et mouvements de la collaboration. Grancher, Paris, 1993. (A továbbiakban LAMBERT – LE MAREC 1993.), illetve Lambert, Pierre P.-Le Marec, Gérard: Les Français sous le casque allemand. Grancher, Paris, 1994. (A továbbiakban LAMBERT – LE MAREC 1994.) Venner, Dominique: Histoire de la collaboration, Pygmalion, Paris, 2000. (A továbbiakban VENNER 2000.)

hátterének, kialakulásának, valamint annak egyik legfontosabb – bár távolról sem kizárólagos – megnyilvánulási formájának, a Francia Antibolsevik Légiónak (*Légion des volontaires français contre le bolchevisme*) a bemutatása. Ennek a speciális együttműködésnek alapvetően két bázisa volt: egyik oldalról az 1940-es háborús vereség után Vichy központtal létrejött Francia Állam, amely így próbálta meg elérni a fegyverszüneti megállapodás feltételeinek enyhítését, másrészt pedig a szélsőjobboldali pártok, melyek – ideológiai vagy öncélú okokból – a németekkel való szoros együttműködéstől reméltek (egyébként marginális) franciaországi politikai pozícióik érdemi javulását.

Teljesen egyértelmű, hogy ez a katonai részvétel nem gyakorolt sorsdöntő befolyást a háború menetére, de megismerése teljesen új megvilágításba helyezi Franciaország háború alatti szerepvállalását, mely ezidáig szinte teljesen egyoldalúan volt bemutatva mind a nyugati, mind a magyar történetírásban. Ennek alapján egyértelművé válik, hogy Franciaország második világháborús katonai szerepvállalása sokkal inkább annál, mint amilyenek eddig tartották. Ugyanakkor azt is fontos megjegyezni, hogy bár ez a katonai részvétel nagyságrendileg nem maradt el a De Gaulle vezette erőktől, tehát a németek oldalán harcoló franciák története ugyanolyan joggal szerepelhet(ne) a történelemkönyvekben, mint a Szabad Francia Erők – sokszor és sok helyen leírt – harcai, ettől függetlenül érdemi befolyást természetesen nem gyakorolt a háború menetére.

A könyv hét részre tagolódik. Az első fejezetben azt vizsgáltam, hogy milyen kül- és belpolitikai háttér vezetett el a francia fegyveres együttműködés megjelenéséig. Ennek során áttekintettem Franciaország két világháború közötti, Németországgal kapcsolatos külpolitikai irányvonalának alakulását és változásait, melyek alapvetően befolyásolták az események későbbi alakulását. Bár ez az eseménysorozat önmagában is rendkívül érdekes, terjedelmi okokból itt csupán a főbb pontok vázlatos bemutatására szorítkoztam. Ezzel párhuzamosan

bemutattam a franciaországi szélsőjobboldali erők aktivizálódását, az ezek soraiba tartozó különböző pártokat és politikai mozgalmakat, valamint ezek támogatottságát a kor társadalmában egészen 1936-os betiltásukig. Ugyanazt a megközelítést alkalmaztam az 1940–45 közötti korszakra vonatkozóan, amikor Franciaország külpolitikájának német–francia tengelye mentén folytattam vizsgálódásaimat. Áttekintettem a politikai rendszer változásait, a francia kormánypolitika kiütkeresését és a Németország felé történő orientációt. Ugyanakkor részletesen megvizsgáltam a francia szélsőjobboldali erők háború alatti, német támogatással történt újjászületését, aktivitását és elköteleződésük hátterét a németekkel való fegyveres együttműködés irányába.

A következő két fejezet ezeknek a szélsőséges erőknek a fegyveres együttműködésben játszott kezdeti szerepét tekinti át részletesen. Ennek keretében a Francia Antibolsevik Légió születését és a keleti hadszíntéren 1941 telén játszott szerepét ismerheti meg az olvasó. Ebben a részben ennek az együttműködésnek a politikai és katonai vonatkozásai kerülnek előtérbe, melyek a témakörön belül mind a szakmai, mind pedig a nagyközönség által talán a legkevésbé ismertek.

A negyedik fejezet azt a folyamatot tekinti át, melynek keretén belül a Francia Állam egyre fokozódó, önkéntes szerepvállalása fokozatosan teret nyer a fegyveres együttműködésben. Ennek keretében egy olyan államilag felállított szervezet – a Trikolór Légió (*Légion tricolore*) – részletes története kerül előtérbe, melyek létezése és tevékenysége csupán meglehetősen szűk körben ismert.

Az ötödik fejezet az Antibolsevik Légió keleti fronton vívott harcait mutatja be 1942 és 1944 között. Az itteni hadműveletek és harcok közreadása ugyan teljes részletességgel nem lehetséges a terjedelmi keretektől kifolyólag, de a legfontosabb események és az általános tendenciák, valamint jellegzetességek megismertetése megvalósítható – elsősorban a német katonai levéltári források anyagainak köszönhetően.

Az utolsó előtti rész áttekintést ad a német hadseregben szolgálatot vállaló külföldi önkéntesek alakulatairól annak érdekében, hogy az összeurópai fegyveres kollaboráció ismeretében lehessen véleményt formálni a francia fegyveres szerepvállalás jelentőségéről.

Az utolsó fejezet összefoglalást és értékelést tartalmaz, amelyet követően számos melléklet található a kötet lezárásaként, amelyek a téma iránt érdeklődők számára nyújthatnak hasznos kiegészítő információkat. Ezek között első helyen a kötetben szereplő legfontosabb személyek rövid életrajzai találhatóak, amelyeket a témához kötődő fontosabb levéltári iratok egy rövid, húsz tételből álló részletének bemutatása követ. A kötet legvégén a felhasznált elsődleges és másodlagos források listája található.

A téma lehető legjobb bemutatásához nagyszámú elsődleges és másodlagos forrásra támaszkodtam a dolgozat elkészítése során. A munka gerincét a Párizsban található *Archives nationales, Institut d'Histoire du Temps Présent, Service Historique de la Défense*, illetve a freiburgi *Bundesarchiv-Militärarchiv* francia és német levéltárak anyagai adták, melyek feldolgozása és összehasonlítása rendkívül tanulságos volt. Ennek köszönhetően a tényanyag (helyek, dátumok, létszámok) tekintetében meglehetősen nyugalommal és biztonsággal dolgozhattam kutatásaim végére. Ugyanakkor ez csupán a történet egyik oldalát tárta volna elének, ezért ezek mellett nagyszámban használtam a túlélőknek az elmúlt több mint fél évszázad folyamán megjelent visszaemlékezéseit, melyek lehetővé tették sok, a levéltári iratanyagban nem szereplő részlet megismerését is. Hozzá kell tennem, hogy mind a levéltári anyagok, mind a visszaemlékezések feldolgozása során igen komoly forráskritikai tevékenységet kellett kifejtenem, mivel mindenhol akadtak tévedések, túlzások és szándékos torzítások is. Ebből kifolyólag kizárólag olyan információkat közöltem könyvemben, melyek több – hiteles – forrásból is megerősítést nyertek a kutatás folyamán.

A levéltári anyag létszámra legnagyobb részét a párizsi *Archives nationales* szolgáltatta, mely nagyon jó általános for-

rásnak bizonyult a vizsgált témakör szinte egészéhez. Ugyanakkor ez volt legnagyobb hátránya is, mivel nagy mennyiségű anyagban kellett megtalálni azt a néhány specifikus információt, mely tényleg használható és megbízható volt. Ez különösen igaz a bírósági perek iratanyagára, ahol a jegyzőkönyvek tartalma sok esetben nem fedte a valóságot a vádlottak szándékos mellébeszélése és torzítása miatt.

Nagyon hasznos volt a szintén párizsi *Institut d'Histoire du Temps Présent* (korábban *Comité d'histoire de la Seconde Guerre mondiale*) iratanyaga,⁵ mely számos olyan forrást tartalmazott, melyek máshol nem voltak fellelhetőek a korszakról.

Az egyik legnagyobb meglepetést kutatásaim során a vinnennes-i *Service Historique de la Défense* anyagai nyújtották, melyek kezdetben alacsony számuk miatt nem tűntek túl kecsegtetőnek, azonban minőségük és információgazdagságuk miatt legértékesebb és leghitelesebb forrásaimnak bizonyultak a munka során.

Hasonló élményben volt részem Freiburgban is, ahol a katonai levéltár (*Bundesarchiv-Militärarchiv*) sehol máshol nem létező kép- és iratanyagot tartalmaz erre a témakörre vonatkozóan, amelyek felhasználása nélkül jelen formájában nem készülhetett volna el ez a munka.

Hozzá kell tennem, hogy minden levéltárban tapasztaltam, hogy a fondjegyzékek tanulsága szerint a témára vonatkozó forrásanyag egy része sajnálatos módon áldozatul esett ismeretlenek „gyűjtőszendélyének”. Őszintén remélem, hogy csupán néhány, a téma iránt lelkesedő személy magánakciójáról van szó, nem pedig valamifajta szisztematikus eltüntető kísérletről, bár a hiányzó anyagok természete miatt sajnos ezt sem tudom kizárni. Mindezzel együtt úgy vélem, hogy a különböző levéltárak anyagainak használata lehetővé tette számomra, hogy a fontosabb információk minden részterületen a helyükre kerüljenek.

⁵ Praktikus okokból ezeket az anyagokat az Archives nationales által őrzött másodpéldányok felhasználásával dolgoztam fel.

Az elsődleges források közé tartoznak a korabeli sajtó írásai is, melyek egy részét a levéltárak állományában, másik részét pedig a párizsi *Bibliothèque Nationale de France* raktáraiban találtam meg és dolgoztam fel. Az idetartozó újságokra vonatkozóan további információk az első fejezetben a párizsi jobboldali sajtó bemutatásánál találhatók.

A másodlagos források bemutatásánál a legnagyobb gondot a bőség és a szűkösség kettőssége okozta. A második világháborúval foglalkozó francia, német, angol és magyar nyelvű művek könyvtárakat töltenek meg, így az általános információk, illetve a Franciaország politikatörténetére vonatkozó információk bemutatásához nem okozott nehézséget megfelelő forrásokat találni. A szűkebb téma feldolgozásához azonban már nem állt rendelkezésre ilyen mennyiségű és minőségű másodlagos forrásanyag. A leghasznosabbnak a háborút megjárt francia önkéntesek visszaemlékezései bizonyultak, melyek beszerzése ugyanakkor igen nagy kihívást jelentett, mivel ezeknek az írásoknak egy része igen régen, kis példányszámban jelent meg, és a francia könyvtárak nem igazán törekedtek arra, hogy állományukban megőrizzék ezeket. Ugyanakkor az elmúlt évtizedben a téma iránt tanúsított növekvő érdeklődésnek köszönhetően több kötetet újból kiadtak, valamint néhány olyan mű is megjelent, mely az elmúlt évtizedek folyamán fiókban pihent. Hozzá kell tenni, hogy a kritikai érzékre itt is nagy szükség volt, mivel olyan írások is megjelentek, melyek szerzői semmilyen kapcsolatban nem álltak a fegyveres együttműködéssel, csupán lelkesedésüknek adtak ilyen formában hangot. Ezek kiszűréséhez nagy segítséget nyújtott a keleti frontot megjárt francia önkéntesek túlélőinek szövetsége (*Cercle des Descendants et des amis des Vétérans français du Front de l'Est, 1941-1945*), melynek állásfoglalásai lehetővé tették, hogy autentikus forrásból származó műveket használjak fel kutatásaim során.

* * *

Nagyon sok embernek tartozom köszönettel a munka során nekem nyújtott segítségéért, akiknek sajnos itt nem áll módomban egyenként köszönetet mondanom, mindazonáltal hála-kifejezése mellett mégis szeretnék néhány személyt külön is kiemelni.

Mindenekelőtt köszönettel tartozom témavezetőmnek, Ormos Mária professzorasszonynak, akinek tanácsai és kérdései számos hiba elkövetésétől kíméltek meg doktori értekezésem megírása folyamán.

Hálás köszönettel tartozom Daniel Laurent-nak, akinek önzetlen segítsége hatalmas hozzájárulást jelentett kutatásaimhoz. Nem csupán a túlélők által gyűjtött visszaemlékezések „megrostálásában” segített és jelentős dokumentumgyűjteményébe engedett betekintést, de számtalan hasznos tanáccsal is ellátott a kutatás évei során.

Végezetül pedig nagyon köszönöm családom minden tagjának az elmúlt években nyújtott támogatást, türelmet és megértést. Nélkülük nem sikerült volna.

I. A kollaborációhoz vezető út

I.1. Francia külpolitika a két világháború között

I.1.1. Az első világháború hatása Franciaországra

Az első világháború a győztes államok közül Franciaországra gyakorolta a legmélyebb és legmaradandóbb hatást, mivel méretéhez képest ez az ország szenvedte el a legnagyobb veszteségeket a központi hatalmak ellen folytatott háború során. 1,4 millió katona vesztette életét a konfliktusban (a felnőtt férfilakosság közel 10 százaléka), miközben 250 000 eltűnt, 740 000 pedig meggyomorodott.⁶ Az anyagi veszteség is igen jelentős volt, az ország északkeleti részének infrastruktúrája hatalmas károkat szenvedett, az állam pedig teljesen eladósodott.⁷ Ezeknek a jelentős veszteségeknek két következményük volt, melyek a második világháborúig kihatottak a francia politikai és társadalmi életre: Franciaország arra törekedett, hogy mindenáron elkerüljön egy hasonló konfliktusban való részvételt – és azzal járó hatalmas veszteségeket –, ugyanakkor pedig a háború minden felelősségét és terhét Németországra hárította és ebből kifolyólag vele akarta megfizettetni saját háborús adósságait, miközben a szigorú békefeltételekkel el kívánta lehetetleníteni a német katonai erő újjáéledését.⁸

A Versailles környéki békék által létrehozott új európai rendszer látszólag meg is adta azokat a garanciákat, amelyekre Franciaország vágyott, azonban a Wilson elnök vezette Egyesült Államok támogatásának elmaradása már előrevetítette a következő évtizedek folyamán felmerülő problémákat. A helyzetet tovább súlyosbította az a tény, hogy Anglia, a győztes vezető hatalmak harmadik jelentős tagja, szintén nem nézte jó szemmel a francia törekvéseket, melyek egy európai

⁶ Ormos Mária – Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Osiris, Budapest, 1998. (A továbbiakban ORMOS – MAJOROS 1998.) 281.

⁷ Duby, Georges (szerk.): Franciaország története II. Osiris, Budapest, 2007. (A továbbiakban DUBY 2007.) 243–244.

⁸ VENNER 2000, 21–24.

francia hegemonia lehetőségét vetették fel, ezért 1938-ig számos alkalommal támogatták azokat a német diplomáciai törekvéseket, amelyek a szigorú békefeltételek lazítását, illetve eltörlését igyekeztek elérni.⁹

Franciaországnak ugyanakkor szembe kellett néznie azal a ténnyel is, hogy egyedül nem képes szembeszállni Németországgal, mely demográfiaileg és gazdaságilag is nagyobb erőt képviselt nála. Ráadásul a kedvezőtlen születési mutatók – melyek már hosszabb ideje negatív tendenciát követtek – hosszú távon még nagyobb erőeltolódást helyeztek kilátásba.¹⁰ Ez egyrészt félelmet keltett a francia vezető körökben, amely a háború utáni első években a német féllal szembeni agresszív fellépéshez vezetett, másrészt pedig egyfajta belenyugvást szült az elkerülhetetlen német talpraállításba a harmincas évek közepétől, amelyet megakadályozni nem, csupán lassítani lehetett.¹¹

Mindebből kifolyólag a francia politikai vezetés két világháború közötti tevékenységére az első világháborúból származó traumák és azokból levont következtetések nyomták rá a bélyegüket.

I.1.2. Kiútkeresés a két világháború között

Az 1920-as évek első felének külpolitikai kihívása eleinte gazdasági oldalon jelentkezett, mivel a háborús pusztítások és az ipar béketermelésre való átállításának lassúsága miatt gazdasági válság bontakozott ki Franciaországban. Ezt tovább súlyosbította a vesztes és győztes államok általános körbetartozása, amely mindenkit érintett, de általánosságban elmondható, hogy az Egyesült Államok hitelezőként, Németország pedig pedig adósként jelent meg a képletben. A többi győztes állam is nehéz helyzetben volt, mivel fennálló tartozásait a

⁹ Berstein, Serge (szerk.): Ils ont fait la paix. Le traité de Versailles vu de France et d'ailleurs. Les Arènes, Paris, 2018. (A továbbiakban BERSTEIN 2018.) 379–391.

¹⁰ DUBY 2007, 243., 252.

¹¹ VENNER 2000, 25–26.

Németország által fizetett jóvátétel terhére kívánták rendezni. Ennek késlekedése, illetve elmaradása azonban különösen kényes helyzetbe hozta Franciaországot, mely erre 1923-ban (korábbi hasonló kisebb akciók után) a Rajna-vidék megszállásával felelt. A logikusnak látszó terv azonban megbukott a német köztisztviselők – és általában a német társadalom – paszszív ellenállásán, melynek következtében a megszállás költségei magasabbak voltak, mint a leszállított nyersanyagok (szén, vas) értéke. Végül a brit közvetítéssel Londonban lezajlott konferencián megállapodás született a jóvátételi szállítások újraindítására, illetve az azok mennyiségére vonatkozó szabályok újratárgyalására, azonban az erőpolitikát folytató – vagy inkább folytatni kívánó – francia külpolitika egyértelműen kudarcot vallott.¹²

A nemzetközi politikában elszigetelődött és gazdaságilag lejtőre kényszerült Franciaország saját szövetségeseinek nyomására tárgyalóasztalhoz kényszerült, a kibontakozó gazdasági és politikai megbeszélések pedig nemcsak látványos eredményeket hoztak (1924. Dawes-terv, 1925. locarnói szerződések), hanem jelentős enyhüléshez vezettek a német-francia kapcsolatokban is, amelynek következtében Németország elfoglalhatta helyét a Népszövetségben.¹³ Ebben az általános enyhülési és megbékélési hangulatban valósulhatott meg a Kellogg-Briand békepaktum széleskörű aláírása, a Young-terv elfogadása (1929) és az utolsó megszállt német területek kiürítése is (öt évvel az eredetileg kitűzött határidő előtt),¹⁴ amelyek látszólag hozzájárultak az európai helyzet hosszútávú békés rendezéséhez.¹⁵ Ebben a hangulatban ismertettek francia részről egy Európai Egyesült Államok létrehozásáról

¹² Rioux, Jean-Pierre (szerk.): *Une histoire du monde contemporain*. Larousse, Paris, 2005. (A továbbiakban RIOUX 2005.) 97–98.

¹³ DUBY 2007, 253.

¹⁴ Cointet, Jean-Paul: *Histoire de Vichy*. Plon, Paris, 1996. (A továbbiakban COINTET 1996.) 58.

¹⁵ Az eredmények annyira biztatóak, hogy Aristide Briand és Gustav Stresemann, francia és német kormányfők 1926-ban közösen Nobel-békedíjat kaptak a két ország kapcsolatainak javításáért tett erőfeszítéseikért.

szóló tervet a nagyközönséggel, azonban az 1929-ben kirobbanó gazdasági válság alapjaiban változtatta meg a nemzetközi helyzetet.¹⁶

A súlyosbodó gazdasági helyzet olyan szélsőséges politikai erők hatalomra jutásához vezetett Németországban, melyekkel a gazdasági bázisát veszített és megosztott korábbi győztes hatalmak nem tudtak erőpozícióból tárgyalni. Annál is kevésbé, mivel a kiterjedt gyarmatbirodalommal rendelkező Franciaországban a különleges tengerentúli gazdasági szerkezet, az újjáépítések és a nagyarányú erődítési munkálatok miatt késve jelentkeztek a világválság hatásai, viszont ebből kifolyólag a kilábalása is csak jóval később következhetett volna be: a francia ipari termelés szintje még 1939-ben sem érte el az 1929-es szintet.¹⁷

A legnagyobb problémát mégis Nagy-Britannia és Franciaország eltérő álláspontjai jelentették, mivel míg előbbi nyitott volt a békeszerződés átgondolására és esetleges revíziójára, addig utóbbi elzárkózott ettől és különböző szövetségkötésekkel próbálta fenntartani az első világháború után kialakult helyzetet. Ennek a megosztottságnak az eredménye egy átgondolatlan és elhibázott engedménypolitika lett, amelynek következtében Németország lépésről-lépésre visszanyerte korábbi politikai, katonai és – részben – területi nagyhatalmi helyzetét.¹⁸

A francia külpolitika egy Közép- és Kelet-Európában kiépített szövetségi rendszerrel próbálta ellensúlyozni Németország 1933-tól egyértelművé váló nagyhatalmi törekvéseit. Ennek keretében a kisantant országaival fennálló kapcsolatokat erősítették meg és a Szovjetunióval is felvették a kapcsolatot – melynek eredményeként 1935-ben szovjet-francia kölcsönös segítségnyújtási egyezményt kötöttek –, azonban ez az irányvonal látványos kudarcot vallott a marseille-i merénylettel,

¹⁶ ORMOS – MAJOROS 1998, 317–321.

¹⁷ Davies, Norman: Európa története. Osiris, Budapest, 2002. (A továbbiakban DAVIES 2002.) 929–930.

¹⁸ ORMOS – MAJOROS 1998, 348–349.

melyben Louis Barthou francia külügyminiszter és Sándor jugoszláv király is életüket vesztették.¹⁹

A francia és brit politikusok csak 1939 tavaszán ébredtek rá arra, hogy az országaik által közel tíz éven át folytatott megbékélési politika zsákutcába jutott, és el kell kezdeniük felkészülni a közelgő háborús konfliktusra. Ekkor vált nyilvánvalóvá az is, hogy milyen súlyos hibát követtek el a politikai vezetők, amikor elmulasztották a fegyveres erők felkészítését az esetleges konfliktusra.²⁰ A német támadás kezdetén 1940-ben a szövetséges vezetés ugyan számszerűleg (94 francia, 22 belga, 10 brit és 9 holland hadosztály állt szemben 114 némettel; illetve 3000 szövetséges tank 2500 német ellen)²¹ és – többek között – technológiailag is megfelelő haderőt tudott kiállítani, azonban szervezetenként és legfőképpen stratégiaileg alárendelt helyzetbe hozták önmagukat,²² mikor háborús terveiket teljes egészében az 1930–38 között hatalmas költséggel épített Maginot-vonal jelentette védelemre alapozták.²³ Ez súlyos hibának bizonyult, mivel a védelmi rendszer két igen komoly hiányossággal is rendelkezett: egyrésztől távolról sem volt áthatolhatatlan, másrésztől pedig nem nyújtott védelmet a belga határ felől, így átkaroló hadművelet esetén teljesen használhatatlan volt.²⁴ A francia hadvezetés felkészületlenségét ellensúlyozhatták volna szövetségesei, azonban ezek kevesen voltak – számos ország a semlegesség kihirdetésével kívánta elkerülni a háborút, esetleg a német fél ígéretei csábították el, mint a Szovjetuniót, vagy az izolacionizmust választot-

¹⁹ DUBY 2007, 274-275.

²⁰ COINTET 1996, 64.

²¹ Azéma, Jean-Pierre – Bédarida, François (szerk.): La France des années noires. 1. kötet: De la défaite à Vichy. Éditions du Seuil, Paris, 1993. (A továbbiakban AZÉMA – BÉDARIDA 1993a.) 50.

²² Keegan, John: A második világháború, Európa, Budapest, 2008. (A továbbiakban KEEGAN 2008.) 107-110.

²³ Muracciole, Jean-François: La France pendant la Seconde Guerre mondiale. Librairie Générale Française, Paris, 2002. (A továbbiakban MURACCIOLE 2002.) 25., 49.

²⁴ KEEGAN 2008, 111-112.

ta, mint az Egyesült Államok –, illetve ugyanolyan felkészületlenül álltak a háború kitörésekor, mint Franciaország. Az egyetlen katonailag komoly erőt felvonultató szövetséges Nagy-Britannia volt, mely azonban csak ekkor vezette be újból a sorozást, ezért impozáns tengeri és légi hadereje mellett nem rendelkezett gyorsan hadba vethető, említésre méltó szárazföldi hadsereggel. Ugyan ezt részben ellensúlyozta flottájának és légierjének technológiai színvonala és létszáma, azonban ezek a Németország elleni hadműveletek első szakaszában szinte egyáltalán nem játszottak szerepet.²⁵ A helyzetet még tovább rontotta az a tény, hogy a franciák harci kedve – elsősorban az első világháborús nagy veszteségek emlékeinek hatására – meglehetősen alacsony volt, amelyet még tovább csökkentett a francia hadvezetés kivárára játszó stratégiája.²⁶

Mindezekből kifolyólag 1939–40 folyamán a német szárazföldi haderő – noha létszámbeli fölénnyel nem rendelkezett – felépítését, motiváltságát és vezetési struktúráját tekintve egyértelműen, technikai színvonalát tekintve pedig részben lépéselőnyben volt az angol–francia hadseregekkel szemben. A jól megválasztott és sikeresen végrehajtott megkerülő manőver ezekkel a tényezőkkel együtt eldöntötte az 1940. május 10-én meginduló nyugati hadjárat sorsát, melyben a németek fényes győzelmet arattak, a franciák pedig megalázó vereséget szenvedtek el mindössze öt hét alatt.²⁷

I.1.3. A francia szélsőjobb előretörése

A francia jobboldal általános megerősödésében komoly szerepet játszott két általános európai jelenség: a kommunista pártok megjelenése számos államban, majd pedig az ezt követően több országban is gyorsan erőre kapó fasiszta pártok térnyerése. Az előbbi elriasztó, utóbbi – annak is elsősorban olasz változata –

²⁵ Montagnon, Pierre: *La France dans la guerre de 39–45*. Pygmalion, Paris, 2009. (A továbbiakban MONTAGNON 2009.) 36–42.

²⁶ COINTET 1996, 70–71.

²⁷ Masson, Philippe: *Histoire de l'armée allemande 1939-1945*. Perrin, Paris, 2010. (A továbbiakban MASSON 2010.) 144–146.

pedig követendő példaként szolgált a francia társadalom egyes rétegei számára, melyek aztán különböző jobboldali szervezetekbe tömörültek a harmincas évek első felétől kezdve.²⁸

Mivel az 1870-es években kialakult harmadik köztársaság működése a különböző politikai erők (jobboldal, baloldal, radikálisok) gyorsan változó egyensúlyán alapult, a rendszer általános jellemzője volt a nagyfokú instabilitás, mely leglátványosabban a gyakori kormányváltásokban öltött testet. Az 1930-as évek elején a törvényhozásban többséget szerző koalíciós pártok nem voltak képesek hatékony együttműködési politikát kialakítani, ezért folyamatosan napirenden voltak a kormányváltások és -váltások. Ezt a bizonytalanságot tovább fokozta a szélsőjobboldali erők megerősödése.²⁹

Az egyik legelső és legnagyobb hatást gyakorló ilyen szervezet az *Action française* (Francia Cselekvés) volt, amely a szélsőjobboldalhoz közelálló nacionalista nézeteivel vált ismertté a századelőn. A mozgalom 1898-ban jött létre a Dreyfus-ügy kapcsán, melyben egyértelműen a zsidó származású tiszt bűnössége mellett foglalt állást. A monarchista és nacionalista eszméket valló szervezet az ugyanazt a nevet viselő napilap főszerkesztőjének, Charles Maurras-nak a hatása alatt állt. Az *Action française* című lap 1908-tól kezdve jelent meg és a politikai mozgalom legfőbb orgánusaként Maurras politikai filozófiáját, az úgynevezett integrál nacionalizmust hirdette. Ez olyan fontosabb alapokra épült, mint a királyság visszaállítása és a katolikus egyház hatalmának megerősítése. Ellenségeit a zsidókban, a protestánsokban, a szabadkőművesekben és a külföldiekben határozta meg (utóbbiak esetében nem tett különbséget a németek és az angolok között).³⁰ Számos olyan jobboldali mozgalom jött létre a huszadik század első évtizedeiben Franciaországban, melyek inspirációt merítettek

²⁸ BURRIN 1986, 23-26.

²⁹ Baruch, Marc Olivier: *Servir l'Etat français. L'administration en France de 1940 à 1944*. Fayard, Paris, 1997. (A továbbiakban BARUCH 1997.) 21-33.

³⁰ Winock, Michel: *Nationalisme, antisémitisme et fascisme en France*. Seuil, Paris, 2004. (A továbbiakban WINOCK 2004.) 20-22.

Maurras ideológiájából. Ezek mellett természetesen az *Action française*-nek is megvolt a saját szervezete, vagyis ligája (*Ligue d'Action française*), mely jelentős befolyást gyakorolt a korszak katolikus elitjére és a jobboldal vonzáskörébe került fiatalságra is. A liga a két világháború közti időszakban is megőrizte népszerűségét, mivel taglétszáma még 1934-ben is közel 60 000 főre volt tehető. A szervezet rendelkezett egy 1908-ban létrehozott, erőszakos akciótól sem visszariadó „katonai” szárnyral is, a *Fédération nationale des Camelots du Roi*-val (A király Rikkancsainak Nemzeti Szövetsége vagy röviden csak *Camelots du Roi*), melynek tagjai kezdetben csupán a politikai mozgalom napilapjának értékesítésével foglalkoztak, azonban utcai tevékenységükből kifolyólag hamar radikalizálódtak és rövid időn belül az *Action française* öklévé váltak. A más pártok tagjai, illetve a zsidók ellen elkövetett támadások egy jelentős része is az ő számlájukra volt írható, mint ahogy a korszak utcai zavargásaiban való részvételük is gyakori volt. 1936-ban a szervezet és az újság kormány általi betiltására is az ő tevékenységük eredményeképpen került sor, miután egy utcai incidensben a *Camelots du Roi* korábbi tagjai megsebesítették Léon Blum szocialista politikust, a Népfront-kormány vezetőjét.³¹ A fegyverszünet megkötése után Maurras újból megjelentette napilapját, melyben lelkesen támogatta a Pétain vezette kormányt, azonban korábbi követőinek szóismétlés *híveinek?* csak egy része követte példáját. Többen közülük a németekkel való kollaboráció útjára léptek, mint például Robert Brasillach vagy Joseph Darnand, míg mások az Ellenállás soraihoz csatlakoztak.³²

A francia szélsőjobboldalon felbukkanó mozgalmak között az első bevallottan fasiszta inspirációjú a korábbi szocialista politikus, Gustave Hervé által 1919-ben létrehozott *Parti socia-*

³¹ Littlejohn, David: *The Patriotic Traitors. A History of Collaboration in German-Occupied Europe, 1940-45.* Heinemann, London, 1972. (A továbbiakban LITTLEJOHN 1972.) 192–194.

³² Ory, Pascal: *Les collaborateurs 1940-1945.* Seuil, Paris, 1976. (A továbbiakban ORY 1976.) 118–121.

liste national (Nemzetiszocialista Párt) volt. Az olasz mintára megszerveződő mozgalom, amely egyébként számos névváltozáson esett át az 1920-as évek során (*Parti de la république autoritaire*: Tekintélyelvű Köztársasági Párt, *Milice socialiste nationale*: Nemzetiszocialista Milícia), a nacionalizmus és a szocializmus egyesítését tűzte ki célul. A párt 1933-ban megszűnt, de számos tagját megtaláljuk később a Marcel Bucard vezetése alatt álló különböző jobboldali pártokban.³³

Egy másik fasiszta mozgalmat Georges Valois hozott létre 1925. november 11-én Párizsban. Ez volt a *Faisceau* (Fasces, azaz vesszőnyaláb).³⁴ A párt hivatalos ideológiáját úgy határozták meg, mint a szocializmus és a nacionalizmus egyesülését, amely alapvetően szembenáll az individualizmussal, a liberalizmussal és a parlamentarizmussal. Az ideálisnak tartott és ezért megvalósítandó állammodell az erős végrehajtó hatalommal rendelkező, szindikalista gazdasági-társadalmi alapokra támaszkodó kormányzat volt a párt vezetői számára. Ezek az ideálok egyértelműen az olasz mintát követték. A párt, melynek körülbelül 25 000 követője (a Kékingesek) volt 1926-ban, elsősorban a polgárság soraiban volt népszerű, de hamar elvesztette támogatói többségét, amely a párt feloszlásához vezetett. Kisebb létszámú és jelentőségű utódpártjai a Valois által irányított *Parti républicain socialiste* (Szocialista Köztársasági Párt), illetve a *Parti fasciste révolutionnaire* (Forradalmi Fasiszta Párt) voltak.³⁵

Az 1930-as évek elején számos szélsőjobboldali mozgalom jött létre, mint például a *Ligue républicaine nationale* (Nemzeti Köztársasági Liga), a *Jeunesses patriotes* (Hazafias Fiatalság), a *Fédération nationale catholique* (Katolikus Nemzeti Szövetség) stb. A sort még hosszan lehetne folytatni, de csak a legfontosabbak bemutatására szorítkozom. A legnagyobb támogatottságra, ismertségre és jelentőségre egyértelműen a *Croix-de-feu*, a Tűzkereszt tett szert. A szervezetet Maurice d'Hartoy hozta

³³ WINOCK 2004, 316–321.

³⁴ COINTET 1996, 29.

³⁵ WINOCK 2004, 211–216.

létre 1927-ben azzal a céllal, hogy az első világháború harcaiban részt vett veteránok számára lehetőséget biztosítson életményeik felelevenítésére és egy bajtársi közösség létrehozására. A mozgalom François de la Rocque ezredes csatlakozása után kezdett radikális irányba elmozdulni. A Becsületrenddel kitüntetett katonatiszt ugyanis gyorsan megszerezte a szervezet feletti irányítást: 1930-ban már alelnök, 1931-ben pedig a mozgalom első számú vezetője volt.³⁶ Az irányítása alatt álló szervezet jelentős szerkezeti és ideológiai átalakuláson esett át, a félkatonai jelleg erősödésével párhuzamosan politikailag aktivizálódott és nacionalista eszméket kezdett el hangoztatni, bár a szélsőséges mozgalmaktól elhatárolta magát. A Tűzkereszt kiállt a nemzet önvédelmi képességének erősítése mellett a német törekvések által jelentett veszély fokozódása miatt, valamint javasolta a társadalom átalakítását a korporativizmus elveit követve. Az új fellépés nagyon népszerűnek bizonyult a gazdasági válság éveiben, a szervezet létszáma rohamos növekedésnek indult, 1935-ben már több mint 400 000 tagja volt. Ezzel párhuzamosan 1931-től fokozatosan megszervezték a szervezet paramilitáris erőit, amelyek 1933-ban a *Volontaires nationaux* (Nemzeti Önkéntesek) nevet kapták és a mozgalom fegyveres szárnyát alkották.³⁷ Ezek az egyenruhával és fegyverrel ellátott, fegyelmezett csapatok igen erősek voltak (közel 10 000 főt számláltak), de meglepő módon De La Rocque ezredes parancsait követve nem vettek részt az 1934 februári eseményekben (ennek részleteit lásd lejjebb).³⁸ Ez is azt bizonyítja, hogy nacionalista jellege (és a baloldal szilárd meggyőződése) dacára a Tűzkereszt nem volt fasiszta, sőt elítélte az antiszemitizmust és a náci rendszert. A kormány ennek ellenére 1935 decemberében elrendelte lefegyverzését, majd 1936-ban a többi jobboldali szervezettel együtt feloszlatta. A mozgalom megszüntetése után De La Rocque ezredes politikai pártként

³⁶ COINTET 1996, 29–30.

³⁷ Jackson, Julian: *La France sous l'Occupation. 1940-1944.* Flammarion, Paris, 2004. (A továbbiakban JACKSON 2004.) 99–101.

³⁸ COINTET – COINTET 2000, 425.

szervezte újjá támogatóit, így jött létre a *Parti social français* (Francia Szociális Párt), amely 700 000 tagjával a legnagyobb létszámú jobboldali párttá nőtte ki magát az 1930-as évek Franciaországában.³⁹

A politikai rendszer stabilitásával kapcsolatos első valóban riasztó jel a Stavisky-ügy⁴⁰ kapcsán kirobbant tömegmegmozdulás volt. 1934. február 6-án nagyszabású szélső-jobboldali tüntetések (több mint 30 000 résztvevővel) zajlottak Párizsban. Egyes csoportok megpróbálták elfoglalni a francia törvényhozás alsóházának otthont adó épületet, az itt kirobbanó összetűzések pedig zavargássá fajultak, melynek számos áldozata volt: 17 halott és kétezernél több sebesült.⁴¹ Az esemény mind a jobb-, mind a baloldal számára üzenetértékű volt. A jobboldal különböző szervezetekbe tömörült, a baloldali erők pedig felismerve az előbbieket jelentette veszélyt, elkezdtek tárgyalni az összefogásról, mely egy évvel később a Népfront keretében meg is valósult, 1936 tavaszára pedig már a radikálisok is csatlakoztak a szocialista és a kommunista párthoz, amelynek eredményeképpen a Népfront nagy többséggel nyerte meg a választásokat.⁴² Ugyanakkor a baloldal győzelme rövidéletű volt, mivel a nehéz gazdasági helyzetben nem tudta garantálni a szociális biztonságot, melyet a választók vártak tőle, ráadásul a koalíció egysége megroppant a spanyol polgárháborús szerepvállalás kapcsán kirobbant vitába. Végül a kommunisták távolmaradtak a kormány munkájától, ami azt eredményezte, hogy a baloldal ugyanolyan megosztott lett, mint korábban volt, ami

³⁹ WINOCK 2004, 226–228.

⁴⁰ Serge Alexandre Stavisky orosz származású zsidó volt, aki számos nagyszabású csalásban működött közre. 1934 elején pattant ki egyik legnagyobb svindlije, melyben hatalmas összegeket sikkasztottak el, és az ügybe az állami közigazgatás számos tagja is belekeveredett. Mivel a család letartóztatása során öngyilkos lett (vagy lelőtték), az elkövetők személyére teljes bizonyossággal nem derült fény, ami hatalmas felháborodást váltott ki a lakosság körében. LITTLEJOHN 1972, 187–188.

⁴¹ JACKSON 2004, 101–104.

⁴² RIOUX 2005, 88–90.

lehetetlenné tette a hatékony kormányzást és rányomta bélyegét mind a bel-, mind a külpolitikára.⁴³

A jobboldal is jelentősen átalakult ebben az időszakban. Számos mozgalom vezetői úgy ítélték meg, hogy 1934 februárjában egy nagy lehetőséget szalasztottak el a hatalom megszerzésére, ezért a csalódottság általános volt ezekben a körökben. Ugyanakkor a baloldal nem túl meggyőző teljesítménye kormányzó erőként megerősítette azt a meggyőződésüket, hogy a jobboldalnak komoly létjogosultsága van, de a hatalom megszerzéséhez radikálisabb eszközök szükségesek. Ebből az alapállásból fakadóan megnyílt az út az olyan új eszmék terjedése előtt, mint a fasizmus és a náciizmus, melyek korábban csupán marginális jelentőségűek voltak a francia politikai életben.⁴⁴

A jobboldal radikalizálódásának és újfajta gondolkodásának egyik legelső képviselője Pierre Drieu de la Rochelle író volt, aki írásaiban a fasizmus dicséretét zengte és annak franciaországi meghonosítását kívánta egy általános franciánémet megbékélés keretében.⁴⁵

Az általános belpolitikai helyzet (a kormányzati rendszer látványos gyengesége, a társadalmi rendszer szülte dekadenciától való idegenkedés, a közeledő konfliktustól való félelem) is fokozta a bizonytalanságot, melyre a különböző politikai erők a maguk eszközeivel keresték a megoldást. Érdekes módon teljesen más politikai meggyőződéssel rendelkező emberek is eljutottak a Németországgal való kiegyezés gondolatáig, mint például Gaston Bergery, aki meggyőződéses baloldali pacifistaként is a németekkel való együttműködésben látta a Franciaország felemelkedéséhez vezető utat. Az eredetileg baloldali képviselő a nemzetgyűlésben több társával létrehozott egy fasizmusellenes frakciót *Front commun* (Közös Front)

⁴³ BARUCH 1997, 35–40.

⁴⁴ JACKSON 2004, 104–108.

⁴⁵ Neulen, Hans Werner: An deutscher Seite. Internationale Freiwillige von Wehrmacht und Waffen-SS. Universitas, München, 1992. (A továbbiakban NEULEN 1992.) 108.

néven, amely azonban társai kiválása után átalakult egy jóval tekintélyelvűbb és harcosabb mozgalommá. A frakció új neve *Frontisme* (Összefogás) volt, célja pedig a kártékony külföldi befolyás alatt álló (jobb- és baloldali) csoportok elleni harc volt. Innen pedig már csak egy lépés volt, hogy a baloldal kerüljön a célkeresztbe, a német támogatás alatt álló jobboldal pedig a támogatók sorába lépjen elő. 1934-ben a szervezet felvette a *Front social* (Társadalmi Front) nevet, ideológiáját pedig, mely egyre közelebb került a fasizmushoz, a *La Flèche* című, 20 000 példányban megjelenő hetilapon keresztül terjesztette.⁴⁶ Ez az ideológiai eltolódás egy újabb névváltozásban is tükröződött, a szervezet ugyanis 1936-ban felvette a *Parti frontiste* (Egységpárt) nevet. Bergery hatására, aki ekkor már a szélsőjobboldal egyik képviselőjeként időközben a nemzeti-szocialista tanok csodálója és követője lett, a párt a Németországgal való megegyezést, valamint Európa befolyási zónákra történő felosztását szorgalmazta.⁴⁷

Ugyanebben a táborban találjuk Marcel Déat-t is, aki – annak ellenére, hogy eredetileg a szocialista párt teoretikusa és képviselője volt – szintén a Németországgal való megbékélésben látta a jövő útját. Ez az álláspontja 1933-ban a szocialista pártból való kizárásához vezetett. Ezt követően más kizárt tagokkal együtt saját pártot alapított *Parti socialiste de France-Union Jean Jaurès* (Jean Jaurès Franciaország-Egység Szocialista Párt) néven, melynek jelszavai a rend, autoritás és nemzet voltak. Az eredetileg neoszocialista tömörülés olyanmilyra nyíltan kritizálta a szocialista pártvezetést, hogy antimarxizmusa felkeltette a hagyományosan antibolsevik szélsőjobboldali pártok rokonszenvét is.⁴⁸ Ugyan ez az új szerveződés 1935-ben felbomlott, Déat továbbra is aktív maradt és hirdette azt a meggyőződését, mely szerint a két ország megbékélése, valamint a Párizs környéki békerendszer felülvizsgálata lehetővé tennék a háború elkerülését és egy új európai

⁴⁶ BURRIN 1986, 106–138.

⁴⁷ LITTLEJOHN 1972, 201.

⁴⁸ ORY 1976, 28.

(és franciaországi) politikai rendszer kiépítését. Ezen a véleményén a háború kitörése és a fegyverszünet megkötése után sem változtatott, ami szinte törvénytörően vezette őt a kollaboráns politikusok soraiba.⁴⁹

Az egyik – múltját tekintve – legmeglepőbb és kétségkívül legnagyobb hatású alak a harmincas évek közepén formálódó új politikai tömbben Jacques Doriot volt. A kommunista párt egyik vezéralakjának, a hivatásos forradalmárnak tartott Doriot 1934-es kizárása a pártból hatalmas meglepetést keltett. A Moszkvában és Kínában is tanulmányokat folytató „öskommunistának”, aki oroszul és németül is folyékonyan beszélt, más elképzelései voltak a párt által követendő irányvonallal kapcsolatban, amelyet a moszkvai vezetés nem tűrt el, ezért el kellett hagynia a pártot. Ez azonban nem törte meg a politikust, aki továbbra is képviselő maradt, saint-denis-i polgármesteri székét pedig a kommunista jelöltekkel szemben is megőrizte. Ettől kezdve azonban egész életét a kommunizmus elleni harcnak szentelte, ennek jegyében hozott létre egy új pártot is 1936-ban, a *Parti populaire français*-t (Francia Néppárt), amely a korábbi politikai pártokból kiábrándult jobb- és baloldali irányultságú erőket kívánta összefogni.⁵⁰ A gyűjtőpártként működő új szervezet nagy népszerűségnek örvendett, igen nagy számban csatlakoztak hozzá mindkét oldalról az aktuális politikai rendszerben csalódott, ebből kifolyólag változást akaró emberek. Ennek következtében a párt, amelynek finanszírozásában az olasz kormány is szerepet vállalt,⁵¹ a következő két év folyamán több mint 100 000 tagot számlált, szimpatizánsainak száma pedig ennek többszörösére rúgott.⁵² Ugyanakkor politikai ideológiája is jelentős változáson esett át, a korábban magát középen elhelyező párt fokozatosan fasiszálódott, megnyilatkozásaiban egyre több lett a fasiszta elem és

⁴⁹ BURRIN 1986, 139-175.

⁵⁰ LAMBERT – LE MAREC 1993, 7-8.; WINOCK 2004, 220-222.

⁵¹ ORY 1976, 26.

⁵² Wolf, Dieter: Doriot. Du communisme au fascisme. Balland, Paris, 1986. (A továbbiakban WOLF 1986.) 222-223.

nyíltan kifejezte szándékát az állam tekintélyelvű átalakítására is.⁵³ Ugyanakkor a párt tömegbázisa nem fogadta szívesen ezt az irányváltást, valamint az anyagi támogatás egy részét nyújtó nagytőkések is idegenkedtek az új eszméktől, ennek következtében Doriot mozgalma 1938-ban súlyos belső válságot élt meg, amelynek keretében számos vezetője és tagságának egy része is elhagyta a pártot. Ennek eredményeként a korábban valódi tömegpártként működő szervezet jelentősége nagyon lecsökkent, és a fegyverszünet megkötéséig nem is játszott különösebb szerepet a francia politikai életben.⁵⁴

Egy másik kisméretű, de hatásában jelentős párt volt a Marcel Bucard névvel fémjelzett, 1933 szeptemberében alapított *Parti franciste* (Francia-Fasiszta Párt, de ismert *Francisme*, illetve *Mouvement franciste* neveken is), mely nyíltan vállalta fasiszmusát a kezdetektől fogva.⁵⁵ A mozgalom az olasz fasiszta párt mintájára jött létre, antikommunista, antiparlamentáris és antiszemita elveket vallott. Az egyenruhás felvonulásokat tartó háborús veteránok játszották benne a főszerepet, de példaképétől eltérő módon nem örvendett különösebb népszerűségnek hazájában. A háború előtt létszáma az Olaszországból érkező pénzügyi támogatás ellenére – érdekes módon a gyarmatokról jelentkező színesbőrű és muzulmán tagokkal együtt – sem haladta meg a néhány ezer főt (legfeljebb 5000 tagja volt). Ideológiáját a 15 000 példányszámban megjelenő *Le Franciste* terjesztette.⁵⁶ Jelentősége nem létszámában volt, hanem abban a tényben, hogy a harmincas évek francia társadalmában – még ha minimális mértékben is – volt érdeklődés és fogadókészség egy nyíltan fasiszta szerveződés iránt. A pártot 1936-ban oszlatta fel a francia kormány, de 1938 novemberében újjáalakult *Parti unitaire français d'action socialiste et nationale* (Szocialista és Nemzeti Akció Francia Egységpártja).⁵⁷

⁵³ BURRIN 1986, 305–306.

⁵⁴ BRUNET 1986, 291–304.

⁵⁵ COINTET 1996, 30.

⁵⁶ WINOCK 2004, 221.

⁵⁷ ORY 1976, 26.

A pártok között kell még megemlíteni a Pierre Clémenti által 1934 áprilisában létrehozott *Parti français national communiste* (Francia Nemzeti Kommunista Párt) elnevezésű szervezetet, amely egy szinte tökéletes „anti” párt volt abban az értelemben, hogy önmeghatározása szinte csak más ideológiák vagy személyek ellen irányult. Ellene volt a kommunizmusnak, a kapitalizmusnak, a szabadkőművességnek, a zsidóknak és a külföldieknek. Egyetlen, nem valamilyen ideológia vagy csoport ellen irányuló gondolata a franciaajkú vallon lakosság Franciaországhoz csatolása volt. A minimális taglétszámmal (néhány száz fő) rendelkező pártot 1936-ban feloszlatták, hogy aztán majd 1940 után átmeneti reneszánszát élje.⁵⁸

A korszak jobboldali csoportjai közül figyelmet érdemel még a *Solidarité française* (Francia Szolidaritás) is, melyet 1933-ban hozott létre François Coty parfümgyáros és laptulajdonos. Coty már korábban is támogatott anyagilag több jobboldali csoportot, 1933-ban pedig elérkezettnek látta az időt, hogy létrehozza saját politikai mozgalmát. Ő maga 1934-ben meghalt, de a szervezet irányítását Jean Renaud-ra bízta, aki tovább vitte a csoportot. A mozgalom a „*Franciaország a franciáké*” jelszóval és a parfümgyáros vagyonaival folytatott nagyszabású propagandát, amelyhez a példát ebben az esetben is az olasz fasizmus szolgáltatta. A látványos tömegmozdulások és az antidemokratikus propaganda több tízezer főnyi tagságot eredményezett, akik közül csak néhány ezer fő volt aktív, és ez is inkább a mozgalom fénykorát jellemző 1934-es évre volt jellemző, amikor a februári zavargásokban a Francia Szolidaritás paramilitáris alakulatai a legaktívabbak között voltak.⁵⁹ Ezt követően – az anyagi támogatás fogytával – a népszerűség és a taglétszám is folyamatosan csökkent a mozgalom 1936-os betiltásáig. A későbbiekben pártként – melyet a törvény engedélyezett – különböző nevek alatt próbált továbbélni, de támogatottság híján valódi jelentősége már nem volt.⁶⁰

⁵⁸ LITTLEJOHN 1972, 202.

⁵⁹ WINOCK 2004, 221.

⁶⁰ LITTLEJOHN 1972, 195.

A jobboldali mozgalmak közül a legreakciósabb minden kétséget kizáróan az Eugène Deloncle vezetése alatt álló *Comité secret d'action révolutionnaire* (Titkos Forradalmi Akcióbizottság) volt, amelyet valamivel később az *Organisation secrète d'action révolutionnaire nationale* (Titkos Nemzeti Akciószervezet) névre keresztelték át, de szélesebb körben csak úgy ismerték, mint a *Cagoule* (Csuklya). A földalatti szervezet a kormány 1936-os intézkedésének nyomán jött létre, melyben betiltotta az összes jobboldali szervezet működését Franciaországban. Deloncle azokat az elemeket gyűjtötte maga köré, amelyek már korábban is aktívan részt vettek valamelyik jobboldali csoport tevékenységében és készek voltak radikálisabb eszközöket használva fellépni a kommunisták, sőt adott esetben a kormány ellen is. Ennek az elképzelésnek a jegyében kezdődött meg 1936 végén egy titkos hadsereg felállítása, melynek fegyverrel való ellátását egyes, iparban érdekelt nagytőkések finanszírozták. A több ezer fősre duzzadt szervezet felvette a kapcsolatot a hadsereg tagjaival és számos elégedetlen tiszttel megtalálta a közös hangot tárgyalásaik során.⁶¹ 1937 végén azonban a belpolitikai helyzet normalizálódása kifogta a szelet a titkos szervezet vitorlájából, amely így aktív fellépéssel próbálta meg javítani pozícióját. Ennek az elképzelésnek a jegyében több merényletet hajtottak végre november folyamán, amelyek azonban éppen a remélttel ellenkező hatást váltottak ki, mivel a rendőrség azonnal lecsapott rá és felszámolta a szervezetet. A vezetőség tagjainak egy része Spanyolországba menekült, Deloncle és mások pedig börtönbe kerültek.⁶² Minden gyengesége ellenére tehát a francia állam képes volt megbirkózni a szélsőjobboldali csoportok által jelentett veszéllyel, melyek nem tudtak milliós tömegeket maguk mögé állítani. A szervezet ugyanakkor más formában tovább folytatta tevé-

⁶¹ Paxton, Robert Owen: *L'armée de Vichy. Le corps des officiers français 1940-1944*. Tallandier, Paris, 2004. (A továbbiakban PAXTON 2004.) 37.

⁶² Gordon, Bertram M.: *The Condottieri of the Collaboration: Mouvement Social Révolutionnaire* in *Journal of Contemporary History*, Vol. 10, N 2, (A továbbiakban GORDON 1975.) 261–262.

kenységét a fegyverszünet után, tehát az erőszakos akciók nem kerültek ki a francia szélsőjobboldal eszköztárából.⁶³

Bár nem volt hagyományos értelemben vett politikai párt, itt kell említést tenni a *Comité France-Allemagne* (Franciaország–Németország Bizottság) nevű szerveződésről, mely 1935 novemberében jött létre Otto Abetz (későbbi párizsi német nagykövet) erőfeszítéseinek eredményeképpen. A szervezet, mely kulturális és intellektuális tevékenységgel kívánt hozzájárulni a két ország közötti kapcsolatok javításához, ideális esetben pedig a teljes megbéküléshez, nem volt előzmények nélkül való, mivel az 1930-as évek elején létrehozott Deutsch-Französische Gesellschaft (Német–Francia Társaság) célkitűzéseit vitte tovább. A bizottság, mely a két ország kulturális és intellektuális életének jeles képviselőit igyekezett felsorakoztatni, számos konferenciát és kiállítást szervezett, valamint rendszeresen kiadta a kétnyelvű *Cahiers franco-allemands* (Francia–Német Füzetek) című folyóiratot.⁶⁴ A szervezet vezetősége olyan személyiségeket nyert meg ügyének francia részéről, mint a művészeti életben elismert Pierre Drieu La Rochelle, Pierre Benoit, Florent Schmitt, valamint a politikában tevékenykedő Fernand de Brinon és Jacques Benoist-Méchin (akikkel később még találkozunk a könyvben). A bizottság 1935 májusában fejezte be tevékenységét.⁶⁵

Ugyanakkor fontos megjegyezni egy hamis kép kialakulásának elkerülése végett, hogy az 1930-as évek Franciaországában aktívan fellépő nagyszámú szélsőjobboldali csoport ellenére ezek csupán a francia társadalom egy kis részére tudtak érdemi befolyást gyakorolni, különösen az 1936-ban bekövetkezett általános betiltásuk után. Következésképpen ezek a politikai erők minden próbálkozásuk ellenére csupán a politikai paletta egy sajátos (és a hagyományos köztársasági rendszer hívei számára meglehetősen zavaró) színfoltját jelentették,

⁶³ JACKSON 2004, 105.; WINOCK 2004, 222–223.

⁶⁴ BURRIN 1995, 60–62.

⁶⁵ Lambauer, Barbara: *Otto Abetz et les Français ou l'envers de la collaboration*. Fayard, Paris, 2001. (A továbbiakban LAMBAUER 2001.) 89–119.

amelynek nem állt módjában érdemben beleszólni Franciaország kormányzásába.⁶⁶

I.2. Francia–német kapcsolatok a második világháborúban

I.2.1. Hadbalépés, vereség, fegyverszünet

Franciaország – Nagy-Britanniához hasonlóan – csak 1939 márciusában ébredt rá arra, hogy az elkerülhetetlen háború Németországgal már a küszöbön áll, az ország pedig szinte semmilyen szempontból nem áll készen arra, hogy egy sikeres háborút vívjon meg. Ennek ellenére Lengyelország német lerohanását követően Franciaország Nagy-Britanniával együtt 1939. szeptember 3-án hadat üzent Németországnak, amely a szövetséges hatalmak ultimátumát figyelmen kívül hagyva nem hagyott fel a szeptember 1-jén Lengyelország ellen indított támadással.⁶⁷

A legnagyobb problémát az jelentette, hogy bár a francia hadvezetés már 1934 óta tisztában volt vele, hogy előbb-utóbb nagy valószínűséggel szembe kell néznie a német hadsereggel, öt év alatt sem sikerült olyan szintre hozni a francia hadigépezetet, hogy az egymagában a győzelem esélyével vegye fel a harcot. Ennek számos oka volt. Az első és talán legfontosabb a szövetségesek hiánya volt, Franciaországnak a szárazföldön – a kislétszámú brit expedíciós haderőt leszámítva – egyedül kellett szembeállnia a hasonló erőt képviselő német hadsereggel. Ez még önmagában nem ítélte volna kudarcra a francia hadsereget, amely azonban számos egyéb hátránytól is szenvedett. A megfelelő ipari termelőkapacitás hiánya miatt a legújabb fejlesztésű modern fegyverzetet (például a vadászrepülőgépek) késve és kis mennyiségben szállították le a csapatokhoz,⁶⁸ ráadásul ezeket – újabb stratégiai tévhitből következően – elszigetelten, kis csoportokban vetették be, nem szervezték őket önálló alakulatokba. Ez különösen a páncélosok esetében

⁶⁶ COINTET 1996, 31–32.

⁶⁷ RIOUX 2005, 172–173.

⁶⁸ MONTAGNON 2009, 42., 57–58.

jelentett nagy hátrányt, melyet csak későn ismertek fel, így 1940 májusában a francia hadsereg kötelékében csupán három könnyű gépesített és három páncélosadosztály állt szervezés alatt, miközben a németek tíz páncélos és hat gépesített hadosztályt vetettek be nyugati támadásuk során.⁶⁹

Mindezek mellett az egységes vezetési struktúra, valamint a katonai és politikai irányítás közötti egyeztetés hiánya legalább olyan súlyos problémát jelentett, mint a fentebb már említett elhibázott védelmi stratégia, mely az első világháborús lövészárkok-hadviselés tapasztalatain alapuló Maginot-vonal áttörhetetlenségét biztosra vette. Az pedig már csak az utolsó csepp volt a pohárban, hogy a franciák többsége – akik átérték az első világháború borzalmas veszteségeit – lelkesedés nélkül fogadta a háború kitörését, és ez rányomta bélyegét a csapatok harci kedvére is, mely a védelmi állásokban eltöltött nyolc hónap során csak még tovább romlott.⁷⁰

Miután a szövetségesek ultimátuma ellenére Németország folytatta lengyelországi hadműveleteit, ez azt is jelentette, hogy haderejének jelentős részét erre a hadszíntérre csoportosította át, ami elméletileg lehetővé tette volna, hogy a szövetségesek egy gyors támadással behatoljanak Németországba és döntő vereséget mérjenek rá. Erre azonban sem a francia, sem pedig a brit haderő nem állt készen, a politikai-katonai vezetésből pedig hiányzott az erre vonatkozó szándék, így a német villámháborús taktika gyors keleti sikere után elszállt minden esély arra, hogy a konfliktus rövid időn belül befejeződjön. A szövetséges csapatok tevékenysége a nyugati fronton ötletszerű ágyúzásban és röplapszórásban merült ki, komolyabb támadó hadműveleteket nem kezdeményeztek.⁷¹ Az ezt követő időszak – mely „furcsa háború” néven vonult be a történelemkönyvekbe – a német félnek kedvezett, mely erőt gyűjtött a nyugati irányú támadáshoz, miközben a szövetséges

⁶⁹ KEEGAN 2008, 116.

⁷⁰ COINTET 1996, 57–73.

⁷¹ MURACCIOLE 2002, 36.

csapatok morálját aláásta a tétlen várakozásból fakadó monotonia és unalom.⁷²

Az ezt követően 1940. május 10-én Hollandia és Belgium ellen megindított német támadás meglepte a francia–brit hadvezetést, de az előre kidolgozott haditervek alapján legnagyobb harcértékű csapataikkal (a francia 1. és 7. hadseregekkel, illetve a Brit Expedíciós Hadteróvel) dél felől benyomultak Belgiumba, hogy ott állítsák meg a német csapatokat. Ezzel ugyanakkor lehetővé tették, hogy az áthatolhatatlannak tartott Ardenneken keresztül meginduló német támadás Sedan térségében áttörje a gyengén védett frontvonalat és egy hatalmas katlanba zárja a szövetséges csapatokat.⁷³ Mivel nem állt rendelkezésre olyan erő, amellyel hatékony ellentámadást lehetett volna végrehajtani – még ha történt is erre néhány sikertelen kísérlet, mint például De Gaulle tábornok 4. páncélosadosztályának támadása⁷⁴ –, a harc gyakorlatilag eldőlt, csak a vereség mértéke maradt kérdéses. A Belgiumban rekedt szövetséges csapatok egy jelentős részét – nehézfegyverzet és járművek nélkül – sikerült ugyan tengeri úton kimenteni a gyűrűből,⁷⁵ Franciaországban nem sikerült megállítani a német előrenyomulást. A német csapatok június 7-én áttörték a Somme vonalán felállított francia védelmi állásokat, 10-én Párizst nyílt városnak nyilvánították, és a kormány délre menekült, miközben ugyanezen a napon Olaszország is belépett a háborúba Franciaország ellen (bár utóbbi támadását az Alpokban kiépített állásokra támaszkodva könnyedén megállították a francia csapatok).⁷⁶

A kérdés ezek után az volt, hogy Franciaország gyarmataira és a flottára támaszkodva folytatja-e a harcot vagy fegyver-

⁷² AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 62.

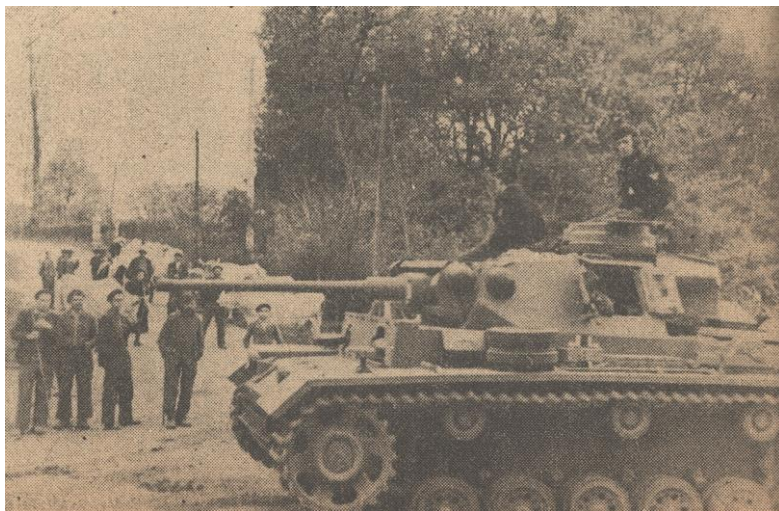
⁷³ Azéma, Jean-Pierre, Wieviorka, Olivier: Vichy, 1940–44. Perrin, Paris, 2004. (A továbbiakban AZÉMA – WIEVIORKA 2004.) 18.

⁷⁴ Paxton 2004, 44.; Keegan 2008, 136–138, 144.

⁷⁵ 235 000 brit és 115 000 francia katonát evakuálták hajókon Angliába. MONTAGNON 2009, 135–144.

⁷⁶ COINTET 1996, 81–85.

szünetet kér,⁷⁷ mivel mindkét álláspontnak számos támogatója akadt a francia politikai vezetésben.⁷⁸ Nagy viták után az utóbbi álláspont kerekedett felül, mivel Franciaország vitathatatlanul történelmének egyik legnagyobb és legmegsemmisítőbb vereségét szendvedte el: néhány hét alatt elvesztette fővárosát, hadserege pedig gyakorlatilag megszűnt létezni (60 000 halott, 200 000 sebesült, 1 500 000 hadifogoly).⁷⁹

Francia földön előrenyomuló német páncélos⁸⁰

Ebből kifolyólag június 17-én a Reynaud-kormányt felváltó új vezetés – melynek élén az első világháborús hős, Pétain marsall állt⁸¹ – fegyverszünetet kért a németektől⁸² (majd két nap-

⁷⁷ Paxton, Robert Owen: *La France de Vichy 1940-1944*. Seuil, Paris, 1973. (A továbbiakban PAXTON 1973.) 18–19.

⁷⁸ AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 32–34.

⁷⁹ Durand, Yves: *Les Prisonniers de guerre dans les Stalags, les Oflags et les Kommandos, 1939-1945*. Hachette, Paris, 1994. (A továbbiakban DURAND 1994.) 11., 312.; AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 81.

⁸⁰ Magyar Futár, 1942. december 2., 6.

⁸¹ COINTET – COINTET 2000, 558–564.

pal később az olaszoktól is, akik egyébként semmilyen katonai sikert nem tudtak felmutatni). A fegyverszüneti egyezményt június 22-én a compiègne-i erdőben található Rethondes vasútállomásán írták alá. (Majd pedig június 24-én az olaszokkal is hasonló megállapodást kötöttek.)⁸³

Adolf Hitler a megszállt Párizsban⁸⁴

A 24 cikkből álló fegyverszüneti szerződés feltételei kemények voltak, de a többi legyőzött országra kényszerített megszorításokhoz képest meglepően méltányosak. A francia anyaország-

⁸² A felhívásnak katasztrofális hatása volt a még harcoló csapatokra, melyek ezt követően tömegesen adták meg magukat a németeknek, mivel azt hitték, hogy a fegyverszünetet már megkötötték. Ez természetesen még tovább rontotta a francia kormány pozícióit. MONTAGNON 2009, 179–180.

⁸³ JACKSON 2004, 158–161.

⁸⁴ Magyar Futár, 1942. március 19., 5.

got két részre osztották: az úgynevezett északi zónát 24 millió lakossal (az északi területeket és az Atlanti-óceán partvidékét) német csapatok szállták meg, míg déli részét 14 millió lakossal a Pétain vezette kormány igazgatta. A megszálló hadsereg költségeit (400 millió frankot naponta) a francia félnek kellett fizetnie. Franciaország teljes területe felett elvben továbbra is a francia kormány gyakorolta a közigazgatási hatalmat. A francia hadsereg létszámát 100 000 főben korlátozták, de a megszorítás nem vonatkozott az anyaországon kívül állomásozó gyarmati haderőkre (közel 400 000 főre),⁸⁵ melyek így garantálhatták a továbbra is francia fennhatóság alatt álló gyarmatok védelmét. A francia flottát nem kellett átadni a németeknek, sem leszerelni, csupán a flotta egységeinek kellett visszatérniük franciaországi állomáshelyeikre és tartózkodniuk a német hajók elleni harctól. A francia hadifoglyoknak – akiknek száma összességében megközelítette a 2 milliót – a háború végét lezáró békeszerződés megkötéséig németországi hadifogolytáborokban kellett maradniuk.⁸⁶ Ebből kifolyólag a fegyverszüneti egyezmény elméletileg csupán átmeneti jellegű volt, melyet a háború végén békeszerződésnek kellett felváltania,⁸⁷ azonban sem a feltételek újratárgyalására, sem pedig békekötésre nem került sor. A német fél ennek ellenére számos alkalommal egyoldalúan megváltoztatta ezeket a feltételeket, kezdve Elzász-Lotaringiának a Német Birodalomhoz csatolásával (noha ennek hivatalos bejelentésére nem került sor), két északi megyének a brüsszeli központtal irányított német közigazgatási egységhez rendelésével már 1940 júliusában egészen a szabad zóna felszámolásáig 1942 novemberében.⁸⁸

⁸⁵ Ageron, Charles – Robert-Coquery-Vidrovitch, Catherine – Meynier, Gilbert – Thobie, Jacques: *Histoire de la France coloniale 1914-1990*. Armand Colin, Paris, 2016. (A továbbiakban AGERON – ROBERT-COQUERY-VIDROVITCH – MEYNIER – THOBIE 2016.) 73–79.

⁸⁶ MURACCIOLE 2002, 65–67.

⁸⁷ PAXTON 2004, 81.

⁸⁸ AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 60.; Jäckel, Eberhard: *La France dans l'Europe de Hitler*. Fayard, Paris, 1968. (A továbbiakban JÄCKEL 1968.) 123–124.

I.2.2. A Vichy-rendszer születése, az első lépések a kollaboráció felé

Az új francia kormány Vichy városát választotta székhelyéül. A németek ugyan engedélyezték a kormány visszatérését Párizsba, de a francia vezetők egy, a megszállás által nem érintett helyen kívánták folytatni működésüket, a kis fürdőváros, melynek szállodái lehetővé tették az idetelepülő kormányhivatalok alkalmazottainak elszállásolását, pedig ideális választásnak tűnt. Annál is inkább, mivel mindenki meg volt győződve róla, hogy ez csak átmeneti jellegű megoldás, mielőtt a békeszerződés aláírását követően a kormány visszatér Párizsba, mely a szabad zóna északi részén elhelyezkedő városkából könnyen végrehajtható volt.⁸⁹

Philippe Pétain marsall, a Francia Állam vezetője⁹⁰

⁸⁹ COINTET 1996, 104–105.

⁹⁰ Magyar Futár, 1942. november 11., 14.

A kormány vezetője, Pétain marsall, és egyik közeli munkatársa, Pierre Laval új irányt szabtak az eseményeknek, amikor a teljes fennálló politikai rendszer megreformálására tettek javaslatot egy új alkotmány elkészítésével. A törvényhozás két háza július 10-én elsöprő többséggel (569 szavazat 80 ellenében 20 tartózkodás mellett)⁹¹ el is fogadta az új alkotmány megírásáról szóló javaslatot, és az alaptörvény elkészültéig a törvényhozó, a végrehajtó hatalmat, az igazságszolgáltatást és a közigazgatást a Pétain marsall irányítása alatt álló kormány fennhatósága alá utalta.⁹² A törvényhozás tagjai a látványosan kudarcot vallott harmadik köztársaság intézményrendszerét és működését remélték megreformálni – szigorúan a köztársasági hagyományok szellemében –, azonban ezzel a döntéssel egy átmenetinek szánt, de a valóságban huzamosabb ideig fennálló, törvényes ellensúlyokat nélkülöző, tekintélyelvű rendszer létrejöttét segítették elő. Itt kell megjegyezni azt is, hogy a rendszer születése bár rendkívüli körülmények között, de formailag legitim módon zajlott, tehát a későbbi állítások, melyek szerint az új rendszer jogilag megalapozatlan volt, nem állják meg a helyüket. Ezt nem mellékesen az is bizonyítja, hogy az új kormányt a nyugati hatalmak is elismerték és teljes értékű diplomáciai kapcsolatokat tartottak fent vele.⁹³

Az új rendszerben, mely a Francia Állam nevet vette fel, Pétain lett a végrehajtó és törvényhozó hatalmat kezében tartó államfő, míg a kormányfői tisztséget Laval kapta meg. Az új kormány belpolitikájának bemutatásától a terjedelmi korlátok miatt itt eltekintek, de annyit fontosnak tartok megjegyezni, hogy az úgynevezett Nemzeti Forradalom keretében egy antidemokratikus, tekintélyelvű politikai rendszer létrehozásán dolgozott, mely – a fasiszta államok mintájára – totális ellenőrzést kívánt gyakorolni a társadalom egésze felett.⁹⁴

⁹¹ MURACCIOLE 2002, 71.

⁹² AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 44–46.

⁹³ JACKSON 2004, 167–170.

⁹⁴ Aron, Robert: Histoire de Vichy 1940–44. Librairie Arthème Fayard, Paris, 1954. (A továbbiakban ARON 1954.) 217–247.; AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 121–123.

Pierre Laval, a francia kormány feje⁹⁵

Külpolitikai téren a Laval nevével fémjelzett irányvonal dominált az új rendszer első hónapjaiban. A kormányfőnek – és Pétain marsallnak is – az volt a meggyőződése, hogy a háború rövid időn belül Németország győzelmével fog véget érni, azt követően pedig egy német vezetés alatt álló Európán belül megvalósuló nemzetközi politikai-gazdasági együttműködésre kell felkészülni. Ennek jegyében született az a döntés, hogy a két ország közti kapcsolatokat el kell mélyíteni, a fegyverszüneti szerződésben lefektetett feltételek „fellazítását” és egy

⁹⁵ Magyar Futár, 1942. július 22., 5.

előnyösebb békeszerződés megkötését pedig a német féllel való komolyabb együttműködéssel kell elérni.⁹⁶

Ezt a szándékot erősítette meg az a tény is, hogy a brit támogatással Dakarban partraszállást megkísérlő szabad francia erőket a francia helyőrség könnyedén visszaverte 1940. szeptember 23-25. között.⁹⁷ Mivel a Nemzeti Forradalom végrehajtásához nyugalomra és főképp időre volt szükség, Franciaországot Pétain kívül kívánta tartani a háborún, ehhez azonban szüksége volt a német fél egyetértésére és bizonyos mértékű támogatására.⁹⁸ Többek között ez vezetett azokhoz a tárgyalásokhoz, melyek 1940. október 22-én és 24-én zajlottak Montoire-ban, ahol először Laval, majd Pétain találkozott Hitlerrel.⁹⁹ A tárgyalások során a marsall elkötelezte magát a Németországgal való szorosabb együttműködés mellett, de nem volt hajlandó katonai támogatást nyújtani a német háborús erőfeszítésekhez.¹⁰⁰ Ebből kifolyólag érdemi konkrét megállapodást nem kötöttek, csupán egy francia együttműködési szándéknyilatkozatot adtak ki, melyet a német fél semmilyen – még szimbolikus – engedménnyel sem viszonzott.¹⁰¹

Ez csalódást váltott ki a vezető francia politikai körökben, melyek konkrét (területi és gazdasági jellegű) engedményekre számítottak viszonzásképpen. Ráadásul a nyilatkozat híre – melyet október 30-án tettek közzé – nyugtalanságot váltott ki a francia lakosság körében, mely az együttműködést egy, a németek oldalán vívott háborúban való részvétel felé tett első lépésként értékelte, amelyet teljes mértékben elutasított.¹⁰² A

⁹⁶ COINTET 1996, 115.

⁹⁷ PAXTON 1973, 75–76.

⁹⁸ MURACCIOLE 2002, 171–72.

⁹⁹ LAMBAUER 2001, 205–209.

¹⁰⁰ Mivel pár nap eltéréssel Franco is hasonlóképpen nyilatkozott, valamint a Szovjetunió sem érdeklődött a terv iránt, Hitler kénytelen volt lemondani a Brit Birodalom elleni közvetlen támadásról. Ezt követően került napirendre az addigi szövetséges, a Szovjetunió elleni offenzíva, mely döntőnek bizonyult a háború kimenetelére szempontjából. ORMOS – MAJOROS 1998, 426–431.

¹⁰¹ JACKSON 2004, 210–212.

¹⁰² LAMBAUER 2001, 265–270.

közhangulatot csupán Laval 1940. december 13-i felmentése és letartóztatása enyhítette némiképp, aki rövid idő alatt is meglehetősen népszerűtlenné vált a francia lakosság körében. Ki szabadítására csupán a német hatóságok közbenjárására került sor, melyek ezt követően Párizsba szállították, ahonnan 1942 áprilisáig nem is tért vissza Vichy-be.¹⁰³ A montoire-i találkozókkal a francia-német együttműködés megfenekleni látszott, bár fontos megjegyezni, hogy alapvetően azért, mert egyik fél sem volt igazán érdekelt a közös erőfeszítések fokozásában.

I.2.3. Darlan együttműködési politikája

A francia-német kapcsolatokban François Darlan admirális színre lépése egy új időszak kezdetét jelentette. A korábban a haditengerészeti miniszteri posztot betöltő katonatiszt 1941. február 9-én kormányfői, majd rövid időn belül kül- és belügyminiszteri kinevezést is kapott. Hivatalában Pierre-Étienne Flandin-t követte, aki csupán rövid ideig, 1940. december 14. és 1941. február 9. között töltötte be a kormányfői posztot, de mivel a németek visszautasították a vele való együttműködést, így alkalmasabb személyt kellett keresni a helyzetet felismerő és önként lemondó politikus helyére. Ezzel a lépéssel a marsall gyakorlatilag Darlan kezébe tette le a francia külpolitika – és nem utolsósorban – a francia-német kapcsolatok irányítását is.¹⁰⁴

Darlan, Lavalhoz hasonlóan, meg volt győződve róla, hogy Németország rövid időn belül meg fogja nyerni a háborút. Mint tengerész, szilárd meggyőződése volt, hogy Németország a Földközi-tenger térségében fogja térdre kényszeríteni Angliát, amely gyarmatbirodalmának és nagyhatalmi státuszának elvesztésével fog fizetni a németek elleni harc folytatásáért.¹⁰⁵ Úgy vélte, hogy az Egyesült Államok nem áll

¹⁰³ MURACCIOLE 2002, 211–212.

¹⁰⁴ AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 93.

¹⁰⁵ Nem szabad elfelejteni, hogy a francia haditengerészet körében hagyományosan erős volt az anglofóbia, amely tovább erősödött az 1940. július 3-i mers el-kébir-i tengeri csata után, melyben a brit flotta megtámadta az

készen egy tengerentúli beavatkozásra, ezért nem fog beleszólni az események alakulásába, a Szovjetunió pedig Németország szövetségese, így ő sem jelent veszélyt a német hegemoniára. Ugyanakkora a francia flotta – mely Európában a második legnagyobb volt a brit után¹⁰⁶ – és a gyarmatbirodalom olyan ütőkártyákat jelentettek ebben a játszmában, melyeket ügyesen kijátszva Franciaország bebiztosíthatta leendő nagyhatalmi státuszát – esetleg az angolok helyén – a háború utáni Európában.¹⁰⁷

François Darlan admirális¹⁰⁸

Ennek a megfontolásnak a jegyében Darlan elkötelezte magát a németekkel való fokozott együttműködés mellett politikai,

algériai partoknál horgonyzó egyik francia flottaköteléket. A támadásban a franciák 1 380 halottat, 2 csatahajót, 1 cirkálót és 1 torpedónaszádot veszítettek. Broche, François: *L'Armée française sous l'Occupation. La dispersion*. Presses de la Cité, Paris, 2002. (A továbbiakban BROCHE 2002a.) 100–103.

¹⁰⁶ PAXTON 1973, 112.

¹⁰⁷ COINTET 1996, 186–187.

¹⁰⁸ Magyar Futár, 1942. november 11., 14.

gazdasági és katonai téren egyaránt. A németek szívesen fogadták ennek gazdasági vonatkozásait (a Németországba irányuló áruszállítások gyors ütemben növekedtek), azonban a Szovjetunió elleni támadás előkészületei miatt érdektelennek mutatkoztak a francia katonai együttműködés iránt, melyet csak a Mediterráneumban és a gyarmatokon tudtak volna kiaknázni, így a francia engedményeket 1941 májusáig nem követte semmilyen konkrét viszonzás a német fél részéről.¹⁰⁹

Ez a helyzet azonban gyorsan megváltozott, amikor Rashid Ali 1941. május 2-án felkelést robbantott ki a britek ellen Irakban.¹¹⁰ A németek ekkor úgy ítélték, hogy a francia közreműködés hasznos lenne a váratlan esemény kiaknázásában, ezért tárgyalásokat kezdeményeztek a szíriai francia repülőterek használatáról, illetve az ottani fegyverraktárakban őrzött fegyverek felkelőknek való átadásáról.¹¹¹ Darlan személyesen Hitlerrel is tárgyalt a francia segítségnyújtásért cserébe nyújtott engedmények lehetőségéről Berchtesgadenben május 11-12-én, majd a további tárgyalások eredményeképpen születtek meg május 28-án az úgynevezett párizsi jegyzőkönyvek.¹¹² A négy jegyzőkönyv sorrendben a következőket tartalmazta. Az első értelmében a németek felhasználhatták a szíriai légbázisokat és fegyverraktárakat iraki akciójuk sikere érdekében.¹¹³ A második lehetővé tette, hogy használják a tunéziai Bizerte kikötőjét és az onnan induló vasútvonalat észak-afrikai csapataik utánpótlásához, emellett teherautókat és nehéztüzérséget vásárolhattak a francia gyarmati erők állományából, valamint francia kikötőkben internált semleges kereskedelmi hajókat is. A harmadik lefektette, hogy hajóik és repü-

¹⁰⁹ MURACCIOLE 2002, 216.

¹¹⁰ PAXTON 1973, 117–118.

¹¹¹ LAMBAUER 2001, 330–332.

¹¹² Amouroux, Henri: *La Grande Histoire des Français sous l'Occupation. Les beaux jours des collabos.* 3. kötet, Robert Laffont, Paris, 1978. (A továbbiakban AMOUROUX 1978.) 173.

¹¹³ Bár itt kell megjegyezni, hogy Darlan már május 6-án engedélyezte a német légiertő számára a szíriai repterek használatát, valamint hozzájárult a közeli raktárakban lévő fegyverek Irakba szállításához is. PAXTON 1973, 255.

lőik használhatták a dakari tengeri és légi támaszpontokat. A negyedik kiegészítő jegyzőkönyv volt, mely azokat az engedményeket tartalmazta, melyekre a franciák akkor válnak jogosulttá, ha hadiállapotba kerülnek a szövetségeseikkel.¹¹⁴ Az első három jegyzőkönyvben lefektetett juttatásokért cserébe a franciák számos elvi engedményt könyvelhettek el: a megszállási költségek francia fizetési kötelezettségének megszüntetését, a francia hadifoglyok szabadon engedését, a demarkációs vonal felszámolását, a fegyverszüneti hadsereg és a haditengerészet újrafelfegyverzését és megerősítését. Azonban mivel ezek az ígéreték a gyakorlatban nem valósultak meg (mint azt lejjebb látni fogjuk), így a megegyezések valódi jelentősége meglehetősen csekély volt.¹¹⁵

A megállapodás új alapokra helyezhette volna a francia-német kapcsolatokat, azonban azt végül egyik fél sem ratifikálta. Francia részről a tábornoki kar egyes tagjai, mint például Maxime Weygand tábornok,¹¹⁶ zárkóztak el mereven a németekkel való fegyveres együttműködéstől, német részről pedig hiányzott a felsőbb politikai akarat arra, hogy Franciaországot önálló és (újra)fegyverkezési szabadsággal rendelkező félként ismerjék el. Ráadásul a rövid időn belül elfojtott felkelés kudarca után a német hadvezetés figyelme már a Szovjetunió elleni hadműveletek felé fordult, így többet már nem volt szüksége a közel-keleti pozíciók megerősítésére.¹¹⁷ Ebből kifolyólag a franciákkal való megegyezés is feleslegessé vált, ezért nem került sor a terhes kötelezettségeket tartalmazó megállapodás aláírására.¹¹⁸

A repülőtér-használati engedély azonban jóval komolyabb következményekkel járt a franciák számára, mint várták. A németek – és közvetve a franciák – által támogatott iraki felkelés bukása után ugyanis az angol hadvezetés június 8-án brit,

¹¹⁴ COINTET 1996, 195–196.

¹¹⁵ AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 371.

¹¹⁶ Az észak-afrikai fegyveres erők főparancsnoka.

¹¹⁷ MURACCIOLE 2002, 218–219.

¹¹⁸ COINTET 1996, 199.

ausztrál, indiai és szabad francia csapatokkal megtámadta Szíriát és Libanont, mivel ezek immár bizonyított módon veszélyt jelentettek a brit gyarmatbirodalomra nézve.¹¹⁹ A harcok kezdetén a két fél csapatai nagyjából hasonló erőt képviseltek (hozzávetőlegesen 40–40 000 fő mindkét oldalon), azonban míg a britek nagy számban tudtak erősítést és utánpótlást szállítani csapataiknak, a franciák csupán légi úton tudtak némi erősítést eljuttatni a térségbe. A szövetséges erők ezenfelül teljes tengeri és légi fölényvel bírtak, ami önmagában is döntő jelentőségű volt a harcok kimenetele szempontjából.¹²⁰ A hadműveletek kezdetén (egész pontosan június 9-én) a németek felajánlották légierejük támogatását, hogy kiegyenlítsék az erőviszonyokat, azonban ezt a franciák visszautasították. Amikor július elején már a franciák kérték a korábban ajánlott támogatást, a németek visszakoztak, mivel ekkor már a frissen megnyílt szovjet hadszíntéren volt szükségük minden gépükre.¹²¹ A levantei francia haderő ennek ellenére hatékonyan védekezett, helyi jelentőségű győzelmeket is aratott, de végül az anyagi és számbeli túlerővel szemben elkerülhetetlenül vereséget szenvedett. A veszteségek mindkét oldalon magasak voltak: a franciák 1002 halottat, 1029 eltűntet és 2500 sebesültet veszítettek, míg a britek és a szabad franciák összesen körülbelül 5300 halottat és sebesültet.¹²² Az anyagi veszteség is jelentős volt: 179 francia és 41 brit repülőgép veszett oda, valamint mindkét fél 3-3 hajója¹²³ került veszteséglistára.¹²⁴ A franciák elszántságát nemcsak a harcok elhúzódása jelzi, hanem az a tény is, hogy a harcok lezárulta után (július 14.) a 37 700 fős

¹¹⁹ PAXTON 2004, 261.

¹²⁰ AMOUROUX 1978, 186.

¹²¹ PAXTON 2004, 262–263.

¹²² MONTAGNON 2009, 315.

¹²³ Brit részről három romboló süllyedt el, míg a franciák egy torpedórombolót, egy szállítóhajót és egy tengeralattjárót veszítettek el.

¹²⁴ Wailly de, Henri: *Syrie 1941. La guerre occultée. Vichystes contre gaullistes*. Perrin, Paris, 2006. (A továbbiakban WAILLY 2006.) 396–397.

állományból csupán 5600 fő élt a lehetőséggel, hogy csatlakozzon a Szabad Francia Erőkhöz.¹²⁵

Két dolog azonban ennek hatására világhíressé vált a francia vezetés számára is: a németek oldalán való nyílt fellépés a háborúban katasztrofális következményekkel járhat Franciaország számára; a háborúban való esetleges francia részvétel mértékét és körülményeit mindig is a német igények és szándékok fogják meghatározni, nem pedig a francia elképzelések. A francia vezetés ennek ellenére sem hagyott fel a németekkel való együttműködés fokozásának tervével, mivel még mindig meg volt róla győződve, hogy a háborúból Németország fog győztesen kikerülni.¹²⁶

Ennek következményeként folytatódta az egyeztető tárgyalások, melynek keretében Pétain december 1-én Göringgel is találkozott. A francia követeléseket (a demarkációs vonalon való áthaladás megkönnyítése, a tiltott tengerparti zónák beolvasztása a szabad zónába, a hadifoglyok szabadon engedése, a megszállási költségek jelentős csökkentése, a párizsi kollaboráns pártok tevékenységének visszafogása) a németek szinte teljes mértékben figyelmen kívül hagyták, ezek után írtak alá december 17-én egy újabb jegyzőkönyvet. Ennek értelmében a megszállási költségeket 25 százalékkal csökkentették és 50 000 hadifoglyot szabadon bocsátottak,¹²⁷ ezért cserébe viszont a franciák beleegyeztek abba, hogy a fennhatóságuk alatt álló területeken keresztül szállítsanak utánpótlást Rommel csapatainak, valamint ígéretet tettek arra, hogy amennyiben azok Tunéziáig vonulnának vissza, fegyveresen lépnek fel utóbbiak támogatására.¹²⁸ A német érdekek tehát ismét győzedelmeskedtek, mivel a franciák a tengelyhatalmak oldalán történő egyre komolyabb elköteleződésük ellenére nem voltak képesek érdemben javítani sem politikai, sem pedig katonai pozícióikon.

¹²⁵ PAXTON 2004, 264.

¹²⁶ AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 81–83.

¹²⁷ COINTET 1996, 220–221.

¹²⁸ PAXTON 2004, 274.

1942 elején Darlan a háborús események hatására (váratlan német vereség Moszkva előtt, az Egyesült Államok hadba lépése) már jóval kevésbé volt meggyőződve Németország győzelméről, mint korábban, ezért a németekkel való kapcsolatokban a kivárást helyezte előtérbe. Ez azonban sem a németeknek, sem pedig Pétain marsallnak nem tetszett, ezért 1942. április 18-án leváltották, a kormányfői tisztséget pedig újból Pierre Laval töltötte be. A korábbi kormányfő visszatérését a hatalomba komoly diplomáciai és belpolitikai egyeztetés előzte meg, melyek során a németek egyértelműen kifejezték, hogy a jövőben Lavallal kívánnak együttműködni. Ennek az ultimátumnak Pétain – minden próbálkozása ellenére – nem tudott sokáig ellenállni, ezért végül engedett.¹²⁹

Darlan ennek ellenére megőrizte korábbi befolyása egy részét, mivel a továbbiakban ő töltötte be a fegyveres erők főparancsnoki tisztségét és továbbra is ő maradt Pétain hivatalosan kinevezett utódja.¹³⁰

I.2.4. Laval visszatérése és külpolitikája

Laval – aki politikusként kevésbé értette meg a katonai helyzetet – még 1942-ben is meg volt róla győződve, hogy Németország a legrosszabb esetben is az európai helyzet uraként fog kikerülni a háborúból, ezért továbbra is mindent elkövetett a francia–német kapcsolatok elmélyítése érdekében. Véleménye szerint a németekkel való együttműködés volt a kommunizmus elleni harc és Franciaország háború utáni felemelkedésének legjobb eszköze.¹³¹

Ennek az együttműködésnek a katonai aspektusát több ízben is megpróbálta magasabb szintre emelni,¹³² azonban ezek a kísérletek mindig megbuktak a német fél fogadókészségének hiányán. Ezenfelül a szövetségeseknek a francia gyarmatbiro-

¹²⁹ JACKSON 2004, 259.

¹³⁰ COINTET 1996, 224–227.

¹³¹ MURACCIOLE 2002, 182. o

¹³² Ezek a próbálkozások részletesen a későbbi fejezetekben kerülnek tárgyalásra.

dalom ellen irányuló fellépése (Madagaszkár elfoglalása 1942 májusa és novembere között)¹³³ is megmutatta, hogy a francia hadsereg – megfelelő fegyverzet és utánpótlás nélkül – egyedül nem komoly tényező egy modern háborúban.¹³⁴

Ugyanakkor azonban a német fél a vártnál jobban elhúzó-dó háború és a frontokon elszenvedett növekvő veszteségek miatt egyre komolyabban érdeklődött a francia munkaerő iránt, amelyre a többi alávetett állam munkásaihoz hasonlóan nagy szükség volt a német ipar működésben tartásához. A Harmadik Birodalom már 1941 óta folyamatosan fogadott önkéntes francia munkásokat, akiket az otthoninál magasabb bér ígéretével csábítottak a német gyárakba. 1942 elejére azonban világossá vált, hogy ennél a néhány tízezer főnél jóval többre van szükség, ezért megkezdődtek a tárgyalások a francia munkaerő intenzívebb felhasználásáról. A francia fél a munkásokért cserébe a hadifoglyok elengedését szerette volna elérni, akiket azonban a németek ekkor már a mezőgazdasági és ipari termelésben foglalkoztattak,¹³⁵ ezért csak egy olyan cseréhez járultak hozzá, melynek keretében három szakképzett munkásért cserébe engedtek szabadon egy hadifoglyot.¹³⁶ Több hónapon keresztül tartó tárgyalások után 1942. szeptember 4-én a németek újból teljes győzelmet arattak: a francia kormány bevezette a *Service de travail obligatoire*-t (kötelező munkaszolgálatot), melynek keretében minden felnőtt férfi és nő (utóbbiak csak lakóhelyük közelében) kötelezhető volt a felsőbb hatóságok által meghatározott típusú és idejű munkák elvégzésére.¹³⁷ Ez a gyakorlatban a fiatal és szakképzett francia

¹³³ PAXTON 1973, 294.

¹³⁴ LAMBAUER 2001, 507.

¹³⁵ AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 252.

¹³⁶ Szerk.: Azéma, Jean-Pierre – Bédarida, François: *La France des années noires*. 2. kötet: *De l'Occupation à la Libération*. Éditions du Seuil, Paris, 1993. (A továbbiakban AZÉMA – BÉDARIDA 1993b.) 310.

¹³⁷ A kötelező munkaszolgálat elől sokan elmenekültek és inkább az Ellenálláshoz csatlakoztak, mint hogy Németországban dolgozzanak, így kijelenthető, hogy a francia ellenállási mozgalom növekedéséhez nagymértékben hozzájárult ez a döntés. Crowdy, Terry: *The French*

férfiak átadását jelentette a német hadiipar számára, melynek következtében 1943 elejére már 300 000 fölé nőtt a Németországban dolgozó franciák száma, majd ezt követően ez a szám folyamatosan növekedett a német igényeknek megfelelően.¹³⁸ Az 1943. február 16-án kiadott törvény értelmében pedig a kötelező munkaszolgálatot az 1920 és 1922 között született férfiakra is kiterjesztették, amelynek következtében pár hónapon belül újabb negyedmillió francia munkás kelt útra Németország felé,¹³⁹ ahol végül a hadifoglyokon kívül összesen 650 000 francia munkás állt a német hadiipar szolgálatába. Egyes számítások szerint 1943-ban a német GDP több mint 8 százalékát franciák állították elő, ami nem meglepő, ha tudjuk, hogy az aktív francia lakosság közel fele közvetlen vagy közvetett módon a német háborús erőfeszítések szolgálatában állt.¹⁴⁰

Az 1942. november 8-án a Fáklya hadművelet keretében bekövetkezett észak-afrikai szövetséges partraszállás alapjaiban változtatta meg Franciaország helyzetét. A legfontosabb esemény az észak-afrikai francia hadsereg átállása volt a szövetséges hatalmak oldalára az éppen Afrikában tartózkodó Darlan admirális aktív közreműködésével.¹⁴¹ Ez a tény keresztülhúzta Laval terveit, aki a partraszállásról értesülve azzal a szándékkal utazott Németországba, hogy a francia fegyveres erők aktív támogatását ajánlva egyszer és mindenkorra biztos pozíciót vív ki Franciaország számára Hitler Európájában. Azonban a csapatok átállásának híre megelőzte őt, így az együttműködésről szőtt tervei füstbe mentek, a németek pedig

Resistance Fighter. France's Secret Army. Osprey Publishing Ltd, Oxford, 2007. (A továbbiakban CROWDY 2007.) 5.

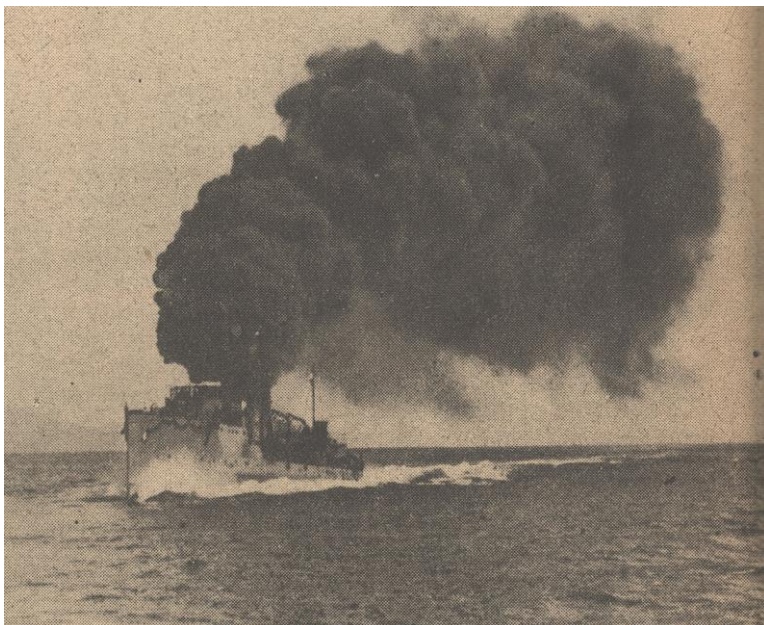
¹³⁸ COINTET 1996, 242–250.

¹³⁹ AZÉMA – BÉDARIDA 1993b, 311–312.

¹⁴⁰ AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 99.

¹⁴¹ Ugyanakkor Darlan nem élvezhette ennek a döntésnek az előnyeit, mivel 1942. december 24-én egy fiatal diák (Fernand Bonnier de La Chapelle) lelőtte az admirálist. A merénylet elkövetőjének motivációjára nem derült fény, mivel az elkövetőt soron kívül kivégezték, de komolyan tartja magát az a feltételezés, hogy a szövetségesek oldalán álló tábornokok (Henri Giraud, Charles de Gaulle) valamelyike állhatott az erőviszonyokat megváltoztató merénylet hátterében. AZÉMA – WIEVIORKA 2004, 87–89.

november 11-én a demarkációs vonalat átlépve megszállták a szabad zónát, 27-én pedig lefegyverezték a fegyverszüneti hadsereget. Ezzel párhuzamosan megpróbálták megszerezni a Toulonban állomásozó francia hadiflotta feletti fennhatóságot is, amely azonban – négy elmenekülő tengeralattjáró kivételével – elsüllyesztette magát.¹⁴²

A touloni flotta egyik rombolója az önelsüllyesztés előtt¹⁴³

Ezzel Franciaország gyakorlatilag elvesztette azt a különleges státuszt, melyek korábban a németek által legyőzött országok között élvezett. Az ország teljes megszállásával odalett szuverenitásának maradéka is, a flotta (jelentős részének) elsüllyesztésével és a gyarmati hadsereg átállásával pedig korábbi mozgástere is megszűnt létezni. 1942 végétől Franciaország is csu-

¹⁴² JACKSON 2004, 270.

¹⁴³ Magyar Futár, 1942. december 2., 6.

pán egy lett a német birodalom csatlósállamai közül, melynek végre kellett hajtania a Berlinből érkező utasításokat.¹⁴⁴ Önálló politikai mozgástere megszűnt, amennyiben pedig nem teljesítette a német követeléseket, a német vezetés mindig készen állt rá, hogy leváltsa a kormány tagjait. Így történt 1943 végén is, amikor radikálisabb, a német igények teljesítése iránt nyitottabb politikusokat segített hatalomra a Vichy-kormány soraiban. A rendszer azonban még mindig Pétain marsall fősége alatt működött, aki valamilyen szinten még befolyást tudott gyakorolni a kormány tagjaira, azonban a fő politikai irányvonalon már nem állt módjában változtatni.

Fontos megemlíteni azt is, hogy a francia lakosság viselkedése is alapvetően átalakult. Bár a franciák már a kezdetektől fogva ellenségesen viszonyultak a németekhez, csupán 1942 végétől vált nyilvánvalóvá számukra, hogy a németek a vesztes oldalon állnak, ennek megfelelően az ellenséges érzelmek ekkortól kezdtek tettek formájában is felszínre kerülni. Az Ellenállás tagjainak száma folyamatosan nőtt, a megszálló hadsereg tagjai ellen indított támadások pedig megszorodtak, mégha abszolút értékben nem is voltak jelentősnek tekinthetők.¹⁴⁵ A legfontosabb változás a francia kormány iránti lojalitás megrendülése volt, amely a politikai vezetés legitimitását is aláásta. Ezt a német hatóságok is látták, ezért vonták be egyre inkább a kormányzásba a szélsőséges erőket, az 1940 óta megszállás alatt álló Párizsban működő szélsőjobboldali kollaboráns pártok vegyes egyvelegét, amelynek vezető tagjai készen álltak rá, hogy bármikor átvegyék az ország irányítását. Ez a lehetőség a legutolsó pillanatilig ott lebegett Damoklész kardjaként a francia kormány felett még akkor is, amikor 1944 augusztusának végén Pétain marsallal együtt – akit erőszakkal kellett Németországba

¹⁴⁴ COINTET 1996, 274.

¹⁴⁵ Broche, François – Muracciole, Jean-François (szerk.): Dictionnaire de la France libre. Robert Laffont, Paris, 2010. (A továbbiakban Broche – Muracciole 2010.) 1029–1030.

szállítani, ahol fogolynak tekintette magát¹⁴⁶ – a németországi Sigmaringen-kastélyba szállították őket. Itt hozták létre szeptember 6-án a Németországi francia kormánydelegációt a francia érdekek védelmére (*Délégation gouvernementale française pour la défense des intérêts français*) névre hallgató kormányhelyettesítő szervezetet, amelyben más francia politikusok mellett a szélsőséges mozgalmak több tagja (köztük Déat és Darnand) is helyet kapott.¹⁴⁷

I.2.5. A párizsi kollaboráns pártok

Miután a fegyverszünet megkötését követően az új francia kormány Vichy városában rendezte be székhelyét, Párizs pedig német megszállás alá került, a német hatóságok engedélyével és bátorításával számos – a harmincas években már létező – szélsőjobboldali politikai párt és mozgalom szökkent újra szárba. A politikai csoportosulások között kettő olyan volt, mely létszámánál és jelentőségénél fogva esélyes volt a szélsőjobboldal vezetőjének szerepére: a Jacques Doriot vezette alatt álló *Parti Populaire Français* (Francia Néppárt) és a Marcel Déat irányítása alatt működő *Rassemblement National Populaire* (Népi Nemzeti Tömörülés).¹⁴⁸

A PPF-et Doriot hozta létre 1936 júniusában a kommunista pártból történt kizárása után nem titkoltan azzal a szándékkal, hogy leszámoljon korábbi elvtársaival. Ez a cél meglepő módon nem csak a jobboldali beállítottságú embereket vonzotta, hanem nagyon sok korábban – Doriot-hoz hasonlóan – a kommunista pártban tevékenykedő politkust (mint Paul Marion-t és Henri Barbé-t), illetve a baloldalhoz kötődő személyt (ilyen volt például Drieu La Rochelle és Alfred Fabre-Luce) is, akik nem értettek egyet a kommunista párt dogmatikus vezetésével. Egy idő után azonban itt is találkozunk a szélsőjobb egyes képviselőivel, mint Claude Jeantet, Paul

¹⁴⁶ AZÉMA – BÉDARIDA 1993b, 53.

¹⁴⁷ Rousso, Henry: Pétain et la fin de la collaboration. Éditions Complexe, Paris, 1984. (A továbbiakban ROUSSO 1984.) 23., 112.

¹⁴⁸ AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 86–90.

Chack vagy Abel Bonnard.¹⁴⁹ A nagy népszerűsége szert tett párt taglétszáma 1938-ig folyamatosan nőtt, a háborús veszély növekedésével párhuzamosan azonban egyre kevésbé tudta megszólítani az embereket.¹⁵⁰

A háború kitörése után a pártot 1940-ben betiltották. A vereség után működését eleinte csak a szabad zónában engedélyezték, ahol *Mouvement Populaire Français* (Francia Népmozgalom) álnéven működött. A párt különösen sikeres volt Marseille környékén, amely hagyományosan jobboldali érzelmű volt, sőt Észak-Afrikában is sok követőre talált. A sikerben az is szerepet játszott, hogy Doriot a marsall követőjeként lépett fel, még anyagi támogatást is kapott a Vichy-kormánytól. Az északi zónában a német támogatás hiánya miatt csupán 1941 áprilisától jelent meg az antikommunizmus mellett immár az antiszemitizmust is magáénak valló párt (bár a német megszálló hatóságok hivatalos jóváhagyását csupán decemberben kapta meg),¹⁵¹ amely a németekkel való együttműködés egyik fő szószólója lett.¹⁵² A PPF-nek oroszlánrésze volt a Francia Antibolsevik Légio létrehozásában, ebből kifolyólag a fegyveres szervezet önkénteseinek jelentős része is a mozgalom soraiból származott. A keleti fronton zajló harcokban való részvételéből nyert népszerűségét kihasználva Doriot azt is felajánlotta a német vezetésnek, hogy átveszi a francia kormány irányítását, és vezetése alatt Franciaország belép a háborúba Németország oldalán, Berlin azonban kategorikusan visszautasította ezt a javaslatot.¹⁵³

A párt taglétszáma 1942-ben volt a csúcson, hozzávetőlegesen 40–50 000 fő lépett be a szervezetbe a két zónában összesen, amelynek köszönhetően a PPF vált a francia kollaboráns pártok legnagyobbikává.¹⁵⁴ A létszámot tovább növelték a párt ifjúsági szervezetei, melyek 1942. május 30-án olvadtak össze

¹⁴⁹ WOLF 1969, 177–224.

¹⁵⁰ WINOCK 2004, 222.

¹⁵¹ BURRIN 1986, 468.

¹⁵² BRUNET 1986, 330–335.

¹⁵³ LAMBERT - LE MAREC 1993, 11–12.

¹⁵⁴ JACKSON 2004, 239.

A kollaborációhoz vezető út

Jeunesses populaires françaises (Francia Népi Fiatalok) néven és több ezer főt tömörítettek.¹⁵⁵ A párt létrehozta saját fegyveres szervezetét, a *Gardes françaises*-t (Francia Gárdákat), mely több ezer főből állt, és elsődleges feladata a párt vezetőinek védelme volt. Miután a németek fegyverekkel szerelték fel őket, kénytelenek voltak szorosabban együttműködni a megszálló hatóságokkal, melyek segédrendőrségi szerepkörben használták fel őket. Ebből kifolyólag a gárdisták feladatai közé tartozott a kötelező munkaszolgálatot megtagadók kézrekerítése, valamint a német adminisztratív munkaerő és az azok Franciaországban tartózkodó családtagjainak védelme is.¹⁵⁶

Jacques Doriot hívei körében¹⁵⁷

A mozgalom északi zónában terjesztett újságja a *Le Cri du peuple* volt, melynek átlagos példányszáma megközelítette a

¹⁵⁵ FORBES 2005, 44–46.; LITTLEJOHN 1972, 212.

¹⁵⁶ AZÉMA – BÉDARIDA 1993b, 47.

¹⁵⁷ Magyar Futár, 1944. május 24., 9.

100 000-et. Ugyanakkor a déli zónában még a háború előtti címen jelent meg hagyományos lapja, a *L'Émancipation nationale*.¹⁵⁸ Fontos megjegyezni, hogy az impozáns számok ellenére az eladatlan példányok aránya igen magas volt, egyes időszakokban a 60 százalékot is meghaladta, mivel ezek csupán a német hatóságok bújtatott pénzügyi támogatásának fedezésére szolgáltak.¹⁵⁹ Mivel a párt aktív tagjai Franciaország számos részén szorosán együttműködtek a német hatóságokkal az ellenállók elleni küzdelemben, egyáltalán nem meglepő, hogy 1944. augusztus 17-én Doriot-val együtt a párt 2000 tagja hagyta el Párizst és vonult németországi száműzetésbe. A pártvezető itt is folytatta tevékenységét, önálló forradalmi kormányt (*Comité de la libération française*: Francia felszabadítási bizottság) kívánt felállítani, azonban terve megvalósítását megakadályozta idő előtt halála, miután egy (valószínűleg brit) légitámadásban életét veszítette.¹⁶⁰

Az RNP-t 1941. január 31-én Marcel Déat alapította meg a jobboldal több más jelentős személyiségével (akik név szerint Jean Fontenoy, Jean Van Ormelingen, Jean Goy és Eugène Deloncle voltak) együtt Párizsban a francia és a német kormányzat támogatásával.¹⁶¹ Déat gyűjtőpártot kívánt létrehozni, melyben minden irányzat képviselői együttműködnek, a végső cél pedig a francia egypártrendszer kiépítése volt. Az ötlet még Pétain marsallnak is tetszett, ezért nyújtott támogatást a francia kormány a mozgalomnak. Az MSR vezetője, Deloncle is csatlakozott a párthoz,¹⁶² azonban az együttműködés csak 1941 szeptemberéig tartott,¹⁶³ amikor követőivel együtt kilépett belőle.¹⁶⁴

¹⁵⁸ MURACCIOLE 2002, 199.

¹⁵⁹ BURRIN 1986, 467.

¹⁶⁰ WOLF 1969, 412–416.

¹⁶¹ AZÉMA - BÉDARIDA 1993a, 390.

¹⁶² BRUNET 1986, 329.

¹⁶³ Ennek a szakításnak a részletei *A Francia Antibolsevik Légió születése* című fejezetben találhatóak.

¹⁶⁴ BURRIN 1986, 429–435.

A szervezet vezetősége – amely alapvetően baloldali beállítottságú emberekből állt, mint például Georges Albertini, Maurice Levillain, Michel Brille, Henri Barbé stb.¹⁶⁵ – egyértelműen elkötelezte magát a németekkel való együttműködés, a fajvédelem (antiszemizmus) és a korporatív gazdasági rendszer mellett. A párt létszáma 1942-ben 15–20 000 fő körül mozgott, amelynek döntő többsége a párizsi régióban koncentrálódott.¹⁶⁶ Ehhez a számhoz hozzá kell adni az ifjúsági tagozatként működő *Jeunesses nationales populaires* (Népi Nemzeti Fiatalok) 3000 és a pártmilíciaként funkcionáló *Légion nationale populaire* (Népi Nemzeti Légión) 1000 tagját.¹⁶⁷ 1943 folyamán ennek tagságát összeolvasztották Bucard Parti franciste-jának milíciájával és létrehozták a *Milices révolutionnaires nationales*-t (Nemzeti Forradalmi Milíciákat), melyek a korábnál jelentősebb fegyveres erőt képviseltek.¹⁶⁸ Noha a párt létszámát tekintve gyengébb volt legfőbb riválisánál, a PPF-nél, nagy példányszámban terjesztett újságjainak köszönhetően ismertsége és befolyása az előbbi méltó vetélytársává tette a jobboldali körök rokonszenvéért és támogatásáért vívott harcban. Ezek a következők voltak: *L'Oeuvre* (120–140 000), *La France socialiste* (120–140 000 példány), *L'Atelier* (20 000 példány).¹⁶⁹

A már korábban említett *Mouvement Social Révolutionnaire*-t (Forradalmi Szociális Mozgalmat) Deloncle alapította meg 1940. szeptember 1-én, célja pedig a korábban a hatóságok által felszámolt Cagoule újraélesztése volt.¹⁷⁰ A párt ellenségeit a zsidókban, a szabadkőművesekben, a kommunistákban, a nemzetközi bankároknak és általában az angolszász világban látta.¹⁷¹ Nézeteit saját hetilapjában, a *Révolution nationale*-ban terjesztette. Ebből kifolyólag természetes szövetségesét a né-

¹⁶⁵ AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 395.

¹⁶⁶ COINTET – COINTET 2000, 597.

¹⁶⁷ LAMBERT – LE MAREC 1993, 63–65.

¹⁶⁸ AZÉMA – BÉDARIDA 1993b, 46.

¹⁶⁹ LAMBAUER 2001, 230.

¹⁷⁰ GORDON 1975, 264.

¹⁷¹ WINOCK 2004, 230.

metekben találta meg és a megoldást a radikális forradalmi akcióban látta.¹⁷² A párt 1941-ben élte fénykorát, amikor német hírszerzői jelentések szerint létszáma 1385 főből állt, amely jól mutatja, hogy a szervezet erőszakos fellépése ellenére csupán nagyon szűk bázisra tudott támaszkodni.¹⁷³ A Révolution nationale 1941 októberétől jelent meg, újságírói között pedig olyan személyiségeket találunk, mint Lucien Combelle és Jean Fontenoy.¹⁷⁴

Ennek ellenére a párt vezetősége belement a Déat vezette RNP-vel való együttműködésbe, és a két vezető Doriot-hoz csatlakozva aktív szerepet vállalt a Francia Antibolsevik Légió megszervezésében, amelyhez számos tagjuk is csatlakozott 1941–42 folyamán. A két vezetőt ugyanaz a hátsó szándék motiválta, mint a PPF vezetőjét: a keleten kivívott német győzelem után – melyben biztosak voltak – fel kívánták használni a létrejövő kiképzett, felfegyverzett és harcedzett fegyveres erőt a francia belpolitikai harcokban a hatalom megszerzése érdekében. Deloncle komoly erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy egymaga vehesse át a párt vezetését, ezért minden lehetséges eszközzel igyekezett gyengíteni vetélytársa pozícióját.¹⁷⁵ Déat és Deloncle szakításában komoly szerepet játszott az a tény is, hogy előbbi meg volt győződve róla, hogy Deloncle állt a merénylet mögött, melyben Laval mellett maga is megsérült 1941 augusztusában.¹⁷⁶ Noha ezt nem tudta bizonyítani, az MSR által elkövetett számos egyéb erőszakos cselekedet megerősíteni látszik ezt a feltevést.¹⁷⁷ A radikális akciók (mint például a párizsi zsinagógák elleni bombamerénylet)¹⁷⁸ azonban csak elriasztották a potenciális támogatókat, valamint a párton belül is komoly ellentétek léptek fel, amelyek végük Deloncle kizárásához, 1943 folyamán pedig a párt megszűné-

¹⁷² LAMBERT – MAREC LE 1993, 37–38.

¹⁷³ PAXTON 1973, 243.

¹⁷⁴ ORY 1976, 100.

¹⁷⁵ GORDON 1975, 268–270.

¹⁷⁶ Erről a következő fejezetben lesz szó részletesen.

¹⁷⁷ COINTET – COINTET 2000, 240.

¹⁷⁸ LAMBAUER 2001, 428–429.

séhez vezettek.¹⁷⁹ A tagság nagy többsége más kollaboráns szervezetekben folytatta politikai tevékenységét, többségük Doriot pártjában bukkant fel a későbbiekben.¹⁸⁰

A fenti nagyobb pártok mellett számos kisebb is felbukkant a párizsi politikai palettán a megszállás évei alatt. Ezek többsége olyan szervezet volt, amely már a 30-as években is jelen volt a francia politikai életben, azonban 1936-os betiltásuk után csak a német hatóságok támogatásával tudtak újra megszerveződni és politikai tevékenységet kifejtteni, még ha ez a tevékenység általában nem is volt annyira jelentős, mint fentebb felsorolt társaiké. Ideológiai hátterük meglehetősen heterogén volt, de rendelkeztek egy rendkívül fontos közös tulajdonsággal, ami miatt említést érdemelnek: mindannyian a németekkel való együttműködésben látták a jövőt. Annyira sok ilyen típusú mozgalom létezett a megszállás évei alatt Párizsban, hogy teljes számbavételük szétfeszítené ennek a fejezetnek a korlátait, így csupán azok kerülnek bemutatásra, melyek érdemi tevékenységet fejtettek ki fennállásuk során. Alapvetően két csoportra lehet osztani ezeket: az elsőbe azok tartoznak, amelyek létszáma meghaladta az 1000 főt, a másodikba pedig azok, amelyek alatta maradtak ennek a küszöbnek.

Az első csoport első képviselőjeként a legnagyobb létszámot a régi-új *Parti franciste* tudta felmutatni, mely Bucard svájci internálásból való hazatérése után 1941. május 5-én szerveződött meg újból. A fasiszta elveket valló párt ugyanakkor teljes vállszélességgel támogatta a Vichy-kormányzatot, amely ezt az elvi támogatáson túl rendszeres pénzügyi segéllyel hállalta meg. Ezen felül a német hatóságok is rokonszenvvel viseltettek irányába, így a mozgalom mindkét zónában jelen volt.¹⁸¹ Ennek köszönhetően a párt létszáma 1943-ra megközelítette a 10 000 főt, *Jeunesse franciste* (Francia-Fasiszta Fiatalság) nevű ifjúsági tagozata pedig 7000 főt számlált. Az ideológiai elveket a Marseille-ben és Párizsban párhuzamosan megjelenő

¹⁷⁹ BURRIN 1995, 420–421.

¹⁸⁰ BRUNET 1986, 388–389.

¹⁸¹ LITTLEJOHN 1972, 216.

Le Franciste című lapban adták közre.¹⁸² A párt lelkesen támogatta a Németországgal való fegyveres együttműködés gondolatát, ezért részt vett a Francia Antibolsevik Légió létrehozásában, amelyben számos tagjával aktívan képviseltette magát,¹⁸³ 1943-tól kezdve pedig tagságából számosan jelentkeztek a különböző német katonai és félkatonai alakulatokba, mint az NSKK, az Organisation Todt és a Waffen-SS francia egysége. Ez utóbbiban a lelkesedésen kívül a kötelező munkaszolgálat elkerülése is közrejátszott. Mivel több merénylet történt a párt vezetői ellen, fegyverszállítmányokért cserébe sokan együttműködtek a német hatóságokkal az ellenállók elleni harcban. Ennek következtében a párt tagjainak egy része a Németországba történő visszavonulást választotta 1944-ben, ahol sokan közülük a háború végéig különböző fegyveres alakulatok sorában harcoltak.¹⁸⁴

A kisebb jelentőségű mozgalmak között kell megemlíteni a Pierre Costantini nevéhez fűződő *Ligue française d'épuration, d'entraide sociale et de collaboration européenne* (A Megtisztítás, a Kölcsönös Társadalmi Segítségnyújtás és Európai Együttműködés Francia Ligája) nevű pártot, melyet vezetője olasz mintát követve szervezett meg 1940. szeptember 15-én Párizsban. A mozgalom ideológiájának alapját az antiszemitizmus és a Németországgal való együttműködés szükségessége alkotta. A Szovjetunió ellen indított támadás után a párt nevét *Ligue française anti-britannique et anti-bolchévique-re* (Brit- és Bolsevistaellenes Francia Liga) változtatta meg, amely jól kifejezi a mozgalom ideológiai állásfoglalását is, mivel Costantini meg volt győződve róla, hogy Franciaországnak minél előbb hadat kell üzennie Angliának. A pártvezető is részt vett az antibolsevik légió megalakításában, melyhez veterán repülősként még egy önálló légi alakulat felállítását is javasolta. A mozgalom – mely elsősorban a fiatalok körében volt népszerű – csu-

¹⁸² LAMBERT – LE MAREC 1993, 95–96.

¹⁸³ BURRIN 1995, 421–422.

¹⁸⁴ MURACCIOLE 2002, 193.

pán néhány ezer követővel rendelkezett,¹⁸⁵ akik 1941-től a két párt közötti megegyezés alapján szorosan együttműködtek a PPF-vel, amely a gyakorlatban teljesen befolyása alá vonta a kisebb pártot. A mozgalom saját lapja a *L'Appel* volt, amely 1941 márciusától jelent meg. A párt tevékenységének a felszabadulás vetett véget.¹⁸⁶

Az 1940-es háborús vereség után Pierre Clémenti 1940-ben az elsők között alakította újjá a háború előtt betiltott fasiszta pártját, melynek ekkor a *Parti français national collectiviste* (Francia Nemzeti Kollektivista Párt) nevet adta.¹⁸⁷ Annak ellenére, hogy a francia fasizmus egyik első képviselője volt, nem sikerült olyan támogatottságot szereznie, mint a nagyobb szélső-jobboldali pártoknak, ezért támogatottsága is meglehetősen alacsony maradt, legfeljebb 1–2000 fő csatlakozott a mozgalomhoz.¹⁸⁸ A *Gardes françaises* elnevezést is Clémenti használta először a párt paramilitáris alakulatainak nevéként, de ahogy a gyengén irányított mozgalom több kisebb részre szakadt, Doriot átvette az elnevezést saját pártmilíciája számára.¹⁸⁹

Ezekkel párhuzamosan volt még egy másik csoportosulás is, mely nem politikai pártként, hanem sokkal inkább egyfajta kulturális propagandaszervezetként működött. Ez volt az Alphonse de Châteaubriant által 1940. szeptember 24-én megalapított *Groupe Collaboration* (Együttműködés Csoport), amely 1941 februárjától a német és francia hatóságok támogatását is élvezte. A neves francia és német közéleti személyiségeket felvonultató szervezet, amely a két háború közti időszakban létező Comité France-Allemagne újjáélesztett verziójának tekinthető, Franciaország mindkét zónájában jelen volt és konferenciákkal, kiállításokkal próbálta bemutatni az embereknek, hogy a két ország közti együttműködés milyen előnyökkel jár. A csoport által kifejtett hatást tovább fokozta az a tény, hogy

¹⁸⁵ NEULEN 1992, 98.

¹⁸⁶ BRUNET 1986, 379.

¹⁸⁷ LAMBERT – LE MAREC 1993, 112.

¹⁸⁸ BURRIN 1995, 419.

¹⁸⁹ LITTLEJOHN 1972, 218.

céljait és ideológiáját az ismert író, Alphonse de Chateaubriand irányította, 130 000 példányban megjelenő *La Gerbe* című hetilap terjesztette, így azok meglehetősen széles körhöz jutottak el.¹⁹⁰ Ennek megfelelően a szervezet tagsága 1943-ban meghaladta a 40 000 főt, a kulturális rendezvények pedig sok-ezres látogatóközönséget vonzottak, tehát a szervezet működése nem volt haszon nélkül való.¹⁹¹

A *Jeunes de l'Europe nouvelle* (Új Európa Fialjai) nevű pártot Marc Augier hozta létre 1941 márciusában a *Groupe Collaboration* ifjúsági szárnyként, amely a 15 és 25 éves kor közti fiatalokat célozta meg. A mozgalom nem számlált többet 1500 főnél, és ezek egy jelentős része is követte Augier-t a keleti hadszíntérre, amikor jelentkezett a Francia Antiboldsevik Légizóba. Sokan mások az NSKK és a Waffen-SS soraiban bukkantak fel, így végül a párt a vezető és a tagság többségének túlzott lelkesedésének esett áldozatul, aminek következtében tevékenysége 1943 végén megszűnt.¹⁹²

A fentiekén kívül még számos kisebb csoportosulás létezett, mely a fasizmushoz közeli ideológiát vallott magáénak és a németekkel való együttműködést hirdette. Ezek közül csak néhány kerül itt megemlítésre a teljesség igénye nélkül, mint a Jean Boissel vezetése alatt álló *Front franc* (Igaz Front),¹⁹³ a Maurice Delauney vezette *Le Feu* (Tűz), vagy a Christian Message irányítása alatt álló *Parti National Socialiste Français* (Francia Nemzetiszocialista Párt),¹⁹⁴ de ugyanebbe a kategóriába tartozott a *Mouvement National Socialiste* (Nemzetiszocialista Mozgalom), a *Gardes du peuple révolutionnaire* (Forradalmi Nép Gárdái), a *Croisade française du national-socialisme* (Nemzetiszocializmus Francia Kereszteshadjárata), és a sort még hosszasan lehetne folytatni. Ez a hosszú lista azonban senkit ne tévesszen meg, mivel ezek a csoportok a legjobb esetben is csu-

¹⁹⁰ BURRIN 1995, 411–416.

¹⁹¹ MURACCIOLE 2002, 193–194.

¹⁹² ORY 1976, 96.; LAMBERT - LE MAREC 1993, 169–171.

¹⁹³ NEULEN 1992, 98.

¹⁹⁴ LAMBERT - LE MAREC 1993, 141.

pán pár száz követővel rendelkeztek, általában rövid ideig álltak fenn, és így gyakorlatilag semmilyen hatást sem tudtak gyakorolni az eseményekre.¹⁹⁵

I.2.6. A párizsi sajtó

A németekkel való együttműködést hirdetőik között külön kell tárgyalni a párizsi sajtót, melynek jelentős része valamelyik szélsőjobboldali párt támogatásával jelent meg és nagylétszámú olvasótáborának köszönhetően gyakran nagyobb hatást gyakorolt a francia lakosságra, mint maguk a pártok, melyek fenntartották őket. A fentebb említett pártlapokon túl még számos másik újság létezett, mely a politikai pártoktól többé-kevésbé függetlenül, de hasonló elveket hirdetett. Általánosságban elmondható, hogy ezeknek a lapoknak jelentős része közvetlen vagy közvetett német anyagi támogatásban részesült, valamint gyakorlatilag teljes egészében német irányítás alatt állt. A már a háború előtt is létező újságok meglehetősen szűk mozgástérrel rendelkeztek a németek érkezése után: megszűnés, áttelepülés a déli zónába vagy pedig a német játékszabályok elfogadása. A német *Propaganda-Abteilung* kötelékébe tartozó *Propaganda Staffel* alatt működő *Presse-Gruppe* 1940 júniusában kezdte meg működését Párizsban. Ennek a szervezetnek, mely több mint 1200 főt tömörített, az elsődleges célja a német kulturális befolyás növelése és a francia kulturális élet teljes ellenőrzése volt. A Goebbels vezette propagandaminisztérium irányítása alatt álló szervezet rekvirált helyiségekben és eszközökkel látott munkához, amelynek eredményeként rövid időn belül az északi zónában megjelenő összes sajtótermék az ellenőrzésük alá került.¹⁹⁶

Noha a komoly múlttal rendelkező nagy párizsi lapok többsége (mint a *L'Action française*, a *Le Figaro*, a *Le Journal* és a *Gringoire*) elhagyta a fővárost, hogy a déli zónában folytassa – közvetlen német cenzúrától mentesen – működését, három ezek közül továbbra is Párizsban maradt: a *Le Matin*, a *L'Illustration*

¹⁹⁵ AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 391.

¹⁹⁶ Walter, Gérard: *La vie à Paris sous l'Occupation 1940-1944*. Armand Colin, Paris, 1960. (A továbbiakban WALTER 1960.) 63–64.; MURACCIOLE 2002, 195.

és a *Le Petit Parisien*.¹⁹⁷ A *Le Matin* című napilap 1884-ben jött létre és már 1940. június 17-én újrakezdte tevékenységét. A nyíltan kollaboracionnista nézeteket valló lap antikommunista és nemzetiszocialista eszmék hirdetését is felvállalta a megszállás évei alatt.¹⁹⁸ Első főszerkesztője Jean Luchaire volt, akit később Jacques Menard és Jacques Roujon követett ezen a poszton.¹⁹⁹ 1940 szeptemberében napi példányszáma elérte az 532 000-et, 1942-re azonban ez a szám jelentős csökkenés után 200 000 környékén stabilizálódott. A *Le Petit Parisien* 1940. október 8-án jelent meg először a megszállás időszaka alatt, és régi olvasótáborra hűségének köszönhetően kezdetben 680 000 példányszámban jelent meg. A kollaboráció mellett kiálló lap nagyjából 500 000 körüli lapszámának köszönhetően az északi zóna egyik legfontosabb sajtóorgánusaként működött a következő évek folyamán.²⁰⁰

A régi-új *Paris-Soir* a német újság prototípusaként működött. Noha a lap szerkesztősége Lyon-ban folytatta a lap megjelenítését, a németek azonos címmel már 1940. június 22-én megkezdték a lap párizsi terjesztését. A párizsi verziót teljes egészében a német hadsereg franciaajkú tagjai írták, ennek megfelelően a német propaganda elsődleges eszköze volt.²⁰¹ Példányszáma 1940 novemberében 970 000 körül mozgott, de 1942-ben már csupán 300 000 tehető.²⁰²

Mivel a kedvelt *Temps* című napilap is elhagyta Párizst, a franciákat jól ismerő Abetz nagykövet *Les Nouveaux Temps* néven hozott létre egy új kiadványt 1940 novemberében, melynek vezetését Jean Luchaire-re bízta, aki nem sokkal később – német segítséggel – a párizsi lapkiadás vezető szereplőjévé nőtte ki magát. A régóta Abetz baráti köréhez tartozó lapszerkesztő a

¹⁹⁷ ORY 1976, 69.

¹⁹⁸ LITTLEJOHN 1972, 220.

¹⁹⁹ Cotta, Michèle: *La collaboration 1940-1944*. Armand Colin, Paris, 1964. (A továbbiakban COTTA 1964.) 321.

²⁰⁰ WALTER 1960, 244.

²⁰¹ ORY 1976, 70–71.

²⁰² LAMBAUER 2001, 250–261.

jelentős német pénzügyi támogatásoknak köszönhetően 40–50 000 példányszámokat tudott elérni.²⁰³

A párizsi napilapok között az egyik legjelentősebb az *Aujourd'hui* volt, mely 1940 szeptemberétől jelent meg átlagban 100 000 fölötti példányszámban. Noha az újság igyekezett megőrizni különállását a jobboldali mozgalmaktól, a lap főszerkesztője, Georges Suarez – aki 1936 óta a PPF tagja volt – számos alkalommal adott helyet olyan írásoknak, melyek a Németországgal való együttműködést hirdették. Ennek következtében a felszabadulás után ő volt az első újságíró, akit halálra ítélték és kivégeztek.²⁰⁴

A *Je suis partout* hagyományos jobboldali hetilap volt, mely 1930 óta jelent meg. Számos tehetséges fiatal újságíró dolgozott az újságnál Robert Brasillach főszerkesztő irányítása alatt, ami nagymértékben hozzájárult a lap népszerűségéhez. A fegyverszünet megkötése után az antikommunista érzelmű cikkek mellett a lap egyre nagyobb lelkesedéssel kezdte hirdetni a németekkel való együttműködés szükségességét. Az újság nagy sikert aratott az olvasók körében: 300 000 példányszámban jelent meg a háborús évek alatt. A népszerűség árát azonban drágán kellett megfizetni: Brasillach is kivégzőosztag előtt végezte.²⁰⁵

Ugyanez az újságírói gárda dolgozott a *Le Petit Parisien* napilap szerkesztőségében is, amely ugyanezeket az elveket hirdetve jelentős támogatást nyújtott a párizsi kollaboráns pártoknak, elsősorban a PPF-nek. Az egyetlen különbséget a megjelenés gyakorisága jelentette a két kiadvány között. Az átlagos példányszám 500 000 fölött volt.²⁰⁶

A *Le Matin* 1884 óta megjelenő napilap volt, mely az elsők között jelent meg újra már 1940. június 17-én. Az újság erős német befolyás alatt állt és nyíltan hirdette a nemzetiszocialista ideológiát, melyet felsőbbrendűnek tekintett a dekadens francia

²⁰³ WALTER 1960, 244.

²⁰⁴ COINTET – COINTET 2000, 658–659.

²⁰⁵ MURACCIOLE 2002, 196.

²⁰⁶ LAMBERT – MAREC LE 1993, 9.

életvitellel szemben. Az átlagos példányszáma meghaladta a 200 000-et.²⁰⁷

Az együttműködést hirdető hetilapok között jelentős szerepe volt az Alphonse de Châteaubriant által 1940-ben alapított *La Gerbe*-nek, amely távol tartotta magát az antiszemita elvek hirdetésétől, ugyanakkor azonban meggyőződéses szószólója volt a francia–német együttműködésnek. A magas színvonalú cikkek népes olvasótábort vonzottak, a lap példányszáma meghaladta a 140 000-et.²⁰⁸

Az *Au Piloni* 1940-től megjelenő antiszemita hetilap volt, mely heves kirohanásokat intézett a zsidók és a szabadkőművesek ellen, olvasótábora meglehetősen kicsi volt (30–40 000 példány hetente).²⁰⁹

Külön kategóriát alkottak a *Le Combattant européen* és a *Devenir* elnevezésű kiadványok, melyek kéthavonta, illetve havonta megjelenő újságok voltak. Előbbi a Francia Antibolsevik Légión, utóbbi pedig a Waffen-SS kötelékében szolgáló francia egység saját lapja volt. Mindkettő hivatásos újságírók és az egységek tagjai által írt cikkeknek adott helyt azzal a céllal, hogy népszerűsítsék a német hadsereg kötelékében a kommunizmus ellen folytatott fegyveres szolgálatot.²¹⁰

I.2.7. A kollaboráns pártok tevékenységének mérlege

Annak ellenére, hogy számos, a németekkel való együttműködést hirdető – régi és új – mozgalom szökkent szárba Párizsban a német hatóságok védelme és támogatása mellett, ezek mégsem tudtak különösebben jelentős eredményt felmutatni. Ennek az eredménytelenségnek számos oka volt.

Az első és talán legfontosabb az a tény volt, hogy ezek a mozgalmak az egész időszak alatt megosztottak maradtak, és tevékenységükre rányomta bélyegét az állandó rivalizálás. Ez különösen a PPF és az RNP viszonylatában volt jellemző. Nem

²⁰⁷ LITTLEJOHN 1972, 220.

²⁰⁸ JACKSON 2004, 246.

²⁰⁹ JACKSON 2004, 245.

²¹⁰ VENNER 2000, 659., 661.

volt olyan vezető személyiség, aki mögé a jobboldali erők felsorakozhattak volna. Déat egy közös párt létrehozásában gondolkodott, Deloncle kiválása után azonban egyértelművé vált, hogy ez a terv kudarcot vallott az eltérő elképzelések miatt. A közös kezdeményezések néhány nyilatkozat és rendezési tervzet kiadásában merültek ki,²¹¹ melyeknek nagyszabású elképzeléseik ellenére nem lett folytatása.²¹² Doriot – aki a legkarizmatikusabb volt a pártvezérek közül – pedig a németek támogatásában bízott, amellyel akár egész Franciaország fölött átvehette volna a hatalmat.

Ebbe az elképzelésbe csúszott a legnagyobb hiba, ugyanis a németek a háború első éveiben nem kívántak létrehozni egy olyan kormányzati erőt, mely túlságosan radikális lett volna, mivel az könnyen kicsúszhatott volna az irányításuk alól, ezért nem adták meg az ehhez szükséges támogatást egyik jobboldali pártnak sem. A háború vége felé pedig, noha egyes jobboldali személyeket (Darnand, Déat és Philippe Henriot) hatalomra segítettek a kormányon belül,²¹³ ezeknek a politikai erőknek a népszerűtlensége volt a legnagyobb akadály. Ugyanis azzal a németek is tisztában voltak, hogy ezeknek a pártoknak egyike sem volt képes igazi tömegpárttá kinőni magát, a párttagok és szimpatizánsok köre legjobb esetben is alig haladta meg a 150–200 000 főt, erre pedig nem lehetett stabil kormányt alapozni.²¹⁴

Az egyetlen olyan terület, ahol ezek a pártok valamilyen szinten egyetértésre jutottak és közösen léptek fel, az a németekkel való fegyveres együttműködés volt, amelyben szinte az összes szélsőjobboldali mozgalom – gyakran erején felül – részt vett. Ugyan ezt a részvételt sok esetben nem az ideológiai meggyőződés, hanem az ezért cserébe járó német támogatás és a jövőbeni magasabb posztok megszerzésének reménye motiválta, de ettől függetlenül ez volt az a tevékenység, amely – még ha

²¹¹ LAMBERT – MAREC LE 1993, 61.

²¹² Plan de redressement national français (Francia nemzeti talpra állás terveze). Archives Nationales (Továbbiakban AN.) F 7 14900.

²¹³ BURRIN 1986, 446–448.

²¹⁴ MURACCIOLE 2002, 191.

a háború egészére nem is gyakorolt érdemi befolyást – a francia–német fegyveres együttműködés területén jelentősnek tekinthető. A következő fejezetekben az ennek az együttműködésnek a keretében létrejövő és tevékenykedő alakulatok leg-hosszabb ideig fennálló és legikonikusabb képviselőjét mutatom be részletesen.

II. A Francia Antibolsevik Légió²¹⁵ születése

II.1. A háttér

Az 1940-es nyugati hadjáratban gyors és megalázó vereséget elszenvedő Franciaország számára is nagy fordulópontot jelentett 1941. június 22., amikor Németország megindította a második világháború legnagyobb offenzíváját a Szovjetunió ellen. Egyrészt a francia kommunista párt számára ez volt a jel, hogy feladja passzivitását és megkezdje a megszállók elleni fegyveres harcot, amelytől eddig tartózkodott, mivel a Moszkvából érkező utasítások a Molotov–Ribbentrop-paktumban lefektetett megállapodások szellemében eddig ezt megtiltották számára. Másrészt sokak számára ez azt jelentette, hogy Németország olyan hatalmas fába vágta a fejszét, amely végül elkerülhetetlenül maga alá temeti majd az egész Harmadik Birodalmat és így közelebb hozza a felszabadulást Franciaország számára is.²¹⁶

Ugyanakkor azonban jelentős volt azoknak a száma is, akik úgy érezték, hogy elérkezett az idő, amikor egyszer és mindenkorra leszámolhatnak a gyűlölt kommunizmussal, amely már régóta fenyegető rémképként tornyosult a nyugati demokráciák politikai életének horizontján. Ezek az emberek kitörő lelkesedéssel fogadták a Szovjetunió elleni támadás hírért, és teljesen magukénak érezték a kommunizmus elleni harcot. Az ő fellépésüknek köszönhetően jött létre az első olyan francia fegyveres egység, mely a németek oldalán vett részt a második világháborúban a keleti hadszíntér küzdelmeiben.

²¹⁵ *La Légion des volontaires français contre le bolchévisme: A Francia Önkéntesek Légiója a Bolsevizmus Ellen.* Az egyszerűség kedvéért a továbbiakban Francia Antibolsevik Légióként hivatkozom rá, illetve a francia rövidítést használva LVF-ként.

²¹⁶ JACKSON 2004, 498–500.

II.2. A légió születése

A fent bemutatott pártok vezetői a Szovjetunió elleni támadásról értesülve azonnal cselekedtek és először egymástól függetlenül, majd 1941 júniusának végén már közösen kérték Pétain marsalltól egy úgynevezett Egyesült Európai Légió felállítását, amelynek soraiban a francia fegyverszüneti hadsereg tagjai és az önként jelentkezők a németek oldalán szállhatnak harcba a szovjetek ellen.²¹⁷ Számos, a szélsőjobboldali pártokhoz kötődő lapban jelent meg ezekben a napokban ilyen tartalmú újságikk. Doriot a következő nyilatkozatot tette: „*A kommunizmus ellen indított háború nem hagyhat bennünket érzéketlenül. Noha országunk hivatalosan nem vehet részt ebben a harcban, azt kérjük, hogy önkéntesekként harcba szállhassunk a spanyolok, finnek és románok oldalán.*”²¹⁸

A kollaboráns pártok vezetői tisztában voltak vele, hogy sokkal nagyobb sikert tudnak elérni, ha maguk mögött tudják a Vichy-rendszer (legalább hallgatólagos) támogatását, ezért igyekeztek megnyerni maguknak Pétain marsallt, aki köztudottan konzervatív beállítottságú és kommunistaellenes volt. Ez a támogatás azért is létfontosságú volt, mivel a francia törvények értelmében egyetlen francia állampolgár sem harcolhatott más állam hadseregében külön engedély nélkül.²¹⁹

A kormány és a marsall reakciója azonban nagyon különbözött attól, amit a kollaboráns pártok vezetői vártak. Annak ellenére, hogy a francia kormány június 30-án beszüntette a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval arra hivatkozva, hogy „*a Franciaországban tartózkodó szovjet külképviseleti szervek veszélyt jelentenek a francia köz- és állambiztonságra*”,²²⁰ a francia vezetés nem kívánta ennél jobban kiélezni a helyzetet egy fegyveres alakulat felállításával. Ennek eredményeképpen furcsa kompromisszum született: a francia kormány hozzájárult ahhoz, hogy önkéntesek vegyenek részt egy később felállítan-

²¹⁷ BRUNET 1986, 359–363.

²¹⁸ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 2.

²¹⁹ ORY 1976, 242.

²²⁰ Cri du Peuple, 1941. július 1.

dó egység soraiban a szovjetek elleni harcban, „mivel a nemzetközi jog egyetlen rendelkezése sem tiltja ezt meg, valamint a kezdeményezés nem jelent veszélyt a francia államra nézve”,²²¹ de hivatalos német felkérés nélkül nem volt hajlandó aktívan részt venni ennek az egységnek a létrehozásában. Ez a passzivitás odáig terjedt, hogy Darlan augusztus 21-én kijelentette: sem anyagilag, sem fegyverrel, sem emberekkel nem támogatja az alakulat felállítását.²²² Az admirális így fogalmazott: „A francia kormány nem megy ennél messzebb, vagyis nem nyújt anyagi segítséget az önkéntesek légiójának felállításához vagy fenntartásához, hacsak nem kap arra vonatkozó hivatalos felkérést a német kormánytól és katonai vezetéstől, hogy vegyen részt a kommunizmus ellen vívott harcban egy önkéntes légió felállításával, mely az antikommunista harcban való részvételünk jelképe lenne.”²²³

Ezen túlmenően a fegyverszünet előírásaiból kifolyólag végrehajtott létszámcsökkenés miatt szabadságra küldött hivatasos katonatisztek számára egyenesen megtiltották a leendő alakulathoz való csatlakozást.²²⁴ A szovjetek elleni harc lázában égő pártok vezetőit ugyanakkor ez nem zavarta különösebben, számukra az elvi jóváhagyás is elegendő volt ahhoz, hogy elkezdjék megszervezni a fegyveres különítményt. Itt ütköztek azonban egy második akadályba: a németek oldalán való fegyveres részvételhez nyilvánvaló módon szükségük volt a német vezetés jóváhagyására is. Ezt a jóváhagyást pedig nem is volt olyan egyszerű megszerezni, mint ahogy kezdetben gondolták, ugyanis a német vezérkar teljesen szükségtelennek tartotta a francia részvételt, ráadásul nem szívesen adott még egyszer fegyvert annak az ősi ellenségnek a kezébe, amelyet egyszer már sikerült legyőzni.²²⁵

²²¹ GIOLITTO 2007, 16.

²²² Masson, Philippe: La LVF nach Moscou in La Milice, Historia 40. különszám, 1975. (A továbbiakban MASSON 1975b.) 139.

²²³ Idézi Bourget, Pierre: Histoires secrètes de l’occupation de Paris. 1. kötet, Le joug. Hachette, Paris, 1970. (A továbbiakban BOURGET 1970.) 298.

²²⁴ DELARUE 1968, 162.

²²⁵ Egy visszaemlékezés is megerősíti ezt a mélyen gyökerező ellenérzést: „A német katonák zsoldkönyvének első oldalán ez a mondat szerepel: Katona, mindig

Ugyanakkor a németek között is akadtak olyanok, akinek tetszett egy, a szovjetek ellen harcoló francia alakulat felállításának gondolata. Közülük a legnagyobb szerepet Otto Abetz, Párizsba akkreditált német nagykövet játszotta, aki hivatalból is a francia kollaboráns mozgalmakkal való együttműködés magasabb szintre emelésén fáradozott, és amikor értesült a katonai egység létrehozásának tervéről, azonnal lelkesen felkarolta azt. Már június 23-án továbbította a francia önkéntes légió tervezetét Berlinbe, és nagymértékben neki köszönhető, hogy a terv végül a német katonai vezetés fanyalgása ellenére Hitler elé jutott, aki csak hosszas töprengés után hozott döntést ebben a kérdésben.²²⁶ Egyrésztől katonai szempontból egyáltalán nem látta szükségesnek a francia részvételt, mivel úgy vélte, hogy a német hadsereg egymaga is könnyedén elboldogul a Vörös Hadsereggel, ráadásul a francia katonák harcértékét is elégtelennek tartotta az 1940 nyarán bekövetkezett látványos összeomlás óta.²²⁷ Ezt a negatív véleményt a német vezérkar is teljes mértékben osztotta.²²⁸ Másrésztől úgy gondolta, hogy egy francia alakulat rendkívül jól használható propagandacélokra, hiszen ez erősítené azt a képet, hogy egész Európa együtt harcol a szovjet fenyegetés ellen. Végül ez volt az az érv, amelynek köszönhetően Hitler zöld utat adott a francia alakulat felállításához.²²⁹

A német fegyverszüneti bizottság egyik tagja, Lormer alezredes így írt ennek kapcsán: *„Németország komoly erőfeszítéseket tesz politikai téren annak érdekében, hogy az európai népeket csatasorba állítsa a bolsevizmus ellen. Legyen szó akár a spanyol Kék had-*

emlékezz rá, hogy legyőzted a francia katonát, aki a világ legjobb harcosa.” Service Historique de la Défense (A továbbiakban SHD.) 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 11.

²²⁶ Saint-Paulien: Histoire de la collaboration. L'esprit nouveau, Paris, 1964. (A továbbiakban SAINT-PAULIEN 1964.) 240.

²²⁷ LAMBAUER 2001, 401–402.

²²⁸ Aziz, Philippe: Les Dossiers noirs de l'Occupation. Famot, Genève, 1979. (A továbbiakban AZIZ 1979.) 2. kötet 195.

²²⁹ Saint-Loup: Les Volontaires. Presses de la Cité, Paris, 1963. (A továbbiakban SAINT-LOUP 1963.) 21.

osztályról, az olasz gépesített hadosztályról, a svéd ezredről vagy akár a Deloncle irányítása alatt Párizsban szervezés alatt álló Légiónál, egyértelmű a német kezdeményezés, mely ugyanazt a meggyőződést kívánja meghonosítani Nyugat-Európában.”²³⁰

Ugyanakkor komoly viták zajlottak a francia kormányzati körökben arról, hogy a Légión felállításáért cserébe lehetőleg engedményeket csikarjanak ki a korábbi fegyverszüneti feltételekhez képest a németektől: a fegyverszüneti hadsereg létszámának növelését vagy legalábbis fegyverzetének érdemi javítását. Ez utóbbi egyébként annál is inkább indokolt volt, mivel a Vichy-kormány csapatai ekkor már harcban álltak a szövetségesekkel Szíriában. Ebből kifolyólag szükség volt a veszteségek pótlására és a hadsereg megerősítésére, hogy az jobban helytálljon az esetleges későbbi összecsapásokban a szövetségesek ellen. A kormányon belüli különböző erők azonban addig vesztegették az időt felesleges vitatkozással, amíg az egész ügy okafoyyottá vált, mivel augusztus végén a Légión első zászlóalja már útra is kelt a lengyelországi kiképzőtábor felé. Ennek eredményeképpen a remélt ellentételezésből nem lett semmi.²³¹

1941. július 7-én összehívták a fegyveres részvételt követelő kollaboráns pártok vezetőit a párizsi Majestic szállodában, a franciaországi német katonai parancsnokság székhelyén, ahol közölték velük, hogy elfogadják hozzájárulásukat a német háborús erőfeszítésekhez, de csak bizonyos feltételekkel.²³² Először is a jelentkezés csak önkéntes és egyéni alapon történhetett, tehát a jelentkezők magánszemélyként léptek be az alakulatba, nem pedig a Francia Állam nevében. Ez megkönnyítette a német és a francia vezetés dolgát is, hiszen az előbbinek nem kellett elszámolnia a parancsnoksága alatt szolgáló „szoldosokkal”, míg az utóbbinak nem kellett felelősséget vállalnia néhány francia állampolgárságú magánszemély tetteiért. A

²³⁰ DELARUE 1968, 162.

²³¹ AZIZ 1979, 196.

²³² Bundesarchiv–Militärarchiv (A továbbiakban BAMA.) N 756/201 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 1.

második feltétel az volt, hogy a felállított egység létszáma nem haladhatta meg a 15 000 főt.²³³ Kikötötték, hogy csak a megszállt zónából fogadnak el jelentkezéseket,²³⁴ vagyis nem kívánták hagyni, hogy a francia kormány bármilyen befolyást gyakoroljon az alakulat felett.²³⁵

Ennek a döntésnek a háttérében két olyan megfontolás állt, melyeknek nem sok köze volt a valós viszonyokhoz. Egyrészt a német vezetés a francia kollaboráns pártok túlzó ígérgetései alapján több tízezer önkéntes jelentkezésére számított, noha valójában ezeknek a pártoknak a teljes támogatottsága összesen számolt ennyi embert. Azoknak a száma pedig, akik ezek közül fegyvert tudtak és akartak is fogni, jóval kisebb volt. A másik megfontolás Hitlertől származott, aki feltétlenül jelképes szinten kívánta tartani a francia részvételt, nehogy úgy tűnjön, hogy a német hadsereg egyedül ne lenne képes legyőzni a szovjeteket.²³⁶ Természetesen ez az álláspont is gyorsan megváltozott a háború előrehaladtával, így pár évvel később szívesen látott lett minden francia, aki a németek oldalán akart fegyvert fogni.

A jelenlévő pártvezetők (Jacques Doriot, Marcel Déat, Marcel Bucard, Pierre Costantini, Pierre Clémenti és Jean Boissel), valamint a *Comité d'action antibolchevique* (CAA)²³⁷ vezetője, Paul Chack egyhangúlag elfogadták a német feltételeket és

²³³ BURRIN 1986, 472.

²³⁴ Ezen felül volt egy kevésbé nyilvános, de ugyanilyen fontos kikötés: a Franciaországban nagy számban élő emigráns oroszok – akik közül egyébként sokan kifejezték részvételi szándékukat egy Szovjetunió elleni hadjáratban – hivatalosan nem csatlakozhatnak az alakulathoz. LAMBAUER 2001, 402.

²³⁵ Institut d'Histoire du Temps Présent (A továbbiakban IHTP.) 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945, 3.

²³⁶ GIOLITTO 2007, 47–48.

²³⁷ Az Antibolsevik Akcióbizottságot Paul Chack 1941 júliusában hozta létre azzal a céllal, hogy elősegítse az Antibolsevik Légión számára az önkéntesek toborzását. A szervezet ezt a tevékenységét három éven keresztül folytatta, 1943 októberétől már az LVF részeként. A körülbelül 1000 fős tagsággal rendelkező szervezet népszerűsítő kiállításokat és rendezvényeket szervezett, valamint kiadta a kéthavonta megjelenő *Notre combat. Pour une Nouvelle France socialiste* című folyóiratát. LAMBERT – LE MAREC 1993, 179–180.

helyben meg is alakították a *Légion des volontaires français contre le bolchevisme* (LVF) nevű szervezetet,²³⁸ amelyet non-profit célú magánegyesületként jegyezték be. Az egyesület elsődleges célja önkéntesek toborzása volt a bolsevizmus elleni harcban való részvételre.²³⁹

Július 8-án már a sajtóban is megjelentek az első felhívások a szervezethez való csatlakozásra a következő szöveggel: „A francia államfő, Pétain marsall beleegyezésével, a Führer hozzájárulásával az alulírott francia mozgalmak teljes egyetértésben elhatározták, hogy részt vesznek a bolsevizmus ellen indított hadjáratban. Azonnal felállítanak egy úgynevezett Francia Önkéntesek Légiója elnevezésű szervezetet, hogy képviselje Franciaországot az orosz fronton és annak nevében részt vegyen az európai civilizáció védelmében vívott harcban.”²⁴⁰ A kiáltvány aláírói között a németekkel való együttműködés élharcosai szerepeltek: Doriot, Déat, Deloncle, Bucard, Costantini, Boissel, Clémenti. Párizsban azonnal megkezdődött a toborzás a főváros IX. kerületében, a rue Auber 12-es szám alatt található korábbi szovjet Intourist utazási ügynökség irodáiban, amelyet az LVF vezetősége foglalt le és rendezett be a maga számára a német nagykövetség engedélyével.²⁴¹

Július 8-án Déat a sajtóban közzétette az alakulat parancsnokának nevét is, Joseph Hassler tábornokét, aki korábban a 22. gyaloghadosztály parancsnoka volt.²⁴² Ezt azonban előzetes egyeztetés nélkül tette meg, ezért a felkérésről a tábornok

²³⁸ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 3.

²³⁹ AN F 60 235. Statuts de la Légion des volontaires français contre le bolchevisme.

²⁴⁰ „Avec l’assentiment de M. le Maréchal Pétain, Chef de l’Etat français, et l’acquiescement du Führer, les mouvements français soussignés ont décidé, en plein accord, de participer à la croisade contre le bolchevisme. Ils constituent immédiatement une Légion de Volontaires français pour représenter la France sur le front russe et y prendre part en son nom au combat pour la défense de la civilisation européenne.” *Cri du Peuple*, 1941. július 8.

²⁴¹ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 2–3.

²⁴² BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 5.

(aki egyébként jelen volt a 7-i megbeszélésen) is csupán a sajtóból értesült. Az elzászi származású tábornok pedig olyannyira nem lelkesedett a németek oldalán való harc gondolatáért, hogy azonnal elhagyta Párizst, hogy véletlenül se lehessen kapcsolatba hozni a kezdeményezéssel,²⁴³ majd nem sokkal később hosszú levelet írt Pétain marsallnak, melyben részletesen kifejtette távolmaradásának okait.²⁴⁴

Az alapítók, akik jelen voltak a német nagykövetség két nappal korábban, július 9-én létrehoztak egy központi bizottságot, melynek tagjai voltak a kollaboráns pártok vezetői, valamint a német nagykövetség részéről Julius von Westrick tanácsos, aki a német féllel való kapcsolattartásért felelt. A bizottság elnökének egyhangúlag Eugène Deloncle-ot választották meg. Deloncle négy hónapig töltötte be ezt a posztot, majd ezt követően a bizottság tagjai kéthavonta váltották egymást az elnöki székben. Ez a tisztség nem járt valódi döntéshozói hatalommal, sokkal inkább tiszteletbeli megbízás volt, mivel a központi bizottság csupán elvi döntéseket hozott, a valódi munkát a titkárság, illetve annak területi küldöttei végezték.²⁴⁵ Ez 1942 őszén 40 kiküldöttet és 170 toborzóirodát jelentett Franciaország egész területén, amelyek a tagtoborzással, illetve a propagandatevékenység megszervezésével és kivitelezésével foglalkoztak. Felállítottak egy akcióbizottságot Simon Sabiani (a PPF egyik vezető tagja) vezetésével, amely Marseille központtal a déli zónában – a német tiltást figyelmen kívül hagyva – történő toborzásért felelt,²⁴⁶ valamint egy szociális

²⁴³ Littlejohn, David: *Foreign Legions of the Third Reich*. 1. kötet. James Bender Publishing, San Jose, 1987. (A továbbiakban LITTLEJOHN 1987.) 146.; DELARUE 1968, 149–152.

²⁴⁴ A tábornok levele a mellékletben olvasható.

²⁴⁵ BAMA N 756/201. Die französische Freiwilligen-Legion, 1.

²⁴⁶ A marseille-i székhelyű akcióbizottság tagjai a következő személyek voltak: Kieffer tábornok, Blanc tábornok, de Carbuccia (a Gringoire című lap vezetője), Sicard (az *Émancipation nationale* című lap főszerkesztője), Auguste Lumière, Georges Claude (az *Intézet* tagjai), Abel Bonnard (az Akadémia tagja), Jacques Boulanger (irodalmár), Pelissier du Besset (cannes-i ügyvéd), d’Huard (marseille-i gyártulajdonos), Teyssier ezredes, Reynaud (a

szolgálatot, amely a fronton szolgáló legionáriusok családjaira viselt gondot. Ezen kívül az LVF-en belül felállítottak egy tiszteletbeli bizottságot, amelynek olyan elismert és megbecsült közéleti személyiségeket kellett tömörítenie, akik hozzájárulhattak a szervezet társadalmi elfogadottságának növeléséhez.²⁴⁷ A szervezet egészen 1942 júliusáig nem részesült semmiféle állami támogatásban, így (kisebb részben) adományokból és (jóval nagyobb részben) német pénzügyi segítségből tartotta fenn magát.²⁴⁸

Az előbbi érdekében az LVF rendszeresen szervezett gyűjtéseket, melyeket az alábbihoz hasonló felhívásokkal népszerűsítettek: *„A Francia Antibolsevik Légió központi bizottsága egyeztetette a francia politikai mozgalmakat a szovjetek elleni harcban. Most az önök anyagi segítségét kéri ehhez a vállalkozáshoz. Ezzel tartoznak Franciaországnak és az ország jövőjének! Akik itthon maradnak, teljes mértékben támogatniuk kell azokat, akik elmennek! Nyilvános gyűjtés indul, melyben a lehető legnagyobb mértékben részt kell venniük. Az adományokat a központi bizottság rue Auber 12-es szám alatti központjában fogadjuk. Ezen felül számos párizsi újság is részt vesz a gyűjtésben.”*²⁴⁹

Ugyanakkor ezek a felhívások igen csekély eredménnyel jártak a francia lakosság körében, így a német nagykövetségről érkező anyagi hozzájárulás nélkül a szervezet nem tudott volna működni. Ez utóbbi viszont annyira bőséges volt, hogy utólagos vizsgálatok szerint számos pénzügyi visszaélésre is sor került, melyek nem tűntek fel a háborús évek alatt.²⁵⁰

lyon-i ügyvédi kamara korábbi elnöke), Chabert (Villeurbance polgármestere). AN F 60 235. Étude sur la LVF, 4.

²⁴⁷ A bizottság elnöke Fernand de Brinon volt, tagjai között pedig olyan személyeket találunk, mint Baudrillart bíboros, Abel Bonnard, Auguste Lumière, Alphonse de Chateaubriand. Cri du Peuple, 1941. július 8.

²⁴⁸ Plait, Antoine: La LVF (1941-1944) : collaboration militaire vouée à l'échec in Revue historique des armées, N 207 1997. (A továbbiakban PLAIT 1997.) 48.

²⁴⁹ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 6.

²⁵⁰ DELARUE 1968, 198–201.

II.3. A toborzás

Az LVF számos toborzóirodát nyitott szerte Franciaországban, amelyekre sok esetben a deportált zsidók üresen álló üzleteinek önkényes birtokbavételével tett szert.²⁵¹ A többi esetben a kollaboráns pártok irodáit használták fel erre a célra, amelyek egyébként is jól ismertek voltak a szélsőjobboldali aktivisták körében. A toborzásban oroszlánrészt vállalt a három legnagyobb kollaboráns párt (a PPF, az RNP és az MSR), amelyek az önkéntesek legnagyobb részét is adták.²⁵² A toborzóirodák a megszállt északi és a francia fennhatóság alatt álló déli országrészben is megtalálhatóak voltak, azonban a francia lakosság részéről már a kezdet kezdetén gyanakvás és ellenszenv övezte ezeket a helyeket. Ez nagyrészt a megszállók iránti érzelmek számlájára írható, hiszen a lakosság döntő többsége egyáltalán nem szimpatizált a németekkel, de ezt csak tovább fokozta az a tény, hogy számos iroda vezetője helyileg jól ismert, kétes előéletű alak volt. Ezek a személyek a megszálló hatalmakkal való együttműködésben láttak lehetőséget arra, hogy tisztára mossák múltjukat és az új hatalom oldalán fúsanak be karriert. A franciák reakciója látványos volt: az irodák többségének megnyitásuk után pár nappal már az összes ablaka be volt törve.²⁵³ Jean-Paul Brunet véleménye a francia lakosság érzelmeiről jól összefoglalja a lényegét: *„A franciák többsége, különösen a fiatalok, valójában kifejezetten undorodtak attól az ötlettől, hogy Németország kedvéért megölessék magukat Oroszországban.”*²⁵⁴

1941. július 10-én Abetz nagykövet fényűző fogadáson látta vendégül az LVF vezetőit a Maxim's étteremben, amelyen megegyezés született arról, hogy a német megszálló hatóságok pénzügyileg és a médiában való megjelenési lehetőséggel is támogatják a toborzó hadjáratot. Ettől a közreműködéstől azt

²⁵¹ BOURGET 1970, 300.; Cri du Peuple, 1941. július 18.

²⁵² SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 2–3.

²⁵³ Noguères, Louis: Le véritable procès du Maréchal Pétain. Fayard, Paris, 1955. (A továbbiakban NOGUÈRES 1955.) 353.

²⁵⁴ BRUNET 1986, 365.

remélték, hogy a fiatal francia férfiak tömegesen fognak jelentkezni az alakulatba.²⁵⁵

A toborzási kampány első elemeként plakátok és szórólapok borították el a köztereket, sőt utóbbiakból a levelesládákba is bőven jutott. A plakátok hasonló hatást igyekeztek kelteni, mint amilyen az 1939-es általános mozgósítás idején volt. Az egyik ilyen plakát a következő szöveget tartalmazta: *„Franciaiak! A bolsevizmus az oka a háborúnak és a vereségnek. Talpra, hogy eltíporjunk! Csatlakozzatok az Antibolsevik Légióhoz a szövetséges hadseregek oldalán Moszkva ellen! Kereszteshadjáratban fogtok részt venni, mely a világ minden munkását felszabadítja. A nyugati civilizációt fogjátok megmenteni. Francia zászló alatt, a francia hadsereg egyenruhájában és fegyvereivel fogtok harcolni a haza becsületéért! Éljen Pétain! Le Moszkvával!”*²⁵⁶ Ez a kísérlet azonban látványos kudarcot vallott, ugyanis a plakátok nagy részét rövid időn belül ismeretlenek letépték vagy elvitték, így tehát pont az ellenkező hatást váltották ki, mivel a nemzeti érzelmeket erősítették ahelyett, hogy a németekkel való együttműködésre sarkalltak volna.²⁵⁷

A toborzáshoz a média más elemeit is felhasználták, így folyamatos felhívásokat tettek közzé a rádióban és a filmhíradókban, ahol az LVF tagjait a nyugati civilizációt védő új kereszties lovagokként mutatták be: *„Francia! Ha azt akarod, hogy országod visszanyerje helyét a világban, Ha meg akarod védeni a nyugati civilizációt, Ha részt akarsz venni egy emberi és igazságos európai rend kiépítésében, Harcolj velünk a bolsevizmus ellen a francia lobogó alatt: Csatlakozz a Francia Antibolsevik Légióhoz!”*²⁵⁸

Az átütő sikert azonban nem ezektől, hanem a tömegrendezvényektől várták, amelyek közül az egyik legnagyobbat 1941. július 18-án a párizsi Vélodrome d’Hiver stadionba szervezték meg. Eredetileg 6-án került volna rá sor, de a német katonai hatóságok kérésére 12 nappal elhalasztották.²⁵⁹ A ren-

²⁵⁵ DELARUE 1968, 156–157.

²⁵⁶ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 6–7.

²⁵⁷ Uo.

²⁵⁸ Uo. 6–8.

²⁵⁹ LAMBAUER 2001, 407.

A Francia Antibolsevik Légió születése

dezvényen, ahol a rendet a nagyobb kollaboráns pártok (MSR, PPF) milicistái biztosították, a kollaboráns sajtó szerint 15 000 látogató vett részt. A rendőrségi források szerint ugyanakkor a résztvevők száma nem haladta meg a 8000 főt. A hallgatóság egynegyedét nők és gyerekek, egy másik negyedét pedig a pártok rendfenntartó erőinek tagjai adták, így a valódi érdeklődők száma mindösszesen talán 4000 főre tehető.²⁶⁰

Antibolsevik kiállítás Párizsban²⁶¹

A szónokok a németekkel együttműködő pártok vezetői közül kerültek ki, és felszólalásaikban mindannyian a kommunizmus elleni harc szükségességére hívták fel a figyelmet, amit egy új európai kereszties hadjáratként mutattak be. A jelenlévő közönség lelkesen fogadta a szónokokat, és semmifajta rendbontásra nem került sor, ami a francia lakosság általános érzelmeit ismerve szerencsés fejleményként értékel-

²⁶⁰ AN F 1 A 3748. Compte rendu de la réunion organisée par la LVF au Vel d'Hiv, 1.

²⁶¹ Magyar Futár, 1942. március 19., 5.

hető. Ugyanakkor azonban a résztvevők alacsony száma jól mutatja, hogy az érdeklődés messze elmaradt a kollaboráns pártok által remélt szinttől.²⁶²

A kezdeti visszafogott figyelmet tapasztalva a németek is hozzá kívántak járulni a toborzás sikeréhez, hogy legalább egy átlagos létszámú francia alakulatot ki lehessen állítani, ezért átadták vetítésre a Vichy-kormánynak a *Bolsevizmussal szemben* című német propagandafilmet. Noha a filmet sokszor levetítették, nem hozta meg azt az átütő sikert, amit vártak tőle, a jelentkezések száma nem nőtt érdemben.²⁶³

A Légióval kapcsolatban elterjedt egy közkeletű legenda, amelyet a sajtó táplált, mely szerint a francia önkéntesek francia egyenruhában, francia fegyverzettel és francia zászlók alatt harcolhatnak majd a németek oldalán. Ez az információ nagyon lelkesítően hatott sok emberre, mivel úgy vélték, hogy így Franciaországot fogják képviselni a harcmezőn. Ez az elképzelés annyira erősen tartotta magát és annyira logikusnak tűnt, hogy a francia hadsereg hadtápszolgálata elő is készített 12 000 egyenruhát a hozzá tartozó kiegészítőkkel az önkéntesek számára. A Vichy-kormány, ha mást nem is adott, de az egyenruhát nem kívánta megtagadni az állampolgáraitól. Ezeket azonban végül soha nem használták fel, mivel az információ hamisnak bizonyult.²⁶⁴ Ennek oka igen egyszerű. A németek ugyanis a jelentkezőket magánszemélyként kezelték, nem pedig valamely állam vagy nemzet képviselőiként, így azok nem is tarthattak igényt arra, hogy nemzeti egyenruhát viseljenek. Egyetlen engedmény született német részről: engedélyezték, hogy a francia önkéntesek egy nemzeti színekből álló címerpajzsot viseljenek a jobb karjukon, rajta „Franciaország” felirattal.²⁶⁵

²⁶² AN F 60 235. Étude sur la LVF, 9-11.

²⁶³ BOURGET 1970, 314.

²⁶⁴ DELARUE 1968, 165.

²⁶⁵ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 2.; RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 4.

A jelentkezési feltételek szigorúak voltak, de az önkénteseket jól megfizették. A jelentkezőknek hűséget kellett esküdniük Adolf Hitlernek, a német hadsereg főparancsnokának, az LVF-nek és saját parancsnokaiknak, akiknek engedelmességgel tartoztak. Az ideális jelentkezőnek büntetlen előéletű „árja” (sic!) franciának²⁶⁶ kellett lennie kiváló fizikai kondícióban, jó látással és fogazattal, valamint legalább 1 méter 60 centiméteres magassággal. A legénységi és altiszti állomány életkorának 18 és 40 év között, a tisztekének pedig 40 év alatt kellett lennie.²⁶⁷ A 21 év alatti jelentkezőknek szülői felhatalmazást kellett bemutatnia. A fenti feltételek kötelező érvényűek voltak, de különleges esetekben el lehetett tekinteni ezektől. Számos ilyen eset volt, mint azt később látni fogjuk, ami igen különös személyi összetételt eredményezett.²⁶⁸

Az LVF-ben szolgáló katonák zsoldja megegyezett a német hadseregben szolgálókéval. Egy családos közkatona a prémiumokkal és kiegészítésekkel együtt akár 3480 frankot is kereshetett havonta, amit a német kincstár minden hónapban átutalt egy francia bankban nyitott egyéni számlára. Ez igen jelentős összegnek számított a megszállt Franciaországban, így sok jelentkező számára nem az ideológia, hanem a zsold volt a legfontosabb motiváció.²⁶⁹

Ez utóbbi tényt talán az jelzi a legjobban, hogy számos olyan jelentkező volt, aki álnéven töltötte ki a jelentkezési papírokat, majd miután megkapta az ilyenkor automatikusan járó jelentkezési prémiumot, zsebében a könnyen szerzett

²⁶⁶ De kivételes esetekben a Francia Idegenlégiónban, valamint a francia hadseregben korábban szolgálatot teljesítő külföldi állampolgárok jelentkezését is elfogadták. AN F 60 235. Étude sur la LVF, 20.

²⁶⁷ Egy másik forrás szerint a legénység és az altisztek esetében 18 és 45 között volt a korhatár, míg a tisztek esetében 50 év volt a legmagasabb elfogadott életkor. PLAIF 1997, 48.

²⁶⁸ BAMA N 756/201. Die französische Freiwilligen-Legion, 4.; BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 6.

²⁶⁹ Michel, H.: Paris allemand. Albin Michel, Paris, 1981. (A továbbiakban MICHEL 1981.) 119.

pénzzel eltűnt. Sőt, olyanok is akadtak, akik ezt a pénzszerző műveletet többször is végrehajtották.²⁷⁰ Egyes veteránok szerint voltak olyan időszakok, amikor a jelentkezők fele csupán a jelentkezéskor kapott pénzösszegért írta alá a belépési nyilatkozatot.²⁷¹ Az LVF vezetősége tehetetlen volt ezekkel a személyekkel szemben, mivel az elkövetők jogi értelemben nem számítottak dezertőrnek, hiszen nem a hadseregbe jelentkeztek, hanem egy magánegyesületbe. Ebből kifolyólag hiába kérték a rendőrséget, hogy indítson nyomozást a „dezertőrök” kézre kerítésének érdekében, az tehetetlen volt, mivel egy horgászklub tagságának felmondása sem von maga után rendőrségi eljárást. A fegyveres szervezet pedig hivatalosan ugyanabba a jogi kategóriába tartozott, ami az LVF vezetőinek bánatára, az ügyeskedőknek pedig nagy örömére szolgált.²⁷²

A sajtó és a pártvezetők önkéntesek tízezreinek jelentkezését harangozták be, amelyek még a német vezetőket is megtévesztették, hiszen még Abetz nagykövet is 80–100 000 jelentkezővel számolt Berlinnek küldött jelentéseiben.²⁷³ Az MSR egymaga 50 000 jelentkezőt garantált, de végül alig 500 főt tudott összegyűjteni.²⁷⁴ A PPF nagyvonalúan megígérte, hogy annyi önkéntest fog kiállítani, mint az összes többi politikai párt együtt, de ebből sem lett semmi.²⁷⁵ A sajtó összesen 8000 jelentkezőről számolt be 1941 nyarán, a valóság azonban ennél sokkal kiábrándítóbb volt, mivel az önkéntesek száma nem haladta meg a 3000 főt. A nagy médiakampány a franciák érdektelenségének falába ütközött a megszállt és a szabad zónában egyaránt.²⁷⁶

²⁷⁰ PLAÏT 1997, 308.

²⁷¹ (szerző nélkül) *Vae victis! ou deux ans dans la LVF. La jeune parque*, Paris, 1948. (A továbbiakban *VAE VICTIS* 1948.) 9.

²⁷² DELARUE 1968, 177.; GIOLITTO 2007, 51.

²⁷³ Brinon de, Ferdinand: *Mémoires*. Imprimeries réunies, Paris, 1949. (A továbbiakban BRINON 1949.) 75-76.; LAMBAUER 2001, 405.

²⁷⁴ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 4.

²⁷⁵ BRUNET 1986, 364.

²⁷⁶ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 13.; BOURGET 1970, 308.

Ennek számos oka volt, melyek közül az egyik és talán a legfontosabb az volt, hogy a franciák döntő többsége számára elképzelhetetlen és természetellenes dolognak tűnt a németek oldalán harcolni, hiszen ők jelentették az ősi ellenséget Franciaország számára. Ezt a tartózkodást tovább fokozta az a tény, hogy az LVF súlytalan és hiteltelen szervezetként jelent meg a franciák szemében, amely csupán a német érdekek kiszolgálásával foglalkozik, ezért egyáltalán nem volt alkalmas arra, hogy nagy tömegeket vonzzon a zászlaja alá.²⁷⁷

Ezt a hatást tovább erősítette az a tény, hogy sem a német vezérkar, sem a francia kormány nem volt érdekelt abban, hogy elősegítse ennek az alulról kezdeményezett vállalkozásnak a sikerét. A német hadsereg tábornokai úgy vélték, hogy a francia katonák fegyelmezetlenek, rosszul képzettek és nem rendelkeznek megfelelő tisztekkel, ezért teljesen alkalmatlannak arra, hogy komolyabb katonai műveletben hatékonyan lehessen bevetni őket.²⁷⁸ Éppen ezért mindent elkövettek, hogy az alakulat létszámát a lehető legalacsonyabbra szorítsák le, amelyre kitűnő lehetőséget biztosított az orvosi vizsgálat, ahol a német orvosok a jelentkezők kétharmadát alkalmatlannak nyilvánították. Az ő döntésük pedig végleges volt, az önkéntesek semmilyen fórumon nem fellebbezhettek ellene.²⁷⁹ Ezen felül ahhoz sem járultak hozzá, hogy a Németországban fogva tartott több mint 1,5 millió francia hadifogolyra is kiterjesszék a toborzást. A francia kormány részéről szintén igen komoly ellenérzésekkel viseltettek a németek oldalán harcoló francia alakulat koncepciója iránt, amit jól jelez az is, hogy eleinte nem engedélyezték a déli zónában történő toborzást, majd később megtiltották, hogy a fegyverszüneti hadsereg aktív tisztjei, illetve a *Légion des combattants français*²⁸⁰ nevű

²⁷⁷ GIOLITTO 2007, 48.

²⁷⁸ DELARUE 1968, 163.

²⁷⁹ Cri du Peuple, 1941. augusztus 29.

²⁸⁰ Francia Frontharcosok Légiónja.

szervezet – amely a katonaviselt francia férfiakat tömörítette – tagjai belépjének az LVF-be.²⁸¹

Miután a szervezet vezetői is szembesültek a ténnyel, hogy a jelentkezések száma messze elmarad a várakozásoktól,²⁸² egy látványos gesztussal próbálták lelkesedést kiváltani és növelni az önkéntesek számát: bejelentették, hogy a központi bizottság minden tagja jelentkezik frontszolgálatra. A nagy hírveréssel beharangozott jelentkezésnek azonban csupán minimális hatása volt, főképpen, mivel végül is csupán a vezetőség két tagját nyilvánították szolgálatra alkalmasnak: Doriot-t és Clémentit.²⁸³

A központi bizottság tagjai azzal a kéréssel fordultak a németekhez, hogy minden önkéntes után bocsássonak szabadon két francia hadifoglyot, mivel ez nagymértékben növelné a jelentkezések számát. A német fél kitérő választ adott a kérésre, végül pedig az ügy lekerült a napirendről, de ez nem akadályozta meg az LVF vezetőségét abban, hogy plakátjain tényként kezelje a francia hadifoglyok kiszabadulását a Légio fegyveres szolgálataiért cserében.²⁸⁴

A jelentkezők első kontingensét 1941. augusztus 27-re hívták be a Versailles-ban található Borgnis-Desbordes laktanyába, amelyet a német hatóságok bocsátottak az LVF rendelkezésére. A továbbiakban ez a laktanya volt a francia alakulat német tisztjeiből álló vezérkarának székhelye, valamint az egység gyülekezési körlete és felszereléseinek központi raktára. A raktár parancsnoka Durvy ezredes volt.²⁸⁵ Az itt felállított német kiképzőtörzs, mely a következő évek folyamán fontos szerepet játszott az újoncok megrostálásában és kiképzésé-

²⁸¹ A légierő egy tisztjét, aki az LVF-be való jelentkezésre buzdította a fegyverszüneti hadsereg katonáit, letartóztatták és 18 hónap börtönbüntetésre ítélték dezertálásra való buzdítás miatt. DELARUE 1968, 162.

²⁸² AN F 60 235. Rapport du 26 juillet 1941 au sujet de la LVF.

²⁸³ AN F 7 15342. Déat: Journal de guerre, 1941. július 26-29.; AN F 60 235. Étude sur la LVF, 14.

²⁸⁴ BRUNET 1986, 363.

²⁸⁵ DELARUE 1968, 168.

A Francia Antibolsevik Légió születése

ben, összesen 98 főből állt.²⁸⁶ Az utóbbi parancsnoka Reimann őrnagy volt, munkáját pedig Treffert és Kranisch főhadnagykok segítették.²⁸⁷ Utóbbit különösen kedvelték a francia újonckok kiemelkedően jó francia nyelvtudásáért, valamint azért, mert még a párizsi argót is folyékonyan beszélte.²⁸⁸

A Borgnis-Desbordes laktanya bejárata²⁸⁹

Az első újonckok nagyon vegyes képet mutattak, a társadalom minden rétege és minden korcsoport képviseltette magát közöttük. A kalandokra vágyó tizenéves ifjonckoktól kezdve a kö-

²⁸⁶ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 276.

²⁸⁷ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 5.

²⁸⁸ AMOUROUX 1978, 279.

²⁸⁹ Magyar Futár, 1942. április 22. 9.

zépkorú katonákon át az első világháborús veteránokig minden korosztály megjelent, ugyanúgy, mint ahogy voltak közöttük a zsold reményében jelentkező hajléktalanok, a harcot kereső hivatásos katonák, lánglelkű hazafiak, kollaboránsok és arisztokraták is. Ennek a heterogén tömegnek a kezelését tovább nehezítette, hogy a bürokrácia kerekai lassan lendültek mozgásba, így a hatnaposra tervezett válogatás hetekig tartott. Ennek következményeképpen a szolgálatra alkalmasnak ítélt önkéntesek egy része az unalom elől az alkoholhoz és a könnyűvérű nőkhöz menekült – amelyekhez rejtélyes módon még a laktanyában is hozzá tudtak jutni –, ami rosszul hatott az egység fegyelmére.²⁹⁰ A válogatás első napját az egyik visszaemlékező a következőképpen idézte fel: *„A tömeg egyre sűrűbbé vált. Több ezer ember jelent meg délután öt óráig... Magasak, alacsonyok, ősz hajú öregek és 15 éves fiatalok, akik igyekeztek idősebbnek látszani, hogy megfeleljenek a hamis papírjaikban szereplő életkornak... Lehetett látni szépkiállítású igazi nemeseket és hajléktalanokat, akik gyalog érkeztek Párizsból oldalukon az elvólaszthatatlan tarisznyávoal, amiből kikandiált a borosüveg nyaka. [...] Piszkos lábak, zokni nélkül. Teljes mellkast lefedő kitüntetések. Egy ember a brit Distinguished Service Cross-t viselte, egy másik Párizs grófiának jelét. A Hadikeresztekét már nem is volt érdemes számolni.”*²⁹¹

Egy hivatalos jelentés szerint az önkéntesek bevonultatása a következőképp történt: *„[A jelentkezők] érkezése és bevonulása teljes zűrzavarban zajlott. A szervezők részéről szemlátomást hiányzott az irányítás és a kezdeményezés. Sem a szervezők, sem a Légió vezetői nem kérték a rendőrség jelenlévő tagjainak segítségét annak érdekében, hogy rendet teremtsenek.”*²⁹²

A jelentkezők számára a sorsdöntő próbatételt az orvosi vizsgálat jelentette, mivel itt döntötték el, ki alkalmas arra, hogy az egységben szolgáljon. Az orvosi bizottság egy francia és egy német orvostól (utóbbi Tretzlaff névre hallgatott)²⁹³

²⁹⁰ Uo. 277–278.

²⁹¹ SAINT-LOUP 1963, 17.

²⁹² DELARUE 1968, 168–169.

²⁹³ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 5.

állt, akik példátlan szigorúsággal végezték feladatukat: a jelentkezők kétharmadát utasították vissza fizikai alkalmatlanság miatt. A legfontosabb kizáró tényezők a hiányos fogazat, illetve a rossz látás voltak. Ez a szigorúság tökéletesen beleillett a francia és a német vezetés elképzeléseibe, mivel az előbbi nem kívánta elősegíteni, hogy a szélsőséges pártok egy harcedzett, „polgárháborús” hadsereget hozzanak létre, míg az utóbbi ezúton kívánta elérni, hogy a francia részvétel a háborús cselekményekben valóban csak jelképes mértékű lehessen.²⁹⁴ Az orvosi vizsgálatok első napján 1679 jelentkezőből 800-at elutasították, az indoklás pedig az esetek többségében a rossz fogazat volt! Ahogy az egyik visszaemlékező megfogalmazta: *„Ez szervezett szabotázs volt.”*²⁹⁵ Maga Abetz is – aki az egész vállalkozást teljes mellszélességgel támogatta – elégedetlenségének adott hangot: *„A jelentkezőket olyan alapos vizsgálatnak vetették alá, ami békeidőben sem volt szokás, ezért a többségüknek csalódottan távoznia kellett.”*²⁹⁶

Minden szűrés ellenére az egészségügyi rostán átjutó jelöltek nagyjából fele valamelyik kollaboráns párt tagja volt, mivel a jelentkezők csatlakozásáról az alakulathoz a végső szót a központi bizottság mondta ki, így gondoskodtak róla, hogy elegendő számban kerüljenek be az alakulatba politikailag megbízható személyek. Ez a tény nagymértékben hozzájárult az egységen belüli állandó rivalizáláshoz és széthúzáshoz, ugyanis ezek a katonák saját pártjuk ideológiájával azonosultak az LVF-en belül is, nem pedig az alakulat tisztjei által hangoztatott elvekkel. Hogy a helyzet még rosszabb legyen, ezen tisztek nagy része is valamely párt soraiból került ki, így gyakran ők maguk szították az ellentéteket a legénység sorai között.²⁹⁷ Egy, az önkéntesekről készült jelentés tovább árnyalja a képet: *„Kétségtelen tény, hogy a jelentkezők jelentős hányada a PPF*

²⁹⁴ BRUNET 1986, 365.

²⁹⁵ SAINT-LOUP 1963, 19–20.

²⁹⁶ Idézi MASSON 1975b, 140.

²⁹⁷ Lefèvre, Éric – Mabire, Jean: Par -40 degrés devant Moscou. Jacques Grancher, Paris, 2004. (A továbbiakban LEFÈVRE – MABIRE 2004.) 21.

soraiból került ki. Ugyanakkor nagyon fontos megjegyezni, hogy az önkéntesek döntő többsége a Légióhoz való csatlakozása előtt egyetlen pártnak sem volt tagja. Később azonban, a PPF és az MSR követőinek hatására ők is e pártok tagjai lettek. Nyugodtan ki lehet jelenti a tévedés veszélye nélkül, hogy az MSR például azért tudott nagy számú új tagra szert tenni, mert ingyen biztosította számukra a párt egyenruháját.”²⁹⁸

A PPF tagjai számos önkéntessel később a kiképzőtáborban íratlak alá előredátumozott belépési nyilatkozatokat. Ennek is köszönhető, hogy Doriot bejelentésének, mely szerint a Légió tagjainak 70 százaléka az ő mozgalmának követői közül került ki, volt némi igazságtartalma.²⁹⁹

Az alakulat egyik legfiatalabb tagja, a 15 éves Leó Vacsнадzje Oroszországban³⁰⁰

²⁹⁸ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 5.

²⁹⁹ AN 3 W 101. Rapport du 20 octobre 1944.

³⁰⁰ Signal, 1942/4., 14.

A központi bizottság döntéseinek volt még egy következménye: egyes esetekben a politikai megbízhatóság oltárán feláldozták a fizikai alkalmasságot, így az alakulat soraiban talá-lunk 18 év alatti fiatalokat és az ötvenes éveikben járó nagy-papákat is.³⁰¹ Természetesen az ő esetükben nem a fizikai al-kalmasság volt az elsődleges szempont, hanem a párthűség, azonban ez a szemponteltolódás súlyos következményekkel járt később a fronton, ami nagymértékben kihatott az egész egység teljesítményére és megítélésére.³⁰² Ourdan főhadnagy így emlékszik vissza egysége tagjaira: *„A jelentkezők többsége az 1939-es háború tartalékosaiból került ki, de sokan közülük megjárták az 1914-est is. Az önkéntesek nagy része túl idős volt (gyakran 55 éves kor fölött), ebből kifolyólag nem tudták megfelelően használni fegyvereiket és alkalmatlanok voltak egy olyan nehéz téli hadjáratban való részvételre, mint az oroszországi. [...] Ugyanakkor szép számmal akadtak olyanok is, akik még soha nem teljesítettek katonai szolgálatot. Három fiatal fiú is volt a szakaszomban, az egyik 15 éves és 3 hónapos, a másik 17, a harmadik pedig 18 éves volt. Hasonló volt a helyzet a századom többi szakaszánál, valamint a többi századnál.”*³⁰³

II.4. A merénylet

1941. augusztus 27-én zászlóátadó ünnepséget tartottak a Borgnis-Desbordes laktanyában, amely több szempontból is emlékezetes maradt az utókor számára. Részben azért, mert Franciaország megszállása óta ez volt az első alkalom, amikor felhúzták az árbócrúdra a francia trikolórt az északi zónában – ráadásul a német hadsereg jelenlétében és tiszteletadása mellett. Részben azért is, mert ezen az eseményen a média és a politikai élet számos szereplője is részt vett, ami igen nagy fontosságot kölcsönzött az eseménynek. Jelen volt Fernand de Brinon, a párizsi német hatóságokhoz akkreditált francia

³⁰¹ SAINT-LOUP 1963, 213.

³⁰² BURRIN 1995, 439–440.

³⁰³ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 8–9.

nagykövet, Bridoux tábornok, a francia kormány által a megszállt területekre delegált államtitkár, Pierre Laval korábbi (és 1942 áprilisától újbóli) kormányfő, Rudolf von Schleier főkonzul, számos német főtiszt, valamint a kollaboráns pártok vezetői. Ami azonban igazán emlékezetessé tette ezt a napot, az egy váratlan és senki által nem várt esemény volt, amely a zászlóatadást követő körletlátogatás alatt történt: az LVF egyik önkéntese merényletet követett el a korábbi francia kormányfő, Pierre Laval ellen, aki szintén jelen volt az ünnepségen.³⁰⁴

A jelenlévő Saint-Loup így emlékszik vissza az eseményekre: *„Zene. Beszélgetés. Felfordulás. A ceremónia végén, kihasználva a zűrzavart, egy ismeretlen pisztolyt rántott és közletről rálőtt Pierre Laval-ra. Eltaláltak! – kiáltott fel a volt kormányfő. Elesett, ugyanakkor, amikor Duruty ezredes [Durvy ezredes álneve a szerző könyvében], Bessons légiós és Marcel Déat.”*³⁰⁵

A lövések nem sokkal 18 óra után dördültek el a laktanya bejáratánál egy utolsó pillanatban elhatározott rögtönzött látogatást követően, amikor Laval – német és francia politikusok, illetve katonák kíséretében – éppen elhagyni készült az épületet. A merénylő Paul Collette volt,³⁰⁶ korábban a De La Rocque ezredes vezetése alatt álló Tűzkereszt mozgalom tagja.³⁰⁷ Collette ötször lőtt rá a francia politikusra. Laval-t csupán két lövedék találta el a karján és a mellkasán, de rajta kívül még négy másik ember is megsebesült: Marcel Déat, Durvy ezredes – a laktanya parancsnoka –, valamint két legionárius, utóbbi három csak könnyebben. A merénylet elkövetőjét – aki egyébként a revolver utolsó töltényével saját magával akart végezni – azonnal lefoglák, és nagy valószínűséggel a helyszínen meg is lincselték volna, ha a sebesült Laval nem szólal fel

³⁰⁴ BAMA N 756/201. Bericht aus einer deutschen Nachkriegszeitung, 1941. augusztus 27.; MASSON 1975, 140.

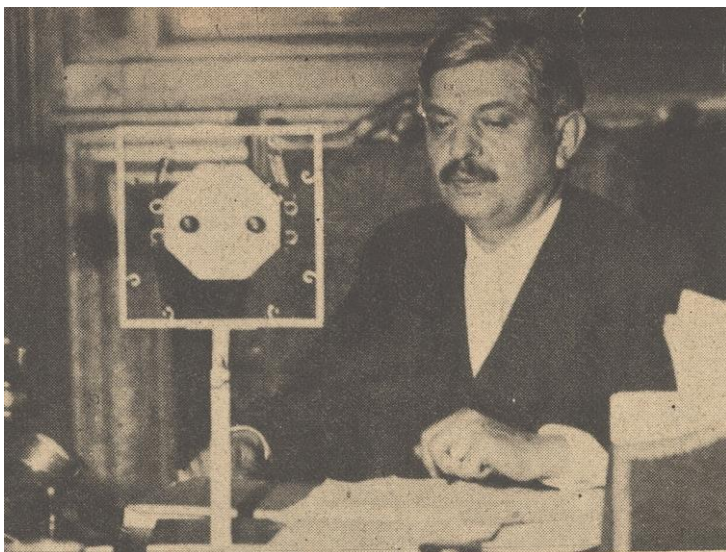
³⁰⁵ SAINT-LOUP 1963, 27.

³⁰⁶ AMOUROUX 1978, 281–282. o

³⁰⁷ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 6.

az érdekében, így azonban épségben adták át a helyszínen tartózkodó csendőröknek.³⁰⁸

Meglepő módon a közlről leadott lövések ellenére egyik sebesült sérülései sem bizonyultak végzetesnek. Laval sérülése ugyan súlyos volt, mivel a mellkasát eltaláló golyó a tüdő és a máj között állt meg, de a gyors orvosi beavatkozás megmentette az életét. Az orvosi szaktudáson kívül még két tényező játszott komoly szerepet a túlélésében: a kis kaliberű lövedékek, amelyek csupán korlátozott átütőerővel rendelkeztek, és az a tény, hogy a lövések pillanatában felemelte a kezét, így a mellkasába hatoló golyó először a mandzsettagombját találta el, így elveszítette lendülete legnagyobb részét, és csak ezután találta el a politikust. A politikus életének megmentésében a gyors és szakszerű orvosi ellátás is szerepet játszott, amelyet a német hatóságok bocsátottak rendelkezésére.³⁰⁹

Laval a merénylet után néhány hónappal³¹⁰

³⁰⁸ DELARUE 1968, 167.

³⁰⁹ LAMBAUER 2001, 410.

³¹⁰ Magyar Futár, 1942. november 11., 15.

A merénylet után azonnal különböző találgatások láttak napvilágot a merénylő személyével kapcsolatban. A legelterjedtebb elképzelés az volt, hogy a brit titkosszolgálat állhat az eset mögött, amit az is megerősíteni látszott, hogy a BBC esti híreiben már kiemelten foglalkoztak a merénylettel, és meleg hangon nyilatkoztak annak elkövetőjéről. Collette a vizsgálat során a következő vallomást tette: *„Azért csatlakoztam a Légiónhoz, mert bíztam benne, hogy így előbb-utóbb lehetőségem lesz végezni egy kollaboráns vezetővel. Ha nem adódott volna ez a lehetőség, tovább vártam volna. Úgy gondoltam, ha Versailles-ban nem is, legkésőbb indulásunk előtt Párizsban biztos lesz alkalmam találkozni egy ilyen személyiséggel. A Légiónhoz való csatlakozásommal csak alkalmat kívántam teremteni a tervem kivitelezéséhez, melyet körülbelül egy hónapja találtam ki, amikor a megszállt zónába visszatérve botrányos állapotokat találtam. Megtettem a kötelességem a háború alatt, és ez a háború még nem ért véget. Még mindig vannak franciák, akik a németek ellen harcolnak, és elfogadhatatlannak találom, hogy vannak franciák, akik együttműködnek a németekkel. Ilyen körülmények között véleményem szerint hazafiként cselekedtem. Hangsúlyozni kívánom, hogy antikommunista vagyok. Senki nem bátorított tettem végrehajtására. Senkit sem fedezek. Egyetlen segítőtársam sem volt.”*³¹¹

A német hatóságok nem fogadták el ezt a túl egyszerű magyarázatot és saját nyomozást akartak folytatni, ezt azonban a francia vizsgálóbíró visszautasította.³¹² A merénylet első számú célpontja, Laval meg volt győződve róla, hogy a merénylet mögött a francia politikai élet vele szembenálló szereplői állnak. Véleménye szerint ugyanis a kormány egyes tagjainak, legfőképpen Darlannak, komolyan érdekében állt, hogy őt megölje, és így elhárítsa azt a veszélyt, hogy esetleg visszatérve a hatalomba, újból befolyást gyakoroljon Pétain marsallra és a francia politikai életre. Ezt a feltevést az a gyanús körülmény is alátámasztani látszott, hogy pár nappal a merénylet

³¹¹ AZIZ 1979, 2. kötet 202–203.

³¹² BOURGET 1990, 311–312.

után Deloncle titkárnőjét, Tania Masse-t holtan találták. A titkárnőt megfojtották egy acélkábelrel, majd egy szenesládában rejtették el a holttestét. Az összeesküvésre gyanakvók szerint Deloncle tüntette el közeli munkatársát, mivel túlságosan sokat tudott.³¹³ A kézzelfogható bizonyítékok hiánya ellenére Déat és Laval is meg volt győződve Deloncle bűnösségéről. Ez a meggyőződés lett később az RNP felbomlásának legfőbb oka. Érdekes módon Doriot neve egyáltalán nem merült fel a gyanúsítottak között, a lábadozóknak küldött jókívánságait pedig örömmel fogadták.³¹⁴

Collette-et egy hónapon belül bíróság elé állították, majd egy rövid tárgyalást követően október 1-én halálra ítélték.³¹⁵ Noha Pétain kezdetben kategorikusan visszautasította, hogy aláírja az elítélt kegyelmi kérvényét, október 7-én mégis életfogytiglani kényszermunkára enyhítette a büntetését. Ebben minden bizonnyal nagy szerepet játszott az is, hogy Laval személyesen kérte meg a marsallt, hogy vegye figyelembe támadója fiatalágát (Collette csak 21 éves volt) és enyhítsen a kiszabott ítéleten.³¹⁶ Laval még Déat-t is rávette, hogy járjon közbe Collette érdekében, így a két sebesült fellépése valószínűleg Pétaint is meggyőzte, aminek eredményeképpen a fiatal tengerész elkerülte a kivégzést.³¹⁷ A merénylet elkövetője a következő években számos különböző börtön „vendégszeretét” élvezhette, 1943-ban aztán a francia rendőrség átadta a német hatóságoknak, amelyek először Compiègne-be internálták, majd Németországba deportálták. Collette-nek sikerült épségben átvészelnie a fogságot, így a felszabadulás után ő is hazatérhetett szülőhazájába, ahol 1984-ben a Becsületrend lovagjává ütötték.³¹⁸

³¹³ SAINT-PAULIEN 1964, 245.

³¹⁴ BURRIN 1986, 429.; BRUNET 1986, 367.

³¹⁵ DELARUE 1968, 174–177.

³¹⁶ LITTLEJOHN 1987, 241.

³¹⁷ BRINON 1949, 92–93.

³¹⁸ Broche, François: *L'Armée française sous l'Occupation. La dispersion.* Presses de la Cité, Paris, 2002. (A továbbiakban BROCHE 2002a.) 211.; AMOUROUX 1978, 283.

A merénylet után Laval-t csak úgy emlegették kollaboráns körökben, mint a Légió első sebesültjét, maga csupán annyit fűzött hozzá meglepő éleslátásról téve tanúbizonyságot: *„Megkaptam az első két golyót abból a tízből, ami rám vár... mert a franciák nem értik meg, mit próbálok megvalósítani, amikor újból hatalomra kerülök.”*³¹⁹

II.5. A Légió tagjai

Amikor az LVF történetével foglalkozunk, óhatatlanul eljutunk ahhoz a kérdéshez, hogy kik is voltak azok, akik önként jelentkeztek erre a látszólag értelmetlen feladatra. Kik voltak ezek az emberek, és mi hajtotta őket? Egyes vélemények szerint antiszociális elemek, akik nem tudtak beilleszkedni egy normális társadalomba, mások szerint hősök, aki az egyesült Európa eszméjéért küzdő keresztes lovagok voltak. A kép azonban ennél sokkal árnyaltabb, nem lehet kategorikusan kijelenteni, hogy az alakulat a bűnözők gyűjtőhelye lett volna, mint ahogy azt sem, hogy csak elkötelezett idealisták gyűltek volna az egység lobogója alá. Az egységben szolgáló két tiszt visszaemlékezése érdekes képet fest a légiósokról.

Simoni őrnagy szerint: *„Többségük – jóval több mint 50 százaléuk – rangfokozattól függetlenül csupán azért volt Oroszországban, mert ez lehetőséget biztosított számukra, hogy jobb ellátásban részesüljenek, mint Franciaországban. A tisztek hozzá nem értése és a német összekötő törzs cinkossága esetenként egészen kellemes életet tett lehetővé számukra, amely során nem kellett szűkölködniük sem nőkben, sem vodkában.”*³²⁰

Ourdan főhadnagy tovább pontosítja ezt a képet: *„Azok az emberek, akiket a Légióban láttam, többségükben munkanélküliek vagy pontosan meghatározott szakmával nem rendelkező elemek voltak, akiknek általában valamilyen bűnnel terhelt civil vagy katonai múltja volt. Többségüket a magas zsold vonzotta ide, nem pedig valamilyenfajta ideál. Az általam irányított szakasz felállításakor a következő statisztikát alakítottam készítettem: ezeknek az embereknek*

³¹⁹ BOURGET 1990, 312.

³²⁰ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 3.

A Francia Antibolsevik Légió születése

a 85 százaléka csak és kizárólag a zsold miatt jelentkezett a Légióba; 10 százalékuk részben ideálból, részben a zsold miatt jött; csupán 5 százalékra tehető az ideológiai vagy politikai meggyőződésből jelentkezők aránya. Másképpen fogalmazva a Légió tagjainak motivációja a következőképpen oszlik meg: 75 százalékuk azért jelentkezett, mert nem jött ki jól a feleségével vagy a családjával, így tehát semmilyen meggyőződés nem hajtotta őket; 25 százalékukat pedig számos különböző ok hajtotta, melyeket maguk az érintettek sem voltak képesek pontosan megfogalmazni, ha megkérdezték őket.”³²¹

Francia önkéntes a fegyverszüneti hadsereg egyenruhájában³²²

Ezek alapján meglehetősen kevésbé hízelgő kép alakul ki az önkéntesekről. A kérdés az, hogy vajon mennyi igazság rejtőzik ezekben a leírásokban. Az objektív válasz érdekében nézzük először a létszámmra vonatkozó adatokat. Természetesen ezzel kapcsolatban is számos különböző információ áll

³²¹ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 7-8.

³²² Magyar Futár, 1943. június 2., 3.

rendelkezésre, hiszen egyik oldalról a kollaboráns mozgalmak és az irányításuk alatt álló sajtó igyekezett a lehető legnagyobb duzzasztott számokkal ellátni a közvéleményt. Másrészről a háború utáni történetírás érthető módon arra törekedett, hogy jelentéktelennek mutassa be a fegyveres kollaborációt, így a hivatalos munkákban esetenként egészen alacsony számokkal is találkozhatunk. Egy hivatalos jelentés szerint az LVF 1943. január 4-i létszáma 42 tiszt, 260 altiszt és 2400 légénységi állományú katona volt a hadszíntéren, míg 49 tiszt, 130 altiszt és 425 közlegény állomásozott a hátszágban.³²³ Megbízható adatok szerint a háború folyamán összesen 13 400 fő jelentkezett az LVF-be, akik közül 4600 főt utasítottak el az orvosi vizsgálat során, míg 3000 főt bűncselekményekkel terhelt előélete miatt tanácsoltak el. Ennek alapján összesen 5800 főre tehető az aktív szolgálatot teljesítők száma.³²⁴ Érdemes megjegyezni, hogy a jelentkezések több mint felére az első három hónapban került sor, így 1941 novembere és 1944 augusztusa között csak 2800 ember kezdte meg szolgálatát. Ez jól mutatja, hogy a francia lakosság alapvetően elutasította a németek oldalán harcoló Antibolsevik Légió ötletét.³²⁵ Ugyanakkor a légiós szolgálattól eltanácsolt emberek sem vesztek el a kollaboráció számára, mivel őket a kollaboráns pártok fegyveres milíciáiba, illetve más német fegyveres alakulatokba (mint például az NSKK) irányították át.³²⁶

A legionáriusok társadalmi összetétele meglehetősen homogén volt függetlenül attól, hogy az ország mely részéről jelentkeztek az alakulatba, mivel 90 százalékuk kétkezi (építőipari, gyári, mezőgazdasági) munkás volt. A maradék 10 százalék már valamivel vegyesebb képet mutat, találunk köztük diákokat, köztisztviselőket, kiskereskedőket és értelmiségieket.³²⁷ Egy 38 francia megyére kiterjedő felmérés szerint az

³²³ SHD 2 P 14. Rapport du 4 janvier 1943.

³²⁴ SHD 2 P 14. Divers rapports.

³²⁵ DELARUE 1968, 229-230.

³²⁶ AN 3 W 101. Rapport du 20 octobre 1944.

³²⁷ COTTA 1964, 273.

önkéntesek 24,3 százaléka gyári munkás, 14,8 százaléka mezőgazdasági munkás, 10,8 százaléka kézműves, 10,1 százaléka alkalmazott, 8,1 százaléka földműves, 6,7 százaléka egyéb kategóriába eső, 4 százaléka kereskedő, 4 százaléka szabad foglalkozású, 4 százaléka szakma nélküli, 3,3 százaléka katona, 2,7 százaléka köztisztviselő, 2,7 százaléka diák, 1,3 százaléka vezető beosztású, 1,3 százaléka nyugdíjas, 0,6 százaléka szolgálatban dolgozó és 0,6 százaléka rendőr volt.³²⁸ Ennek alapján megállapítható, hogy a jelentkezők legnagyobb része a szegény kispolgárság és a lumpenproletariátus sorai közül került ki, a valódi motivációt számukra minden bizonnyal valóban a nyereségvágyban kell keresni, mivel a magas zsold biztos megélhetést jelentett számukra. Ráadásul a zsold mellett külön vonzerőt jelentett, hogy a jelentkezőknek a hivatásos katonakéval megegyező nyugdíjat és juttatásokat ígértek, valamint garantálták számukra, hogy hazatérésük után visszaveszik őket korábbi munkahelyükre.³²⁹

A különböző statisztikák szerint a jelentkezők átlagéletkora 20 és 30 év közé esett, tehát alapvetően a fiatalok kívántak belépni az LVF-be. Kivételt általában a hivatásos tisztek és altisztek jelentettek, akiknek átlagéletkora meghaladta a 30, sőt néha a 40 évet is. Az egység katonai lelkésze, Mayol de Lupé például már 67 éves volt.³³⁰ Ourdan így emlékszik vissza a korösszetételre: *„Ami a „korkérdést” illeti, Labonne ezredes 68 éves. A századosok életkora 45 és 65 év közé esik, a főhadnagyoké 25 és 45 év között van, de többségük inkább a negyvenes-ötvenes éveiben jár. Jómagam a 35 évemmel a legfiatalabbak közé tartozom.”*³³¹

³²⁸ BURRIN 1995, 546-547.

³²⁹ ORY 1976, 243.

³³⁰ Bail, René: Les croix de Monseigneur de Mayol de Lupé. Éditions Dualpha, Paris, 2000. (A továbbiakban BAIL 2000.) 15.

³³¹ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 10.

A Légió egyik legidősebb önkéntese, az 57 éves Jacques de Gournay³³²

Ha az ideológiai meggyőződés alapján nézzük a jelentkezőket, számos kategóriát lehet felállítani. A legionáriusok első csoportját a fanatikusok alkották, akik az esetek többségében valamely kollaboráns párt tagjai voltak és a józan eszt meghaladó mértékben hittek ezen pártok ideológiájában. Két dolog jellemezte őket: gyűlölték a bolsevizmust és feltétel nélkül hittek vezetőikben, akiket istenítettek. Ezek között a vezetők között ugyanúgy megtaláljuk Doriot-t, mint Hitlert, és ami még furcsább, hogy az utóbbi esetben a lángoló hazaszeretet harmonikusan egybecsengett a Führer bálványozásával. Ezeknek az embereknek egy nemzetiszocialista Franciaország és egy kommunizmusmentes egyesült Európa létrehozása volt a célja, amely német vezetés alatt valósult volna meg.³³³

³³² Signal, 1942/4., 14.

³³³ AN F 1 A 3748. Compte rendu sur la LVF, 3.

Apa és fiai együtt jelentkeztek az LVF-be³³⁴

A jelentkezők második csoportját azok alkották, akik nem voltak fanatikusok, de szilárd politikai, erkölcsi vagy vallási meggyőződéssel rendelkeztek, ami arra készítette őket, hogy csatlakozzanak az alakulathoz. A politikai meggyőződést általában az antikommunista érzelem jelentette, amely a társadalom nagy részét jellemezte ebben a korban, hiszen a fennálló társadalmi rend számára ez jelentette a legnagyobb fenyegetést, ezért a kommunizmussal szembeni gyűlöletet már az iskolában belenevelték a polgári családok gyermekeibe, amit a családi nevelés csak tovább erősített.³³⁵ Az egyik 22 éves jelentkező ezt így fogalmazta meg: *„Ha elmegyek a keleti frontra, az első sorban azért van, hogy harcoljak a kommunizmus ellen, má-*

³³⁴ Magyar Futár, 1943. szeptember 22., 14.

³³⁵ Ophuls, Marcel: *Le Chagrin et la Pitié*. Éditions Alain Moreau, Paris, 1980. (A továbbiakban OPHULS 1980.) 173.

sodsorban pedig azért, hogy ne legyen több háború Franciaország és Németország között.”³³⁶

Olyanok is voltak, akik antiszemita érzelmeik miatt csatlakoztak az egységhez, mivel úgy vélték, hogy a bolsevizmus a judaizmus teremtménye, ezért a Szovjetunió elleni harc valójában a zsidók elleni harcot jelenti. Az egyik önkéntest így mutatják be a L'Illustration című lapban: „Három hónapja még a nizzai stúdiókban dolgozott. Ugyanakkor a zsidók a francia kormány által ellenük hozott törvények ellenére továbbra is uralják a francia filmipart. Ugyanúgy, mint a múltban, a kezükben tartják a vezető beosztásokat és fajtársaikat pártfoglalják a jó franciák rovására. A fiatal őrmester a zsidógyűlölete miatt jelentkezett a Légióba. A kommunizmus ellen harcolva a zsidókon áll bosszút. Ideálja az antiszemitizmus.”³³⁷

Szép számmal akadtak olyanok is, akiket az az idealista hit hajtott, hogy az „istentelenek” elleni harccal a keresztény civilizációt védik, és egy jobb jövőt, egy új Európát teremthetnek. Ezenfelül úgy vélték, hogy Franciaország előkelőbb helyet fog elfoglalni ebben az új rendet követő Európában harcuknak köszönhetően, így részvételük hazájukat szolgálja.³³⁸

Kiváló példát nyújt az ilyen indíttatásból jelentkezőkre Bernard de Polignac herceg, aki úgy nyilatkozott, hogy Istenért és Franciaországért száll harcba az orosz pusztákon, mivel ezt követeli a hazafias érzés és a kereszténység.³³⁹ A legismertebb személy az idealisták közül azonban mégsem ő volt, hanem Marc Augier, a későbbi Saint-Loup, aki már a háború előtt szélsőjobboldali lapok újságírójaként szerzett nevet magának. A Szovjetunió elleni hadműveletek megindulása után

³³⁶ AN F 60 1688. Pariser Zeitung, 1942. április 18.

³³⁷ COTTA 1964, 274.

³³⁸ Colin, Charles Ambroise – Bassompierre, Jean: Sacrifice de Bassompierre. Amiot-Dumont, Paris, 1948. (A továbbiakban COLIN – BASSOMPIERRE 1948.) 145.

³³⁹ Combattants du front de l'Est vous parlent. Discours prononcés au Vélodrome d'Hiver, le 16 avril 1944, par le général Puaud, Mgr de Mayol de Lupé, et le lieutenant Jacques Doriot. (A továbbiakban PUAUD – MAYOL DE LUPÉ – DORiot 1944.) 4.

úgy döntött, hogy személyesen is részt kíván venni a harcokban haditudósítóként, hogy osztozhasson a katonák sorsában. Bevonulásakor írt levelében így foglalta össze meggyőződését, melyet minden bizonnyal más jelentkezők is osztottak: „... *ha bizonyos áldozatokat is kell hoznom háborús részvételem során, noha nem szeretem a háborúkat, azért teszem, mert meg vagyok róla győződve, hogy a nemzeti szocializmus teszi végül lehetővé a szocializmus megvalósítását Európában. E cél érdekében kész vagyok szövetkeget kötni akár az ördöggel is.*”³⁴⁰

Az író egyébként igazán ismertté nem a háború alatti publicisztikai tevékenységének köszönhetően vált, hanem a háború után, amikor Saint-Loup álnéven saját személyazonosságát titkolva az LVF és a francia SS alakulatok harcairól publikált regény formában írt visszaemlékezéseket. Neve még a Goncourt-díjra esélyesek között is felmerült 1953-ban, miután azonban kiderült valódi identitása, lekerült a jelöltek listájáról.³⁴¹ Így fogalmazott a jelentkezőkről: „*A franciák egy része gyanakodott ránk, másik része gyűlölt bennünket, a többségük közömbös volt irántunk, de mi voltunk azok a kevesek, akik újjáélesztettük a kereszties hadjáratok történelmi hagyományát.*”³⁴²

Sok olyan ember is akadt az alakulat soraiban, akiket a kalandvágy motivált. Egy részük olyan fiatal volt, hogy még szinte semmilyen élettapasztalattal nem rendelkezett, és úgy érezte, hogy most világot láthat és egzotikus tájakat ismerhet meg, miközben férfias kalandokat élhet át.³⁴³ A másik részüket olyan harcedzett veteránok alkották, akiknek a harc nem terhes kötelesség, hanem örömteli tevékenység volt. Ők az általános leszerelés után nem tudtak mit kezdeni magukkal a hétköznapi életben, és most lehetőséget láttak arra, hogy újból a nekik tetsző életet éljék, nehézségek, veszélyek és harcok közepette. Sokan közülük korábban a gyarmati alakulatoknál vagy a Francia

³⁴⁰ AN F 1 A 3684. Dossier n° 22.

³⁴¹ ORY 1976, 238.

³⁴² Saint-Loup: Les partisans. Irmisul, Madrid, 2000. (A továbbiakban SAINT-LOUP 2000.) 14.

³⁴³ MICHEL 1981, 120.

Idegenlégióban szolgáltak,³⁴⁴ így nem jelentett számukra gondot, hogy a szokásostól eltérő körülmények között kell harcolniuk, még ha korábbi tapasztalataik nem is készítették fel őket arra, ami a keleti fronton várt rájuk.³⁴⁵ Egy hivatásos katona csupán ennyit mondott: „*Francia vagyok. Antikommunista. Katona. Pétain marsall felhívására válaszolva jöttem, hogy megvédjem Franciaországot.*”³⁴⁶ Egy másik régi katona ezt így fogalmazta meg: „*Látni szeretném azokat az országokat, ahol a haza vallás. Jelenleg csak két ilyen van: Németország és Oroszország. Japán túl messze van, és a sárgák megfejthetetlenek számunkra. Meg akarom tanulni, hogyan kell igazán szeretni a hazát.*”³⁴⁷ Az ő esetükben a belső készítés és a magas zsold egyaránt szerepet játszott abban, hogy jelentkeztek az alakulatba. Ahogy korábban láttuk, az ő arányuk legfeljebb a jelentkezők 10 százalékára tehető.³⁴⁸

Az önkéntesek utolsó, de számban legnagyobb csoportját azok alkották, akik anyagi megfontolásból csaptak fel katonának, ami jól tükrözte a Légio egyik szlogenjét: „*Egy francia számára az LVF-ben harcolni kötelesség, de az érdekeivel is egybeesik.*”³⁴⁹ Az egységben szolgálatot vállaló katonák ugyanis a német hadsereg tagjaival megegyező zsoldot kaptak, ami hatalmas vonzerőt jelentett a munkanélküliségtől sújtott országban.³⁵⁰ Egyes kétkezi munkások számára ez a zsold háromszoros fizetésnövekedést jelentett, ami sokak számára a korábban elképzelhetetlen anyagi biztonságot jelentette.³⁵¹ Ezeket az embereket jobb híján ágyútölteléknek lehetne nevezni. Elkötelezettség, jövőkép és stabil háttér nélküli emberek voltak, akiket elcsábított a hangzatos propaganda és a magas zsold ígére-

³⁴⁴ SAINT-LOUP 1963, 19.

³⁴⁵ BAMA N 756/201. Die Kameradschaft: Die Europäischen Freiwilligen, 3.

³⁴⁶ Rostaing, Pierre: Le prix d'un serment. 1941-1945. Des plaines de Russie à l'enfer de Berlin. Librairie du Paillon, Paris, 2008. (A továbbiakban ROSTAING 2008.) 16.

³⁴⁷ Labat, Éric: Les places étaient chères. La Table Ronde, Paris, 1969. (A továbbiakban LABAT 1969.) 21.

³⁴⁸ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 8.

³⁴⁹ Idézi GIOLITTO 2007, 77.

³⁵⁰ BRUNET 1986, 365.

³⁵¹ BURRIN 1995, 440.

te. Az ő politikai meggyőződésük minimális volt, harci kedvük pedig gyakorlatilag a nullával egyenlő. Hogy a helyzet még rosszabb legyen, a hivatásos katonákból álló tiszti állomány sorai között is akadtak ilyenek szép számmal. Számukra az LVF csak egy operettalakulat volt, amely lehetőséget biztosít számukra egy kis külföldi vakációra, néhány díszfelvonulásra és jó zsoldra.³⁵² A legnagyobb problémát az jelentette, hogy mértékadó becslések szerint az alakulat háromnegyede ilyen felfogású emberekből állt, ami előrevetítette az egység várható teljesítményét a harctéren.³⁵³ Nem meglepő, hogy az egyik tiszt a következőképpen beszélt róluk: *„Ezek paraziták, akik eltökélten nem akarnak harcolni.”*³⁵⁴

Érdekes ugyanakkor megvizsgálni a szilárd politikai elkötelezettséggel rendelkezőket az alakulaton belül. Ezeknek többsége ugyanis a két legnagyobb kollaboráns párt, a PPF és az MSR sorai közül került ki, amelyek arra törekedtek, hogy a létrejövő fegyveres alakulatot kisajátítsák és egyfajta pártmilíciát hozzanak létre. Ennek érdekében mindkét párt bevonultatta összes hadra fogható tagját, mivel így reméltek döntő túlsúlyt elérni az egységen belül. A pártirányítás alatt álló harcedzett fegyveres milícia gondolata azért bírt nagy vonzerővel a pártok számára, mivel ez egy későbbi hatalmi harcban sorsdöntő támogatást jelenthetett volna a többi párt, de akár az éppen fennálló hatalom ellen is. A két párt közti hatalmi harcban a PPF kerekedett felül, mivel a különböző szűrővizsgálatok után több tagja jutott be az LVF-be (600 fő), mint az MSR-nek (300 fő),³⁵⁵ ennek ellenére azonban az utóbbi pozíciója is elég szilárd volt. Ennek egyenes következménye lett, hogy

³⁵² Az arányokat jól jellemzi a következő eset. Az egyik vidéki toborzóirodában négy fő jelentkezett a szervezet soraiba, akiket egy tiszt kísért fel Párizsba. A négy főből kettő - miután a jelentkezésért kapott pénzjutalom egy részét kézhez kapták - útközben eltűnt, egy ember a rendőrség elől menekült az LVF-be, a negyedik pedig csak azért jelentkezett, mert összeveszett a feleségével. DELPERRIÉ 1969, 102.

³⁵³ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 8.

³⁵⁴ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 2.

³⁵⁵ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 22.

az egység gyakorlatilag két részre szakadt a fennálló pártpolitikai irányvonalak mentén. Ezt mi sem jellemzi jobban, mint hogy az alakulat első zászlóalját rendszeresen csak PPF-nek nevezték, míg a másodikat MSR-nek.³⁵⁶ Ugyanakkor van olyan forrás, mely tovább árnyalja ezt a leegyszerűsített képet. Eszerint az önkéntesek 30 százalékának nem volt szilárd pártkötődése, de Pétain politikáját támogatta; 20-20 százalékuk a PPF-hez és az MSR-hez tartozott; 5-5 százalékuk a Parti franciste és a Parti français national collectiviste tagja volt; 5 százalékuk hivatásos katona volt, míg 15 százalékuknak semmilyen politikai meggyőződése sem volt.³⁵⁷

Mivel a toborzók tisztában voltak vele, hogy a potenciális újoncokból komoly ellenérzéseket váltana ki az a tény, hogy német egyenruhában kell harcolniuk, ezért elhitették velük, hogy francia egyenruhát hordhatnak vagy legalábbis egy jellegében francia egyenruhát. Ez utóbbi azt jelentette volna, hogy a sisakon francia kokárda, az egyenruha karrészén háromszínű karszalag „Franciaország” felirattal, a mellrészén pedig az LVF kitűzője lettek volna. Ezek az ígéretek azonban mind beváltatlanok maradtak, mivel csupán azt a célt szolgálták, hogy elősegítsék az érdeklődők belépését az alakulatba. Valójában ugyanis a német katonai vezetés nem járult hozzá, hogy egy, a német hadseregen belül harcoló egység a rendszeresítettől eltérő egyenruhát viseljen. Ezt többek között azal indokolták, hogy a francia alakulatot akár a Kaukázusban is bevethetik, ahol soraikban gaullista egységeket is tartalmazó angol csapatok bevetése sem kizárt a szövetségeselek részéről, ezért a francia egyenruha viselése félreértésekhez vezethet.³⁵⁸ A német vezetésnek olyannyira határozott elképzelései voltak a német egyenruha viseléséről, hogy ez 1941 augusztu-

³⁵⁶ AN F 1 A 3748. Compte rendu sur la LVF, 4.

³⁵⁷ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 17-18.

³⁵⁸ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 2.

sában már kész tényként jelent meg a német hadsereg egyik lapjában.³⁵⁹

A németek egyik fő érve az volt, hogy a hágai megállapodás értelmében a francia katonák nem viselhetnek francia egyenruhát a Szovjetunió elleni harcban, mivel Franciaország nem állt hadiállapotban a Szovjetunióval, ezért a francia egyenruhát viselő katonák automatikusan partizánnak számítanának, és fogságba esésük után azonnali kivégzés várna rájuk.³⁶⁰ Közelebbről megvizsgálva ez az érvelés sántított egy kicsit, mivel a Szovjetunió nem írta alá az idevonatkozó nemzetközi egyezményt, ráadásul Franciaország meg is szakította vele a diplomáciai kapcsolatokat.³⁶¹

A legionáriusok többsége érthető módon nem lelkesedett a német egyenruha viseléséért, de nem volt túl sok választási lehetőségük: vagy elfogadták a német egyenruhát, vagy megkezdheték többéves börtönbüntetésüket valamely német katonai börtönben parancsmegtagadásért. Az egyenruha elfogadását egyébként nagyban megkönnyítette az a tény, hogy azt nem otthon kellett viselniük, ahol a megszállást testesítette meg, hanem hazájuktól távol, ahol egy új életet és egy új lehetőséget jelképezett.³⁶²

Az egyenruhától függetlenül megállapítható, hogy a Légión személyi összetétele és az önkéntesek motivációja nem sok jót ígért a jövőre nézve. A helyzetet talán Albert Merglen tábornok – aki elismert hadtörténészként is tevékenykedett közelmúltban bekövetkezett haláláig – szavai foglalják össze a legjobban: *„A félig kollaboránsokból, elsősorban a PPF (Doriot) és az MSR (Deloncle) tagjaiból, félig pedig anyagi érdekektől haj-*

³⁵⁹ BAMA N 756/201. Armee-Nachrichtenblatt: Die Uniform der französischen Freiwilligen. 1941. augusztus 27.

³⁶⁰ AN F 7 15300. Procès-verbal de l'interrogatoire de Bassompierre du 2 décembre 1946; AMOUREUX 1978, 293.; Deloncle, Luc: Trois jeunesses provençales dans la guerre. Dualpha, Paris, 2004. (A továbbiakban DELONCLE 2004.) 66.

³⁶¹ Duprat, F.: Histoire des SS. Les Sept Couleurs, Paris, 1968. (A továbbiakban DUPRAT 1968.) 67–68.

³⁶² LABAT 1969, 49.

tott kalandorokból álló alakulatként az LVF-t velejég elrothasztotta a politika.”³⁶³

II.6. Az ideológia

Fontos megérteni azt is, hogy milyen ideológiai háttér segítette elő ennek az alakulatnak a létrejöttét, mi volt az az ösztönzés, amely rá tudta venni arra az embereket, hogy elárulják a hazájukat és életüket áldozzák egy idegen, ellenséges és megszálló ország hatalmának kiterjesztéséért.

Ennek az ideológiának a kidolgozói és legfőbb szószólói természetesen az alakulat alapítói voltak, akik már korábban elkezdtek kidolgozni politikai elképzeléseiket, az alakulat létrejötte után pedig megkezdhették – még ha csak szerény mértékben is – ezen elképzelések gyakorlatba való átültetését.

Ennek az ideológiának központi gondolatát foglalta össze Deloncle helyettesének, Jean Vanornak az LVF propaganda-századának eskütetelekor elhangzott beszéde: *„Az LVF a francia–német barátság legbiztosabb garanciája. A bolsevik barbárság ellen és az eljövendő béke érdekében ez teremti meg drága hazáink szövetségét. Soraiiban dolgozva, harcolva, és ha kell, becsülettel és hűséggel életünket áldozva a Führer és a Marsall kívánságát teljesítjük, a halhatatlan Franciaországot és a holnap Európáját szolgáljuk. A nagy Németországéért! És vezetőjéért, Adolf Hitlerért!”³⁶⁴*

Az LVF ideológiája két téma körül összpontosult: Franciaország védelme a bolsevizmus ellen és a Németországgal való együttműködés. Az a szilárd meggyőződés hatotta át az alakulat vezetőit, hogy a bolsevizmus világméretű fenyegetést jelent, amely ellen minden eszközzel fel kell venni a harcot, különben vérengző, barbár, ázsiai hordák fogják elárasztani a világot. Ezt a helyzetet súlyosbította az a hit, hogy a bolsevizmus fenyegetést jelent a kereszténységre is, ezért a kereszténység védelme érdekében keresztes hadjáratot kell indítani a szovjet Antikrisztus ellen. Ez az elképzelés fontos szerepet ját

³⁶³ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945, 3.

³⁶⁴ Idézi GIOLITTO 2007, 93.

szott az LVF filozófiájában, amelyet akár francia sajátosságként is kezelhetünk, hiszen a szervezet a nemzeti-szocializmus követőjének tartotta magát, de attól eltérő módon fontosnak tartotta az egyházzal való jó együttműködést és előtérbe helyezte a katolicizmus védelmét.³⁶⁵ A *Je suis partout* című lapban megjelent egyik cikk ezt így fogalmazta meg: „Egy hipotetikus szovjet győzelem (sic!) nemcsak a kereszténység végét jelentené Európában, de a katolicizmusét is.”³⁶⁶

Érdekes módon ezt a véleményt számos katonatiszt reálpolitikai meggyőződésből osztotta, melyet egyikük a következőképpen indokolt: „A kommunizmus elleni harc szükségzerű. Európaiként kötelező részt vennünk ebben a küzdelemben, hiszen, ha Franciaország szerepet kíván vállalni egy új Európa létrehozásában és újból nagyhatalmi státusszal kíván rendelkezni, akkor egyik legfontosabb feladata egy expedíciós haderő küldése Oroszországba.”³⁶⁷

Az antiszemitizmus a kezdetektől jelen volt a szervezetben, ami nem is meglepő az adott kor jobboldali mozgalmait ismerve, az viszont már sokkal inkább, hogy a francia ideológusok a nemzetközi zsidóságot és a bolsevizmust azonosították egymással. Számukra az 1917-es oroszországi forradalom és az ebből kialakuló kommunista rendszer egyaránt zsidó vállalkozások voltak, amelyek azt célozták meg, hogy zsidó világhuralmat hozzanak létre és leigázhassanak minden más népet a Földön.³⁶⁸

Ez az ideológia azt a célt szolgálta, hogy a jelentkezők többségében meglévő antiszemitizmust felhasználja a keleti fronton vívott harcban, mivel sokkal könnyebb volt egy olyan egységet irányítani, melynek tagjait valamilyen személyes motiváció is hajtotta, jelen esetben az antikommunizmus és az antiszemitizmus. Bár fontos megjegyezni, hogy mint a korábbiakból is kiderült, végül az ideológia sokkal kisebb szerepet játszott az önkéntesek életében, mint azt a Légió vezetői remélték.

³⁶⁵ GIOLITTO 2007, 93–95.

³⁶⁶ COTTA 1964, 152.

³⁶⁷ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 22.

³⁶⁸ COTTA 1964, 153.

A gyűlöletes ellenség elleni harc pedig csak akkor lehetett sikeres, ha a németekkel való teljes együttműködés keretében zajlott, mivel csak a megerősödött és céltudatos Németország lehetett képes győzelmet aratni ebben a harcban. Ebből kifolyólag a francia politikai életnek szükségszerűen a németekkel való együttműködést kellett választania, amely megújítja és átalakítja Franciaországot. Ennek logikus útja a német politikai modell átvétele volt, így tehát az együttműködés egy náci mintájú francia hatalomátvételhez készítette elő a terepet, amely természetesen a kollaboráns pártok vezetőit juttatta volna hatalomra.³⁶⁹ Ennek a véleményének a kollaboráns mozgalom számos tagja hangot is adott. Az egyik politikus így fogalmazott: *„Németország könyörületére vagyunk bízva, hiszen ő fogja uralni Európát. De a győztes meg fogja kímélni azoknak a nemzeteknek a területét, melyek elfogadják Németország felhívását és az ő feltételei szerint építik újjá Európát. [...] Egyedül Németország tudja újjászervezni a kontinenst és ő biztosítja számunkra a lehetőséget ahhoz, hogy újjáépítsük országunkat. Ez utóbbi szükségszerű és a mi feladatunk sikerre vinni.”*³⁷⁰

Marc Augier pontosította az oroszországi szerepvállalás jelentőségét: *„Azok az emberek, akik győztesen térnek vissza az orosz sztyeppékről, teljes joggal tarthatnak igényt arra, amit a németek úgy neveznek: parancsnoki tér.”*³⁷¹ Más így írta le a helyzetet: *„A Légio egyértelműen politikai célokból létrehozott szervezet. [...] Véleményem szerint Doriot és Deloncle szándéka a Légio megalakításával egy olyan magánhadserg létrehozása volt, amellyel az orosz fronton aratott győzelmek után Franciaországba visszatérve megszabadulhattak azoktól, akikkel szerintük a francia kormány túl engedékenyen bánt. Az MSR és a PPF vezetői nem rejtették véka alá a véleményüket ezzel kapcsolatban és nyíltan kimondták, hogy visszatérésük után Pétain marsallnak engednie kell vagy átadnia a helyét.”*³⁷²

³⁶⁹ AZÉMA - WIEVIORKA 1997, 118.

³⁷⁰ Ory, Pascal: La France allemande. Parole du collaborationnisme français (1933-1945). Gallimard, Paris, 1977. (A továbbiakban ORY 1977.) 86.

³⁷¹ Uo. 144-145.

³⁷² SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 12.

II.7. A kiképzés

A német parancsnokság részéről az a döntés született, hogy a légiósok – noha többségük már részesült katonai kiképzésben, sőt, sokuknak harctéri tapasztalata is volt – a lengyelországi Debában (lengyelül Debica, bár néhány túlélő Dembaként írta le) német katonai kiképzésben részesülnek, majd ezt követően azonnal be is vetik őket a keleti fronton zajló harcokban.³⁷³ Ugyanakkor francia altisztek vezényletével már a versailles-i kaszárnyában megkezdődtek számukra az alaki gyakorlatok. Ezek igazi célja nem is annyira a katonai ismeretek átadása vagy gyakorlása volt, hanem sokkal inkább az egység fegyelmének megszilárdítása, amit a tétlen várakozás nagymértékben aláásott.³⁷⁴

Az önkéntesek első egységének indulása a kiképzőtáborba 1941. augusztus 21-re volt kitűzve, amit a merénylet miatt 30-ra halasztottak, majd újabb késlekedés miatt végül csak szeptember 4-én került rá sor. Ennek a különítménynek a pontos létszámáról megoszlanak a francia vélemények, de nagy valószínűséggel körülbelül nyolcszáz ember (tisztek és legénységi állomány) hagyta el Párizst ezen a napon az LVF kötelékében.³⁷⁵ Német források szerint a csoport 25 tisztből, illetve 803 altisztből és közlegényből állt.³⁷⁶

Szeptember 3-án, az önkéntesek indulását megelőző este zártkörű búcsúzó ünnepséget tartottak a kaszárnyában, ahol Abetz nagykövet jelenlétében átadták az első kiképzésre utazó csoportnak az egység lobogóját. A korábbi merénylet miatt az egész ünnepség csendben és gyorsan zajlott, ezúttal semmilyen rendbontás nem történt.³⁷⁷

³⁷³ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 7.

³⁷⁴ VAE VICTIS 1948, 10.

³⁷⁵ BAMA N 756/201. Die französische Freiwilligen-Legion, 2.

³⁷⁶ BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 9.

³⁷⁷ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 22-23.

A kiképzésre induló önkéntesek³⁷⁸

A hatóságok komolyan tartottak tőle, hogy újból valamilyen rendzavarás fog történni, ezért közel ötszáz rendőr és francia, illetve német csendőr biztosította az önkéntesek menetét a vasúti pályaudvarig, ahol vonatra szálltak.³⁷⁹ Ilyesmi azonban végül nem történt, mivel rajtuk kívül más nem is nagyon volt jelen, ugyanis az indulás időpontját titokban tartották a közvélemény előtt, ráadásul a kora reggeli időpontban még érvényben volt a kijárási tilalom, így senki nem volt az utcákon. Ez azt eredményezte, hogy a légiósok egy kísérteties csendben lévő városon vonultak keresztül, ami nyomasztóan hatott és sokuk hangulatára rányomta a bélyegét.³⁸⁰

Még indulás előtt öt századot állítottak fel és az embereket ezekben osztották be, hogy a civil vagy a korábbi egységeiktől „örökölt” francia katonai ruházatuk ellenére az emberek között legalább a katonai fegyelem valamilyen látszatát fenn tud-

³⁷⁸ Magyar Futár, 1943. október 13., 14.

³⁷⁹ AN F 60 235. Rapport du 4 septembre 1941 sur le départ du premier contingent de volontaires de la LVF.

³⁸⁰ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 24.

A Francia Antibolsevik Légió születése

ják tartani. Az első útnak induló egység tagjai között volt Jacques Doriot is, aki háború előtti rangjával őrmesterként vult be az alakulathoz. Fellépése meglepte a többi legionáriust, ugyanis minden arroganciától mentesen, kedvesen és közvetlenül közeledett bajtársaihoz, akik egy fennhéjázó politikust vártak, ehelyett egy frontkatonát kaptak, aki a katonáélet minden nehézségét megosztotta velük és a visszaemlékezések szerint nem kért kivételes bánásmódot.³⁸¹

A Légió katonái új zászlóikkal³⁸²

Természetesen felmerül a kérdés, hogy mi vette rá Doriot-t, hogy a szervezet többi vezetőjétől eltérően ne csak szavakkal vegyen részt a harcban, hanem személyesen is. Úgy tűnik, hogy részvételének két oka is volt. Egyrésztől komoly politikai tőkét kívánt kovácsolni abból a tényből, hogy a többi kollaboráns párt vezetőjétől eltérően ő személyesen is részt vesz a hadműveletekben. Arra számított, hogy ezzel megnyerheti a németek támogatását, amelynek segítségével elérhető közel-

³⁸¹ BRUNET 1986, 368.

³⁸² Magyar Futár, 1943. június 2., 2.

ségbe kerülhet hozzá a politikai hatalom megszerzése Franciaországban. Másrésztől valóban harcolni akart a kommunizmus ellen, amelyhez egykor személyesen is kötődött, ekkor azonban már szenvedélyesen gyűlölt.³⁸³

Az LVF a német hadsereg kötelékén belül harcolt, így német hadrendi számot és elnevezést kapott, így hivatalosan a Wehrmacht 638. gyalogezrede (*Französisches Infanterie-Regiment 638*) lett.³⁸⁴ Az ezred parancsnokságát Roger-Henri Labonne ezredes kapta meg, aki a Saint-Cyr katonai akadémián végzett, de harci tapasztalatai elsősorban az I. világháborúhoz kötődtek. Az ezredes egyszerre volt katona, aki a marokkói gyarmati gyalogságnál szolgált és értelmiségi, aki geopolitikai tárgyú könyveket írt.³⁸⁵ Valószínűleg ebből fakadt az a tény is, hogy az ezredes inkább nagyra hivatott államférfiként gondolt magára, akit ezidáig méltatlanul elkerült a katonai dicsőség, nem pedig harctéri parancsnokként, ami később súlyos következményekkel járt a frontvonalban, ugyanis Labonne képtelennek bizonyult az egység hatékony vezetésére harctéri körülmények között.³⁸⁶

Azonban az ezredes rendelkezett egy hatalmas előnnyel, ami a németek szemében – akik a parancsnok személyét illetően kimondták az utolsó szót – tökéletes vezetővé tette: nem kötődött egyik kollaboráns mozgalomhoz sem. Így tehát részéről nem fenyegetett az a veszély, hogy az LVF-ből egy pártmilícia mintájára szerveződő, csak annál lényegesen jobban felfegyverzett politikai rohamcsapatot alakít ki, ami kicsúszhatna a német ellenőrzés alól. Ezzel pedig a kérdés el is volt döntve: Labonne lett az egység parancsnoka.³⁸⁷

³⁸³ Uo. 362–364.

³⁸⁴ BAMA N 756/201 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 2.

³⁸⁵ Davis, Brian L.: *Flags of the Third Reich 2: Waffen-SS*. Osprey Publishing Ltd, London, 1994. (A továbbiakban DAVIS 1994.) 19.

³⁸⁶ DELARUE 1968, 164.; BROCHE 2002a, 213.

³⁸⁷ SAINT-LOUP 1963, 24.

Labonne ezredes az első vonalban³⁸⁸

A németek az 1940-es hadjárat során szerzett tapasztalataik alapján úgy ítélték meg, hogy a francia katonai kiképzés színvonala messze alatta marad a németnek, a francia katona pedig nagymértékben hajlamos a fegyelmezetlenségre. Ez a vélemény nem is volt alaptalan: *„A németek a napi tapasztalataik alapján joggal gondolhatják, hogy a vereségünk semmit sem változtatott a mentalitásunkon. Noha mindig tisztelettel beszéltek Pétain marsallról, egymás közötti beszélgetéseik során ironikus mosollyal emlegették a Légiót.”*³⁸⁹ Ebből kifolyólag nem vállalták azt a kockázatot, hogy a francia egységet azonnal a frontra vezényeljék, helyette a megszállt Lengyelországban található Debába küldték kiképzésre. Ezt feltétlenül szükségesnek ítélték, már csak azért is, hogy a francia alakulat megismerkedjen a német hadsereg

³⁸⁸ Signal, 1942/4., 15.

³⁸⁹ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 11.

harceljárásaival, fegyverzetével, és így be tudjon illeszkedni a Wehrmachtba. Mivel azonban az önkéntesek többsége már részesült katonai kiképzésben, így a debai táborban csupán egy szintrehozó, gyorstalpaló kiképzést szándékoztak adni a legionáriusoknak, hogy áthidalják a francia és a német hadsereg színvonala közti különbséget.³⁹⁰ A kiképzésért egy német tisztekből és altisztekből álló 61 fős kiképzőkeret felelt Hammerschmidt őrnagy parancsnoksága alatt, melynek gondoskodnia kellett a légiósok megfelelő felkészítéséről.³⁹¹

A Krakótól 150 kilométerre keletre található debai kiképzőtábor a bresloui hadsereg-parancsnokság alárendeltségébe tartozott. Az új építésű tábor hatalmas területen terült el, egyszerre több hadosztálynyi újonc (közel 30 000 ember) alapkiállítását is biztosítani tudta. A létesítmény nagyon jól felszerelt volt, a szállásként szolgáló barakkokon kívül kantinoknak, boltoknak, mozinak és elsősegélynyújtó-helyeknek adott otthont. A francia önkéntesek egyébként sem túl magas morálját tovább rontotta az a tény, hogy eleinte ezeknek az intézményeknek a látogatása tilos volt számukra. Augier így írja le a tábort: *„Fenyőerdők. Homokkal borított tisztások. Újabb fenyőerdők. Virágokkal körbeültetett frissen festett barakkok. Még több fenyő. Fenyők, ameddig a szem ellát a hangával borított napfényes síkságon. Fenyők. Homok. Több száz barakk... Ez a debai tábor. 200 kilométerre délre Varsótól Radom és Tarnów között. Egy katonaváros, melyet Németország hozott létre az új birodalom határoidékén. A Wehrmacht osztozik rajta a Waffen-SS-szel. Az Azul hadosztály spanyoljai keverednek a dán és kabil önkéntesekkel... Egyszerre Bábel és Spárta.”*³⁹²

³⁹⁰ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 26.

³⁹¹ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 103–104.

³⁹² SAINT-LOUP 1963, 32.

Francia önkéntesek német kiképzőjükkel³⁹³

Az első nyolcszáz fős különítményből, amely szeptember 8-án érkezett meg a kiképzőtáborba, állították fel az ezred I. zászlóalját. A második, létszámban körülbelül az elsővel megegyező (egyek források szerint 127 tisztből, 769 altisztből és közlegényből álló)³⁹⁴ kontingens szeptember 20-án érkezett meg Debába, ebből került felállításra a II. zászlóalj.³⁹⁵ A harmadik csoport, amely 648 főt számlált, október 12-én vagonírozott ki Debában,³⁹⁶ és ennek tagjaiból alakították ki az ezred kiegészítő alakulatait: a parancsnoki, illetve két támogató századot.³⁹⁷ Október 28-án még befutott egy negyedik különítmény is, amely körülbelül 250 főt számlált,³⁹⁸ de a német parancsnok-

³⁹³ Magyar Futár, 1943. június 2., 3.

³⁹⁴ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 103-104.

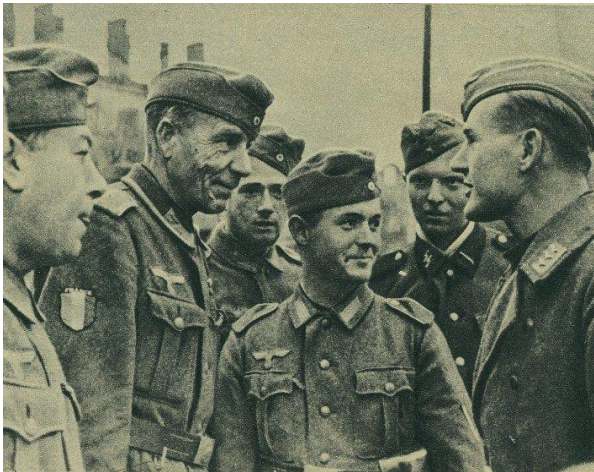
³⁹⁵ BAMA N 756/201. Die französische Freiwilligen-Legion, 3.

³⁹⁶ Német források szerint 21 tiszt, 125 altiszt és 498 közlegény alkotta a különítményt. RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 19.

³⁹⁷ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 25.; RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 4.

³⁹⁸ Német források szerint 3 tisztről és 224 fő legénységi állományú személy érkezett. RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 75.

ság ezt a csoportot az éjszaka folyamán ellátta egyenruhával és fegyverrel, majd mindenfajta kiképzés nélkül azonnal vonatra ültette és a francia ezred többi alakulatával együtt a frontra irányította. Az újonnan érkezetteket a 13. és 14. század kötelékébe osztották be ideiglenesen, majd a frontra való kivonulás után szétosztották őket a lövészsorozatok között. Ezeknek az embereknek a harcértéke gyakorlatilag a nullával volt egyenlő. Ourdan főhadnagy visszaemlékezése szerint: „28-án délután érkezett meg Versailles-ból Dembába egy hozzávetőlegesen 250 fős erősítés. Ennek tagjai a 28-ról 29-re virradó éjszaka egyenruhát és fegyvert kaptak. Az alakulat egyik fele a 13. századdal 29-én délután útra kelt Smolenszk felé, a másik fele pedig a 14. századdal 29-én éjszaka követte őket. Smolenszkbe való megérkezésünk után ennek a különítménynek a tagjait szétosztották a lövészsorozatok között. Ezek az emberek semmilyen kiképzésben nem részesültek, hiszen a Versailles-i laktanyában gyakorlatilag semmit sem csináltak a reggeli ne-gyedórás tornán kívül.”³⁹⁹

Már német egyenruhában⁴⁰⁰

³⁹⁹ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 20–21.

⁴⁰⁰ Magyar Futár, 1943. június 2., 3.

A Francia Antibolsevik Légió születése

Mindezzel együtt az ezred létszáma október végén alig haladta meg a 2000 főt, ami meglehetősen szerény eredmény a korábban elhangzott francia ígérek fényében, amelyek több tízezer ember jelentkezését jelezték előre. Az összképet tovább rontotta az a tény is, hogy éppen a kezdeti időszak volt az, amikor a toborzás jobban haladt, az alakulat katonáinak létszáma mégis ilyen alacsony szinten maradt. 1942 februárjáig összesen hozzávetőlegesen 113 tiszt, illetve 3528 altiszt és közlegény hagyta el Franciaországot, hogy kiképzésen vegyen részt Lengyelországban.⁴⁰¹

Önkéntesek felvonulása Vichy-ben⁴⁰²

A francia önkéntesek számára az egyik legnagyobb nehézséget az okozta, hogy a táborba érkezéskor viselt ruhákat le kellett

⁴⁰¹ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945, 3.

⁴⁰² Magyar Futár, 1942. november 11., 15.

cserélni a csukaszürke német tábori egyenruhára, sok emberben ugyanis ösztönös gyűlölet élt ezzel a viselettel szemben. Végül Labonne ezredes személyes fellépésére volt szükség, aki kihangsúlyozta, hogy a legionáriusok által viselt egyenruha nem teljesen azonos a németek által viselttel, hiszen a bal karján rajta van a francia címerpajzs, ami jelzi, hogy ők továbbra is Franciaországot szolgálják.⁴⁰³ Ugyanakkor az ösztönös ellenállás később teljes mértékben igazolást nyert, amikor az önkéntesek szabadságra hazatérhettek, ahol teljes elutasítás, sőt gyűlölet fogadta őket a német egyenruha viselése miatt. *„... a jeges fogadtatás, amelyet Franciaország minden részén kapnak, ahol az önkéntesek többsége a családjával is összeesett. Mindannyian úgy érzik, hogy a kormány és főleg annak hivatalai magukra hagyták őket. Nem csak magukra hagyták, hanem az általános ellenségeség martalékául hagyták őket és családjukat. Ennek [az érzelmeknek] a legfontosabb oka a német egyenruha viselése volt. A franciák soha nem fogadnak el a sajátjukként olyan embereket, akik német egyenruhát hordanak. A nemzet és az emberek közti szakadék napról-napra nagyobbra nő. Ennek eredményeképpen az LVF-et a francia nemzet kivetni magából.”*⁴⁰⁴

Az ellenérzések annyira erősek voltak, hogy végül számos önkéntes egyáltalán nem volt hajlandó német egyenruhát viselni. Ezeket a parancsmegtagadókat, bár eredetileg börtönbüntetéssel fenyegették, végül csupán hazaküldték Franciaországba. Egyes információk szerint összesen körülbeül 60 fő, köztük 8 tisz, hagyta el a tábort október 17-én.⁴⁰⁵

A másik hasonlóan nagy megpróbáltatást az eskütétel jelentette, amikor a legionáriusoknak október elején hűséget kellett fogadniuk Adolf Hitlernek, mint a német hadsereg főparancsnokának. A sokak részéről felmerülő ellenkezést a németek ügyesen leszerelték, mivel közölték az önkéntesekkel, hogy nem állampolgári esküt tesznek le, hanem katonai enge-

⁴⁰³ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 26.

⁴⁰⁴ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 4.

⁴⁰⁵ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 8.

delmességet fogadnak, és az sem élethossziglan szól, hanem csupán a hadműveletek időtartamára.⁴⁰⁶

Ennek ellenére továbbra is akadtak olyanok, akik visszatartották az eskü letételét. A visszautasítás mögött nem minden esetben a nemzeti érzések álltak, sokan egyszerűen így kívánták késleltetni a frontra való kivezénylésüket. Mikor ezt a német vezetés felismerte, változtatott addigi álláspontján, mely szerint az esküt megtagadókat hazaküldte Franciaországba, helyette inkább börtönbe küldte az ellenkezőket. Ennek a fellépésnek köszönhetően az ellenkezők száma a későbbiekben minimálisra csökkent.⁴⁰⁷

Az elsőként érkezettek 1941. október 5-én tettek esküt ünnepélyes körülmények között. Az eseményen részt vett Mayol de Lupé tiszteletes, az LVF tábori lelkesze, aki misét is celebrált, valamint Halm tábornok a német hadsereg képviselőjében, aki az eskütételt levezette.⁴⁰⁸ Az eskü szövege a következő volt: *„Isten színe előtt ünnepélyesen esküszöm, hogy a bolsevizmus elleni harc során mindenben engedelmeskedem Adolf Hitlernek, a német és szövetséges hadseregek parancsnokának, és minden pillanatban kész vagyok bátor katonaként akár életemet is áldozni.”*⁴⁰⁹ A ceremónia végén az egész alakulat elvonult a német tábornok és az ezredparancsnok előtt, miközben a zenekar a Marseillaise-t és a német himnuszt játszotta.⁴¹⁰

Annak ellenére, hogy letették az esküt, az esemény megsztotta a legionáriusokat. Egyesek úgy érezték, hogy innentől kezdve a német hadsereg teljes jogú tagjai, ami elégedettséggel töltötte el őket. Mások úgy vélték, hogy ezzel az aktussal a németek zsoldosaivá váltak, és ez nyomasztóan hatott rájuk.

⁴⁰⁶ LABAT 1969, 47.

⁴⁰⁷ DELARUE 1968, 179.

⁴⁰⁸ RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 16–17.; Dupont, Pierre Henri: Au temps des choix héroïques. L'Homme libre, Paris, 2002. (A továbbiakban DUPONT 2002.) 96.

⁴⁰⁹ AMOUROUX 1978, 296.

⁴¹⁰ *„Je fais le serment solennel devant Dieu d'obéir strictement au chef des armées allemandes et alliées, Adolf Hitler, dans la lutte contre le bolchevisme et d'être prêt à tout instant à faire en brave soldat le sacrifice de ma vie.”* PLAIT 1997, 48.

Megint mások nem tulajdonítottak különösebb jelentőséget az egésznek, egyszerűen egy szükséges rossznak tekintették, amin át kellett esni. Sőt, olyanok is akadtak, akik kijelentették, hogy rájuk nézve nem kötelező az eskü, mert eskütétel közben másra gondoltak (sic!).⁴¹¹ Az az egy biztos, hogy a legénység nagyobb részére nyomasztóan hatott a tudat, hogy fel kellett esküdniük Hitlerre, és tartottak az esetleges későbbi következményektől is.⁴¹²

A kiképzés poroszosan kemény és hatékony volt. Erőnlétfejlesztés, 20-30 kilométeres menetelések nappal és éjszaka, fegyverismeret, célba lövés, gránáthajítás, vagyis elméletileg minden olyan ismeretet tartalmazott, ami ahhoz kellett, hogy rövid idő alatt bevetésre alkalmassá tegyék az alakulat katonáit.⁴¹³ Ennek ellenére a katonák többségének katonai ismeretei rendkívül hiányosak maradtak. Az egyik tiszt visszaemlékezése szerint *„a tisztek és legionáriusok legfeljebb 40 százaléka képes megfelelően használni az egyéni és kollektív fegyvereket, 60 százalékuk pedig rosszul lő és elveszíti töltényeit. Az álcázási, terepfelhasználási és fegyverhasználati ismeretek (különösen a kollektív fegyvereké), a raj- és szakaszszintű manőverezés esetükben csupán üres szó marad”*.⁴¹⁴

Az alakulat hatékonyságának növeléséhez nagyon fontos volt az is, hogy megfelelő számú jól képzett tiszt irányítsa az altiszti és legénységi állományt. A harctéri tapasztalatokkal rendelkező tisztek száma nagyon alacsony volt az alakulaton belül. *„A tisztek toborzása szármalmas volt. Ezt számos ok magyarázza. Könnyű volt hamis adatokat megadni és tiszti rangot hazudni, mivel az ezt igazoló papírokat nem ellenőrizték elég figyelmesen. [...] Egy kivétellel minden tiszt tartalékos állományú volt. Sokan a legénységi állományból emelkedtek ki és egész szolgálatukat a gyarmatokon töltötték. Egyikük sem tartozott a magasabb társadalmi osztá-*

⁴¹¹ AMOUROUX 1978, 296.

⁴¹² SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 18-19.

⁴¹³ BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 7-10.

⁴¹⁴ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 2.

*lyokhoz. Mindegyikük karrierjét kisebb-nagyobb szakmai hibák szennyezték be.”*⁴¹⁵

Labonne ezredes elsősorban azért utazott Párizsba szeptember 17-én, hogy erre a problémára megoldást találjon. Az LfV politikai vezetői megígérték, hogy a francia fegyverszüneti hadsereg tisztjei közül fognak áthelyeztetni jól képzett tiszteket a légiónba, hogy orvosolják ezt a hiányosságot. Labonne ezredes megnyugodva tért vissza a kiképzőtáborba, ahová azonban egyetlen hivatásos tiszt sem érkezett a következő hónapokban, ezért az ezredes kénytelen volt a meglévő személyi állomány soraiból előléptetni embereket a hiányok pótlására. Ekkor kapta meg Doriot is hadnagyi kinevezését.⁴¹⁶ Ennek a lépésnek az eredményeképpen számos olyan ember került tiszti rangba, akinek sem a szükséges képzettsége, sem a megfelelő tapasztalata nem volt meg egy ilyen feladat ellátásához.⁴¹⁷ A tiszti és altiszti kar felkészültsége általánosságban csapnivaló volt, ahogy erről a következő visszaemlékezés is tanúskodik: *„A tisztjelöltek egy része semmit sem tud szakmájáról. Az őrmesterek és törzsőrmesterek – [...] néhány kivétellel – semmit sem érnek. Két századparancsnoknak fogalma sincs a szakasz- és századharcászatról.”*⁴¹⁸ Egy másik hasonló vélemény: *„Egyetlen altiszt sem ért a szakmájához, a németek szerint egyébként a francia tisztikar elégtelen kiképzettsége volt az oka 1940-es vereségünknek is. A Légiónban töltött időm alatt számos alkalommal kellett megcsinálnom azt a munkát, amit rendes körülmények között az altiszteknek kellett volna elvégeznie”*.⁴¹⁹

Az egység tagjainak némi támogatást jelentett, hogy október 25-én látogatást tett a kiképzőtáborban Fernand de Brinon, Franciaország németországi nagykövete. A nagykövet csupán egy hétvégét töltött a táborban, ahol megtekintett néhány kiképzőgyakorlatot, de a francia kormány részéről az önkén-

⁴¹⁵ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 10.

⁴¹⁶ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 91.; BRUNET 1986, 368.

⁴¹⁷ DELARUE 1968, 184.

⁴¹⁸ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 2.

⁴¹⁹ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 9.

seknek nyújtott támogatás ebben ki is merült.⁴²⁰ A nagykövet nagyon pozitívan nyilatkozott a németekkel való katonai együttműködés által kínált lehetőségekről: *„Utazásom kapcsán arra a szilárd meggyőződésre jutottam, hogy ha Franciaország képes megérteni a Hitler Németországgal való kollaboráció pszichológiai szükségszerűségét, akkor gyarmatbirodalma rövid időn belül mind erkölcsileg, mind anyagilag erősebb lesz, mint a nagy vereség előtt.”*⁴²¹ A nagykövet a Légióval kapcsolatban is nyilatkozott: *„Részt vettem egy hadgyakorlaton, amely bebizonyította, hogy az alakulat első osztályú felszereléssel rendelkezik és jól megtanulta a kiképzőitől kapott leckét.”*⁴²²

A valóság azonban igencsak elütött ettől az ideálisnak tűnő képtől. *„Vasárnap reggel a nagykövet megtekintett egy hadgyakorlatot, melyen a Légió más egységei mellett a szakaszom egyik 155 mm-es lövege is részt vett. A löveget tüzelőállásba kellett állítani. A műveletet igyekeztünk a lehető legproblémamentesebben végrehajtani annak ellenére, hogy kölcsönzött fogatokkal dolgoztunk, mivel a szakaszom még nem kapta meg a saját lovait. Végül nem az eredetileg kijelölt helyen állítottuk fel a löveget, mert az elakadt a homokos talajon. Nem szerettem volna rossz benyomást kelteni, így végül ott állítottuk fel a löveget, ahol az megállt. Nem lett folytatása az ügynek, mivel a Légió vezérkara és a századparancsnok is úgy gondolta, hogy a hadgyakorlat csupán színjáték volt.”*⁴²³

Az LVF-et, vagyis a 638. gyalogezredet a Wehrmacht 7. bajor gyaloghadosztályának kötelékébe vezényelték. Ezt különösen nagy megtiszteltetésnek tekintették, mivel egy közkeletű tévedés szerint ugyanebben az egységben szolgált Hitler is az első világháború folyamán. (A valóságban Hitler a 16. tartalékos bajor ezredben teljesített szolgálatot.) Ezt természetesen a

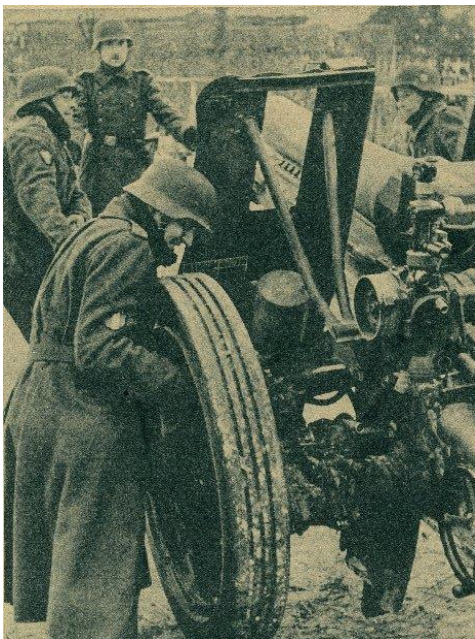
⁴²⁰ BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 64–71.

⁴²¹ Gilbert, Joseph: Fernand de Brinon, l'aristocrate de la collaboration. Albin Michel, Paris, 2002. (A továbbiakban GILBERT 2002.) 345.

⁴²² Uo.

⁴²³ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 19–20.

jobboldali francia sajtó nem győzte hangsúlyozni, hogy ezzel is kiemelve a francia alakulat bevetésének jelentőségét.⁴²⁴

Francia katonák egy német löveggel⁴²⁵

II.8. Döntés az alakulat bevetéséről

Tekintsük át, hogyan is nézett ki az egység, amelyet pár hét kiképzés után október végén már el is indítottak a frontra. Labonne ezredes munkáját Maurice Planard de Villeneuve zászlóaljparancsnok segítette elő szárnysegédként, illetve az ezredes futártisztjeként Jacques Doriot hadnagy, akit – mint láttuk – a kiképzés során előléptettek. Az ezred parancsnoki századát Tixier kapitány vezette.⁴²⁶ Az ezred 1941 októberé-

⁴²⁴ Malardier, Jean: *Combats pour l'honneur*. L'Homme libre, Paris, 2007. (A továbbiakban MALARDIER 2007.) 39.

⁴²⁵ Signal, 1942/4., 15.

⁴²⁶ DAVIS 1994, 19.

nek végén három zászlóaljából állt: az első kettő hagyományos gyalogsági, a harmadik pedig nehézfégyverzetű alegység volt. Az I. zászlóaljhoz – amelynek parancsnoka de Planard volt – tartozott az 1., a 2., a 3. és a 4. század, a II. zászlóaljhoz – amely André Girardeau őrnagy vezetése alatt állt – pedig az 5., a 6., a 7. és a 8. A fentiek közül hat lövészszázad volt, kettő pedig gépfegyverekkel ellátott nehézfégyverzetű század.⁴²⁷ A III. zászlóalj volt az ezred közvetlen alárendeltségébe tartozó nehézfégyverzetű zászlóalj, amelynek két százada – a 13. és a 14. – aknavetőekkel és pánccéltörő ágyúkkal volt felszerelve. A létszámot egy parancsnoki század tette teljessé.⁴²⁸

A figyelmes olvasónak feltűnhet, hogy a 9-től 12-ig terjedő számokat nem osztották ki. Ez abból a tényből fakad, hogy az ezred III. gyalogsági zászlóalját ekkor még létszámhiány miatt nem tudták felállítani. Ezt a hiányosságot csupán 1941. december 6-án pótolták, amikor az addigi legnagyobb létszámú különítmény is megérkezett Franciaországból Debába. Ez a csoport körülbelül 950 emberből állt, ezért lehetőség nyílt arra, hogy felállítsák az ezred III. zászlóalját.⁴²⁹ Ez azonban nem várt nehézségbe ütközött, mivel a németek – tanulva a korábbi rossz tapasztalatokból – kiszelektálták a politikailag túl aktív személyeket az állományból, ami oda vezetett, hogy a közel ezer főből végül kevesebb mint hatszáz önkéntes maradt. Ennek ellenére létrehozták a III. zászlóaljot, de az alakulat állománytábláján csak három lövészszázad volt, a létszámhiány miatt ugyanis „lespórolták” a géppuskás századot.⁴³⁰ A Ducrot ezredes parancsnoksága alatt álló egység 1941 végét és 1942 első felét folyamatosan kiképzéssel töltötte szigorú német felügyelet alatt, de ezt követően nem vetették be a fronton,

⁴²⁷ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 13.

⁴²⁸ DELARUE 1968, 184.

⁴²⁹ BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 82.

⁴³⁰ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 30.

helyette inkább a hátsó vonalak biztosítására, járőrözési feladatokra használta fel a német parancsnokság.⁴³¹ Az alakulathoz tartozott még egy 35 fős német összekötőtörzs is Efinger százados parancsnoksága alatt, mely a parancsnoksággal való kapcsolattartásért felelt.⁴³²

Október végén megérkezett a parancs, mely szerint a 638. gyalogezrednek csatlakoznia kellett a von Gablentz tábornok parancsnoksága alatt álló 7. bajor gyaloghadosztályhoz. A 7. gyaloghadosztály ekkor a 4. német hadsereg kötelékében harcoló VII. hadtest alárendeltségébe tartozott a 197. és 267. hadosztályokkal együtt, és Moszkva előtt 80 kilométerre állomásozott.⁴³³ Mivel a szovjet ellenállás egyre erősebb lett, ahogy a német csapatok a főváros felé törtek előre, a német egységeknek minden segítségre szükségük volt, hogy folytatni tudják az előrenyomulást. A bajor alakulat a keleti hadjárat folyamán 1941. június 22. és november 19. között több mint 3000 embert veszített, így tehát már égetően szüksége volt arra az erősítésre, amelyet az utánpótlási vonalak megnyúlásával egyre ritkábban kapott meg.⁴³⁴

A német haderő tehát minden lehetséges erősítést összegyűjtött, amit csak tudott, hogy bevigye az utolsó csapatot a Vörös Hadseregnek és Moszkva elfoglalásával befejezze a háborút. Így tehát a francia egységnek is harcra kellett szállnia, noha a kiképzése még korántsem volt befejezettnak tekinthető. A legkorábban érkezettek sem töltöttek hat hétnél többet a debai kiképzőtáborban, ami nagyon rövid idő, de olyanok is voltak, akik egyáltalán nem vettek részt kiképzésben. Ezzel természetesen mind a francia, mind a német parancsnokság tisztában volt, azonban előb-

⁴³¹ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945. 5.

⁴³² DAVIS 1994, 19.

⁴³³ A 4. német hadsereg kötelékébe összesen 36 hadosztály tartozott, mely így a legerősebb volt a keleti fronton bevetett 11 német hadsereg közül. LEFÈVRE - MABIRE 2004, 144-146.

⁴³⁴ Uo. 123-124.

bit a bizonyítási vágy, utóbbit pedig a súlyos emberhiány hajtotta, amikor döntés született az LVF harcba vetéséről.⁴³⁵

A nehézfegyverzetű századoknál még az átlagosnál is rosszabb volt a helyzet, mivel nekik még arra is alig volt idejük, hogy megismerkedjenek a számukra juttatott fegyverzettel, lőgyakorlatot pedig csupán egyetlen egyszer tartottak számukra. Ráadásul a számukra kiutalt lovak túl gyengék voltak a lövegek vontatásához, így még a helyváltoztatás is komoly nehézséget okozott ezeknek a századoknak.⁴³⁶ Ennek alapján komoly kétségek merülnek fel ezeknek az alegységeknek a hadra foghatóságával kapcsolatban. *„Az LVF jelenlegi formájában csupán egy milícia, amely az 1870-es silány mobil gárdákhoz hasonlít, nem rendelkezik valódi harcértékkel és alkalmatlan a nagy fronton történő bevetésre, ahol a teljes megsemmisülés és felbomlás fenyegeti.”*⁴³⁷

Ilyen előzmények után indultak el 1941. október 28-án az LVF első alegységei a frontra, ahol a német csapatok oldalán olyan összecsapás várt rájuk, amely meghatározta a második világháború kimenetelét és az alakulat további sorsát is.⁴³⁸

⁴³⁵ AMOUROUX 1978, 304.

⁴³⁶ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 14-15.

⁴³⁷ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 3.

⁴³⁸ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 9.

III. Moszkva kapui előtt

III.1. A frontra vezető út

Az I. zászlóalj alegységei október 28-án, a II. kötelékei pedig október 30-án hagyták el a debai kiképzőtábor⁴³⁹ és a Varsóból Moszkvába tartó hagyományos hadiutat követve Szmolenszkig vonaton utaztak, ahova november 1-én, illetve 3-án érkeztek meg. A II. zászlóalj egy nappal később, november 4-én érkezett meg a városba, ami a Moszkvába vezető út fontos állomása volt.⁴⁴⁰ Már maga az utazás sem volt veszélytelen, mivel a vonatokat gyakran érték partizántámadások, ezért fokozott biztonsági intézkedések közepette tették meg az utat (alacsony sebesség, állandó őrség, a vasútvonal mentén erdőirtások stb.). *„A vonat 10 km/órás sebességgel haladt egyik kis őrsposzttól a másikig a sűrű erdő közepén, melybe a német hadsereg széles sávokat vágott, teljesen megtisztítva minden növényzettől, hogy megakadályozza a partizánok rajtaütéseit. [...] Minden vagonban harminc ember gyűlik a közepén elhelyezkedő kályha köré, miután gyorsan felfalták a kiosztott fejadagokat. Elmélyülten nézik a töltés mentén heverő szétszórt törmelékeket, amelyek jól mutatták az őrsposztok, a járőrök, és úgy általában a biztonsági intézkedések, mint a mozdony elé beállított két homokkal töltött vagon, hasznát és haszontalanságát.”*⁴⁴¹

A nehézségek már itt elkezdődtek, mivel a városban átlomásozó különböző nemzetiségű alakulatok⁴⁴² már elfoglalták a szállásokat, ezért a Légiónak a városon kívüli falvakban

⁴³⁹ A francia alakulat utolsó alegységei november 30-án hagyták el a kiképzőtábor. BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 77.

⁴⁴⁰ BAMA N 756/201. Französische Legion (LVF), 27.; Larfoux, Charles: Carnet de campagne d'un agent de liaison. Russie hiver 1941-1942. Editions du Lore, Paris, 2008. (A továbbiakban LARFOUX 2008.) 15-16.

⁴⁴¹ AMOUROUX 1978, 298.

⁴⁴² A német csapatokon kívül a spanyol Azul hadosztály (250. német hadosztály) is a városban volt. LEFÈVRE – MABIRE 2004, 62-64.

jelöltek ki szálláshelyet.⁴⁴³ Az odavezető utat azonban nem volt könnyű megtalálni a korán leszálló éjszakában, különösen úgy, hogy a tisztikar már elhelyezkedett a belvárosban található Molotov szállodában, így számos egység fáradtan és tanácstalanul tévelygett a sötétben, mire sikerült megtalálnia a számára kijelölt körletet. Minden bizonnyal ennek számára írható az is, hogy a 13. (nehézfegyveres) század egész egyszerűen elhagyta az egyik 75 milliméteres tábori ágyúját, amit később egy német őrzőtalált meg és szolgáltatott vissza a francia alakulatnak. Az éjszaka folyamán ugyanennek a századnak az egyik 155 milliméteres lövege belefordult egy út menti árokba. A balesetben több ló is megsérült, amelyeket le kellett löni, valamint az egység elhelyezése is jelentős késedelmet szenvedett.⁴⁴⁴

Az esetet az alakulat egyik tisztje így írja le: „A szmolenszki kivagonírozás katasztrófális volt. Szmolenszk városa a Dnyeper két partján terül el, a folyó egyik oldalán van a pályaudvar, a másikon a város. A 13. századnak egy, a város túlsó felétől 13 kilométerre fekvő faluban kellett bekvártélyoznia. Következésképpen egységünknek át kellett kelnie a Dnyeperen átívelő korábbi vashidat (amelyet az oroszok elpusztítottak a város evakuálása előtt) helyettesítő hajóhídon, majd pedig keresztül kellett vonulnia a városon. A műveletet nagyon rossz állapotban lévő utakon mínusz 15-18 fokban kellett végrehajtani. Hangsúlyozom, hogy a föld jeges volt, a lovakat pedig nem látták el jégálló patkókkal ismétlődő kéréseim ellenére sem. Az alakulat reggel 7 óra felé indult el. A 13. század első elemei délelőtt 11 óra felé érkeztek meg kijelölt körletükbe. A két 75 mm-es ágyúból álló 3. szakasznak egyik lövegét hátra kellett hagynia Szmolenszk utcáin, mivel a lovak nem tudták elhúzni a rossz körülmények között. A löveget az éjszaka folyamán egy német őrzőtalálta meg ott, ahol kezelői őrizet nélkül hátrahagyták. A század egyetlen tagja sem fog-

⁴⁴³ Ezt a döntést elsősorban nem a csapatok nagy száma indokolta, hanem az a tény, hogy a település jelentős részét elpusztították a harcokban, így nem sok lakható épület marad a városban. AN 3 W 101. Témoignage de Marcel Brancaccio, jeune volontaire de la LVF.

⁴⁴⁴ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 20.

lalkozott vele. A 155 mm-es lövegek egyike, melyet a rosszul patkolt gyenge lovak nem bírtak megtartani, beleesett az árokba az állomásról a Dnyeper partjára vezető lejtőn. Négy ló, melyből kettőt le kellett lőni, súlyosan megsérült a balesetben. A másik löveg fogatát a körletbe való megérkezés után visszaküldtem, hogy kihúzzák az árokból, így a löveg csak 22 óra felé érkezett meg a táborhelyre.”⁴⁴⁵

Ez komoly következményeket vont maga után, mivel Labonne ezredes azonnal leváltotta a század parancsnokát, Michel Zègre századost, és visszaküldte a debai táborba. Azonban ez csak a kezdet volt, ugyanis az ezredes komoly tisztogatást rendezett: számos tisztet leváltott posztjáról és visszaküldött Lengyelországba.⁴⁴⁶ Ourdan főhadnagy véleménye szerint, akit szintén leváltottak, a döntés igazságtalan volt, mivel *„az ezredest és az ezred vezérkarát számos alkalommal figyelmeztették, hogy a század még nem állt készen arra, hogy részt vegyen egy olyan hadjáratban, mint az oroszországi.”⁴⁴⁷* A hivatalos indoklás szerint a tiszteknek szakmai alkalmatlanságuk miatt kellett elhagyniuk az egységet, azonban valójában más ok húzódott meg a háttérben. Az ezredes ekkor szerzett tudomást róla, hogy a tiszték egy része szervezkedni kezdett annak érdekében, hogy más – általuk alkalmasabbnak tartott⁴⁴⁸ – személy vegye át az alakulat parancsnokságát, és ezt megelőzendő ezzel a tisztogatással oldotta meg a problémát.⁴⁴⁹ Ez a lépés azonban egyben azt is eredményezte, hogy az egyébként sem túl erős tisztikar még tovább gyengült, ami komolyan veszélyeztette az alakulat harckészségét.

⁴⁴⁵ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 15–16.

⁴⁴⁶ Többek között a 14. (páncéltörő) század és a parancsnoki parancsnokát, számos főhadnagyot és alacsonyabb beosztású tiszthelyetteset váltott le. A hazaküldött tiszték névsora: Tixier százados, Michel Zegré százados, André Bouyol százados, Jean Hugla százados, Rémy Ourdan főhadnagy, Dubuc főhadnagy, Zinani főhadnagy, Jourdain főhadnagy, Balay tisztjelölt, Fertinel tiszthelyettes. BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 19–23.

⁴⁴⁷ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 16.

⁴⁴⁸ A tiszték a 3. zászlóalj parancsnokára, Albert Ducrot ezredesre, illetve De Planard őrnagyra gondoltak, mint lehetséges ezredparancsnokokra.

⁴⁴⁹ LEFÈVRE – MABIRE 2004, 69–71.

A Légió november 6-án (a II. zászlóalj 10-én) gyalog indult el Szmolenszkból a frontra.⁴⁵⁰ Tanulva a városban lezajlott eseményekből, az alakulat most már német vezetőt is kapott Karl-Max Graf Du Moulin-Eckart őrnagy személyében, akit a 7. bajor gyalogoshadosztálytól rendeltek ki a francia egység mellé összekötőtisztnek.⁴⁵¹ A második állomás, ahova a légiósoknak el kellett jutniuk, Vjazma városa volt. Ennek a célnak az eléréséhez azonban meg kellett küzdeniük egy váratlan, de annál komolyabb akadállyal: a sárral. Az autópálya – vagyis az a sáros csapás, amit a Szovjetunióban ebben az időszakban autópályának neveztek – szinte teljesen járhatatlanná vált. Az egység menetelése szálnalmas vánszorgássá változott, a sárba ragadt járműveket pedig se állati, se gépi erővel nem tudták megmozdítani.⁴⁵²

27 embert és két szekeret kellett hátrahagyni. Előbbiek annyira kimerültek, hogy nem tudták folytatni az utat, utóbbiak pedig mozdíthatatlanul beleragadtak a sárba. A 27 emberből 5 nem jutott vissza Szmolenszkbé, holttestüket később megtalálták az autópálya mentén. Ők egyszerűen belehaltak a kimerültségbe és a hidegbe.⁴⁵³ A menetelés ezenfelül halálos balesetekkel is járt, amelyek november 8-án és 15-én is egy-egy francia önkéntes halálát okozták.⁴⁵⁴

A helyzet még rosszabb lett, amikor november 7-én leesett az első hó, a hőmérő higanyszála pedig fagypont alá süllyedt.

⁴⁵⁰ Eltérő vélemények vannak azzal kapcsolatban, hogy miért volt erre szükség. Egyesek szerint Labonne ezredes akarta mielőbb a fronton látni az egységet, ezért rendelte el a gyalogmenetet. Ugyanakkor sokkal valószínűbb, hogy a gépesített szállítási lehetőségek hiánya állt a döntés hátterében. IHTP 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

⁴⁵¹ Az őrnagy békeidőben a német külügyminisztérium jogtanácsosa volt és – francia emigránsok leszármazottaként – tökéletesen beszélt franciául, így kommunikációs problémák sem merültek fel. LEFÈVRE – MABIRE 2004, 76.

⁴⁵² Signal, 1942/4., 14.

⁴⁵³ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 17.

⁴⁵⁴ Az egyik – nagyothalló – katonát társa lőtte le, miután nem reagált a megállásra felszólító parancsra, egy másik pedig elesett és saját magába eresztette géppisztolyának teljes tárát. SAINT-LOUP 2000, 24.; AMOUROUX 1978, 301.

A hirtelen érkezett fagy teljesen meglepte a katonákat, akik nem voltak felkészülve a hidegre.⁴⁵⁵ *„Jeges északi szél süvített, mely hatalmas jégdarabokat hagyott maga után... Jég. Hó. Jég és hó. Az egyik minden hátránya a másik minden előnye nélkül, mint ahogy mindig tél elején. [...] A nehéz szekerek belecsúsztak az árokba. Az emberek káromkodtak, kézzel és vállal tolták a járműveket, eközben pedig vékony gyapjúkesztyűjük darabokra szakadt. A megsérült lovakat a kocsirúd mellett lőtték föbe.”*⁴⁵⁶

A hideg időjárás azonban a lovaknak okozta a legnagyobb problémát, amelyeknek gondozásához senki nem értett az egységből, ezen kívül nem látták el őket megfelelő patkókkal sem, így a hideg és a hozzá nem értés miatt tömegesen hullottak el. Ez tovább fokozta a franciák gondjait, mivel így a felszerelés és utánpótlás szállítása megoldhatatlan problémát okozott, ami még tovább lassította az egység haladását.⁴⁵⁷ A lovakkal való helytelen bánásmód állandó problémát jelentett a franciáknak a keleti hadszíntéren való bevetésük folyamán.⁴⁵⁸ *„Néhány földművest leszámítva a hivatasos altisztek, mint Serge Marco, nem értettek a lovakhoz. És a lovak nem reagáltak az „Éljen Doriot!” kiáltásokra. Esténként a falvakban kóboroltak és a kunyhók fagyott nádtetejét eszegették.”*⁴⁵⁹

Az előrehaladás annyira lassú volt és annyira nagy nehézséget jelentett az állomány számára, hogy az egység már november 9-én pihenőnapot kényszerült tartani. A napot a katonák a felszerelésük és fegyverzetük ellenőrzésével, illetve tisztogatásával töltötték, azonban ez sem ment problémák nélkül. Az egyik szakasznak szállást adó épületben tűz ütött ki, melynek következtében az épület leégett, a szakasz teljes felszerelése pedig odaveszett a tűzben.⁴⁶⁰ Elgondolkoztató, hogy az

⁴⁵⁵ A francia önkéntesek - a német hadsereg katonáihoz hasonlóan - nem rendelkeztek téli egyenruhával. LARFOUX 2008, 24.

⁴⁵⁶ SAINT-LOUP 1963, 44.

⁴⁵⁷ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 15.

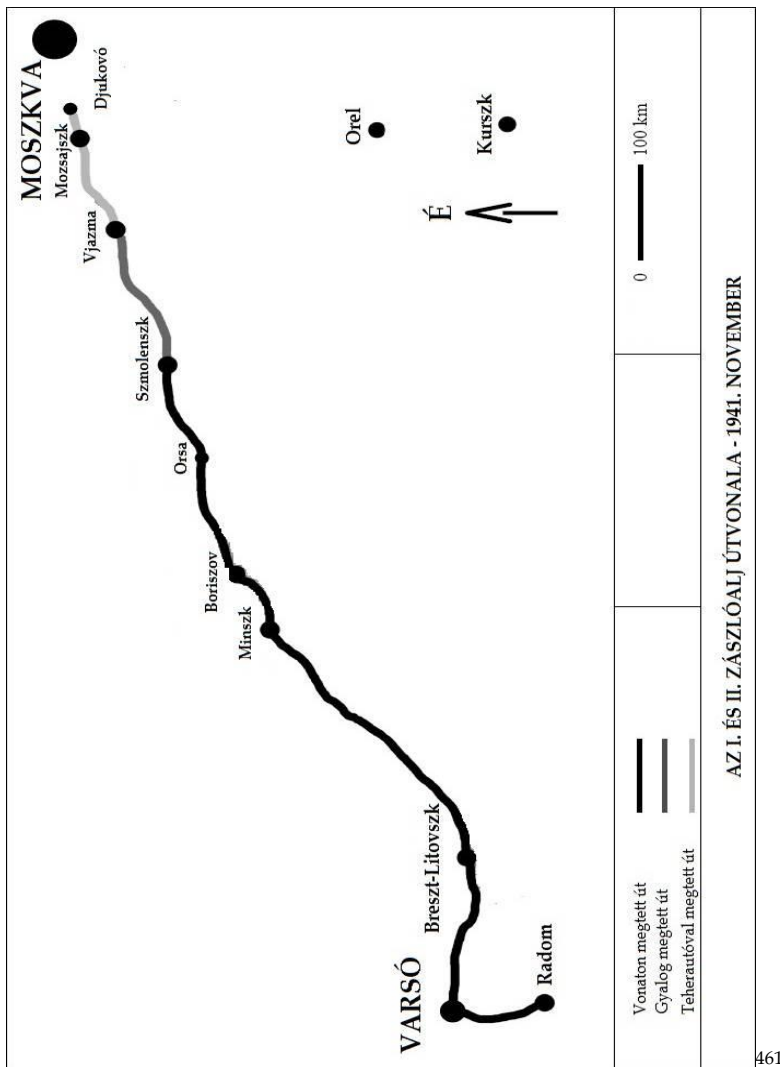
⁴⁵⁸ BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. június 27., 9.

⁴⁵⁹ SAINT-LOUP 1963, 44.

⁴⁶⁰ LARFOUX 2008, 25-26.

A Francia Antibolsevik Légió születése

egység fizikai és fegyelmi állapota milyen szinten lehetett már ekkor, noha az alakulat még a háterszágban volt.

⁴⁶¹ A kötetben közölt térképvázlatokat a szerző felkérésére Alexandre Prétot francia grafikus készítette, magyarításuk a szerző munkája. Első közlésük:

A szervezés is számos kívánnivalót hagyott maga után. Mivel a 2. zászlóalj utolsó elemei november 11-én hagyták el Szmolenszket, ezért a Légión egységei egy több tíz kilométer hosszúságban elnyúló oszlopot alkottak, amelynek élelmezése a fenti közlekedési viszonyok között megoldhatatlan problémát jelentett a hadtápszolgálatnak. A rossz élelmezésnek és a menetelés során az orosz kunyhókban töltött éjszakáknak köszönhetően a katonák tetvesek voltak és hasmenéstől szenvedtek. Az irányítás olyan szinten nem működött, hogy a II. zászlóalj egy része a város elhagyása után azonnal eltévedt, ami a lóállomány tömeges pusztulását és a legénységi állomány szükségtelen kifáradását okozta.⁴⁶²

Miután a 7. bajor gyaloghadosztály tudomására jutott, hogy a neki szánt erősítés milyen nehézségekkel küszködik, egy 58 teherautóból és 10 buszból álló konvojt küldött november 17-én a francia önkéntesekért.⁴⁶³ A Napóleon nyomdokain való dicsőséges menetelés a katonák számára végül német teherautók platóján ért véget, melyek az első vonalba szállították őket. Az I. zászlóalj november 19-én, a második 24-én érkezett meg Djukovóba, mely csak 70 kilométerre volt Moszkvától. Ez azonban csak a katonákra és személyes felszerelésükre vonatkozott, mivel a nehézfegyverzet és a felszerelés nagyobb része szekereken követte őket és csak jóval később, november utolsó napjaiban érkezett meg az egységhez.⁴⁶⁴ *„Az emberek csak kézfegyverüket, néhány töltényt és a takarójukat vitték magukkal a harcba. [...] Ezek a napok egy addig ismeretlen kategóriát teremtettek a német hadseregben: az üres kezű hőstét.”*⁴⁶⁵

Krisztián Bene: La collaboration militaire française dans la Seconde Guerre mondiale. Éditions Codex, Talmont-Saint-Hilaire, 2012. (A továbbiakban BENE 2012.) 91.

⁴⁶² A tévedésért felelős 61 éves tisztet, Jean Huglat őrnagyot, azonnal leváltották és hazaküldték Franciaországba. BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 20–21.

⁴⁶³ LARFOUX 2008, 37.

⁴⁶⁴ DUPONT 2002, 108.

⁴⁶⁵ SAINT-LOUP 2000, 30.

III.2. Az első vonalban

1941. november 21-től kezdve az LVF (vagyis a 638. gyalogezred) hivatalosan is a 7. bajor gyaloghadosztály⁴⁶⁶ alárendeltségébe tartozott. Mivel a bajor alakulat a Szovjetunió elleni támadás kezdetétől harcban állt, jelentős veszteségeket szenvedett (több mint 3000 főt) és nagy szüksége volt minden lehetséges erősítésre. Ebből kifolyólag nagyon szívélyesen fogadták a francia önkénteseket, akiknek minden lehetséges eszközzel megpróbálták megkönnyíteni a beilleszkedését. Franciául beszélő összekötőket neveztek ki az egységhez, járműveket és hírközlési eszközöket adtak az elveszett, illetve úton lévő felszerelés pótlására, valamint tapasztalt embereket küldtek a nehézfegyveres századok legénységének (pótlólagos) kiképzésére.⁴⁶⁷ A hiányosságokat jól érzékelteti, hogy a franciák a Szmolenszkből a frontig vezető úton csak lóból több mint négyszázat veszítettek.⁴⁶⁸

A francia ezred első egységei november 24-én foglalták el állásaikat a 19. és a 61. ezredek között az első vonalban. Az ezredparancsnokság Golovkó, a zászlóaljparancsnokságok pedig Vigljadovka faluban rendezkedtek be. A helyzetet megkönnyítette az a tény, hogy nem kellett új védvonalakat kiépíteni, csupán a bajorok által már korábban berendezett állásokat kellett elfoglalni, ami kisebb nehézségek árán sikerült is.⁴⁶⁹

A katonák már ekkor nagyon rossz állapotban voltak, fizikailag megviselte őket a menetelés, a dizentéria és a szokatlanul kemény hideg. A hangulatukat még tovább rontotta az a

⁴⁶⁶ A bajor hadosztály a Wehrmacht 1934-ben felállított 35 elsőosztályú nem motorizált alakulata közé tartozott. Ennek megfelelően részt vett a lengyelországi, a franciaországi és a Szovjetunió elleni hadjáratban is. A hadosztály három ezreddel rendelkezett (19., 61. és 62.), a Moszkva elleni támadás során a Közép hadseregcsoport 4. hadserege 4. páncéloscsoportjának VII. hadtestéhez tartozott. BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 12.

⁴⁶⁷ LEFÈVRE – MABIRE 2004, 138.

⁴⁶⁸ DELARUE 1968, 185.

⁴⁶⁹ LARFOUX 2008, 49–50.

tény, hogy az első vonalakban nem sikerült kielégítően megoldani az utánpótlást, így az étel csak kis mennyiségben és hidegen érkezett meg a katonákhoz. Az már csak a kegyelem-döfést adta meg a morálnak, hogy a francia állások első naptól kezdve erős tüzéségi tűz alatt álltak.⁴⁷⁰ Egy visszaemlékezés szerint: *„Borzalmasan szenvedünk a hidegtől és az alváshiánytól. Az élelmezés elégtelen, éhesek és szomjasak vagyunk, az emberek megolvasztják a havat, hogy folyadékhoz jussanak. A tisztálkodóeszközöinket tartalmazó csomagjainknak követniük kellett volna bennünket az első vonalba, de nem találkoztunk velük. Piszkosak és borotvátlanok vagyunk, a tetvek pedig a hideg ellenére is kezdenek kínozni bennünket.”*⁴⁷¹

Étkezés az első vonalban⁴⁷²

⁴⁷⁰ Uo.

⁴⁷¹ SAINT-LOUP 2000, 31.

⁴⁷² Signal, 1942/4., 14.

Az első néhány nap ettől eltekintve eseménytelenül telt, csupán három szovjet katona jelentkezett a francia állások előtt, hogy megadja magát.⁴⁷³ Az első közvetlen összecsapás sem váratott magára sokáig: az oroszok már november 27-én nagyerejű felderítőakciót indítottak az LVF 1. századának állásai ellen. A támadást sikerült visszaverni, de ennek ellenére volt egy magasrangú áldozata: Labonne ezredes leváltotta az I. zászlóalj parancsnokát, Louis Leclercq századost, és Castan de Planard de Villeneuve őrnagyot nevezte ki a helyére.⁴⁷⁴

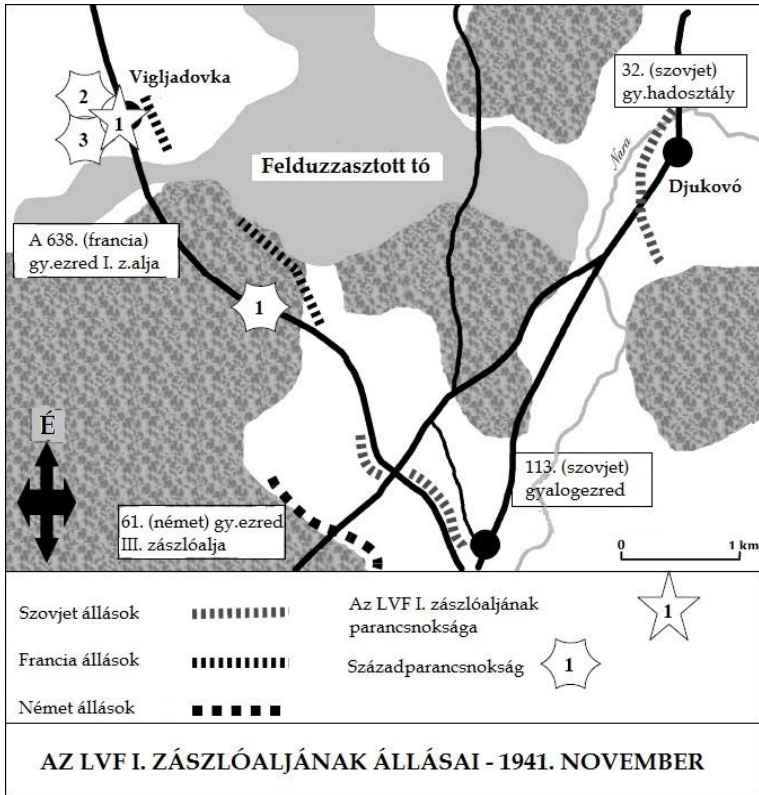
Ezt követően bejelentették, hogy a francia alakulat is részt fog venni a Moszkva ellen indított általános támadásban, melynek célja a szovjet főváros elfoglalása és ezzel együtt a háború lezárása volt. A támadás időpontját többszöri halasztás után végül december 1-re tették. A támadás sikerének esélye minden nappal csökkent, nemcsak a beérkező szovjet erősítések miatt, hanem főképpen a hideg okozta sérülésekből kifolyólag. A vastag ruházattal egyáltalán nem rendelkező francia ezred naponta több tucat embert veszített a hideg miatt. Ebből kifolyólag az LVF a támadás előestéjén csupán 1366 fővel rendelkezett a frontvonalban, amihez még hozzá kell adni az utánpótlással foglalkozó hozzávetőlegesen 500 főt. Utóbbiak még mindig a Szmolenszk–Moszkva országúton bolyongtak az egység lövontatású eszközeinek felügyelőiként. Ez azonban azt jelenti, hogy még mindig hiányzott félezer ember a november eleji 2452 fős élelmezési állományhoz képest,⁴⁷⁵ vagyis az alakulat már harcba vetése előtt elvesztette létszámának több mint 20 százalékát betegségek és fagyási sérülések miatt,

⁴⁷³ LARFOUX 2008, 51.

⁴⁷⁴ Mivel a szovjet támadást sikerült visszaverni, így minden bizonnyal nem Leclercq alkalmatlansága váltotta ki ezt az intézkedést. Sokkal valószínűbb, hogy ő is részt vett az ezredes leváltására irányuló szervezkedésben, aki most látta elérkezettnek az alkalmat, hogy megszabaduljon engedetlen alárendeltjétől. BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 21.

⁴⁷⁵ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 9.

illetve a legénység egy jelentős része még ekkor sem érkezett meg az első vonalba.

476

A francia önkéntesek állásaival szemben a szovjet 32. gyaloghadosztály 113. és 1310. gyalogezredei állomásoztak egy befa-gyott tó túlsó partján. A szovjet alakulat a Szibériából átvezé-nyelt friss hadosztályok közé tartozott, melynek tagjai jól fel-szereltek és a téli harcra tökéletesen kiképzettek voltak.⁴⁷⁷ En-

⁴⁷⁶ BENE 2012, 95.

⁴⁷⁷ A Moszkva védelmét irányító Zsukov október közepe óta jelentős erősítéseket kapott (32 gyalogshadosztály, 17 lövészdandár, 23 páncélos

nek ellenére a harci moráljuk nem volt kifogástalan, mivel már november 25-én dezertőrök adták meg magukat a franciáknak, ami többször megismétlődött a következő két hét folyamán.⁴⁷⁸

A francia alakulatnak a 61. bajor gyalogezred – melyre a legfontosabb célpontok elfoglalása hárult – balszárnyán kellett támadásra indulnia Djukovó falu irányába a hadosztály tüzérségi ezredének és páncélvadász zászlóaljának támogatásával.⁴⁷⁹ A támadásban való részvételre az I. zászlóalj 1. és 2. századát jelölték ki a már korábban hozzájuk rendelt géppuskás- és aknavetőszakaszokkal megerősítve, míg a 3. század tartalmában maradt, hogy szükség esetén kiegészítse az elakadt támadást.⁴⁸⁰ A II. zászlóalj bevetése fel sem merült, mivel november 24. és 30. között megfelelő szállítóeszközök hiányában Nyikolajevka és Andrejevka falvakban állomásozott. A német parancsnokság csak november 30-án tudta biztosítani az első vonalba szállításhoz szükséges teherautókat, azonban a zászlóaljnak még ezután is napokig nélkülöznie kellett felszerelése jelentős részét, melyet a hátramaradt lóvontatású járműveken szállítottak.⁴⁸¹

Az alakulat morálját ugyanakkor nagymértékben javította az a november 5-i keltezésű levél, melyet Pétain marsall (vagy egyik beosztottja) írt a keleti fronton harcoló francia önkénteseknek válaszként a Labonne ezredes által 1941. október 26-án a marsallnak írt levélre.⁴⁸² A levelet az ezredes jó érzékkel a támadás megindítása előtt, november 30-án tette közzé az I. zászlóaljban, amely nagy hatást gyakorolt a francia katonák-

alakulat, 15 lovashadosztály, 5 népfelkelő hadosztály, egy légiszállítású hadtest, 11 sízászlóalj), melyek egy része közvetlenül Szibériából érkezett és kifogástalan felszereléssel, kiképzéssel, valamint jelentős harci tapasztalattal rendelkezett. Forczyk, Robert: *Moscow 1941. Hitler's first defeat*. Osprey Publishing Ltd., Oxford, 2006. (A továbbiakban FORCZYK 2006.) 67.

⁴⁷⁸ LARFOUX 2008, 51.

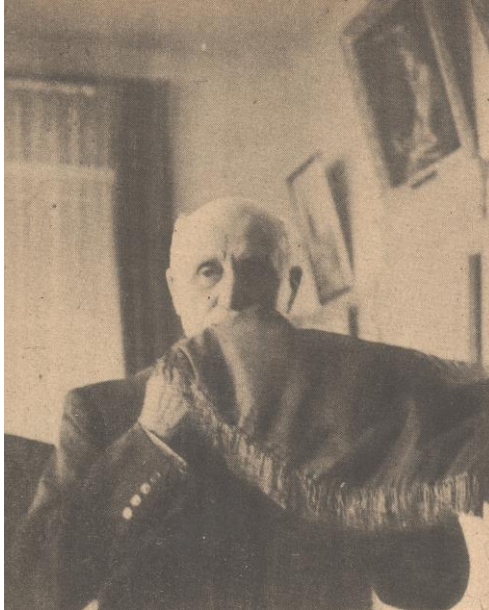
⁴⁷⁹ LEFÈVRE – MABIRE 2004, 194–196.

⁴⁸⁰ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 12.

⁴⁸¹ LEFÈVRE – MABIRE 2004, 217–219.

⁴⁸² BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 73.

ra.⁴⁸³ Az önkéntesek most először úgy érezték, hogy hazájukat képviselik a Szovjetunió elleni harcban, hiszen a marsall úgy fogalmazott, „*boldog vagyok, hogy tudom, nem felejtik el, hogy Önök bírják katonai dicsőségünk egy részét*”.⁴⁸⁴ Ebből kifolyólag az önkéntesek a francia katonai hagyományok továbbvivőiként készülődtek a támadásra.

Pétain marsall, a lelkesítő üzenet aláírója⁴⁸⁵

III.3. A december 1-i támadás

A támadás a 4. német hadsereg általános offenzívájának keretében zajlott. A VII. hadtesttől délre – melyhez a bajor alakulat is tartozott – a XX. hadtest és az LVII. gépesített hadtest len-

⁴⁸³ NOGUÈRES 1955, 357.

⁴⁸⁴ Pétain marsall Labonne ezredeshez intézett levelének szerkesztett változata. *Cri du Peuple*, 1941. november 5. Az eredeti teljes szövege a mellékletben olvasható.

⁴⁸⁵ Magyar Futár, 1944. január 12., 8.

dült támadásba. A támadás megindulásának pontos időpontja ezeknek a magasabb alakulatoknak a sikerétől függött, azonban a német egységek komoly ellenállásba ütköztek, ami nagymértékben lelassította előrenyomulásuk ütemét. Ebből kifolyólag a bajor hadosztály – és így az LVF – támadásának kezdete többször is halasztást szenvedett, és végül csak 13 órakor indult meg.⁴⁸⁶

A Légió támadásban⁴⁸⁷

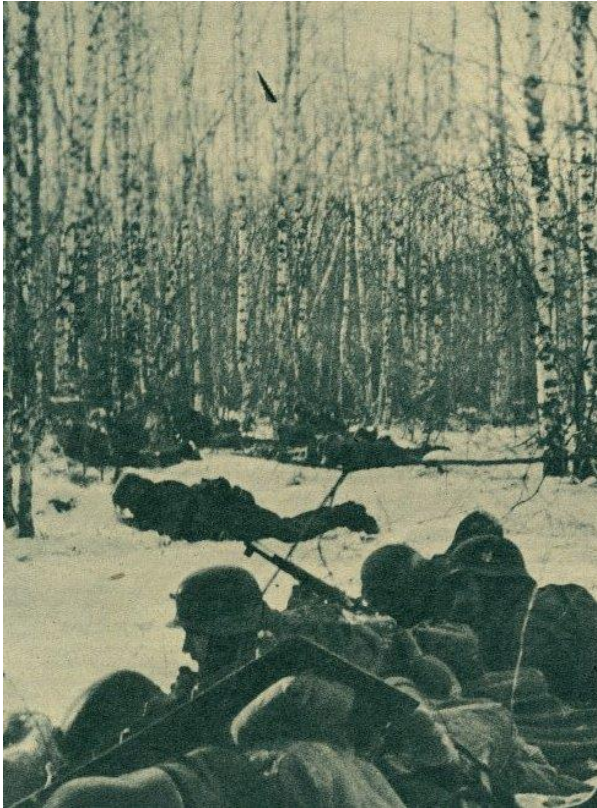
A hadműveletre különösen nehéz időjárási körülmények között került sor: - 22 C° volt. A támadást az 1. század⁴⁸⁸ vezette, amely a támadás megindulása után azonnal hat embert veszített egy fel nem fedezett aknamező miatt, melyet minden bizonnyal a németek telepítettek, de felváltásuk előtt nem tájékoztatták erről francia bajtársaikat. Az akció hasonlóan rosszul

⁴⁸⁶ BAMA N 756/201. Kristall: Kampf um die Autobahn, 1.; FORCZYK 2006, 76.

⁴⁸⁷ Signal, 1942/4., 16.

⁴⁸⁸ A század harci állománya ekkor 122 fő volt megerősítve a nehézfegyveres század 4 géppuskájával és 2 db 80 mm-es aknavetőjével. LEFÈVRE – MABIRE 2004, 236.

folytatódott, mivel a század erős géppuskatűzbe futott, amely gyakorlatilag lehetetlenné tette további előrenyomulását.⁴⁸⁹

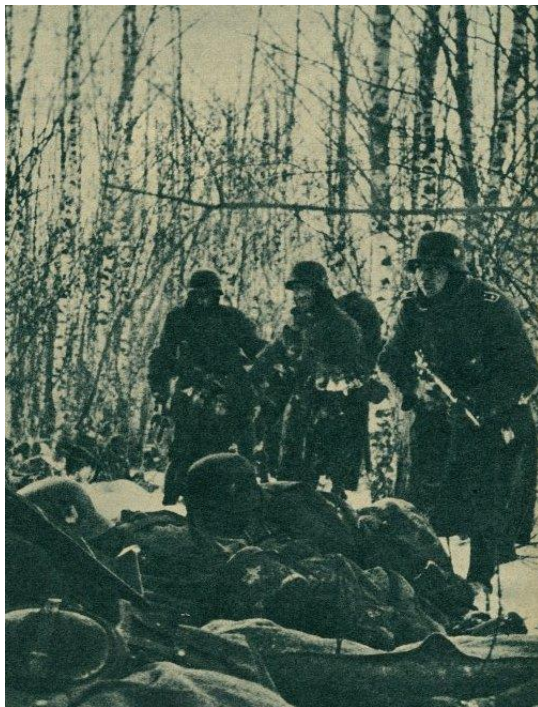
Ellenséges tűz alatt⁴⁹⁰

Ugyanekkor indult támadásra a 2. század is az 1. század jobbszárnyán. Előrenyomulása sikeresebb volt, mint az 1. századé,

⁴⁸⁹ Az már a tisztikar felkészültségét jellemzi, hogy a század az egyik tiszt rossz irányválasztása miatt került a tisztásra, ahol a szovjet géppuskák tüze súlyos veszteségeket okozott. BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 12.

⁴⁹⁰ Signal, 1942/4., 17.

mivel sikerült a fák takarásában haladnia, így nem kapott közvetlen fegyvertüzet. A problémát az ellenség megerősített állásai okozták, melyeket a felderítés nem vett észre, és az előkészítő tüzérségi tűz teljesen érintetlenül hagyott. A fatörzsek-ből és homokzsákokból emelt bunkerek – melyek közül a franciák tizenkettővel kerültek szembe – komoly akadályt jelentettek a franciák előrenyomulásának útjában.⁴⁹¹

Lassú előrenyomulás a nehéz terepen⁴⁹²

Az alakulat helyzete a következő volt Saint-Loup visszaemlékezése alapján: „A fenyőrönkökhöz tapadó oroszok és az álcázott

⁴⁹¹ LARFOUX 2008, 69.

⁴⁹² Signal, 1942/4., 17.

géppuskafészek egyszerre nyitottak tüzet. Egyáltalán nem sikerült meglepnünk őket, a francia vonal pedig apró darabokra esik szét, mielőtt teljesen megmerevedne. Az emberek elesnek, és sokan nem kelnek fel többé. A géppuskás szakasz, amely jobboldalon támogatja a lövészeket, tüzelőállást vesz fel, de aztán összeomlik a koncentrált ellenséges tűzben. A fegyvereik megsemmisülnek. A töltők és irányzók harcképtelenek. Csak két embernek sikerül kúszva elérni az aljnővényzetet, miközben a géppuskalövedékek felkorbácsolják körülöttük a havat. A többi szakasz tagjai a földhöz szegezve nem mozdulnak, csupán néhány ötletszerű és pontatlan géppisztolysorozatot vagy puskalövést eresztenek meg.”⁴⁹³

Századparancsnokok megbeszélése a támadás közben⁴⁹⁴

Végül a 2. századnak sikerült átkarolnia és megfutamtania a bajtársaik előrenyomulását megakadályozó szovjet erőket,

⁴⁹³ SAINT-LOUP 1963, 57–58.

⁴⁹⁴ Signal, 1942/4., 16.

majd a két század katonái együtt folytatták a támadást. Az élen rohamozók azonban egy benzinespalackokból álló csapdába rohantak bele, melyek felrobbanása számos francia önkéntessel végzett. Ennek ellenére 14.30-ra az első franciák elérték az erdő keleti szegélyét, ahonnan már rálátásuk nyílt az onnan egy kilométerre található falura, amely a támadás célpontja volt.⁴⁹⁵ Az erdő és a falu között félúton található szovjet állásokat ekkor német Ju-87 zuhanóbombázók támadták meg, amelyek megfutamodásra készítették a szovjet katonák többségét. A további előrenyomulást azonban a hadosztályparancsnokság megtiltotta, mivel a szárnyakon a 7. és 292. gyalogoshadosztályok támadása nem haladt hasonló ütemben, ezért a Légió előretörése veszélyesen szabadon hagyta volna a francia egység szárnyait. Ennek ellenére a 2. század 1. szakasza folytatta a támadást, azonban egy hasonló Molotov-koktél csapdába futott bele, mint valamivel korábban az 1. században szolgáló bajtársaik. A csapda hatása több lángszóró együttes bevetéséhez hasonló eredményt produkált: a súlyos égési sérüléseket szenvedő katonák felhagytak a támadással.⁴⁹⁶

A sebesültek evakuálása⁴⁹⁷

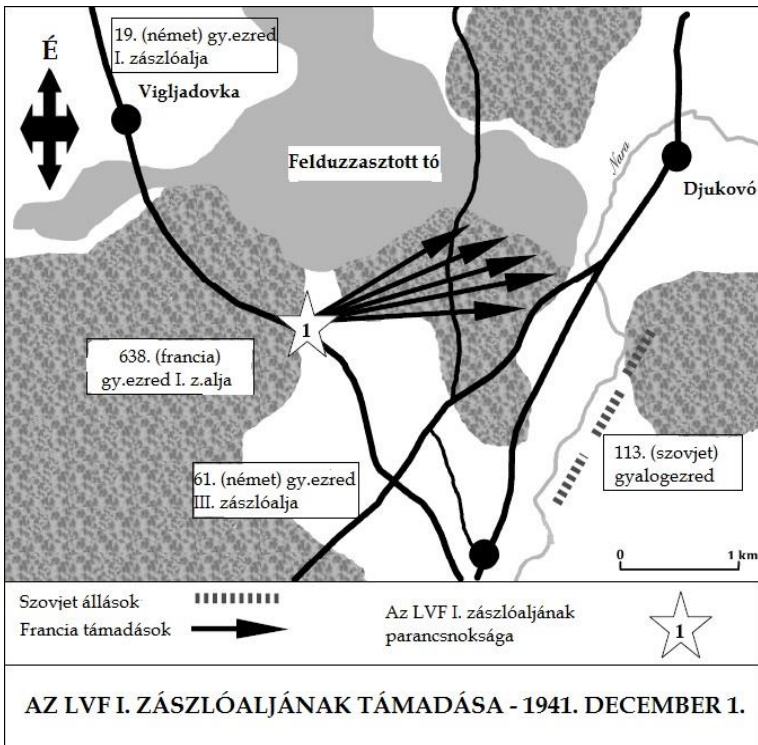
Az új állások elfoglalása azonban nem bizonyult egyszerűnek, mivel az erdős terepen zajló támadás teljesen szétzilálta a francia alakulat sorait. A katonák összegyűjtése és első vonal-

⁴⁹⁵ SAINT-LOUP 2000, 35.

⁴⁹⁶ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 12-14.

⁴⁹⁷ Signal, 1942/4., 19.

ba vezetése estig eltartott, miközben gondoskodni kellett a sebesültek ellátásáról, evakuálásáról és az új állások, valamint a kommunikációs összeköttetés kiépítéséről. A helyzetet jól jellemzi, hogy voltak olyan sebesültek, akiket csak napok múlva találtak meg – és láttak el – német utászok, mivel francia bajtársaik a nehezen belátható terepen nem fedezték fel őket.⁴⁹⁸

499

A december 1-i támadás mérlege meglehetősen vegyes volt. A francia önkéntesek 12 halottat és 55 sebesültet veszítettek ezen

⁴⁹⁸ DUPONT 2002, 116.

⁴⁹⁹ BENE 2012, 100.

a napon, miközben körülbelül 1500 métert sikerült előretörniük kelet felé, egy foglyot ejtettek és három géppuskát zsákmányoltak.⁵⁰⁰ Ennél messzebb nem is jutottak, ez volt a legtávolabbi pont, ameddig a francia katonák eljutottak a Szovjetunió elleni hadjárat folyamán, mivel további támadásokat a német csapatok veszteségei és a nagy hideg miatt már nem indítottak.⁵⁰¹ Ebből kifolyólag a támadás eredményét a legjobb esetben is szerénynek kell értékelni, bár az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az általános támadásban részt vevő német alakulatok sem értek el túl nagy sikert, így a franciák teljesítményét sem lehet egyértelműen elmarasztalni.

A német parancsnokság további támadásokat tervezett az elért kisebb sikerek továbbfejlesztésére, azonban a folyamatosan csökkenő hőmérséklet, mely a következő napok folyamán tartósan mínusz 30 fok alá süllyedt, lehetetlenné tette ezt. A 7. hadosztály december 2-án újabb támadást indított a szovjet állások ellen – ezúttal a francia önkéntesek részvétele nélkül –, de ez a támadás még annyi eredményt sem hozott, mint az előző, ezért december 3-án von Kluge tábornok parancsára végleg felhagytak az offenzívával, amely egyben a Moszkva elfoglalására tett kísérletek végét is jelentette.⁵⁰² A francia alakulat eközben csak az első támadást követő éjszakán 30 embert veszített fagy sérülések miatt, ami a harcoló állomány gyors felmorzsolódását vetítette előre.⁵⁰³ A veszteségeket tovább növelték a szovjet nehéztüzérség folyamatos támadásai,

⁵⁰⁰ Bár a veszteségek pontos megállapítása körülményes, mivel számos halottat csak napokkal később fedeztek fel, így az ő halálukat csak jóval később jegyezték fel, ezért nehéz eldönteni, hogy a támadás során vagy később veszítették életüket. LARFOUX 2008, 76–77.

⁵⁰¹ BAMA N 756/201. Voltreffer blieben ohne Wirkung. 1941. december 1-3.

⁵⁰² FORCZYK 2006, 79.

⁵⁰³ December 4-én ez a szám 51 fő, december 5-én pedig 77 fő volt. SAINT-LOUP 2000, 85.

amelyek komoly vámot szedtek az új állásokat éppen csak elfoglaló katonák között.⁵⁰⁴

III.4. A felváltás

December 3-án két változás is történt a francia alakulat beosztásában. A 3. századot előre rendelték az I. zászlóalj másik két századának megerősítésére, és egy 1500 méter (!) hosszú erdős frontszakasz védelmét bízta rá. Ugyanekkor rendelték előre az időközben az első vonalakba érkezett II. zászlóaljat, melynek a bajor hadosztály 19. ezredének két (!) zászlóalját kellett felváltania a frontvonalban.⁵⁰⁵ Ezen a napon az ezred állománytábláján összesen 1520 ember szerepelt. Ez a szám annál is inkább meglepő, mivel az alakulat egy része még mindig nem érkezett meg a frontra, így a frontvonalban elszenvedett veszteségek – főleg fagysérülések és betegségek miatt – az eredeti állomány 60 százalékára olvastották le a létszámot. A veszteséglistára került, illetve hiányzó emberek miatt az egység már ekkor a működésképtelenség szélén egyensúlyozott. A frontvonalban elvesztett emberek a harcképességet sodorták veszélybe, míg az országúton kóborló emberek az egység működéséhez hosszútávon nélkülözhetetlen tréncsapatok és adminisztratív személyzet soraiból kerültek ki.⁵⁰⁶

Saint-Loup így írja le a helyzetet: *„Öt ember maradt egy században, harminc egy században. [...] Egy órával később azt a parancsot kaptuk, hogy hagyjuk el az őrhelyünket és erősítsünk meg egy másikat, ahol csupán három ember maradt.”*⁵⁰⁷

A veszteségek miatt az első vonalban állomásozó századok létszáma december 5-re kritikus szintre csökkent: egyes visszaemlékezések szerint az 1. és 2. század sértetlen embereinek összlétszáma 26 főre csökkent, míg a 3. században sem maradt több 30 embernél.⁵⁰⁸ Ebből kifolyólag elkerülhetetlenné vált az

⁵⁰⁴ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 14.; DUPONT 2002, 117-118.

⁵⁰⁵ SAINT-LOUP 2000, 25.

⁵⁰⁶ LEFÈVRE – MABIRE 2004, 304–306.

⁵⁰⁷ SAINT-LOUP 2000, 26.

⁵⁰⁸ LARFOUX 2008, 88.

I. zászlóalj felváltása az első vonalban és visszavonása pihenésre, újjászervezésre és létszámfeltöltésre a hátsó vonalakba. Az erre vonatkozó parancs december 5-én a délutáni órákban érkezett meg másnap reggeli hatállyal.⁵⁰⁹

A döntésnek szomorú igazolást adott az a tény, hogy december 6-án a hajnali órákban néhány erősebb szovjet járőr csoport felderítőakciója majdnem felszámolta az I. zászlóalj védőállásait. Doriot így emlékszik erre vissza: „Az éjszaka annyira hideg volt, hogy a géppuskák befagytak. Ebből kifolyólag az orosz támadást először gránátokkal vertük vissza. A helyzetet akkor sikerült stabilizálni, amikor az egyik géppuskásnak sikerült felmelegítenie fegyverét annyira, hogy tüzelőképes legyen, és a hosszú géppuskasorozatok végül megfutamították a támadókat.”⁵¹⁰ A helyzetet a tartalékok bevetésével sikerült stabilizálni, majd a délután folyamán a 7. bajor gyaloghadosztály sietve összeszedett tartalékalakulatai⁵¹¹ felváltották a francia önkénteseket az első vonalban. A kevesebb mint 100 főt számláló zászlóaljat a frontvonal mögött falvakba vonták vissza további parancsig.⁵¹²

Az első vonalban csak a II. zászlóalj maradt, mely elméletileg pihent erőt képviselt és jól használható volt a további hadműveletekben. Az igazság azonban ennél sokkal elkésértőbb volt. Az alakulat olyan nagy veszteségeket szenvedett a nagy hidegben közel három hétig tartó menetelés során, hogy a német parancsnokság elrendelte ennek az egységnek a visszavonását is. A felváltás december 8-án történt meg, amikor a bajor 19. ezred leharcolt alegységei tértek vissza azokba az állásokba, melyeket öt nappal korábban átadtak a franciáknak. A II. zászlóalj teljes harci tevékenysége egy szovjet járőrrel való összecsapásban és néhány önként jelentkező szovjet dezertőr foglyul ejtésében merült ki.⁵¹³

⁵⁰⁹ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945. 3.

⁵¹⁰ Idézi BRUNET 1986, 373.

⁵¹¹ A tartalékokat a hadosztály legkülönbébb alakulataiból szedték össze, így voltak köztük utászok, tüzerek és egy páncélvadász alegység is.

⁵¹² DUPONT 2002, 119.

⁵¹³ LARFOUX 2008, 100.

Szovjet hadifogoly hátrakísérése⁵¹⁴

A fronton való bevetés mérlege katasztrofális: az LVF már a menetelés során érzékeny veszteségeket szenvedett (mérték-tartó becslések szerint is több tucat embert), majd a fronton alig két hét alatt elvesztette eredeti létszámának több mint felét, miközben csupán egyetlen komolyabb összecsapásban vett részt, mely önmagában nem követelt komolyabb áldozatokat. Az ezred veszteségei a következők voltak a vizsgált időszakban: 500 fős veszteség betegségekből, fagyási sérülésekből és kimerültségből fakadóan a decemberi támadás előtt, majd 50 halott, 120 sebesült,⁵¹⁵ 200 fagyási sérült (nagy részüknek amputálni kellett egy vagy több végtagját)⁵¹⁶ és 100 súlyos beteg a

⁵¹⁴ Signal, 1942/4., 18.

⁵¹⁵ BAMA N 756/201. Die Kameradschaft: Die Europäischen Freiwilligen, 3.

⁵¹⁶ AN F 60 1688. Pariser Zeitung, 1942. július 9.

támadás alatt, illetve azt követően.⁵¹⁷ Ezen felül a német tisztetek egybehangzó véleménye szerint az egység alkalmatlan volt az első vonalbeli szolgálatra.⁵¹⁸ Javasolták az alakulat hátországba történő visszavonását, ahol a legénységet újabb, alaposabb kiképzésnek kellett alávetni, a francia tisztetek mellé pedig harctéri tapasztalatokkal rendelkező német tiszteket kellett rendelni. Ezen változtatások nélkül a francia egység semmilyen harci szolgálatot nem tölthetett be a jövőben a német hadsereg kötelékében. A 7. hadosztály egyik vezető beosztású tisztje így fogalmazott: *„Hiányzik a szervezőképesség, a német precizitás, a fegyverek és a felszerelés karbantartása, valamint a lóállomány ápolása. A Légión nem alkalmas bevetésre. Az egység talpra állításának feltétele a tisztikar megerősítése és az alapos katonai kiképzés.”*⁵¹⁹

A képet némiképp árnyalja az a december 12-i napiparancs, amelyet von Gablenz báró, a 7. hadosztály parancsnoka írt. A közzétett parancsban a tábornok köszönetét és elismerését fejezte ki a francia katonáknak a harctérten nyújtott teljesítményükért, illetve ezen felül az alakulat tagjait 10 Vaskezesztre és 200 napiparancsban való megemlítésre terjesztette fel.⁵²⁰ A kitüntetések 1942 februárjában a kruszynai táborban osztották ki, ahol Freiherr von Gienanth lovassági tábornok adta át a Vaskeresztek a francia katonáknak.⁵²¹ Az már per-

⁵¹⁷ Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a sebesültek a lehető legjobb ellátást kapták, amit a német hadsereg nyújtani tudott. Sok sérült és beteg katona Elzász-Lotaringiában kapott különleges kezelést. Laurier, Mathieu: *Il reste le drapeau noir et les copains. L'Homme Libre*, Paris, 2002. (A továbbiakban LAURIER 2002.) 30.

⁵¹⁸ A politikai aktivisták jelentőségét az egységen belül jól mutatja az a tény, hogy egy 1942. januári MSR-ülésem az az – érthető módon némiképp eltúlzott, de nem hiteltelen – információ hangzott el, hogy az LVF-ben szolgáló párttagok közül 40 fő (köztük Tenaille és Dupont főhadnagyok) esett el, 160 sebesült meg, valamint 109 szenvedett súlyos fagyási sérüléseket. AN F 60 1688, O 3605. Rapport n° D 3605/5.

⁵¹⁹ BAMA N 756/201. Die Kameradschaft: Die Europäischen Freiwilligen, 3.

⁵²⁰ AN F60 1688. A napiparancs szövege a mellékletben olvasható.

⁵²¹ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 24–25.

sze egy másik kérdés, hogy a leírt dicséretekből mennyi írható a kötelező fegyverbarátság és mennyi a valódi teljesítmény számlájára.

III.5. Visszatérés a hátországba

A francia alakulat túlélőit néhány napos pihenő után Szmolenszkbe rendelték újjászervezésre. Az utat ezúttal is gyalog kellett megtenniük. Az önkéntesek december 12-én kezdték meg útjukat nyugat felé. Helyzetüket némiképp javította az a tény, hogy az odaút tapasztalataiból okulva számos helyi lovat és szánt rekviráltak, ami megkönnyítette a sebesültek és a felszerelés szállítását, ugyanakkor az egyre keményebb hideg nagy nehézségek elé állította őket. A hőmérséklet időnként a mínusz 47 fokot is elérte. A katonák gyakran a dohányadagjukat cserélték el a parasztokkal némi meleg ruháért. A nehézségeket tovább fokozták az ellátási hiányosságok. Mivel a francia katonák egy része (alapvetően az ellátásért felelős személyek, akik a szekerekkel nehezen haladtak előre a hóban) még meg sem érkezett a frontvonalba, így az ellátás gyakorlatilag lehetetlenné vált. Ebből kifolyólag az útbaeső falvakban kellett ételmezt szerezni, ahol a közelmúltban már átvonult a szovjet és a német hadsereg is, így a rekvirálási lehetőségek meglehetősen korlátozottak voltak.⁵²²

A hideg mellett a tetvek és a partizánok támadásaival is szembe kellett nézniük a franciáknak. Utóbbiak csupán egyszer csaptak le,⁵²³ de ez is elég volt ahhoz, hogy teljesen aláássa a már korábban is gyenge lábakon álló morált. Előbbiek pedig állandóan jelen voltak és pokollá tették a katonák életét, akik a hidegben semmilyen módon nem tudtak védekezni az élősködők ellen. Ez oda vezetett, hogy a pihenés teljesen lehetetlenné vált, és a kimerült katonák harckészsége még tovább csökkent.⁵²⁴ Ráadásul a tetvek komoly veszélyt jelentettek

⁵²² AN F 60 1688, O 3605. France, 1942. január 26.

⁵²³ Január 3-án egy őrzetöt raboltak el.

⁵²⁴ COLIN – BASSOMPIERRE 1948, 144.

egészségügyi szempontból is, mivel kiütéses tifuszt terjesztettek, ami megfelelő ellátás híján halált is okozhatott.⁵²⁵

Egy visszaemlékezés drámai képet fest az egységben uralkodó viszonyokról: *„Kisebb csoportok meneteltek Vjazma felé. Az alakulattól elszakadt katonák német teherautókra kényszerültek fel és eltűntek nyugat felé. Voltak, akik Szmolenszkbe megérkezve azonnal folytatták útjukat Versailles-ba. [...] Az LVF egyedül vagy kisebb csoportokban haladó katonái szétszóródtak Európában. A fagyási sérüléseket szenvedett francia katonák német katonai kórházakban feküdtek Lappföldtől Athénig és Zágrábtól Amszterdamiig szerte a kontinensen! A katonák teljes zűrzavarban haladtak nyugat felé, miközben a hihetetlen hideg iszonyúan megkínozta őket. Egyik éjszaka Szmolenszktől északnyugatra a hőmérő mutatója mínusz 52 fokig ereszkedett! Az egyik őrszemnek megfagytak a szemei és belehalt sérüléseibe!”*⁵²⁶

A fenti körülmények miatt a 300 kilométeres út megtétele közel egy hónapig tartott. Az önkéntesek azonban ezt sem saját erejükből tették meg. Az apró (10-20 fős) csoportokban vonuló alakulatnak csupán az út egyharmadát sikerült önerőből megtennie és a fronttól csupán 100 kilométerre található Zarjevoig jutott el, ahol megismétlődött a korábbi forgatókönyv: német teherautók vették fel a franciákat és szállították el Szmolenszkbe.⁵²⁷

Az alakulat életében két látszólag apró, de valójában nagyon fontos változás történt 1942 januárjában, melyeknek hosszútávra kiható következményei voltak. Január 1-én kinevezéseket hajtottak végre az alakulaton belül, számos embert előléptettek a veszteségek miatt megüresedett posztok betöltésére, illetve a harctéri teljesítmények elismeréseképpen.⁵²⁸ Ez egyben azt is jelentette, hogy innentől kezdve nem a politikai háttér számított, hanem a katonai hozzáértés, mivel a harctéren a politizálás nem segítette elő a katonai hatékony-

⁵²⁵ VAE VICTIS 1948, 1948, 29.

⁵²⁶ SAINT-LOUP 1963, 82–83.

⁵²⁷ GIOLITTO 2007, 137–138.

⁵²⁸ LARFOUX 2008, 130.

ságot. Ugyanakkor az LVF 1942. január 7-től hivatalosan a 403. biztonsági hadosztály kötelékébe lett átvezényelve.⁵²⁹ Ez mindenki számára világossá tette, hogy vége a frontvonalban történő szolgálatnak, innentől kezdve a francia egység a hátszországban teljesített szolgálatot. Ez egyszerre okozott megkönnyebbülést és szégyent a franciák számára, akik nem bizonyultak elég jónak ahhoz, hogy az első vonalban harcoljanak a kommunizmus ellen.

Pár napos szmolenszki pihenő után a francia alakulatot január 12-én indították útnak vasúton nyugat felé, hogy csatlakozzon új egységéhez. Az I. zászlóalj Liesznó, a II. pedig Szaolsa faluban rendezkedett be hosszabb pihenőre a menetelés és a frontvonal fáradalmi után.⁵³⁰ A német parancsnokság ezalatt azon dolgozott, hogy az alakulat újra bevethető állapotba kerüljön. Ehhez a legfontosabb a mielőbbi újjászervezése volt, mely nélkül még biztonsági feladatok elvégzésére sem találták alkalmasnak. Az alkalmatlanságnak számos oka volt. A legfontosabb ezek közül az elszennvedett személyi veszteség volt, amelyet elsősorban a betegségek és a fagysérülések okoztak, nem pedig az ellenség tevékenysége.⁵³¹ A felszerelés és a fegyverzet nagy része elveszett a menetelések során, illetve a nehézfegyvereket hátrahagyták a frontvonalban a 7. hadosztály vezetőjének parancsára, hogy ezzel is segítsék német bajtársaikat. A lóállomány a hideg és a franciák totális hozzá nem értése miatt olyan mértékben megfogyatkozott, hogy az egység gyakorlatilag külső segítség nélkül mozgásképtelen volt, amit jól bizonyított a frontvonal és Szmolenszk közötti vándorszorgás is. Ráadásul a tiszték és a legénység közötti viszony kifejezetten rossz volt, mivel az előbbieket inkompetenciájuk miatt az utóbbiak egyáltalán nem bíztak meg feletteseikben, ezért mind a morál, mind a fegyelem nagyon alacsony szinten volt.

⁵²⁹ SAINT-LOUP 2000, 42.

⁵³⁰ LARFOUX 2008, 146.

⁵³¹ SAINT-LOUP 2000, 46.

Ráadásul mindezt tetézte a nagyon gyenge harctéri teljesítmény, ami a kiképzés alacsony színvonaláról tanúskodott.⁵³²

Ourdan főhadnagy véleménye jól foglalja össze a Légió általános helyzetét: *„Bűntett volt ilyen felkészültséggel harcba küldeni ezeket az embereket, amikor semmilyen sürgető szükségszerűség nem követelte meg ezt.”*⁵³³

III.6. Az alakulat átszervezése

Ezek a problémák azonnali megoldásokat követeltek, a németek pedig nem haboztak cselekedni. 16 tisztet azonnal visszaküldtek Franciaországba, illetve Debába, mivel harctéri szolgálatra alkalmatlannak találták őket: *„A leggyengébb pont a tiszt és az altiszti kar általában gyenge összetétele.”*⁵³⁴

Nem meglepő módon a francia tisztok egy részének is hasonló volt a véleménye: *„Ami a már korábban jelentkezett állományt illeti, feltétlenül szükséges, hogy azonnal kézbe vegyék és megfelelően irányítsák őket. [...] a Légiónak új vezetőre, valamint fiatal tisztekre és altisztekre van szüksége, akik már bizonyították katonai jártasságukat. Nincs jogunk arra, hogy egy jelképes gesztus kedvéért rosszul kiképzett és vezetett embereket küldjünk a halálba, akik fontos szerepet játszanának a jövő Franciaországának felépítésében.”*⁵³⁵

A legénységi állomány körében is elbocsátásokra került sor, azzal a különbséggel, hogy nem csak azokat bocsátották el a szolgálatból, akiket szolgálatra alkalmatlannak találták, hanem az orosz származású és színes bőrű önkénteseket is,⁵³⁶ illetve azokat a francia állampolgárokat, akik német származásúak voltak, de a Francia Idegenlégióban teljesített szolgálatuk alapján kapták meg az állampolgárságot. A 40 év feletti tisztet és a 30 év feletti legénységi állományúakat is hazaküld-

⁵³² LEFÈVRE – MABIRE 2003a, 48–49.

⁵³³ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 21.

⁵³⁴ BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. június 27., 1.

⁵³⁵ SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 22–23.

⁵³⁶ Az alakulatban több száz, főleg észak-afrikai származású színesbőrű önkéntes teljesített szolgálatot. Egyeseket közülük a kollaboráns pártok toboroztak önálló alegységként, mint például az RNP az Észak-Afrikai Szakas elnevezésű formációt. AN F 60 235. Sur la LVF, 1941. július 26.

ték.⁵³⁷ A zászlóaljkat ideiglenes jelleggel 2-2, egyenként 4 szakaszból álló századba vonták össze a létszámhiány miatt. A 13. (tábori ágyús) és a 14. (páncélelhárító) századokat felosztatták, mivel eredeti nehézfegyverzetükkel már úgyszemint rendelkeztek. A lóállomány gondozására hozzáértő német és orosz személyzetet rendeltek ki, amely biztosítani tudta a lovak megfelelő ellátását és így az egység mozgásképességének fenntartását. Ez utóbbi célt szolgálta öt teherautó és három motor átadása is.⁵³⁸ Ezen felül több német tisztet rendeltek a német összekötő törzshöz, hogy ezzel is javítsák a hatékonyságot. A két zászlóaljhoz tartozó összekötőtörzseket Radomban és Debában állították fel.⁵³⁹ Az egész ezred kapcsolattartásáért (irányításáért) felelős törzs 1944 januárjában 33 főt (3 tiszt, 1 tisztjelölt, 11 altiszt, 18 közlegény) számlált.⁵⁴⁰

A szovjet csapatok előretörése miatt a bevetésre alkalmatlan egységet február elején még nyugatabbra kellett vonni. Február 12-én bevagonírozták és Varsó érintésével a Radom közelében található kruszynai kiképzőtáborba szállították őket, ahová 20-án érkeztek meg.⁵⁴¹ A táborban a Waffen-SS és a Wehrmacht számos egysége – köztük orosz, mongol, tatár, arab, spanyol önkéntesek légiója is – kapott kiképzést.⁵⁴² Az önkéntesek állapota és harckészsége elkésztető volt, ahogy erről az alakulat egyik befolyásos tagjának, Mayol de Lupe tábori lelkésznek 1942. március 7-i levele is tanúskodik: „*Ha a németek nem veszik át a parancsnokságot, közvetlenül vagy legalább diszkrétén, mindennek vége.*”⁵⁴³ A németek itt láttak neki az igazi átszervezésnek: minden alkalmatlan elemet eltávolítottak az

⁵³⁷ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 207.

⁵³⁸ Bár azt is tudni kell, hogy ezeket a német összekötő törzs használta, így közvetlenül nem járultak hozzá az egység mozgásának javításához.

⁵³⁹ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 31.

⁵⁴⁰ Uo. 253.

⁵⁴¹ LARFOUX 2008, 164.

⁵⁴² AN F 1 A 3748. Rapport sur la LVF, 4.

⁵⁴³ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945. 4.

egységből, valamint mindenkivel aláíratnak egy nyilatkozatot, melynek értelmében nem folytatnak politikai agitációt. Aki ezt visszautasította, annak szintén mennie kellett. Végül összesen 800 ember távozott a kiképzőtáborból, egy részük visszatérhetett Franciaországba, mások viszont „önkéntes munkásként” Németországban folytatták pályafutásukat.⁵⁴⁴ A tisztogatás végén az eredeti 2 zászlóaljból csupán 753 ember maradt, ezért a megmaradt embereket egyetlen zászlóaljban vonták össze, mely az I-es számot viselte.⁵⁴⁵ Az egység parancsnoka Lacroix őrnagy maradt, aki már korábban is ezt a posztot töltötte be.⁵⁴⁶

1941 novemberétől 1942 tavaszáig folyamatosan érkeztek a frissen jelentkezett újoncok a debai kiképzőtáborba, ahol márciusra már 1425 önkéntes gyűlt össze, köztük mintegy 200 észak-afrikai színes bőrű francia állampolgár, akiknek a toborzása némi késéssel 1941 decemberében külön kezdődött meg.⁵⁴⁷ A németek a tapasztalatokból okulva itt is ugyanazt a tisztogatási eljárást hajtották végre, mint a frontot megjárt két zászlóaljnál: a fizikailag alkalmatlan vagy politikailag túl aktív elemeket eltávolították az alakulatból.⁵⁴⁸ Ennek következtében a frissen felállított III. zászlóalj 1942. április 10-én már csupán 624 főt számlált. Az egység parancsnoka Albert Ducrot ezredes volt.⁵⁴⁹

A tisztogatások után mindkét táborban megkezdődött a kiképzés. A Moszkva előtt zajlott csata túlélőinek ugyanúgy részt kellett venniük egy teljes körű alapképzésen – amit előző év őszén csak részben vagy egyáltalán nem kaptak meg

⁵⁴⁴ BROCHE 2002a, 218.

⁵⁴⁵ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 16. Az egység részletes felépítése a mellékletben található.

⁵⁴⁶ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945. 3-4.

⁵⁴⁷ AN F 1 A 3684. Dossier n° 21.

⁵⁴⁸ Az önkéntesek létszámára vonatkozóan további információk a mellékletben találhatóak.

⁵⁴⁹ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945. 3-4.

–, mint a frissen érkezett újoncoknak. A kiképzésben ezúttal német (Freesch alezredes, Grottepas és Fubiger főhadnagyok) és francia tisztek is részt vettek, közösen igyekeztek bepótolni a tudásbeli és fegyelmi hiányosságokat. A legrövidebb idő, melyet az önkéntesek a kiképzőtáborban töltöttek, 3 hónap volt, de az I. zászlóalj egyes emberei közel fél évet töltöttek a katonai ismeretek elsajátításával. Ugyanakkor ez az időszak, amely monoton gyakorlatok ismétlésével telt, ártott is a katonának moráljának: *„Erdei őrzáratok az állandóan zuhogó esőben, amely az ember csontjáig hatol. Az ellenség szárnyának átkarolása, 30, 40, 50 kilométeres erőltetett menetek üres hassal és vérző lábbal. Menetelés, menetelés. Állandó lögyakorlatok. A géppuska és a géppisztoly szétszedése és összerakása bekötött szemmel ezerszer megismételve. A hasra-fel gyakorlása sárban, homokban, hőségben, hidegben hajnaltól késő estig. És ezenfelül még éjszakai „kommandó menetelések” egyes szakaszoknak teljes menetfelszereléssel: négy géppuskával, hat géppisztollyal és 28 Mauser puskával.”*⁵⁵⁰

Ráadásul az élelmezés is súlyos kívánnivalókat hagyott maga után⁵⁵¹ és sokan szenvedtek hasmenéstől. Ugyanakkor ez az időszak látványosan javított a katonák felkészültségén és fegyelmén a korábbi áldatlan állapotokhoz képest.⁵⁵²

A fenti változásokkal párhuzamosan az alakulat elnevezése is megváltozott: 1942. október 15-től hivatalosan ugyanazzal a hadrendi számmal gránátos ezrednek nevezték át (*Französisches Grenadier-Regiment 638*).⁵⁵³

Az első közös eskütételnél egy teljes szakasz utasította vissza a fogadalom letételét. A visszautasítás mögött nem ideológiai megfontolások húzódtak meg, hanem a katonaelet nehézségeitől való menekülés szándéka. Ez a kísérlet azonban látványos kudarcot vallott, ugyanis 1942-ben az eskümegettagadás már hadbírósgot és a szilézai sóbányákban végzendő

⁵⁵⁰ ROSTAING 2008, 29–33.

⁵⁵¹ Az önkéntesek egy része éjszakánként a kiképzőtábor közelében elterülő krumpliföldeket fosztogatta, hogy kiegészítse a szűkös élelmiszerfejadagokat. VAE VICTIS 1948, 15.

⁵⁵² Uo. 13.

⁵⁵³ BAMA N 756/201 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 2.

kényszermunkát vont maga után, nem pedig ingyen hazautat. Miután az ítéletet kihirdették, több hasonló fegyelmezetlenségre nem volt példa az alakulat soraiban.⁵⁵⁴

Az egység parancsnokát, Labonne ezredest felterjesztették a másodosztályú Vaskeresztre, melyet 1942. március 14-én meg is kapott.⁵⁵⁵ Ez azonban csupán szépségtapaszként szolgált, mivel ugyanekkor visszarendelték az ezredest Párizsba, ahol az LVF parancsnoki posztját megtartva az alakulat számára végzett toborzással kellett foglalkoznia. A március 18-án Párizsba érkező parancsnokot csupán a német nagykövetség egyik tanácsosa várta a pályaudvaron, amely jól jelzi a parancsnok kegyvesztettségének mértékét. Ezt követően megtiltották számára, hogy meglátogassa a versailles-i toborzóközpontot vagy visszatérjen a lengyelországi kiképzőtáborba, ezt követően pedig sem Abetz nagykövet, sem Laval nem fogadta őt. Utóbbiban az is közrejátszott, hogy a németek nem akartak számára utazási engedélyt adni a francia szabad zónába. Az ezredes ebből levonta a tanulságokat és június 2-án, a franciaországi német nagykövetnek írt levelében benyújtotta lemondását, majd 10 nappal később újabb levélben kérte a számára továbbra is folyósított zsold kifizetésének felfüggesztését.⁵⁵⁶

Az ezredes többek közt ezeket írta levelében: *„Ezt a kétértelmű helyzetet tovább súlyosbítja az a rágalomhadjárat, mely érzéseim szerint egyre erősebben irányul mind a Légió, mind szerény személyem ellen. Emögött ugyanazok a judeo-gaullista rágalmazók állnak, akik már annyi gondot okoztak nekem a fronton töltött idő alatt is. Ez is azt bizonyítja, hogy a képzelőerő, az álnokságtól eltérően, nem ellenfeleink legerősebb fegyvere. Ezek a különböző kellemetlenségek készítetnek arra, nagykövet úr, hogy meghallgatást kérjek Öntől, melynek során részletesen bemutatnám Önnek azokat a problémákat, melyektől a Légió szenved, valamint benyújtánám lemondá-*

⁵⁵⁴ DELONLCE 2004, 69.

⁵⁵⁵ AN F 60 1688, O 3605. Gringoire, 1942. június 15.

⁵⁵⁶ DELARUE 1968, 194–195.

somat, tekintettel az akadályokra, melyek lehetetlenné teszik feladatom teljesítését."⁵⁵⁷

A névleges vezetónél sokkal nagyobb szerepet játszott a légióban Doriot, aki ekkor már főhadnagyi rangban szolgált az alakulatban. A politikai vezető nagy népszerűsége tett szert bajtársai körében már csupán azzal a ténnyel is, hogy jelen volt a fronton, de ezenfelül jól helytállt⁵⁵⁸ a harcok során is, ami tovább erősítette pozícióját.⁵⁵⁹ Ezt a népszerűséget – és a tavaszi pihenőt – használta ki Doriot, amikor márciusban hazatért Franciaországba, ahol előadás-sorozat keretében mutatta be az Antiboldsevik Légió tevékenységét és a keleti front viszonyait.⁵⁶⁰ A tapasztalt politikus így egyszerre tudta kézben tartani a fegyveres alakulatban és Franciaországban található híveit, miközben harctéri jelenléte miatt tekintélye is megnövekedett a szélsőjobboldali aktivisták körében.

A két zászlóalj elválasztása, amit a franciák közül sokan csak a kiképzés időtartama alatt tartottak szükségesnek, állandósult. A német parancsnokság az alaposabb kiképzés ellenére sem akart kockáztatni egy kizárólag franciákból álló alakulat bevetésével. Ezért mindkét zászlóalj mellé német összekötő törzseket rendeltek, melyek valójában az egységek irányításáért voltak felelős, a két alakulatot pedig egymástól időben és térben távol vetették be – kizárólag partizánvadász feladatkörben.⁵⁶¹

⁵⁵⁷ AN 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

⁵⁵⁸ 1943 júniusában De Brinon tüntette ki a fronton tett látogatása alkalmával a Légiós Hadikereszttel. JOSEPH 2002, 434.

⁵⁵⁹ AN F 60 1688, O 3605, Signal, 1942. február 2.

⁵⁶⁰ AN F 60 1688, O 3605, Gringoire, 1942. április 17.

⁵⁶¹ BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. június 27., 3.

IV. Vichy közbelép: a Trikolór Légio tündöklés nélküli bukása

IV.1. A kormánypolitika változása

1942 tavaszára igen jelentős változások álltak be a vezető francia politikai körökben. A Moszkva kapui előtt elszenvedett vereség dacára egyes francia politikusok számára nyilvánvalónak tűnt, hogy a német hadseregek minden hadszíntéren győzelmet fognak aratni, és Németország megnyeri a háborút. Ez egy új európai rend kialakulását jelentette volna, melyből – az 1940-ben elszenvedett megalázó veresége ellenére – Franciaország sem szeretett volna kimaradni. Ennek a felfogásnak az eredménye volt Laval kormányfői kinevezése 1942. április 18-án, aki a németekkel való együttműködésben látta Franciaország békekötés utáni helyzetének megszilárdulását, sőt javulását. Ennek köszönhető, hogy nem sokkal később nyilvánosan is kijelentette, hogy Németország győzelmét kívánja.⁵⁶²

Ahhoz azonban, hogy ezt a jobb helyzetet biztosíthassák az ország számára, valamilyen formában biztosítani kellett a német fél jóindulatát. A tapasztalatok alapján a megszálló hatóságokkal folytatott jó együttműködés önmagában ehhez nem volt elegendő, ezért hatékonyabb módon kellett kifejezésre juttatni a német ügy melletti francia elköteleződést. Erre Laval a fegyveres együttműködés kormányzati szintre emelésében látott lehetőséget,⁵⁶³ mivel eddig csupán az LVF vett részt a német hadsereg oldalán a harcban, amely – a francia kormány vonakodó és hallgatólagos beleegyezése ellenére – teljes egészében a párizsi kollaboráns pártok kezdeményezésére jött létre.⁵⁶⁴ Ráadásul egy, a németek oldalán harcoló fegyveres erő

⁵⁶² Bár azt is hozzá kell tenni, hogy a teljes mondat így hangzott: „Németország győzelmét kívánom, mert anélkül holnap a kommunizmus kerül hatalomra mindenhol Európában.” Brissaud, André: Un scandale inutile: Le procès Laval in *L'Épuration*, Historia 41. különszám, 1975. (A továbbiakban BRISSAUD 1975.) 80.

⁵⁶³ JÄCKEL 1968, 327.

⁵⁶⁴ DELARUE 1968, 153–156.

jó lehetőséget biztosított az önálló nemzeti hadsereg létjogosultságának elismertetésére, ugyanis a fegyverszüneti hadsereg a fennálló korlátozások miatt csupán kis mértékben felelt meg ennek a célnak. Ezen felül a fegyveres együttműködésbe való bekapcsolódás értelemszerűen a francia erők összevonását jelenti francia kormányzati irányítás alatt, vagyis megszűnne az a veszély, amit a kollaboráns pártok befolyása alatt álló katonai erő az állam- és közbiztonságra gyakorolt.⁵⁶⁵

A fronton bevetett francia erők átszervezése alapvető fontosságúnak tűnt a németek számára is, akik számos intézkedést hoztak ennek érdekében.⁵⁶⁶ A két fél elképzelései egy ponton tökéletesen átfedték egymást: depolitizálni akarták a nagyobb részben politikai aktivistákból álló alakulatot, melynek ebből kifolyólag katonai hatékonysága is komoly kívánivalókat hagyott maga után.⁵⁶⁷ Az átszervezéssel kapcsolatos többi lépést pedig a két fél közötti leendő megállapodás alapján kellett meghozni – legalábbis a francia politikai vezetés reményei szerint.

Laval ehhez a tervéhez megfelelő munkatársat keresett és végül Jacques Benoist-Méchin személyében találta meg, akit a kormányfő melletti államtitkári posztra nevezett ki. Vele párhuzamosan Ferdinand de Brinon-t és Charles Platon admirálist is ugyanerre a posztra emelte, előbbi a megszállt zónával való kapcsolattartásért, utóbbi pedig a különböző fegyverek közti koordinációért felelt. A katonai erő feletti irányítást is új kezekbe helyezte: Eugène Bridoux tábornok kapta a hadügyminiszteri, Gabriel Auphan admirális a tengerészeti, Jean-François Jannekeyn tábornok pedig a légügyi tárcát.⁵⁶⁸

Benoist-Méchin személye ideális volt Laval-nak a fegyveres együttműködésre vonatkozó elképzeléseinek a kivitelezéséhez, mivel már a két világháború között nagy érdeklődéssel tanulmányozta Németország első világháború utáni történetét,

⁵⁶⁵ BRUNET 1986, 411.

⁵⁶⁶ A részletek a *Moszkva kapui előtt* című fejezetben olvashatóak.

⁵⁶⁷ AN F 60 235. Sur la LVF, 1941. július 26.

⁵⁶⁸ BROCHE 2002a, 223.

amelyről könyvet is írt, majd pedig a két ország közötti megbékélés egyik szószólójává vált. A Szovjetunió ellen indított hadműveletek megindulása után még ennél is tovább ment: javasolta egy, a németek oldalán harcoló francia alakulat felállítását a spanyol Azul hadosztály⁵⁶⁹ mintájára, de ekkor még se a francia, se a német fél nem volt nyitott erre a javaslatra.⁵⁷⁰

Miután Laval kinevezte az államtitkári posztra, Benoist-Méchin lehetőséget kapott rá, hogy megvalósítsa korábbi tervét és felállítson egy állami irányítás alatt álló elit katonai erőt, mely a németek oldalán vesz részt a keleti front küzdelmeiben. A frissen kinevezett államtitkár bejelentette, hogy a felállítandó katonai alakulat – melynek létszámát 10 000 főben tervezték maximálni – a gyalogság mellett tüzérségből és repülő erőkből fog állni, valamint magába fogja olvasztani az LVF már korábban létrehozott katonai alakulatait.⁵⁷¹ Ezzel a létszámmal gyakorlatilag egy könnyű hadosztályt hoztak volna létre, ami azt jelentette volna, hogy a 100 000 fős fegyverszüneti hadsereghez képest egy csapással 10 százalékkal sikerült volna emelni a francia fegyveres erők összlétszámát.⁵⁷²

Bridoux tábornok, a kormány hadügyminisztere is támogatta az alakulat felállításának tervét, melyben az európai és tengerentúli francia érdekek egyik lehetséges védelmezőjét látta. Tehát az új haderő legalább annyira a gyarmati francia érdekek védelmezője lett volna, mint a németek jóindulatának elnyerője. Ezt 1942 júniusában naplójában is világosan kifejtette: *„Tovább folytatjuk egy önkéntesekből álló alakulat felállításának tervét, mely felválthatná az antibolsevik légiót... ennek az alakulatnak kell képviselnie a francia érdekeket minden hadszíntéren, ahol*

⁵⁶⁹ 1941 nyarán egy Kék (Azul) névre hallgató gyalogoshadosztályt állítottak fel Spanyolországban olyan önkéntesekből, akik a német hadsereg oldalán kívántak részt venni a Szovjetunió elleni hadműveletekben. A német kiképzést és fegyverzetet kapott 18 ezer fős alakulat 1943 végéig harcolt a keleti fronton. Scurr, John: *Germany's Spanish Volunteers 1941-45*. Osprey Publishing Ltd., Oxford, 1980. (A továbbiakban SCURR 1980.) 3–28.

⁵⁷⁰ RANDA 1997, 44.

⁵⁷¹ SAINT-LOUP 1963, 423.

⁵⁷² LABAT 1969, 16.

azok veszélybe kerülnek... Az LVF, melynek jelenleg két zászlóalja van a keleti fronton, csak az első lépés volt, az új alakulatot dél felé kellene irányítani, majd pedig elérni, hogy a Közel-Keleten kerüljön bevetésre.”⁵⁷³

IV.2. Az egyeztető tárgyalások

Benoist-Méchin 1942. áprilisi kinevezésétől kezdve szinte kizárólag az új alakulat megszervezésének szentelte idejét és energiáját. A terv kivitelezéséhez komoly egyeztető tárgyalásokra volt szükség, ugyanis a francia kormány képviselőjének megállapodásra kellett jutnia a francia kollaboráns pártokkal – amelyek az LVF-et létrehozták –, a német hadsereg vezetésével – melynek kötelékében az új alakulatnak harcolnia kellett a jövőben – és a német politikai vezetéssel, amelynek hatalmában állt meghoznia a végső döntést ebben a kérdésben.⁵⁷⁴

Benoist-Méchin nagy lendülettel vetette bele magát az egyeztetésekbe. Elsőként a kollaboráns pártokkal vette fel a kapcsolatot, amelyekkel egész június folyamán tárgyalt. Ezeknek a tárgyalásoknak az eredményeként június 22-én közös ülést tartott Párizsban a pártok vezetőivel – akik egyben az LVF vezetői is voltak –, melyen bejelentették a központi bizottság feloszlását, valamint egy új bizottság felállítását. A gyűlésen – többek között – részt vett André Demessine őrnagy, Mayol de Lupé tábori lelkész és Paul Chack sorhajókapitány, az LVF akcióbizottságának elnöke is.⁵⁷⁵ Ennek az új testületnek a vezetője Benoist-Méchin lett, feladata pedig a megújult szervezet (amely hivatalosan csak július 18-án jött létre)⁵⁷⁶ működési szabályzatának kidolgozása volt.⁵⁷⁷ A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy az LVF-et elvileg – saját vezetőinek döntésére – feloszlatták, de a gyakorlatban fegyveres ala-

⁵⁷³ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945. 5.

⁵⁷⁴ SAINT-LOUP 1963, 419.

⁵⁷⁵ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 52.

⁵⁷⁶ LEFÈVRE – MABIRE 2003a, 170.

⁵⁷⁷ AN F 60 1688, O 3605. Paris-Soir, 1942. június 24.

kulatként tovább folytatta működését Oroszországban, csak június 22-től kezdve a frissen felállított új alakulat kötelékében.⁵⁷⁸

Ezzel párhuzamosan folytak az egyeztetések a német politikai vezetés helyi képviselőjével, Abetz nagykövettel. A nagykövet Benoist-Méchin-hez hasonlóan komolyan hitt a francia-német együttműködésben, ezért látta vetette minden befolyását a tervezett új különítmény létrehozásának érdekében saját feletteseinél. A döntő érv az új alakulat mellett az volt, hogy a hivatásos katonatisztek tömörítő szervezet komoly ellensúlyt jelent majd a gaullistákkal és a fegyverszüneti hadsereg németellenes erőivel szemben, és ezzel hozzájárul a franciaországi stabilitás megőrzéséhez.⁵⁷⁹

A német hadsereggel való megállapodás keményebb diót jelentett. A francia fél június 21-én nyújtott be egy memorandumot az OKW külföldi légiókért felelős hivatala éppen Párizsban tartózkodó vezető beosztású tisztjének, Mayer ezredesnek. Ebben a következőket fogalmazták meg: a már felállított zászlóalj (az LVF keleti fronton lévő erői) átszervezés utáni integrálása az új alakulatba; francia egyenruha viselése Franciaországban, de országon kívül beleegyeznek a német egyenruha viseletébe; három gyülekezési és kiképzőközpont felállítása (az északi és a déli zónában, illetve Észak-Afrikában); valamint az alakulat összes költségét, melyek korábban a német hatóságokra hárultak, a francia kormány fogja állni.⁵⁸⁰ A német katonai vezetés részéről azonban nem érkezett azonnali válasz, ezért saját hatáskörében Mayer ezredes – akinek tetszett az alakulat koncepciója – biztatóan nyilatkozott a várható vezetői reakcióról, mivel úgy vélte, hogy felettese, Gerhard Matski tábornok kedvezően fogadja majd a felvetést. Benoist-Méchin ezt beleegyezésnek vette és ennek kö-

⁵⁷⁸ Gaultier, Léon: Siegfried et le Berrichon. Le parcours d'un "collabo". Perrin, Paris, 1991. (A továbbiakban GAULTIER 1971.) 108.

⁵⁷⁹ GIOLITTO 2007, 192.

⁵⁸⁰ AN 3 W 63. Entretien sur la LVF.

vetkeztében teljes erővel megindította a toborzási és szervezési munkálatokat.⁵⁸¹

IV.3. A toborzás

Az egyeztető tárgyalások lezárulta után július 6-án kezdődött meg a toborzás Franciaország teljes területén. A toborzás elsődleges célpontja nem a lakosság volt, hanem a fegyverszüneti és az északi-afrikai hadsereg aktív vagy tartalékos állományú tagjai. Az ő jelentkezésük sokkal egyszerűbbé tette volna a kiképzést, valamint jelentős mértékben hozzájárult volna az alakulat harcértékének és hatékonyságának növeléséhez. Ebből kifolyólag az ő jelentkezésük érdekében mind a politikai, mind a katonai vezetés komoly propagandatevékenységet folytatott. Laval július 7-i leiratában tájékoztatta a prefektusokat, hogy az új alakulat a kormány teljes támogatását élvezi és felszólította őket, hogy minden lehetséges eszközzel támogassák annak tevékenységét.⁵⁸² Bridoux tábornok pedig a hadsereg vezetőihez intézett hasonló tárgyú levelet, miután értesült róla, hogy számos katonai parancsnok ki sem hirdette a jelentkezési lehetőséget, illetve kategorikusan megtiltotta alárendeltjeinek, hogy csatlakozzanak az alakulathoz.⁵⁸³

Az új szervezet a *Légion tricolore* (Trikolór Légión) elnevezést kapta, felépítése pedig nagymértékben hasonlított elődszervezete, az LVF felépítésére. Itt is két bizottságot állítottak fel: egy tiszteletbelit és egy központit. Míg előbbi inkább a társadalmi támogatottságot volt hivatott reprezentálni, addig utóbbi volt felelős a szervezet irányításáért. Emellett szimbolikus jelentőségű volt, hogy a szervezet székhelyét Párizsban állították fel, nem Vichy-ben, ezzel is jelezni kívánták, hogy egész Franciaországot képviselik. Ugyanakkor azt is leszögezték, hogy az alakulatba sem zsidók, sem zsidó felmenőkkel

⁵⁸¹ Benoist-Méchin, Jacques: De la défaite au désastre: 2. kötet: L'Espoir trahi, avril-novembre 1942. Albin Michel, Paris, 1985. (A továbbiakban BENOIST-MÉCHIN 1985.) 143–144.

⁵⁸² SHD 2 P 14. Circulaire du 7 juillet 1942.

⁵⁸³ AN AJ 41 120. Circulaire du 14 août 1942 du général Bridoux.

rendelkezők nem léphetnek be. A működési költségek forrásaként megemlített tagdíjak, adományok és állami támogatók mellett az alapszabályzat világosan kimondta, hogy a korábban az LVF tulajdonában lévő vagyont átszállta a Légion tricolore-ra.⁵⁸⁴

Benoist-Méchin, aki a tiszteletbeli bizottság küldöttként a központi bizottság vezetője is volt, saját hatáskörében még tovább osztotta a vezetési feladatokat és két kabinetet hozott létre az irányítás megkönnyítése érdekében: egy polgárit és egy katonait. Az előbbi élére Darnand egyik közeli munkatársát, az 1939–40-es hadjárat veteránját, Pierre Gallet-t nevezte ki, aki a Légion des combattants-ban a propagandatevékenységért volt felelős.⁵⁸⁵ Az utóbbi élére Perré ezredes került, aki azonban végül visszautasította a felkérést, miután értesült róla, hogy a szolgálati idő egy részében német egyenruhát kell hordani. Az ő helyére végül Paul Galy nyugállományú dandártábornokot, a 29. gyalogoshadosztály korábbi parancsnokát, nevezték ki. Az alakulat főfelügyelőjeként augusztus 1-től ő felelt a toborzásért, ellátásért és szervezésért mind Franciaországban, mind pedig Észak-Afrikában (Guéret és Algír központokkal). Mivel a háborús helyzetben nehéz lett volna megoldani a két helyszín közötti rendszeres utazást, így Afrikában ezt a munkát Blanc tábornok végezte. A leendő egységek katonai parancsnokságát Edgar Puaud ezredes kapta meg, aki egyben ígéretet kapott arra is, hogy amint az alakulat eléri egy dandár méretét, megkapja a dandártábornoki kinevezést.⁵⁸⁶

A kormány elképzelései szerint a létrejövő elitalkulat felépítése a következő lett volna: egy parancsnoki egység, két féldandár (melyek egyenként 1 parancsnoki századból, 3 gyalogsági zászlóaljból, 1 harckocsi-elhárító századból, 1 biciklis szakaszból, 1 két ütegből álló tüzérségi csoportból és 1 szakasz

⁵⁸⁴ IHTP 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14. Les statuts de la Légion tricolore.

⁵⁸⁵ BENOIST-MÉCHIN 1985, 153.

⁵⁸⁶ SHD 2P 14. LVF et Légion tricolore. Structure de la Légion tricolore du 28 octobre 1942.

utásból álltak volna) és ellátó alakulatok. A tervezett felépítés tehát egy könnyűhadosztálynak felelt meg.⁵⁸⁷

Mivel a vezetők tisztában voltak vele, hogy az alakulat sikerének záloga a katonai tapasztalatokkal rendelkező jó emberanyag, ezért a meginduló intenzív toborzókampány mellett – amelynek keretében hirdettek plakátokon, újságokban, rádióbeszédekben, gyűléseken,⁵⁸⁸ sőt még bélyeget is kiadtak⁵⁸⁹ – államilag garantálták, hogy a jelentkezőkre a francia hadseregben rendszeresített szabályok, előmeneteli és kitüntetési rendszer vonatkozik majd, a fronton töltött időt pedig beszámítják az előléptetéshez szükséges időtartamba.⁵⁹⁰ Ezzel párhuzamosan tárgyalásokat folytattak a különböző állami szervezetekkel (*Service d'ordre légionnaire*, *Chantier de jeunesse*, *Légion des combattants*), melyek július elején beleegyeztek abba, hogy tagjaik beléphessenek a Trikolór Légióba.⁵⁹¹ Ezen felül igyekeztek még vonzóbbá tenni a szervezetbe való belépést, ezért bejelentették, hogy a jelentkezők családjának az állam védelmet nyújt mindenfajta zaklatás ellen, mint ahogy garantálja a beígért pénzbeli juttatások kifizetését is. Sőt, Benoist-Méchin még azt is bejelentette, hogy minden, a harctéren megsebesült légiós kérheti egy német hadifogságban lévő rokona szabadon engedését.⁵⁹² A francia katonai parancsnokság még olyan leiratokat is körbeküldött a hadosztályparancsnokságoknak, mely szerint Németországban fogva tartott francia hadifoglyok – szabadon engedésükért cserébe – is jelentkezhetnek az alakulat kötelékébe.⁵⁹³

⁵⁸⁷ Uo.

⁵⁸⁸ Az új alakulat egyik fő propagálója Darnand volt, aki számos beszédet tartott (Le Matin, 1942. július 13–14.), valamint számos munkatársát rávette, hogy csatlakozzon az egységhez.

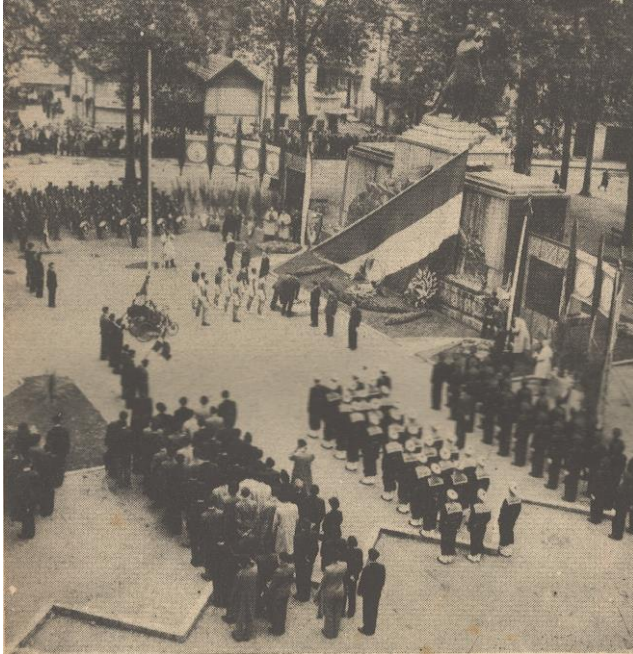
⁵⁸⁹ AN F 60 1688. Images et timbres.

⁵⁹⁰ AN F 7 14956. La loi n° 704 du 18 juillet 1942, relative aux garanties données aux membres de l'Association dite « Légion tricolore ».

⁵⁹¹ AN F 60 1688, O 3605.

⁵⁹² AN 3 W 101. Le Matin, 1942. július 16.

⁵⁹³ SHD 2 P 14. LVF 1942. Circulaire du 4 septembre 1942.

Ünnepség az LVF alapításának évfordulóján Vichy-ben⁵⁹⁴

A toborzás mintegy mellékágaként egy másik szervezetet, az úgynevezett *Amis de la Légion tricolore*-t (Trikolór Légió Barátait) is felállítottak. Benoist-Méchin ennek keretében azokat az embereket kívánta összegyűjteni, akik egyetértettek a Légió célkitűzéseivel, de valamilyen oknál fogva (kor, egészségi állapot) nem tudtak részt venni annak fegyveres tevékenységében. Ennek megszervezése a megindított toborzókampány keretén belül zajlott és váratlan sikert hozott. A Gallet fennhatósága alá tartozó szervezetbe ugyanis igen nagy számban érkeztek jelentkezési kérelmek. Csupán az első hónapban 15 000-nél több jelentkező volt, és a lelkesedés a későbbiekben sem csökkent.⁵⁹⁵ Az összesített adatok sajnos nem maradtak

⁵⁹⁴ Magyar Futár, 1943. szeptember 9., 7.

⁵⁹⁵ BROCHE 2002a, 229.

fenn, de a részadatok alapján kiszámítható, hogy 100 000-nél több jelentkezés érkezett a szervezethez a nyár és őszt folyamán. Ennek köszönhetően újból úgy tűnt, hogy kézzelfogható közelségbe került egy állampárt felállítása, mely a Nemzeti Forradalom híveinek régi álma volt.⁵⁹⁶

1942. június 28-án francia kormányzati küldöttség utazott keletre, hogy felmérje az LVF-ben uralkodó viszonyokat és tájékoztassa a légiósokat a státuszukban beállt változásokról.⁵⁹⁷ A Darnand vezetése alatt álló küldöttségben helyet kaptak a kollaboráns pártok vezetői (Costantini, Doriot, Déat), valamint az LVF I. zászlóaljának új parancsnoka, Henry Lacroix őrnagy is, aki ekkor tért vissza szabadságáról, hogy elfoglalja helyét az átszervezett alakulat élén. A július elején lefolytatott vizsgálat során a küldöttség tagjait lenyűgözték a német kiképzési módszerek, ugyanakkor meglepve tapasztalták, hogy a légiósok teljes közönnyel fogadták híreiket, sőt sokszor gúnyos megjegyzésekkel illették a politikusokat.⁵⁹⁸ Ennek ellenére Darnand hazatérése után úgy nyilatkozott, hogy a katonák a lehető legjobb morális állapotban vannak és nagy örömmel fogadták a hírt, hogy az állam is bekapcsolódik a fegyveres együttműködésbe.⁵⁹⁹

IV.4. Kísérlet az alakulat felállítására

A francia kormány ezzel párhuzamosan levélben fordult a fegyverszüneti hadsereg kényszerszabadságon lévő tagjaihoz (tisztek, altisztek és legénységi állomány), amelyben megpróbálta őket rávenni az új alakulathoz való csatlakozásra. A 2629 kiküldött levélre összesen csupán 28 válasz érkezett, melyből 26 elutasító volt, 2 pedig gyalázkodó hangnemben reagált a kollaboráció gondolatára.⁶⁰⁰ Ezek alapján nyugodtan kijelenthető, hogy a németekkel való fegyveres együttműködés gondo-

⁵⁹⁶ BENOIST-MÉCHIN 1985, 152-154.

⁵⁹⁷ AN F 60, 1688. Daily Digest, 1942. július 7.

⁵⁹⁸ MASSON 1975b, 142.

⁵⁹⁹ Le Petit Parisien, 1942. július 7.

⁶⁰⁰ SHD 2 P 14. Rapport du 13 août 1943 du capitaine Prévost.

lata nem vonzotta a katonák többségét. Ennek a sikertelenségnek számos oka volt: a leszerelték politikai beállítottsága, a németekkel szembeni ellenérzések és a toborzás ügyetlensége.⁶⁰¹

A jelentkezőket a különböző helyszíneken eltérő módon fogadták. Az északi zónában élőknek a versailles-i Reine kaszárnyában a német hatóságoknál kellett jelentkezniük egyénileg, akik ezzel gyakorlatilag azonnali hatállyal német fennhatóság alá kerültek. Ezzel szemben a déli zónában vagy Észak-Afrikában jelentkező személyeket a francia hatóságok a déli zónában található guéret-i Augustins katonai táborban gyűleltették.⁶⁰² Itt francia tisztek parancsnoksága alá kerültek, akik azonnal megkezdték azoknak a katonai kiképzését, akik korábban nem részesültek ilyen oktatásban.⁶⁰³

Noha a toborzás egyáltalán nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, teljes kudarcról nem lehet beszélni, mivel augusztus elejére mind a guéret-i, mind pedig a versailles-i laktanyában külön-külön több száz önkéntes gyűlt össze. Ezeknek a jelentkezőknek az összetétele meglehetősen vegyes volt. A kormány eredeti szándékainak megfelelően nagy számban képviseltették magukat közöttük a fegyverszüneti hadsereg aktív és tartalékos tagjai, elsősorban az észak-afrikai hadsereg fiatalabb tisztjei, akiknek elégük volt a kivárából és cselekedni akartak.⁶⁰⁴ Az is komoly motivációs tényező volt számukra, hogy a harctéren sokkal hamarabb számíthattak előléptetésre, mint a hátorszáiban. Mivel azonban a jelentkezők száma összességében alacsony volt, így ennek következtében az a sajátos helyzet állt elő, hogy legalább annyi tiszt volt a táborokban, mint amennyi sorállományú katona.⁶⁰⁵ Ennek ugyanakkor volt egy kétségtelenül komoly előnye is, ugyanis az LVF hagyományosan komoly tiszthiányban szenvedett, így az új

⁶⁰¹ SHD 2 P 14. Rapport du 14 août.

⁶⁰² NEULEN 1992, 103.

⁶⁰³ BENOIST-MÉCHIN 1985, 161.

⁶⁰⁴ SHD 2P 14. Rapport du 25 août 1942.

⁶⁰⁵ AN F 60 1688. Gringoire, 1942. szeptember 25.

jelentkezők csatlakozása jelentős mértékben hozzájárulhatott ennek a problémának az orvoslásához.⁶⁰⁶

Azonban még ez a pozitívum sem tudta ellensúlyozni azt a két problémát, amelyek a legjobban rányomták bélyegüket a Trikolór Légióra: a nagyon alacsony létszámot és a fegyverek teljes hiányát. A guréret-i táborban szeptember végére hozzávetőlegesen 250 ember gyűlt össze,⁶⁰⁷ akiknek többsége az észak-afrikai hadsereg előléptetésre vágyó tisztje és altisztje volt. A jelentések alapján igen nagy számban voltak köztük bennszülöttek (elsősorban marokkói lövészek)⁶⁰⁸ is, akik a gyarmati haderőben teljesítettek szolgálatot, de az új alakulatban ők is a ranglétrán való előrejutás lehetőségét látták.⁶⁰⁹ Rajtuk kívül a *Service d'ordre légionnaire* (Légiós Rendfenntartó Szolgálat) elnevezésű radikális paramilitáris szervezet számos tagja (például Jean Bassompierre és Jean Boudet-Gheusi) is jelen volt, akik vezetőjük, Joseph Darnand utasítására csatlakoztak az alakulathoz.⁶¹⁰ Ez ugyanakkor messze elmaradt a korábbi várakozásoktól.

Az alacsony létszám ellenére ez a kis csapat egy leendő nagyobb alakulat keménymagját képezhette volna megfelelő kiképzés (illetve a katonák esetében átképzés) után, azonban ehhez feltétlenül fegyverekre lett volna szükség. Fegyver azonban – Puaud ezredesnek a kormányhoz intézett többszöri kérése ellenére – egyáltalán nem állt rendelkezésre, mivel a német katonai hatóságok nem járultak hozzá az egység fel-fegyverzéséhez a fegyverszüneti hadsereg fegyverraktárai-

⁶⁰⁶ LABAT 1969, 36.

⁶⁰⁷ Ez a szám azonban szeptember folyamán jelentősen megnövekedett a gyarmati hadseregből beérkező önkéntesek megérkezésével, akiket egyszerre szállítottak át Afrikából. SHD 2 P 14. LVF 1942. Rapport du 12 septembre 1942.

⁶⁰⁸ Egyes jelentések szerint ezek az önkéntesek egy 300 főből álló – elsősorban marokkói lövészekből álló – önálló zászlóaljat képeztek volna a Légion tricolore kötelékén belül. SHD 2 P 14. LVF 1942. Rapports du 5 et du 28 août 1942.

⁶⁰⁹ SHD 2P 14. LVF 1942. Rapport secret du 15 août 1942 sur le recrutement à la Légion tricolore.

⁶¹⁰ SHD 2P 14. LVF et Légion tricolore. État nominatif des Officiers de la Légion tricolore et de la LVF.

ból. A német legfelsőbb vezetés ugyanis még mindig nem ismerte el hivatalosan a Trikolór Légió létezését. Ennek hiányában az emberek kiképzése csupán sportra, menetelésre, valamint elméleti és erkölcsi ismeretek oktatására korlátozódott.⁶¹¹ A tétlenség következtében az önkéntesek morálja igen alacsony volt, ami azt eredményezte, hogy többen otthagyták az alakulatot. Egyesek hazatértek, mások pedig csatlakoztak az LVF-hez – amelyre érdekes módon még ekkor is volt lehetőség –, melyben tényleg harcolhattak a fegyvertelen várakozás helyett.⁶¹²

A szervezet vezetői ennek ellenére komolyan bíztak abban, hogy rövid időn belül megérkezik a végső jóváhagyás, ezért komoly erőfeszítéseket tettek az alakulat saját arculatának kialakításáért. Ennek egyik legfontosabb eleme az egyenruha volt, amely megegyezett a francia fegyverszüneti hadseregben rendszeresített uniformissal, azzal a különbséggel, hogy az erődcsapatok körében rendszeresített baretet kellett viselni mellé. Az alakulat jelvénye egy karmaiban villámot tartó aranyozott sas volt, mely mellén a trikolórt viselte,⁶¹³ jelmondata („Több van bennünk!”) pedig Puaud ezredestől eredt. Az egység saját indulót is választott magának, a Konzuli menet-et (*La marche consulaire*).⁶¹⁴

Benoist-Méchin úgy vélte, hogy akkor tudja a leghatékonyabban felgyorsítani az eseményeket, ha kész helyzet elé állítja a német hatóságokat. Ebből kifolyólag a guéret-i táborban összegyűlt önkénteseket augusztus 24-én vonatra ültette és a versailles-i gyülekezőkörletbe szállíttatta, ahol az északi zónából jelentkezők már hónapok óta gyülekeztek (ennek el-

⁶¹¹ Charbonneau, Henry: Les Mémoires de Porthos. Les Editions du Clan, Paris, 1967. (A továbbiakban CHARBONNEAU 1967.) 371.

⁶¹² ROSTAING 2008, 17-18.

⁶¹³ A jelvény üzenete összetett volt. A sas karmaiban tartott villám kísértetiesen emlékeztetett a fasiszták által is használt faszcs-ra, ugyanakkor a sas visszautalt a napóleoni időkre. Ez utóbbi nemcsak a birodalom fenntartásának igényét emelte ki, hanem a keleten folytatott harcokat is felidézte.

⁶¹⁴ AN F 60 1688. Gringoire, 1942. szeptember 25.

lenére az ő létszámuk sem volt magasabb, mint a déli zóna önkénteseié).⁶¹⁵ A német katonai hatóságokat meglepte ez a váratlan lépés, de gyorsan visszavágtak: az újonnan érkezettek orvosi vizsgálatnak vetették alá, amelyen közel kétharmadukat katonai szolgálatra alkalmatlannak találták. Mivel az önkéntesek döntő többsége aktív katonai szolgálatban állt, ezért ezt a lépést egyértelműen az alakulat ellehetetlenítésének szándéka magyarázza. Ez utóbbit egyébként a németeknek az önkéntesekkel szemben tanúsított rendkívül ellenséges magatartása is alátámasztotta,⁶¹⁶ akik kihangsúlyozták, hogy – felsőbb jóváhagyás hiányában – kizárólag az LVF-et tekintik hivatalos szervnek, a Trikolór Légiót nem.⁶¹⁷ Benoist-Méchinnek minden befolyását latba vetve annyit sikerült elérnie, hogy egy második – kevésbé szigorú – vizsgálatot tartsanak, és aki ezen nem felelt meg, az is megmaradhatott az alakulat kötelékén belül valamilyen adminisztratív vagy kiegészítő segédszolgálatos beosztásban.⁶¹⁸

IV.5. Az alakulat feloszlata

A német katonai vezetés által tanúsított nyílt ellenségesség⁶¹⁹ szeptember közepén alakult át konkrét elutasítássá. Miután a német fegyverszüneti bizottság egy küldöttsége látogatást tett a guéret-i táborban, egy jegyzéket nyújtottak be a francia kormányoknak, melyben kérték az általuk el nem ismert, tehát illegális Trikolór Légió feloszlataát. Ezt a helyzetet még talán meg lehetett volna oldani tárgyalásokkal, azonban szeptember

⁶¹⁵ SHD 2 P 14. LVF 1942. Lettre du 20 août 1942.

⁶¹⁶ A Légion tricolore-ral szembeni német ellenérzésekre kiváló példát szolgáltatott az augusztus 27-én, az LVF frontra indulásának évfordulója alkalmából rendezett ünnepség is. A német hatóságok nem csupán az önkéntesek részvételét akadályozták meg, hanem a francia zászló felvonását és a Marseillaise eléneklését is megtiltották. BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 78–85.; BENOIST-MÉCHIN 1985, 169–170.

⁶¹⁷ LABAT 1969, 25.

⁶¹⁸ BENOIST-MÉCHIN 1985, 163.

⁶¹⁹ A Mayer ezredes közvetítésével Berlinbe eljuttatott tervre soha nem érkezett hivatalos – akár pozitív, akár negatív – válasz.

17-én megérkezett a legfelsőbb szintű döntés, mely az előbbi jegyzéket is megmagyarázta: Hitler megtiltotta az alakulat felállítását.⁶²⁰ Noha hivatalosan minden felelősséget Mayer ezredre hárítottak, akinek az új alakulattal kapcsolatban tanúsított viselkedése félreértésekre adhatott okot (amiért megrovásban is részesült),⁶²¹ valójában arról volt szó, hogy a német legfelsőbb vezetés nem kívánt közreműködni egy ütőképes és jól felszerelt francia nemzeti haderő létrehozásában.⁶²² Egy ilyen haderő ugyanis hosszú távon veszélyeztette volna a megszállt Franciaországban kiépített német pozíciókat, ezért létezése nemkívánatos volt, és a német szervek megelégedtek egy katonailag gyengébb – valójában szimbolikus jelentőségű –, de teljes mértékben német ellenőrzés alatt álló francia fegyveres részvétellel a keleti fronton.

Benoist-Méchin-t szeptember 26-án Laval leváltotta posztjáról, mivel az alakulat tervének zátonyra futása után a kormányfő a terv kivitelezőjétől is szabadulni akart. Az államtitkár politikai jogkörei De Brinon-ra, az egyesülettel kapcsolatos vezetői hatalma Galy tábornokra, katonai fősége pedig Puaud ezredesre szállt át.⁶²³

Mindezek következtében a Légion tricolore-t az 1942. december 28-i, 1113. számú törvénnyel feloszlatták, vagyona és felszerelése pedig átszállt az LVF-re,⁶²⁴ amely szervezetileg ugyan változásokat élt át 1942 folyamán, de katonai szárnya mindeközben zavartalanul folytatta a németekkel való katonai együttműködését a keleti fronton. A kormány egyik hiva-

⁶²⁰ JÄCKEL 1969, 328.

⁶²¹ DELPERRIÉ 1969, 136.

⁶²² Valamint valószínűsíthető, hogy az LVF-ben szolgáló Mayol de Lupé is latba vetette – igen jelentős – informális befolyását a terv megbuktatása érdekében, mivel így megőrizhette nem hivatalos irányító pozícióját a fronton lévő alakulat fölött. Erre utal az a tény, hogy 1942 júliusában hosszú tárgyalásokat folytatott Berlinben Matzky tábornokkal, akik eközben a hivatalos francia szerveknek nem sikerült közvetlenül elérniük. BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. július 29.

⁶²³ BROCHE 2002a, 232.

⁶²⁴ AN F 7 14956. Loi n° 1113 du 28 décembre 1942 portant dissolution de l'Association dite LÉGION TRICOLORE.

talos közleménye szerint: „A Trikolór Légión feloszlata, amely egy, a közeljövőben megjelenő törvényben kerül kihirdetésre, nem jelenti a szervezet által követett célok feladását. A kormánynak szándékában áll minden francia számára biztosítani a lehetőséget, hogy forradalmi és hazafias érzelmeit tettekre váltsa, és ehhez továbbra is anyagi és erkölcsi támogatást nyújt. A jövőben az LVF mindenki számára nyitva áll, aki részt szeretne venni a keleti fronton zajló harcokban.”⁶²⁵

A szervezetbe jelentkező önkénteseket választási lehetőség elé állították: vagy felbontották a szerződésüket és egyhavi zsold végkielégítéssel hazatérhettek, vagy egyénileg jelentkezhetek az LVF-be és annak kötelékében harcolhattak a kommunisták ellen.⁶²⁶ Az önkéntesek többsége végül a második lehetőséggel élt és közel 800 fő került át a Trikolór Légiónból az Antibolsevik Légiónba, amelynek igencsak nagy szüksége volt erre a vérfrissítésre, hogy pótolja az 1942 folyamán elszenvedett veszteségeket. A legnagyobb jelentőségűnek a tisztek jelentkezése bizonyult, akiknek katonai ismeretei komolyan hozzájárultak a következő évek harctéri sikereihez.⁶²⁷

Ez azt jelentette, hogy a francia kormány kísérlete, mely arra irányult, hogy állami irányítás alá vonja a németekkel folytatott fegyveres együttműködést, kudarcot vallott. Ennek okai között a fent említett német elutasítás mellett komoly szerepet játszott a francia politikai körök megosztottsága is,⁶²⁸ melyek nem sorakoztak fel egyöntetűen a terv mellett. Többek között ez okozta, hogy az alakulat nem jutott fegyverekhez, mely erősíthette volna pozícióját. Legalább ilyen fontos meg-

⁶²⁵ SHD 2 P 14. LVF 1942. Communiqué paru dans la presse en janvier 1943.

⁶²⁶ Az alakulatba jelentkezett és a guéret-i táborban összegyűjtött bennszülött zászlóalj sorsa még ennél is érdekesebben alakult. A német hatóságok bejelentették igényüket az egységre és saját parancsnokságuk alatt Görögországban vetették be. SHD 2 P 14. LVF 1942. Note d'août 1942 de Benoist-Méchin.

⁶²⁷ LABAT 1969, 51.

⁶²⁸ Maga Laval is bevallotta, hogy az alakulatot csupán arra kívánta felhasználni, hogy a felforgató elemeket eltávolítsa az országból. BENOIST-MÉCHIN 1985, 184.

említeni, hogy a párizsi kollaboráns pártok is vonakodva támogatták az állami irányítású szervezet koncepcióját, hiszen így saját pozícióik gyengültek meg. Ez a közös vonakodás vezetett oda, hogy a Trikolór Légión végül csúfos kudarcot vallott, mielőtt még egyáltalán ténylegesen létrejött volna.⁶²⁹

Ebből kifolyólag a keleti hadszíntéren zajló katonai részvétel a továbbiakban is megmaradt a kollaboráns pártok és a német kormány közötti együttműködés keretein belül, a francia kormány csupán szentesítette ezt, mikor az 1943. február 11-i 95. számú törvényében közhasznúnak minősítette az LVF-et. Ez csupán annyit jelentett, hogy az időközben feloszlott Trikolór Légión tagjai számára adott garanciákat kiterjesztették az Antibolsevik Légión tagjaira is, de a kormány – az elvi főhatalmon kívül – a gyakorlatban semmifajta befolyással nem rendelkezett a szervezet fölött.⁶³⁰

A kormány tehát csatát veszített a Harmadik Birodalommal folytatott fegyveres együttműködés irányításáért vívott harcban, az LVF pedig továbbra is német alárendeltségben folytatta működését a keleti hadszíntéren.

⁶²⁹ AN 3 W 63. Procès-verbal du général Galy du 27 décembre 1945.

⁶³⁰ AN F 60 235. La loi n° 95 du 11 février 1943 relative à la Légion des volontaires français contre le bolchevisme.

V. Az Antibolsevik Légió a keleti hadszíntéren 1942–1944

V. 1. A III. zászlóalj a Szovjetunióban (1942. május–1943. május)

Az enervált viselkedése miatt általános közutálatnak örvendő Albert Ducrot ezredes vezetése alatt álló III. zászlóaljat (9., 10., 11. lövészsorozat és egy parancsnoki század),⁶³¹ mely a kiképzés során lezajlott tisztoztatások miatt erősen létszámalatti volt, május 10-én vagonírozták be és indították útnak a közép-oroszországi német megszállás alatt álló hátország felé.⁶³² Az egység május 15-én rakodott ki Pocsinokban, 60 kilométerre délnyugatra Szmolenszktől, ahonnan másnap indult meg Baltutyino falu felé, ahova a tavaszi olvadás miatt kialakult sártenger miatt csak három nappal később érkezett meg.⁶³³

A zászlóaljat a 221. német biztonsági hadosztály⁶³⁴ kötelékébe tartozó 44. biztonsági ezred parancsnoksága alá rendelték.⁶³⁵ A Baltutyino központtal kitelepült francia zászlóalj, mely a német tartalékosokból álló 974. területi zászlóaljat váltotta fel, ötkilométeres arcvonulat foglalt el a partizánok kezén lévő területtel szemben. A „partizánok” ebben az esetben szovjet reguláris köteléket jelentettek, ugyanis a franciákkal

⁶³¹ A részletes felépítést lásd a függelékben.

⁶³² BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 30.

⁶³³ BAMA N 756/201. 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 4.

⁶³⁴ A biztonsági hadosztályokat 1941 folyamán állították fel azzal a céllal, hogy fenntartsák a rendet a megszállt területeken. A csupán két ezredből álló hadosztályok általában nem rendelkeztek nehézfegyverzettel, emellett gyakran helyi erőkből toborzott segédcsapatokkal erősítették meg őket. A német parancsnokság a más nemzetiségű (román, magyar és szlovák) reguláris egységeket is gyakran hasonló feladatkörben vetette be. Abbott, Peter – Thomas, Nigel: *Partisan Warfare 1941-45*. Osprey Publishing Ltd., London, 1983. (A továbbiakban ABBOTT – THOMAS 1983.) 10.

⁶³⁵ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945, 4.; BAMA N 756/201. Heeresgruppe Mitte, 1942. október 2.; BAMA RH 26-221/49 114. Befehl N° 4.

szemben a szovjet 215. lovasdandár automata fegyverekkel jól ellátott, bár a lőszernek szűkében lévő 2000 embere foglalt el jól kiépített védőállásokat.⁶³⁶

A június 2-án indított támadó hadművelet a partizánok által támogatott szovjet reguláris alakulat kezében lévő nagy kiterjedésű kiszögellés felszámolását célozta. Az akcióban részt vett a 4. német hadsereg, a Lendle-harccsoport, a Schenkendorff-harccsoport, valamint a 221. biztonsági hadosztály kötelékében az LVF III. zászlóaljának 9. és 10. százada is. A francia támadás első szakasza sikerrel zárult, a két század 1,5 kilométert nyomult előre és elfoglalta a számára célpontként kijelölt Korjavki és Galascino falvakat.⁶³⁷ A francia veszteség csupán 4 halott és 7 sebesült volt.⁶³⁸

A kezdeti sikerek után az alakulat június 3-án pihenőt kapott, hogy a bekerítő hadműveletben részt vevő többi német alakulat is felzárkózhasson, majd 4-én a két századot újból bevetették, ez alkalommal már a 11. századdal megerősítve. Utóbbi rendkívül nehéz feladatot kapott: 3 kilométert kellett előrenyomulnia jól kiépített szovjet védelmi állásokon áttörve, hogy harapófogóba szoríthassa az ellenséget. A 4-én hajnalban induló támadás kezdetben kifejezetten jól haladt, ezért a tervezett előrenyomulás is sikeres volt, azonban ezt követően a szovjet csapatok ellentámadása elvágta a többi egységtől a 11. századot.⁶³⁹ Az alakulatot a teljes megsemmisüléstől csupán Demessine százados és Mayol de Lupé tábori lelkész – aki egyébként századosi rangban teljesített szolgálatot – helyállása mentette meg. Előbbi a bekerített egység kitörését vezette, utóbbi pedig a sebesültek elszállítását irányította az ellenség

⁶³⁶ SAINT-LOUP 1963, 102–110.

⁶³⁷ BAMA N 756/201. Französische Legion (LVF), 27.

⁶³⁸ Ezen a napon esett el François Sabiani is, az egész Franciaországban ismert jobboldali politikus, Simon Sabiani fia, akinek halála nagy visszhangot váltott ki francia szélsőjobboldali körökben. Lásd AN F60 1688, illetve AN F 60 1688, O 3605. Aujourd'hui, 1942. június 26.; Gringoire, 1942. július 17.

⁶³⁹ RUSCO 1998, 40–43.

gyűrűjében. A század veszteségei azonban így is kimondottan súlyosak voltak: 24 halottat és 55 sebesültet veszített.⁶⁴⁰

Június 11-én újabb támadásban vett részt a francia alakulat, ekkorra azonban már csupán kiürített szovjet állásokat és nagy mennyiségű hátrahagyott nehézfegyverzetet találtak. Ennek köszönhetően 13-ra elérték a kijelölt célpontokat, és a támadó hadművelet – az ellenséggel való újabb találkozás nélkül – sikerrel zárult.⁶⁴¹ Von Kirchbaum alezredes, a német öszszekötő egység parancsnoka azonban levonta a megfelelő következtetéseket a látottakból, ezért a harcokról írt jelentése nyomán Ducrot ezredest leváltották a zászlóalj parancsnoki posztjáról, helyét pedig Demessine százados foglalta el, akinek a német jelentések külön kiemelték „*energikus fellépését harci helyzetben*”.⁶⁴² Június 16-án a németek másodosztályú Vasskeresztrel tüntették ki azokat a francia önkénteseket, akik kiemelkedően helyt álltak a támadó hadművelet során. A harc téren nyújtott teljesítményük elismeréseképpen a kitüntetettek között volt Demessine százados és Mayol de Lupé tábori lelkes is.⁶⁴³

Június 14-én az egységet átvezényelték a 230 kilométerre délnyugatra található Gomel térségébe. A harcokban való részvételét követően az egység itt egészen július 6-ig pihenőt kapott. Ezalatt a három hét alatt a német parancsnokság átszervezte a zászlóaljat, hogy a jövőben ne forduljanak elő hasonló fiaskók harctéri bevetés közben. Elsősorban az egység tagjainak fegyelmét és morálját próbálták magasabb szintre

⁶⁴⁰ Ennek következtében a zászlóalj létszáma – mely eleve sem volt túl magas – 449 főre (16 tiszt, 2 tiszthelyettes, 58 altiszt és 373 közlegény) apadt. BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. július 6., 2.

⁶⁴¹ Az egész hadművelet során elszenvedett veszteségeket a június 30-i levelében Pasquet de la Forest főhadnagy 19 halottra és 47 sebesülte teszi. AN F 60 1688, O 3605. Gringoire, 1942. július 31.

⁶⁴² AN F 7 15301. Combat, 1946. október 12.; BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. június 27., 2.

⁶⁴³ Rajtuk kívül Molinié orvoshadnagy, Jacques Seveau zászlós és Pellegrini legionárius kapta meg a Vasskeresztet. AN 3 W 63. Ordre particulier N° 5 du 2 septembre 1942.

emelni.⁶⁴⁴ Emellett úgy találták, hogy a francia katonák fegyver- és lóápolása is sok kívánnivalót hagy maga után.⁶⁴⁵ Ezen a napon az egész alakulatot teherautókon a 115 kilométerre északra található Krasznopoljébe szállították, ahol újabb partizánvadász hadműveletben kellett részt vennie, ezúttal a 45. biztonsági ezred alárendeltségében.⁶⁴⁶ A július 21-én megindított Viereck-hadművelet már előrevetítette a későbbi hasonló akciók forgatókönyvét: hatalmas menetelések óriási területeken szélsőséges időjárási körülmények között (ez alkalommal a nyári forróságban) és legtöbbször kézzelfogható eredmények nélkül. Az augusztus 1-én lezárult hadművelet mérlege a franciák számára nagyon szerény volt: 9 foglyot ejtettek, miközben 1 halottat veszítettek.⁶⁴⁷ Ugyanakkor a francia katonák megtalálták a megfelelő eszközt, hogy javítsák az alakulat mozgékonytűz képességét: helyi szekereket rekviráltak gyakran azok orosz tulajdonosaival együtt, akiket hajtóként használtak. Visszaemlékezések szerint utóbbiak gyakran fiatal nők voltak, akik más természetű szolgálatokat is tettek a katonáknak.⁶⁴⁸

A zászlóaljat pihenés nélkül azonnal bevetették egy másik, hasonló jellegű hadműveletben, mely Eule kódnéven zajlott.⁶⁴⁹ Az augusztus első felében zajló hadművelet során – mely most is leginkább fárasztó és eseménytelen menetelések hosszú sorából állt – a franciák 1 foglyot ejtettek és 3 dezertőrt fedeztek fel, akiket hadbíróóság elé állítottak. Az alakulat augusztus 22. és 27. között pihenőt kapott, amelyet Palus térségében töltött. Ekkor (augusztus 27-én) ünnepelték meg a Légión első születésnapját is, mely igen komoly mulatozással járt.⁶⁵⁰ A két hadműveletben a bevetett alakulatok összesen 117 foglyot ejtettek és 71 partizánnal végeztek.⁶⁵¹ A német összekötő törzs

⁶⁴⁴ BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. június 27., 3.

⁶⁴⁵ BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. július 1., 1.

⁶⁴⁶ BAMA RH 26-221/43b. 638/III. 1942. július; DUPONT 2002, 143.

⁶⁴⁷ BAMA RH 26-221/43a. 638/III. 1942. október 9.

⁶⁴⁸ VAE VICTIS 1948, 108–109.; RUSCO 1998, 60–61.

⁶⁴⁹ BAMA N 756/201. 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 4.

⁶⁵⁰ BAMA RH 26-221/43a. 638/III. 1942. október 9.

⁶⁵¹ BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. szeptember 1.

ekkor már úgy ítélte meg, hogy az újoncok intenzív kiképzésével és a fegyelem fenntartásával a hátszói hadműveletek során a francia alakulat nagy hatékonysággal vethető be.⁶⁵²

Augusztus végén új állomáshelyre rendelték a zászlóalj, Kosztjunovicsi központtal az Unyetcsa–Kriticsev vasútvonal mentén kellett berendezkednie statikus védelemre a 27. biztonsági ezred alárendeltségében.⁶⁵³ A feladat nagy kihívást jelentett, mivel az alacsony létszámú egységnek 60 kilométeres szakaszon kellett biztosítania a vasútvonal és a vasúti műtárgyak (hidak, állomások) védelmét.⁶⁵⁴ A létszámhiány égető problémát jelentett a III. zászlóalj számára,⁶⁵⁵ amit a parancsnokság is érzékelt, ezért a kiképzőtáborból érkező első nagyobb létszámú erősítést (125 főt) szeptember elején ehhez az alakulathoz küldték. Az erősítésre annál is inkább szükség volt, mivel a vasútvonal védelme veszélyes vállalkozásnak bizonyult: a partizánok aknáit és az egymástól távol található őrzőpostók ellen intézett támadásai folyamatosan veszteségeket okoztak a franciáknak.⁶⁵⁶ Név szerint csupán Paquet de la Forest főhadnagyot ismerjük az újonnan érkezők közül.⁶⁵⁷

November közepén az egység új feladatot kapott: a biztonsági hadosztály más erőivel együttműködve a Brjanszki-erdőtől nyugatra található Potcsep–Unyetcsa térségbe rendelték Nyivnoje központtal, ahol komoly (legalább 1000 főre becsült) partizáncsoport rendezkedett be.⁶⁵⁸ A zászlóalj – mely

⁶⁵² BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. augusztus 11.

⁶⁵³ BAMA N 756/201. 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade 4.; BAMA RH 26-221/49 108. Befehl N° 265; BAMA RH 26-221/39. 221. Sicherungs-Division, 1942. november 1.

⁶⁵⁴ BAMA RS 3-33/5. Dokumente über den Dienst des französischen Freiwilligen Jean Garnier in der Legion Volontaire Francaise, 1973. december 5., 1.; RUSCO 1998, 65–66.

⁶⁵⁵ Az alakulat létszáma csupán 425 fő volt (152 fő a parancsnoki, 47 fő a 9., 115 fő a 10. és 111 fő a 12. században). BAMA RH 26-221/43b. Bericht, 1942. július 20.

⁶⁵⁶ VAE VICTIS 1948, 22–23.

⁶⁵⁷ BAMA RH 26-221/43a. Bericht, 1942. október 8.

⁶⁵⁸ BAMA RH 26-221/39. Befehl, 1942. november 20.

közben átkerült a 36. biztonsági ezred parancsnoksága alá⁶⁵⁹ – első komolyabb összecsapására nem is kellett sokáig várni, november 26-án a zászlóalj beavatkozó szakasza komoly partizáncsoportba futott bele Krutojar falu közelében, a kialakult összecsapásban pedig 3 halottat, 6 sebesültet és 6 eltűntet vesztett. A partizánok létszáma és tüzereje olyan jelentős volt, hogy a megtámadott szakasz felmentésére érkező erőket (a 9. századot) is visszaverték, majd ezt követően rendben – és komolyabb saját veszteség nélkül – visszavonultak.⁶⁶⁰

A zászlóalj ezt követően Krutojar központtal foglalt el állásokat december 1-én, mivel vezetői úgy vélték, hogy ez a partizánok egyik legfontosabb gyülekezési körlete. Ezt a feltételezést teljes mértékben igazolta a még aznap este meginduló támadás, amelyben a faluban állomásozó 10. századot egy közel 500 fős partizánegység vette támadás alá. A támadásra számító és ezért jól kiépített védőállásokba húzódó franciák azonban ezt a támadást gond nélkül visszaverték.⁶⁶¹

December folyamán számos változtatást hajtottak végre a III. zászlóaljban. 10-én az állomány új típusú, fehér anyagból készült téli felszerelést kapott, ami végre lehetővé tette a hideg elleni hatékony védekezést, valamint a partizánok elleni rajtaütésszerű támadásokat is megkönnyítette.⁶⁶² Ugyanakkor számos hiányzó felszerelési tárgyat pótolta a német parancsnokság, illetve jelentős lőszer- és gránátutánpótlással látta el az önkénteseket, hogy a téli hadműveletek során ezek hiánya ne okozzon gondot.⁶⁶³ December 18-án 3 hivatásos tiszt és 1 tisztjelölt érkezett az egységhez az időközben megszűnt Trikolór Légión részéről. Közülük Jacques Medec százados a 11. század, Flamand Raymond Dewitte százados pedig a 10. század parancsnokságát vette át. A hivatásos tisztok érkezése

⁶⁵⁹ BAMA RH 26-221/39. Bericht, 1942. november 11.

⁶⁶⁰ VAE VICTIS 1948, 47.

⁶⁶¹ BAMA RH 26-221/56. 221. Sicherungs-Division.

⁶⁶² Lefèvre, Éric – Mabire, Jean: Sur les pistes de la Russie centrale 1943. Paris, Jacques Grancher, 2003. (A továbbiakban LEFÈVRE – MABIRE 2003b.) 18.

⁶⁶³ BAMA RH 26-221/39. Befehl, 1942. december 6.

hozzájárult az egység depolitizálásához és a katonai hatékonyság javításához is.⁶⁶⁴

A III. zászlóalj 1942–1943 telén kisebb-nagyobb megszakításokkal folyamatosan partizánvadász hadműveletekben vett részt. Ezek sorrendben az Ankara I (1942. december 19–26.), az Ankara II (1943. január 17–21.) és a Klette II (1942. február 1–9.)⁶⁶⁵ hadműveletek voltak. Az egység helyzetét jelentősen javította, hogy január elején újabb, ezúttal 109 főből álló erősítést kapott, melynek köszönhetően végre sikerült elérni az állománytábla előírásai szerinti létszámot.⁶⁶⁶

Levélírás a harcok szünetében⁶⁶⁷

Az Ankara I hadműveletben a franciák a 791. biztonsági zászlóalj, a 8. rendőrezred I. zászlóalja, a 604. keleti zászlóalj és egy

⁶⁶⁴ BAMA RS 3/33. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 32.

⁶⁶⁵ BAMA RH 26-221/49. 120 E, 1.

⁶⁶⁶ LABAT 1969, 61.

⁶⁶⁷ Signal, 1942/4., 14.

3 db 7,62 mm-es (zsákmányolt) ágyúból álló tüzérségi üteg oldalán vettek részt.⁶⁶⁸ A három szakaszban végrehajtott bekerítő hadművelet szerény eredményeket hozott, csupán néhány partizánt sikerült harcképtelenné tenni, ezért döntés született egy új hadművelet (az Ankara II) megindításáról. Az akció értékelésében a hadosztály parancsnoka nem túl hízelgő képet festett a francia egységről, mikor megjegyezte jelentésében: *„A francia zászlóaljnak rossz a felépítése, a fegyelme, a magaviselete, és a kiképzése sem elég alapos. Kevés tiszt tud jó befolyást gyakorolni embereire, és csak elvétve akadnak az egységben jó altisztek. A benyújtott jelentések jól megírtak, de terjengősek. Az összekötő törzsnek taktikai átalakításokat kellene végrehajtania. A bevetethetősége kérdéses, de kisebb létszámmal végrehajtott támadásokban valószínűleg jól használható.”*⁶⁶⁹

Az Ankara II alatt a harccsoportnak ugyanez volt az összetétele.⁶⁷⁰ A hadművelet, melynek során a franciák – német csapatok kötelékébe századonként beosztva – két falut foglaltak el, sikerrel zárult annak ellenére is, hogy a partizánok jól el voltak látva fegyverrel és felvették a harcot a támadókkal. Az akció során 150 partizán halt meg vagy esett fogságba, míg a franciák csupán 2 halottat veszítettek.⁶⁷¹

A Klette II hadművelet a térségben található partizánérők teljes felszámolását célozta, amelynek sikeres végrehajtásához a 2. páncélos hadsereg kölcsönadta a 707. gyalogoshadosztályt is. A francia zászlóalj – mely ezúttal a bekerítés fenntartásában működött közre – a hadművelet során ennek a hadosztálynak a parancsnoksága alatt állt.⁶⁷² Noha a partizánok egy részének sikerült kitörnie a bekerítésből a német egységek vonalán keresztül, a franciák visszaverték a kitörési kísérleteket saját frontszakaszukon, ami nagymértékben hozzájárult a hadművelet sikeréhez. A szovjetek 441 halottat, 178 dezertőrt, 126 foglyot és jelentős mennyiségű fegyvert veszítet-

⁶⁶⁸ BAMA RH 26-221/56. 12. Bericht, 1942. december 10.

⁶⁶⁹ BAMA RH 26-221/56. Bericht, 1942. december 26.

⁶⁷⁰ BAMA RH 26-221/56 4. 221. Sicherungs-Division, 6.

⁶⁷¹ LABAT 1969, 72.

⁶⁷² BAMA RH 26-221/57. 103. Bericht, 1943. február 9., 1.

tek, miközben a bekerítésben résztvevő erők veszteségei alacsonyok maradtak (14 halott, 32 sebesült),⁶⁷³ a franciáknak pedig csak néhány könnyű sebesültjük volt, azokat is baráti tűz juttatta kórházba.⁶⁷⁴ A hadműveletben részt vevő német egységek parancsnokai külön kiemelték a 604. keleti zászlóalj és az LVF III. zászlóaljának helytállását, amely méltónak bizonyult a német hadsereghez,⁶⁷⁵ ami azt jelenti, hogy az eltelt pár hónap folyamán komoly és látványos fejlődés következett be az egység harci képességeiben. De az is lehetséges, hogy a hadműveletek folyamán elért eredmények többet nyomtak a latban a német tisztek körében, mint a katonás kiállítás hiánya miatti ellenérzéseik.

A tisztikarban ezalatt újabb változások következtek be. A zászlóalj új parancsnokot kapott Eugène Panné őrnagy személyében január 28-án, akit hivatásos katonatisztként szintén a Trikolór Légión kötelékéből irányítottak át az LVF-hez. Február elején érkezett az egységhez Alain Prévost főhadnagy és Raymond Gaillard sorhajóhadnagy, akik a 9., illetve a parancsnoki század vezetését vették át.⁶⁷⁶

Az általános hadi helyzet romlása miatt február végén hét biztonsági zászlóaljat (köztük a III. zászlóaljat is) csatoltak a 2. német páncélos hadsereghez, melyek azt a feladatot kapták, hogy egy új védővonalat építsenek ki 100 kilométerrel a frontvonal mögött. Ebből kifolyólag február 25-én a zászlóalj áttelepült Ordzsonikidzegradba, ahol a 18. utászegység alárendeltségében kellett részt vennie a védelmi vonalak kiépítésében.⁶⁷⁷

Március 5-én az alakulatot áthelyezték a Gyeszna-folyó partjára, ahol Trubcsevszk központtal az itt már korábban megkezdett erődítési munkálatokat kellett folytatniuk a

⁶⁷³ BAMA RH 26-221/49. 120 E, 1–2.

⁶⁷⁴ BAMA RH 26-221/57. 103. Bericht, 1943. február 9., 7.

⁶⁷⁵ BAMA RH 26-221/49. 76. Operation Klette II, 6.; BAMA RH 26-221/57. 114. Bericht, 1943. február 16.; RUSCO 1998, 70–73.

⁶⁷⁶ BAMA N 756/201. Bericht, 1943. április 7.

⁶⁷⁷ LABAT 1969, 81–83.

Trucsevszk-lovasegység alárendeltségében.⁶⁷⁸ Ezen felül meg kellett akadályozniuk a folyó túlsópartján állomásozó partizánalakulatok beszivárgását az új védelmi vonalak mögé.⁶⁷⁹ Annak ellenére, hogy a hírszerző tisztek⁶⁸⁰ jelentései szerint a szembenálló ellenfél jól felszerelt és nagy létszámú volt, gyakorlatilag teljesen passzív maradt, így a III. zászlóaljnak lehetősége nyílt rá, hogy kipihenje a korábbi bevetések fáradalmait.⁶⁸¹

Az egyik önkéntes így írja le az alakulat helyzetét: *„A Gyeszna, amely körülbelül 200 méter széles volt ezen a helyen, nagy félkört formálva folyt magasabban elhelyezkedő állásaink előtt. A szemközti partot, ahol az oroszok foglaltak el állásokat, a folyóig nyúló erdőség borította. A zászlóalj-parancsnokság a 11. századdal együtt Osztra Lukában rendezkedett be. A 9. század ettől balra Gvinelo faluban feküdt, ahol szárnya egy magyar egységhez kapcsolódott, míg a 10. század jobb kéz felé Dolszk faluban állomásozott egy kirgiz zászlóalj szomszédságában. Az oroszok ugyanúgy beásták magukat, mint mi. Annyi különbség volt, hogy mi nappal dolgoztunk az erődítéseken, ők pedig valamivel óvatosabban éjszaka.”*⁶⁸²

A francia zászlóalj sem indított nagyobb akciót a partizánok állásai ellen az itt töltött idő alatt, az egyetlen említésre méltó művelet egy úgynevezett „becsületbeli őrjárat” volt május 23-án, amikor egy néhány nappal korábban a túlsó partra

⁶⁷⁸ A térségben számos más, hasonló harcértékű alakulat is állomásozott, többek között a magyar 102. biztonsági hadosztály (amire később részletesen is kitérünk). DUPONT 2002, 146.

⁶⁷⁹ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 104-106.

⁶⁸⁰ A III. zászlóalj hírszerzői között volt Jacques Doriot főhadnagy is – civilben a PPF vezetője –, aki korábbi kommunista kötődése miatt folyékonyan beszélt oroszul, ezért nagy segítséget jelentett a foglyok és dezertőrök kihallgatásánál. Szolgálataira azonban nem lehetett állandóan számítani, mivel többször is felmentést kért a frontszolgálat alól, hogy franciaországi előadótakon népszerűsítse az LVF tevékenységét. LABAT 1969, 95-96.

⁶⁸¹ Le Roy, Jean-Louis: Histoire d'un marin breton alcoolique engagé volontaire dans la LVF. Editions Tema, Paris, 1977. (A továbbiakban LE ROY 1977.) 52.

⁶⁸² RUSCO 1998, 75.

vezetett és törbe csalt francia járőr sebesült túlélője után kutatnak nagyobb szabású erőfelvonultatás keretében. Az akció végül sikerrel zárult, ha ilyen esetben lehet erről beszélni, mivel a sebesültet megtalálták és a saját vonalaik mögé szállították. „[...] a tiszthelyettes testét egy fa tövében találták meg, ahová haldoklása közben vonszolta el magát. A katona gyomrát egy géppisztolysorozat érte, így nem sokkal később meg is halt. A francia trikólórral letakart testét Osztra Luka egy kápolnájában ravatalozták fel. Az egész zászlóalj felvonult előtte. Bocsánatkérésképpen.”⁶⁸³

Doriot élősködőkre vadászik pihenés közben⁶⁸⁴

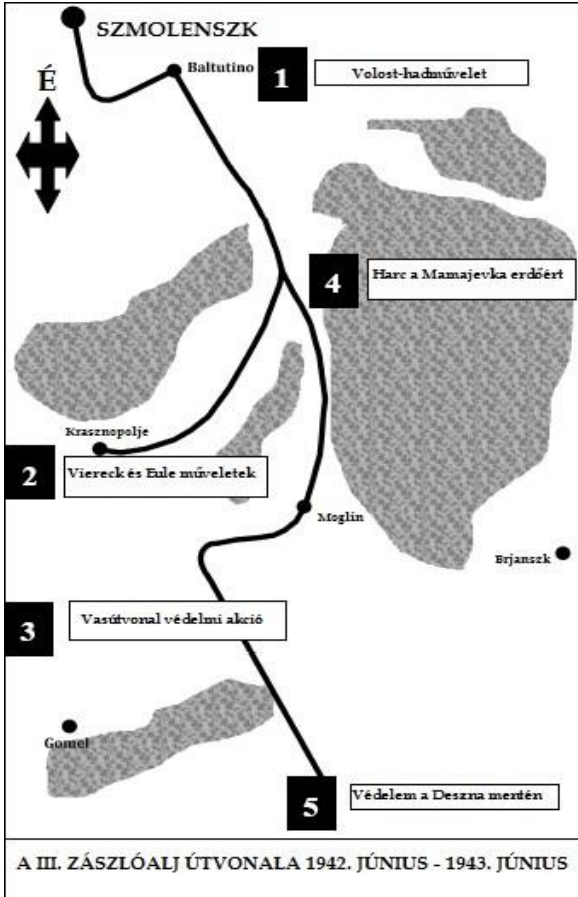
Az akcióban egyébként maga Doriot is részt vett, akinek politikai ellenfelei később felrótták, hogy katonai tevékenysége egy szovjet mozgókonyha elfogásában merült ki (ugyanis azt is zsákmányoltak a mentőakció közben). Ugyanakkor nem

⁶⁸³ SAINT-LOUP 1963, 185–186.

⁶⁸⁴ Signal, 1942/4., 14.

A Francia Antibolsevik Légió születése

szabad elfelejteni, hogy a frontkatonák körében a politikus nagy tiszteletnek örvendett, mivel gondolkodás nélkül vett részt egy ilyen bizonytalan kimenetelű, veszélyes küldetésben is.⁶⁸⁵ Az már egy másik kérdés, hogy utána tehetséges politikusként teljes mértékben kihasználta az ebben rejlő propagandalehetőséget.

686

⁶⁸⁵ LABAT 1969, 112.

⁶⁸⁶ BENE 2012, 118.

A térségben május 16. és június 6. között zajlott a Cigánybárohadművelet, mely a Közép-hadseregcsoport hátszágának megtisztítását tűzte ki célul, hogy a nyár folyamán meginduló Citadella-hadművelet utánpótlása zavartalan legyen.

A hadművelet ugyan nem érte el összes kitűzött célját, de így is impozáns eredményeket ért el, melyek egy ideig lehetővé tették az utánpótlás zökkenőmentes szállítását és ezzel a német támadó hadművelet megindítását.⁶⁸⁷ Ebben a hadműveletben a III. zászlóalj nem vett részt, mivel május végén átvezényelték Fehéroroszországba, ahol a 286. biztonsgági hadosztály alárendeltségébe került. Az LVF I. zászlóalja már 1942 közepétől ennek az egységnek a kötelékében vett részt a partizánok elleni harcokban, így ezt a lépést a zászlóaljak összevonása felé tett első lépésként kell értékelni, melyet a hadműveletek során elért eredmények indokolhattak.⁶⁸⁸

V.2. A III. zászlóalj Fehéroroszországban (1943. június–1943. december)

A francia alakulat új állomáshelyén egy német egységet váltott fel Mogiljevtől nyugatra. A parancsnokság a 9. századdal Belinicsiben, a 10. század Csecsvicsiben, a 11. pedig Knascicsiben helyezkedett el.⁶⁸⁹ *„A Dnyeper partján fekvő Mogiljev volt az úti-célunk. A város igencsak messze volt az I. zászlóalj körzetétől, ráadásul egy olyan régióban feküdt, ahol a partizánok a szokásosnál is harciasabbak voltak. A területen annyira erős volt a tevékenységük, hogy a németek néhány utat és vasútvonalat nem is tudtak folyamatosan az ellenőrzésük alatt tartani. Reménykedtünk benne, hogy némi akciót fogunk látni a Gyeszna partján eltöltött kiábrándítóan nyugalmas tavasz után.”*⁶⁹⁰

A hivatalos jelentések is megerősítik a biztonsgági helyzetre vonatkozó véleményét, mivel a 286. biztonsgági hadosztály te-

⁶⁸⁷ LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 111–112, 123–124.

⁶⁸⁸ BAMA RS 3/33. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939–1945, 42.

⁶⁸⁹ Uo. 32.

⁶⁹⁰ LABAT 1969, 120.

vékenységi körzete a németek által felügyelt térség egyik legnehezebben ellenőrizhető területének számított, ahol a partizánok nem csak jól felszereltek és nagy létszámúak voltak, de ráadásul minden lehetséges alkalmat megragadtak a német utánpótlási vonalak és helyőrségek elleni támadásokra.⁶⁹¹

Ezt a III. zászlóalj is korán megtapasztalta, mivel már június 9-én komoly támadás érte egy 16 főből álló járőrét. A járőr egy elvágott telefonvezeték kijavítására indult, mégpedig a biztonsági előírásokra fittyet hányva, fedező őrszemek nélkül, a partizánok pedig csapdát állítottak és lemészárolták az egységet. *„Alighogy a kocsit odaért, ahol a vezeték elvágták, minden oldalról géppuskatűz zúdult rá még azelőtt, hogy a katonák leszállhattak volna. A 16 főből csak egynek, az orosz hajónak sikerült súlyos sebesülten elmenekülnie. Amikor a segítségükre küldött csapatok megérkeztek a helyszínre, csupán a kifosztott és felgyújtott kocsit, valamint 15 lemészárolt bajtársuk meztelen holttestét találták meg. Mindegyikükkel végeztek, egyeseket közülük pedig bestiálisan meg is csonkítottak.”*⁶⁹²

Június 18-án újabb nagyerejű partizántámadás érte a zászlóalj egyik járőrét, melynek ez alkalommal sikerült visszavonulnia, de így is öt halottat veszített a nehézfegyverekkel felszerelt partizánok ellen vívott összecsapásban.⁶⁹³ *„A holttestüket megcsonkítva találták meg, fogaikat kitörték az aranytömések miatt, az ujjait levágták, hogy megszerezzék a gyűrűiket, a szemüket kivájták, a gyomrukat felnyitották.”*⁶⁹⁴

A támadások során elszenvedett veszteségeket sikerült pótolni a június 17-én megérkezett 100 fős erősítésnek köszönhetően, azonban a frissen kiképzett önkéntesek fegyver nélkül érkeztek az egységhez, amelynek komoly gondot okozott a megfelelő felszerelés beszerzése. A német összekötő törzs csupán elavult zsákmányfegyverzet átadásához járult hozzá,

⁶⁹¹ BAMA RS 3/33. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 43., LEFÈVRE - MABIRE 2003b, 128-129.

⁶⁹² LABAT 1969, 124-125.

⁶⁹³ DUPONT 2002, 152-154.

⁶⁹⁴ RUSCO 1998, 79.

mely nem csupán komoly összecsapás megvívására volt alkalmatlan, de lőszer is alig volt hozzá, ráadásul az újoncok sem voltak kiképezve ennek a használatára.⁶⁹⁵

A franciák ezt követően már sokkal komolyabban vették a szembenálló ellenfelet és az összes biztonsági előírást betartották. Intenzív járőrtevékenységgel próbálták elejét venni a hasonló támadásoknak, sőt Jacques Seveau hadnagy kezdeményezőkézségének köszönhetően többször is rajtaütöttek kisebb partizánalakulatokon.⁶⁹⁶ Az új hozzáállás hamar meghozta az eredményét, a partizánok támadásai kezdtek kudarcot vallani és ebből kifolyólag megritkulni. A partizánok július 19-én indított meglepetésszerű támadása a 10. század egyik járőröző szakasza ellen például véres kudarcba fulladt, mivel az egység rendben visszavonult és 5 fő saját veszteség mellett több tucat partizánnal végzett.⁶⁹⁷

Július 25-én a III. zászlóaljat áthelyezték Krugloje-Dubovoje-Csepalevicsi-Pavlovicsi térségébe,⁶⁹⁸ a 286. biztonsági hadosztály 122. ezredének közvetlen alárendeltségébe. A hadosztály felügyelte térségnek ez volt a legveszélyesebb körzete, azonban itt került bevetésre az LVF I. zászlóalja is, így a két egység között ekkor már közvetlen összeköttetés volt, ami nagyon pozitívan hatott az önkéntesek moráljára. Az egység új feladata a Moszkva-Minszk vasútvonal és autópálya védelme volt a partizántámadások ellen.⁶⁹⁹ Az alakulat helyzete egy résztvevő szemével nézve a következő volt: *„Még mindig csak két zászlóaljjal rendelkezve az LVF feladata volt, hogy 1943 júniusától kezdve megkérdőjelezze a partizánok fennhatóságát abban a térségben, amely északon a Boriszov-Tolocsin vonalig, keleten a Tolocsin-Krugloje-Moglijev vonalig, nyugaton pedig a Berezínától Murovoig terült el. A partizánok gyors helyváltoztatását az LVF megerősített falvakban található támaszpontok kiépítésével kívánta*

⁶⁹⁵ LABAT 1969, 130–131.

⁶⁹⁶ RUSCO 1998, 80–85.

⁶⁹⁷ LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 177–178.

⁶⁹⁸ BAMA N 756/201. Französische Legion (LVF), 27.

⁶⁹⁹ LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 190.

akadályozni, amelyek között járőrök ingáztak és ahonnan kiindulva raj-, illetve szakaszerejű kötelékek hajtottak végre rajtaütéseket.”⁷⁰⁰

Ugyanakkor jól érzékelteti a nehézségeket egy másik veterán visszaemlékezése: „Ez a szektor sokkal kevésbé nyugodt, mint az előző volt; a partizánok ott vannak az út túlsó oldalán, három kilométerre innen pedig egy olyan zóna kezdődik, amelyet folyamatosan a partizánok tartanak ellenőrzésük alatt egy olyan faluból, amit hamarosan el is neveztünk a partizánok falujának. Amikor első alkalommal behatoltunk ebbe a körzetbe, automata fegyverek tüze fogadott bennünket.”⁷⁰¹

Az új körzet partizánegységei gyorsan támadásba lendültek a francia alakulat ellen. Az itt található partizánok körülbelül 300 fős egységekbe, ún. osztriádokba szerveződtek, melyek közül 12 alkotott egy-egy dandárt.⁷⁰² Az osztriádok általában önállóan tevékenykedtek, de nagyobb támadásokhoz akár több ilyen egység is összefogott és együtt hajtották végre az akciókat.⁷⁰³ Augusztus 1-jén a zászlóaljparancsnokság állásait – ahol a 9. század is állomásozott – érte egy több száz fős partizánegység támadása. A korábbi tapasztalatoknak köszönhetően a franciák felkészülten várták a támadást, így egy tucatnyi sebesült árán különösebb nehézség nélkül visszaverték a támadást.⁷⁰⁴ Augusztus 7-én a korábban már sikeres akciókat végrehajtó Seveau hadnagy szakaszát érte komoly támadás, amit a kis létszámú szakasz számos sebesült elvesztése mellett tudott visszaverni.⁷⁰⁵

A legnagyobb partizántámadás valamivel később, augusztus 11-én zajlott le, mikor az előretolt helyőrségek számára utánpótlást szállító 100 fős francia konvojt érte meglepetésszerű támadás. A jól előkészített rajtaütés – melyben 3

⁷⁰⁰ SAINT-LOUP 1963, 234.

⁷⁰¹ RUSCO 1998, 79.

⁷⁰² VAE VICTIS 1948, 131.

⁷⁰³ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 20-22.

⁷⁰⁴ A század július 26-án kapott 56 főből álló erősítést, melyből újra felállították az 1. szakaszt. LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 191-192.

⁷⁰⁵ SAINT-LOUP 1963, 251.

partizánalakulat egyesítette erőit⁷⁰⁶ – súlyos veszteségeket okozott: 21 fő halt meg (köztük Ernest Estel százados), 4 fő tűnt el és 40 sebesült meg,⁷⁰⁷ ráadásul nagy mennyiségű felszerelés veszett oda.⁷⁰⁸

Ezt a sikert azonban a partizánok nem tudták többé megismételni, mivel következő, hasonlóan nagy erővel megindított augusztus 21-i támadásuk Pavlovicsiben a 10. század 3. szakasza ellen látványos kudarcba fulladt. A jól kiépített állásokat elfoglaló szakasz megtizedelte a nyílt terepen támadó ellenfelet, mely több tucat embert elveszítve volt kénytelen visszavonulni.⁷⁰⁹

Mindez taktikaváltásra ösztönözte a partizánokat, akik a nyílt támadások helyett aknákat rejtettek el az összes fontos ösvényen, amelyek folyamatosan érzékeny veszteségeket okoztak a francia önkénteseknek. Szeptember folyamán ilyen támadásban vesztette életét a 9. század parancsnoka, Alain Prévost főhadnagy is, akinek elvesztése súlyos csapást jelentett a század moráljára.⁷¹⁰ *„Az egyik alkalommal, amikor Seveau hadnaggyal együtt a sebesültjeinket látogattuk meg Kruglojében, egy szánon megpillantottuk Prévost főhadnagynak, a 9. század parancsnokának véráztatta testét, akivel egy akna végzett. [...] Távozása nagy csapás volt az egység moráljára. Ha harcban veszett volna el, az más lett volna, de így meghalni, ez valami igazán értelmetlen dolog volt.”*⁷¹¹

A franciák több ellentaktikát dolgoztak ki. Amennyire lehetett, kerülték az ösvények használatát, de ez hosszú távon

⁷⁰⁶ RUSCO 1998, 104.

⁷⁰⁷ Ebben a rajtaütésben veszett oda Bernard de Polignac herceg is, aki elsősorban azért jelentkezett az egység soraiba, hogy bátyját szabadon engedjék a német hadifogságból. Ugyanekkor esett a partizánok fogságába Louis orvoshadnagy, aki hónapokat töltött a partizánok fogságában, majd visszaszökött a német félhez. VAE VICTIS 1948, 112–113.; ROSTAING 2008, 63–64., AN F 7 15300. Procès-verbal de l’interrogatoire de Bassompierre du 2 décembre 1946.

⁷⁰⁸ LABAT 1969, 135–136.

⁷⁰⁹ Uo. 136.

⁷¹⁰ ROSTAING 2008, 58.

⁷¹¹ RUSCO 1998, 86–87.

nem működött, ezért helyi vezetőket alkalmaztak, akiknek menetszlopaik elején kellett haladniuk. Ez nagymértékben csökkentette a veszteségeket, mivel a lakosság szoros kapcsolatban állt a partizánokkal, így utóbbiaknak nem állt szándékában végezni az előbbiekkal.⁷¹² Ezen kívül pedig a franciák számos idejében felfedezett pokolgépet felszedtek és a partizánok által használt ösvények elaknásítására használtak fel.⁷¹³

Ezt követően egy ideig patthelyzet állt fenn a francia önkéntesek és a partizánok által vívott harcban, mivel egyik sem volt képes új taktikával előrukkolni, ami érdemben befolyásolta volna a helyzetet. Ezt alapvetően változtatta meg a Seveau hadnagy vezetésével 1943. október 16-án felállított 34 fős úgynevezett vadászszakasz tevékenysége, melyet a német parancsnokság által 1942 augusztusában létrehozott vadászkommandók mintájára állítottak fel.⁷¹⁴ Az alakulat tagjait a frissen érkezett újoncok és a keleti front hadműveleteiben járatos, harcedzett altisztek és közlegények közül válogatták össze, majd az elérhető legmodernebb felszereléssel látták el őket.⁷¹⁵ Az egység egyik tagja így emlékszik: *„A felszerelésünk jobb volt, mint a gyalogoszadokban. Minden ember rendelkezett géppisztollyal, valamint több MG 42-es géppuskát is kaptunk, amelyek 1500 lövést tudtak leadni percenként. Speciális téli ruházatunk volt szőrmecsizmákkal és sítalpakkal is kiegészítve. Ezeket a ruhákat a német ellátó szervektől szereztük be, hogy elérjük a maximális hatékonyságot. Mivel ez az egyenruha felett hordható öltözet kifordítható volt, így a táborban a zöld oldalát használtuk, téli őrjáraton pedig a fehérét.”*⁷¹⁶

Az egység első bevetésére november 2-án került sor, majd innentől kezdve folyamatos járőrözéssel és rajtaütésekkel nyugtalanította az ellenséget. Ez a tevékenység annyira sike-

⁷¹² RUSCO 1998, 86.

⁷¹³ LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 248.

⁷¹⁴ A különleges alakulat felállítása a biztonsági hadosztály kiadott utasításaival összhangban történt. BAMA RH 26-221/39. Befehl, 1942. november 17.

⁷¹⁵ ROSTAING 2008, 97–99.

⁷¹⁶ RUSCO 1998, 99.

resnek bizonyult, hogy egy hónap alatt érezhetően csökkent a körzet partizánaktivitása, amire korábban nem volt példa. Ennek köszönhetően december 1-jén Seveau-t főhadnagynak nevezték ki, és megkapta az első osztályú Vaskeresztet.⁷¹⁷ A kitüntetés tovább fokozta a vadászszakasz harci kedvét, amely a jelentések szerint december 24-ig összesen 117 partizánnal végzett és számos foglyot ejtett.⁷¹⁸ A zászlóalj egy másik tagja így emlékszik vissza a különleges alakulatra: *„Az új recept feltalálója, Seveau főhadnagy viszonylag komoly erővel rendelkezett: egy teljes szakasszal. A mozgékonyág egy részét feláldozta a nagyobb tűzerő kedvéért. Egyértelmű volt, hogy Seveau inkább harcos, mint politikus, hiszen ahelyett, hogy kerülte volna az összetűzéseket, kereste őket. [...] A főhadnagy szétverte a partizánbandákat, feldúlta táborait és felégette a velük együttműködő falvakat. Mogiljev és Krugloje, valamint Micsejko és Csepelevicsi között a partizánok nem tartottak a németektől és azok szövetségeseiktől, egyetlen félelmük az volt, hogy összetalálkoznak Seveau portyázó vadászszakaszával.”*⁷¹⁹

December folyamán tovább javult a zászlóalj elszórt körleteinek védelme, mivel egy 152 mm-es német mozsárágyút helyeztek el az egység ellenőrzése alatt álló egyik megerősített faluban, amely 17 kilométeres lőtávolságának köszönhetően hatékonyan tudta ellátni az összes alegység tűztámogatását. A kezdetben német tüzérek által kezelt löveget január folyamán már helyben kiképzett francia önkéntesek kezelték.⁷²⁰

Ugyanakkor egyre komolyabb problémát okozott az emberhiány, mivel a harctéri veszteségeket nem tudták ellensúlyozni az anyaországból érkező újoncok. Ennek következtében a 11. század kénytelen volt egyes harcálláspontjait kiüríteni és

⁷¹⁷ A kitüntetés súlyát tovább növelte az a tény, hogy ez volt az első ilyen elismerés az egység soraiban annak fennállása óta. BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 92.

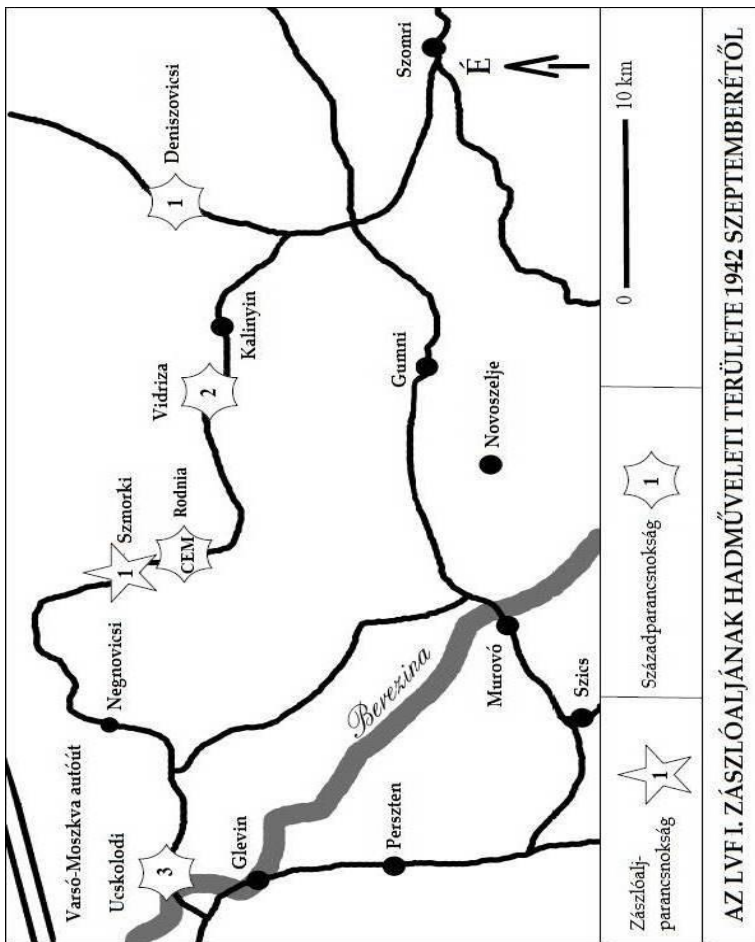
⁷¹⁸ RUSCO 1998, 119.

⁷¹⁹ SAINT-LOUP 1963, 226.

⁷²⁰ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 22.; LABAT 1969, 193.

A Francia Antibolsevik Légió születése

meglévő embereit a zászlóalj-parancsnoksághoz közelebb összpontosítani.⁷²¹

722

⁷²¹ LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 256–260.

⁷²² BENE 2012, 134.

V.3. Az I. zászlóalj Fehéroroszországban (1942. július–1943. szeptember)

Az előző évi hadjárat veteránjaiból álló I. zászlóalj jóval később hagyta el a kiképzőtábort, mint az újonnan felállított III., amely sejtetni engedi, hogy az egység depolitizálása még az önkéntesek katonai kiképzésénél is nagyobb gondot jelentett a németek számára. Ennek ellenére bizonyos jelek arra utalnak, hogy a katonák felkészültsége még a kiképzés ellenére is kívánivalókat hagyott maga után. Egy tiszt így emlékszik vissza az egység színvonalára: *„Jelenleg ez nem katonai alakulat, csupán egy politikai milícia.”*⁷²³

A Lacroix őrnagy – akit 1942 júniusában Pétain marsall és Laval is fogadott párizsi tartózkodása során⁷²⁴ – vezetése alatt álló több mint 800 fős⁷²⁵ zászlóalj (az 1., 2., 3. lövészsorozat és a parancsnoki század) végül 1942. július 17-én hagyta el Kruszynát,⁷²⁶ hogy elfoglalja új állomáshelyét a Minszktől 70 kilométerre északkeletre található Boriszovban,⁷²⁷ a 286. biztonsági hadosztályhoz tartozó 2. biztonsági ezred kötelékében.⁷²⁸

Az eseménytelenül telt július után – amikor az alakulat főleg a partizánok által elpusztított hidak újjáépítésével foglalkozott⁷²⁹ – az első nagyobb akció, melyben a zászlóalj részt vett, az augusztus 17. és 29. között zajló Greif-hadművelet

⁷²³ SHD 2 P 14. Lettre du 17 avril du commandant Simoni.

⁷²⁴ AN F 60 1688, O3605. Pariser Zeitung, 1942. június 24.

⁷²⁵ A zászlóalj valódi létszáma túllépte az állománytábla által megköveteltet, mivel számos újonnan érkezett kiképzetlen önkéntest is magukkal vittek a kiképzőtáborból a német összekötő parancsnokság tudta és engedélye nélkül. SAINT-LOUP 2000, 44.

⁷²⁶ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 120–121.

⁷²⁷ A Berezina-folyó közelében állomásozó zászlóalj július folyamán egy Napóleon berezinai átkeléséről megemlékező sztelét is emelt a folyó partján. BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 53–54.

⁷²⁸ IHPT 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941–1945, 4., BAMA N 756/201. Heeresgruppe Mitte, 1942. október 2.

⁷²⁹ SAINT-LOUP 2000, 67.

volt, melyben a franciakon kívül a 8., 13. és 14. rendőrezred alegységei is részt vettek, és a térségben található 4-5000 fős partizáncsoportosulást kísérelték meg felszámolni.⁷³⁰

Noha a partizánok többségének szokás szerint sikerült kicsúsúznia a gyűrűből, így is sikerült 800 fővel végezni és 600-at fogságba ejteni, miközben a francia alakulatnak csupán néhány könnyű sérültje volt. A hadművelet, ha nem is változtatta meg a térségben uralkodó erőviszonyokat, de némi önbizalmat adott az első bevetésén részt vevő zászlóaljnak. Ennél sokkal nagyobb problémát jelentett, hogy az önkéntesek magukhoz méltatlannak érezték a partizánok elleni bevetéseket, aminek hangot is adtak. *„Olyannyira elszigeteltnek és elfelejtettnek érezzük magunkat, hogy az emberek morálja, mely ezidáig ragyogó volt, egyre csökken, és már azon gondolkoznak, hogy noha ők jelentkeztek legelsőnek és komoly áldozatokat hoztak az elmúlt egy évben, mindez talán teljesen értelmetlen volt.”* – írta az egység parancsnoka az államtitkárnak címzett 1942. szeptember 28-i levelében.⁷³¹

Szeptember folyamán, amikor az alakulat Tolocsin központtal működött, csupán kisebb összecsapások zajlottak, melyek során a zászlóalj nem szenvedett komoly veszteségeket (5 sebesült), ellenben több tucat partizánnal sikerült végezniük. A hónap végén az alakulat a 70 kilométerre található téli körletébe vonult, ahol Szmorki és Rudnja falvak térségében foglalt el új állásokat. Az új területen a legfontosabb feladat az itt futó autótú és vasútvonal védelme a szabotázsakciók ellen, melyek megbéníthatták a Közép-hadseregcsoporthoz utánpótlását. A megerősített támpontokból folytatott őrzőjáratok veszélyes feladat volt, mivel a partizánok könnyedén le tudtak csapni a kiszámítható időközönként érkező kis létszámú alegységekre.⁷³² Október 4-én a 2. század egyik őrzőjáratos félszakaszát semmisítették meg egy ilyen rajtaütésben – amely az egység történetébe a „kalinyini mészárlás” néven vonult be –, ami 19

⁷³⁰ BAMA N 756/201. Opération Greif, 1942. augusztus 19.

⁷³¹ AN 3 W 63. Lettre du 28 septembre 1942 du commandant Lacroix.

⁷³² AN F 60 1688. O 3605. France combattante, 1944. február 27.

halottba és egy egy súlyos sebesültbe került az alakulatnak. *„Amikor a Dewaerka vezetése alatt álló szakasz elérte a tisztást a kalinyini kunyhótól 100 méterre, a légiósok elborzadva fedezték fel 18 bajtársuk meztelen és megcsonkított holttestét a szekér körül. Bourre és Trincharde őrvezetők még éltek. Evakuálták őket, de Trincharde másnap meghalt. Bourre túlélte és az ügy oltárán feláldozott lábáért cserébe a Wehrmacht a Vaskeresztet tüntette ki.”*⁷³³

Október 11-től a hónap végéig zajlott a térségben az SS 1. motorizált brigádjának vezetésével a Karlsbad-hadművelet,⁷³⁴ melyben a zászlóalj számos alegysége is részt vett. A hadművelet eredménye 547 halott, 336 sebesült és 168 elfogott partizán volt.⁷³⁵

Ebből kifolyólag a támpontok védelmét csökkentett létszámmal kellett megoldani a hadművelet lezárultáig. Az elszigetelt őrhelyek közti kapcsolattartást nagyban megkönnyítette a zászlóalj saját „lovasságának” megszervezése. A parancsnoki század egyik 18 fős szakaszát ültették lóra, amely megnövekedett mozgékonyságát kihasználva hatékonyan tudta pótolni a hiányzó embereket mind a felderítésben, mind pedig a járőrözésben. A Barbara főtörzsrösmester parancsnoksága alatt álló új formáció annyira hatékonynak bizonyult, hogy véglegesítették az állománytáblán és a keleti fronton töltött hadjárat végéig használták.⁷³⁶

Az alakulat tevékenységének elismeréseképpen ezekben a hónapokban 14 Vaskeresztet és 37 érdemkeresztet osztottak ki

⁷³³ SAINT-LOUP 1963, 201–203.

⁷³⁴ Tieke, Wilelm – Rebstock, Friedrich: ...im letzten Aufgebot. Die Geschichte der 18. SS-Freiwilligen-Panzergranadier-Division Horst Wessel. Nation Europa Verlags, Coburg, 2000. (A továbbiakban Tieke – Rebstock 2000.) 198–201.

⁷³⁵ BAMA N 756/201. Französische Legion (LVF), 38.; BAMA N 756/201. 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 4.

⁷³⁶ SHD 2 P 14. Rapport du 29 juin 1943 du commandant Simoni, 1.; BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Granadier-Division der SS Charlemagne”, 61.

az állomány körében, valamint a zászlóaljat háromszor említették meg a hadosztály napiparancsában.⁷³⁷

November folyamán csupán egyetlen komoly bevetés zajlott, mikor 16-án az 1. század két szakasza megtámadta a Szomri faluban állomásozó partizánokat. Az akció sikerének kulcsát a támadásban részt vevő 600. kozákszázad lovasai jelentették, akik nagy hatékonysággal végeztek a menekülő ellenféllel, így az alkalmi francia–kozák alakulat mintegy 60 partizánt ölt meg. Ezért a műveletért az 1. század három tagját tüntették ki a német Vaskereszttel.⁷³⁸ Hasonló akciókat ezután azonban nem indítottak, mivel a kozák egységet kivonták a térségből és máshová helyezték át, így ezután – a nagy harci tapasztalattal rendelkező mozgékony lovasok híján – a statikus védelem került újból előtérbe.⁷³⁹

1942. december 9-én Lacroix őrnagy, az egység parancsnoka egy kommunikét adott ki, melyben azon véleményét fejezte ki, hogy a keleti harcokban megedződött LVF-nek a Vichy-kormány megbuktatása lenne a feladata Franciaországba való hazatérése után. A német vezetés, mely a politikai agitációt minden formájában üldözte, nagyon gyorsan reagált és december 13-án már le is váltotta Lacroix őrnagyot, akinek azonnali hatállyal vissza kellett térnie Franciaországba. A parancsnok leváltásában minden bizonnyal az is szerepet játszott, hogy a német összekötőtörzs már a nyár folyamán úgy találta, hogy „Lacroix őrnagy kétségtelenül alkalmatlan az alakulat vezetésére”.⁷⁴⁰ Utódja az egység élén átmenetileg Henri Poisson százados lett, akitől Simoni őrnagy vette át a parancsnokságot még december 22-én, amit egészen 1943 májusáig látott el.⁷⁴¹ Ugyanekkor vette át a zászlóalj 2. századának vezetését Jean Bassompierre százados, aki a Trikolór Légió részéről érkezett erősítés egyik legismertebb alakja volt a Francia Milíciában

⁷³⁷ AN F 60 1688. O 3605. Radio-reportage du 2 février 1943 avec le commandant Lacroix.

⁷³⁸ AN F 60 1688. O 3605. Petit Parisien, 1941. január 2.

⁷³⁹ SAINT-LOUP 1963, 237–238.

⁷⁴⁰ BAMA RH 26-221/43b. Bericht (Mayol du Lupé), 1942. július 1., 1.

⁷⁴¹ BROCHE 2002a, 220.

betöltött vezető szerepe okán. Ugyanebben az időszakban érkeztek Jean Simoni és Eugène Panné őrnagyok, Jean Boudet-Gheusi és Raymond Dewitte századosok, Jean Neveux és Robert Lafargue főhadnagyok, valamint Charles Barbe és Pierre Clémenti tisztjelöltek.⁷⁴²

Az új parancsnok mozgásszabadságát komolyan korlátozta az a tény, hogy zászlóalja szakaszonként, illetve félszakaszonként szétszórva közel 100 négyzetkilométeres terület biztosítását látta el. Ebből kifolyólag a partizánok elleni aktív fellépés szinte megoldhatatlannak bizonyult a szükséges erőkoncentráció hiánya miatt. A zászlóalj saját hírszerző szolgálata szerint két komolyabb partizáncsoportosulás működött a térségben: Dimitrovcsi térségében Krivakov 600 fős egysége, valamint Boriszov környékén Dzserban vezetése alatt egy automata fegyverekkel is jól ellátott 300 fős csoport. Ez utóbbi több állomáshellyel is rendelkezett, melyek közül az egyik Szics faluban volt.⁷⁴³

Simoni őrnagy ezért január 8-án összegyűjtötte összes, őrszolgálatból kivonható emberét (az 1. század 2 szakaszát, a 2. század 1 szakaszát, a 3. század 2 szakaszát, a parancsnoki század lovasszakaszát, valamint 2 tucat orosz rendőrt,⁷⁴⁴ összesen körülbelül 200 főt), illetve 21 géppuskát és 8 aknavetőt, és ezeket felhasználva tisztogató akciót indított Szics falu ellen. A parancsnok saját bevallása szerint az ő vezetése alatt ez volt az első és egyetlen alkalom, hogy ilyen erejű támadócsoportosulást sikerült létrehozni. A túlerejű ellenség által tartott falut többórás harc árán sikerült elfoglalni. Az akció során nagy mennyiségben találtak elrejtett fegyvereket és muníciót,

⁷⁴² AN F 7 15300. Procès-verbal de l'interrogatoire de Bassompierre du 2 décembre 1946.

⁷⁴³ SHD 2 P 14. Rapport du 29 juin 1943 du commandant Simoni, 2.

⁷⁴⁴ A franciák általában sokkal jobb kapcsolatot ápoltak az orosz lakossággal és a közülük toborzott helyi segéderőkkel is, mint német bajtársaik. Ez nagymértékben hozzájárult az egység hatékonyságához, mivel így több és megbízhatóbb információhoz jutottak, mint a német hírszerző tisztek. VAE VICTIS 1948, 119–121.; BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne“, 60.

amelynek megsemmisítése után számos falubelit (férfiakat és nőket vegyesen) valószínűsíthető partizántevékenységük miatt kivégeztek.⁷⁴⁵ Az új parancsnok bemutatkozása kíméletlen volt, de ettől függetlenül a civilekkel szembeni brutalitás nem volt mindennapos az alakulat soraiban. Ugyanakkor a kemény fellépés komoly hatást gyakorolt a térsében tevékenykedő partizánokra, mivel a következő hónapok során nem érte újabb támadás a zászlóalj által ellenőrzött falvakat.⁷⁴⁶

Az ezt követő időszak (1943. január–február) katonai szempontból eseménytelenül telt, mivel a zászlóalj nem indított komolyabb hadműveleteket, és a partizánok aktivitása is alacsony maradt.⁷⁴⁷ Noha ebből kifolyólag a veszteségek alacsonyak maradtak, az önkéntesek morálja rohamosan csökkent, mivel a hátszágban elveszve teljes mértékben haszontalannak érezték magukat. Ennek következményeként a fegyver alacsony szinten volt, és a dezertálások száma is megnőtt.⁷⁴⁸ Heinrici tábornok, akinek parancsnoksága alá tartoztak, így nyilatkozott róluk: „A francia katonák bátrak, de fegyelmetlenek.”⁷⁴⁹ Ezzel párhuzamosan a francia alakulat arculata is nagyot változott, mivel az önkéntesek alkalmazkodtak a helyi körülményekhez: rászoktak a rekvirálásra, és minden katonája saját szekeret tartott (amit télen sítalpakkal felszerelve szánként használt), amit orosz civilekkel (gyakran nőkkel) hajtottak. A járművek a zsákmányolt tárgyakkal voltak felpakolva, a katonák pedig gyakran maguk is orosz ruhadarabokat hordtak, illetve orosz fegyvereket használtak (például a híres szovjet PPS géppisztolyt, amelyet hatékonyabbnak tartottak német megfelelőjénél). A zászlóaljak áttelepülésnél több kilométer hosszú menetoszlopban vonultak a sok szekér miatt, a német egységek pedig gyakran partizánnak néztek őket.⁷⁵⁰

⁷⁴⁵ SHD 2 P 14. Rapport du 29 juin 1943 du commandant Simoni, 4–5.

⁷⁴⁶ Uo. 6.

⁷⁴⁷ BAMA N 756/201 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 5.

⁷⁴⁸ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 6.

⁷⁴⁹ MASSON 1975b, 144.

⁷⁵⁰ VAE VICTIS 1948, 108–109.

A partizánaktivitás azonban újból erősödni kezdett, mivel a zászlóalj nem tudott komolyabb kötelékekkel járőrözni. Miu-tán Bassompierre százados egyik szakasza egy halottat és egy sebesültet veszített egy Murovó faluba vezetett őrzéskoron április 1-én, Simoni őrnagy két héttel később valamivel kevesebb mint egy század (melyet újból orosz rendőrökkel erősített meg), valamint 3 aknavető, 3 db 37 mm ágyú és 16 géppuska bevetésével elfoglalta a települést.⁷⁵¹

A parancsnoki posztról később visszarendelt őrnagy ugyanakkor jelentésében komoly változtatások szükségességét hangsúlyozta, melyek közül a következők voltak a legfontosabbak. Az alakulat visszavonása egy kiképzőtáborba, ahol komoly kikézésnek kell alávetni, hogy alkalmassá váljon igazi harcfelelő ellátására. Ezzel párhuzamosan el kell távolítani az egységből a nem megfelelő katonai ismeretekkel rendelkező személyeket, elsősorban a tisztikarból. Ezt követően a francia alakulatot az első vonalban kell bevetni, amely sokkal jobban megfelelne az önkéntesek mentalitásának, és véget vetne a fegyelmetlenségek sorának, amelyek mindennaposak a zászlóaljban.⁷⁵² Az őrnagy a hiányosságok egyik okát a következőkben látta: *„Napóleon azt írta, hogy az ember olyanná válik, amilyen egyenruhát visel. Ez a megállapítás minden nap beigazolódik az LVF esetében. A legionáriusok, köztük is sok tiszt, németekké váltak. Csakhogy nem vették át a németek egyetlen erényét sem, miközben megőrizték a franciák összes hibáját. Ebből kifolyólag komolyan fennáll annak a lehetősége, hogy nemzeti szempontból katasztrófával végződik bevetésük.”*⁷⁵³

Az első igazán komoly összecsapás 1943 folyamán május 22-én zajlott, mikor egy Charles Dagostini főhadnagy vezetése alatt álló megerősített őrzéskoron (mintegy 150 fővel) Kotovó térségében egy többszörös túlerőben lévő partizáncsoportosulás rajtaütésébe futott bele. Az őrzéskoronak – mely 7 halottat és 20 sebesültet veszített – a falut felgyújtva sikerült többé-kevésbé

⁷⁵¹ SHD 2 P 14. Simoni őrnagy 1943. június 29-i jelentése, 7–8.

⁷⁵² SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 1.

⁷⁵³ Uo. 4.

rendezetten visszavonulnia Murovó felé, ahová a partizánok már nem folytatták az üldözést.⁷⁵⁴

Miután június folyamán megérkezett a III. zászlóalj is a térségbe, az alakulatok felállása a következőképpen festett. A 286. biztonsági hadosztály kötelékében szolgálatot teljesítő LVF által ellenőrzött terület északon a Boriszov–Tolocsin vonalig, keleten a Tolocsin–Krugloje–Mogiljev országútig, nyugaton Murovóig, délen pedig a Mogiljev–Bobrujszk országút mentén fekvő Csevicsi faluig terjedt. A terület kiterjedése hozzávetőlegesen 4000 km² volt. Az első zászlóalj felelt a nyugati rész fennhatóságáért Szmorki központtal. A zászlóalj századai Gyeniszovicsi, Vidrica és Ucsolodi központtal települtek, de számos más községben is fenntartottak kisebb őrsztruktúrákat.⁷⁵⁵ A III. zászlóalj a keleti részt ellenőrizte Krugloje központtal. A lövészsorozatok Dubovoje, Csepelevicsi és Voronzevicsi falvakban alakították ki központi állásaikat.⁷⁵⁶

Az egyre erősödő és egyre jobb felszereléssel rendelkező partizánaktivitás jó példája volt az I. zászlóalj állásai ellen intézett támadás november folyamán, melyben a franciák egyetlen szakaszának hozzávetőlegesen 4-500 fő partizánnal és – korábban elképzelhetetlen módon – két páncélautóval kellett szembenéznie. Noha a jól kiépített állások egyelőre még képesek voltak biztosítani a sikeres védelmet, az erőviszonyok – a francia önkéntesek számára kedvezőtlen – változása egyre világosabbá vált.⁷⁵⁷

⁷⁵⁴ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 26-27.; A franciák csak 10 nap múlva tértek vissza halottaikért, akiknek megcsónkításáért a falubelieknek álltak bosszút. Az önkényeskedés hadbírósztruktúrához vezetett, de senkit nem ítélték el az önkéntesek közül, csupán Dagostini főhadnagyot küldték vissza Franciaországba. SAINT-LOUP 1963, 204-214.

⁷⁵⁵ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne“, 62-64., 66-68.; BAMA N 756/201. 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 6.

⁷⁵⁶ SAINT-LOUP 1963, 234.

⁷⁵⁷ Uo. 309-310.

V.4. Az ezred újbóli felállítása és tevékenysége (1943. szeptember–1944. június)

1943 nyarán egyre sürgetőbbben merült fel a francia politikai vezetés részéről az igény, hogy a keleti fronton szolgáló francia önkéntesek újból egy összevon alakulat kötelékében kerüljenek bevetésre. Ez jelentős mértékben hozzájárult volna a kollaborációs politika legitimizálásához, valamint lehetővé tette volna a francia alakulat harctéri sikereinek jobb bemutatását (vagy egyáltalán valamilyen eredmény felmutatását). Ebből kifolyólag 1943 júniusában De Brinon nagykövet vezetésével delegáció indult Lengyelországba és a megszállt szovjet területekre, hogy egy háromhetes út során felmérje ennek a tervezetnek a megvalósíthatóságát.⁷⁵⁸ A bizottság meglátogatta a kruszynai kiképzőtábor, majd a hátszágban bevetett két zászlóaljat, ahol a fegyelmi viszonyokat elképesztően lazának találta.⁷⁵⁹ A partizánok felszereltségét jónak ítélték, tevékenységüket pedig veszélyesnek, ugyanakkor a civil lakosságot németbarátként mutatták be.⁷⁶⁰ Ebből kifolyólag Simoni őrnagy civilekkel szembeni kemény fellépését kegyetlenkedésnek ítélték, ami közvetlen oka volt az őrnagy ezt követő leváltásának. A két zászlóalj összlétszáma a harctéri sebesülések, betegségek és dezertálások miatt nem haladta meg az 1500 főt.⁷⁶¹

A delegáció – amelynek egyébként politikusok és újságírók mellett az alakulat leendő parancsnoka, Puaud ezredes is tagja volt – háromhetes látogatása meggyőzte a francia vezetést arról, hogy a politikai okok mellett katonai szükségsszerűség is a francia irányítás az egységben, ugyanis a német katonai vezetés feláldozható segéderőként kezelte a francia zászlóaljakat,

⁷⁵⁸ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne“, 44., 55., 86.; AN F 7 15300. Procès-verbal de l'interrogatoire de Bassompierre du 2 décembre 1946.

⁷⁵⁹ BRINON 1949, 174–175.

⁷⁶⁰ Petit Parisien, 1943. július 7.

⁷⁶¹ AN F 60 1688. O 3605. Impressions d'un membre de la mission de Brinon à son retour d'un voyage en Pologne et en Russie du 16 juillet 1943.

melyekre ilyen körülmények között a lassú felmorzsolódás várt.⁷⁶² Ennek a felismerésnek egyenes következménye volt az ezred újbóli felállítása a zászlóalj összehívásával és együttes bevetésével.

Így tehát 1943. szeptember 1-jén Edgar Puaud ezredes⁷⁶³ vette át az LVF parancsnokságát,⁷⁶⁴ amely inentől kezdve hivatalosan is újból három zászlóaljból álló ezredként kezdett működni. Ennek azonban volt egy komoly akadálya, nevezetesen az, hogy a valóságban csupán két zászlóalj létezett. Ennek orvoslására ezen a napon hivatalosan újból felállították az 1942 elején létszámban és harcértékben megszüntetett II. zászlóaljat, valamint az alakulat vezetéséhez szükséges ezredparancsnokságot.⁷⁶⁵ A Jean Tramu őrnagy parancsnoksága alatt álló⁷⁶⁶ régi-új zászlóalj azonban még hónapokig teljes mértékben virtuális maradt, mivel a német parancsnokság ragaszkodott hozzá, hogy a zászlóalj létszámban és harcértékben ne maradjon el a másik két alegységtől, ezért a felállításához szükséges emberanyag kiképzése még hosszú időn keresztül zajlott a kruszynai kiképzőtáborban.⁷⁶⁷ Végül nem is állították fel az összes századot, ráadásul az egyetlen létrehozott század tiszti és altiszti állományát is csupán a másik két zászlóaljból – amelyek már egyébként is létszámalattiak voltak – átvezényelt katonák segítségével sikerült biztosítani.⁷⁶⁸

⁷⁶² Petit Parisen, 1943. július 7.

⁷⁶³ Az ezred újjáalakításának háttéréről sokat elárul Puaud ezredes első általános parancsának szövege: „Ezen a napon átveszem az LVF parancsnokságát, amely megtiszteltetésre már több mint egy éve várok.” AN 3 W 63. Ordre général N° 1 du 1er octobre 1943 du colonel Puaud.

⁷⁶⁴ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 85.

⁷⁶⁵ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 91.

⁷⁶⁶ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 47.

⁷⁶⁷ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 210.

⁷⁶⁸ IHTP 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

Az állandó tiszt- és altiszthiány enyhítésére a guéret-i táborban egy továbbképző központot állítottak fel az LVF tagjai számára, melyben a harctéren parancsnoki képességekről tanúbizonyságot tevő légiósok formális vezetői képzésben vehettek részt, amelyet követően magasabb rangban folytathatták katonai pályafutásukat.

Puaud ezredes számára azonban ez sem volt elegendő, ő mindenképpen egy ezrednél nagyobb alakulat parancsnoka szeretett volna lenni, hogy ezzel alapozza meg saját előléptetését. Amíg ugyanis csupán egy ezredet vezetett, a németek részéről szóba sem kerülhetett tábornoki kinevezése. Ha a hadosztályméret nem is tűnt reálisnak, legalább egy dandárt szeretett volna felállítani. Ennek az erőfeszítésnek a keretében állítottak fel 1944 júniusában egy IV. zászlóalj⁷⁶⁹, amely már egy leendő dandár második ezredének magját alkothatta volna.⁷⁷⁰ Ezzel a zászlóaljjal csupán annyi volt a probléma, hogy a valóságban mindössze egyetlen századból – a III/2-es számúból – állt, miközben papíron négy századot kellett volna magában foglalnia.⁷⁷¹ Ez a század ugyan előírászerű létszámmal,⁷⁷² jó kiképzéssel és modern fegyverzettel rendelkezett, de állományának jelentős részét tatár és más ázsiai származású kiegészítőszolgálatos katonák, úgynevezett Hiwik alkották. A

⁷⁶⁹ BAMA N 756/201. Französische Legion (LVF), 28.

⁷⁷⁰ Francia elképzelések szerint ez a zászlóalj 1300 emberből állt volna és komoly erősítést jelentett volna az LVF-nek, azonban az önkéntesek alacsony száma miatt ez csak terv maradt. A francia kormány még azzal is próbálkozott, hogy az 1942 végén feloszlott fegyverszüneti hadsereg tagjai között toborozzon önkénteseket, ez a próbálkozás azonban teljes kudarccal zárult. AN F 60 1688. O 3605. CNI 3285. 1943. augusztus.

Azzal is próbáltak javítani a helyzeten, hogy saját tisztképző iskolát hoztak létre az LVF meglévő és leendő tagjai számára a versailles-i laktanyában Herchin őrnagy vezetése alatt. Az itt zajló munka eredményeképpen jól képzett és motivált fiatal tiszteknek kellett volna átvennie a parancsnoki posztokat a harcoló zászlóaljaknál, a valóságban azonban ez nem valósult meg. F 60 1688. O 3605. Signal, 1943. november.

⁷⁷¹ BAMA N 756/201. Französische Legion (LVF), 28.

⁷⁷² 3 tisztt, 26 altisztt, 134 közlegény. BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 243.

németek, akik természetesen tisztában voltak a realitásokkal, nem is vették komolyan ezt a próbálkozást, különös tekintettel arra, hogy a létszámhiány a másik három zászlóaljban már kritikus szintet ért el. Ezeknek az alakulatoknak a keretében a hadrafogható emberek összlétszáma alig haladta meg az ezer főt.⁷⁷³ Az ezred keleti frontról való visszavonását követően a német parancsnokság ebből kifolyólag hivatalosan is törölte hadrendjéből a IV. zászlóaljat, mint létszámhiány miatt gyakorlatilag nem létező egységet.⁷⁷⁴

A különböző nemzetiségű segédszolgálatosoknak ugyanakkor viszont jó hasznát látták az ezreden belül, mivel rájuk lehetett bízni az olyan feladatokat, amelyeket a franciák nem szívesen láttak el vagy nem értettek hozzájuk. Ezek közül az egyik legfontosabb a lovak ellátása volt, melyben a francia ezred tagjai hírhedten alulmúlták a német alakulatokat.⁷⁷⁵

Eközben az I. zászlóalj élén újabb változások történtek, mivel Simoni őrnagy távozása után szeptember közepétől két hónapig Bassompierre százados (a 2. század parancsnoka) vette át ideiglenesen a parancsnokságot, akit november folyamán Jean Bridoux százados (Eugène Bridoux tábornoknak, a Vichy-kormány hadügyminiszterének fia) váltott fel.⁷⁷⁶

Az ezred első közös bevetése, melyben mindhárom zászlóalj részt vett, 1944 elején zajlott, amikor az alakulat a Marokó-hadműveletben kapott fontos szerepet, melynek keretében a már korábban megszokott módon más egységekkel együttműködve jelentős területeket kellett megtisztítani a partizánoktól. A hadművelet január 27. és február 28. között zajlott. A francia önkéntesek az első hetekben a hosszú menetelések során számos jól képzett állásrendszert foglaltak el, de gyakorlatilag egyáltalán nem találtak az ellenséggel, amely állan-

⁷⁷³ SAINT-LOUP 1963, 344., 398.

⁷⁷⁴ BAMA N 756/201. Befehl, 1944. július 1.; BAMA N 756/201. 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 7.

⁷⁷⁵ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 236.

⁷⁷⁶ AN F 7 15300. Procès-verbal de l'interrogatoire de Bassompierre du 2 décembre 1946; VAE VICTIS 1948, 142.

dóan kitért az összecsapás elől.⁷⁷⁷ A bekerítő hadművelet utolsó szakasza február 17-én⁷⁷⁸ kezdődött, amely komoly összecsapást tartogatott a franciák számára. A partizánok csapdába ejtették a 10. századot, amelyet csak a közelben tartózkodó többi egység – elsősorban a Seveau főhadnagy vezetése alatt álló vadászszakasz – közbelépése mentett meg a teljes megsemmisüléstől. Végül az akció sikeresnek bizonyult, mivel több tucat partizánt öltek meg, de mindezért 11 halottal (köztük Neveux hadnaggyal, a 11. század parancsnokával és Fleury főtörzsorvossal) és 23 súlyos sebesülttel kellett fizetniük.⁷⁷⁹ A veszteségek sora azonban ezzel még nem ért véget, ugyanis február 18-án egy kisebb összecsapásban Panné őrnagy, a III. zászlóalj parancsnoka is halálos lövést kapott. Helyét Maurice Berret százados vette át.⁷⁸⁰

A hadművelet során az LVF az OKW hivatalos közleménye szerint 41 partizántábort és 1000 bunkert semmisített meg, valamint 1118 partizánt ölt meg, 1346-ot pedig fogságba ejtett.⁷⁸¹ Minden bizonnyal az ebben a sikerben való eredményes közreműködésnek köszönhető, hogy Puaud ezredes 1944. április 4-én személyesen Bridoux tábornoktól vehette át Párizsban a Becsületrend parancsnoki fokozatát, majd 14-én megkapta a dandártábornoki kinevezést is. Ugyanakkor a német hadsereg az LVF kötelékében szolgálók alacsony létszáma miatt nem volt hajlandó elismerni Puaud új rangját, így az a sajátos helyzet állt elő, hogy a francia kormány számára az alaku-

⁷⁷⁷ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 73–76.; LABAT 1969, 207–219.

⁷⁷⁸ Más források szerint február 16-án. SAINT-LOUP 1963, 365.

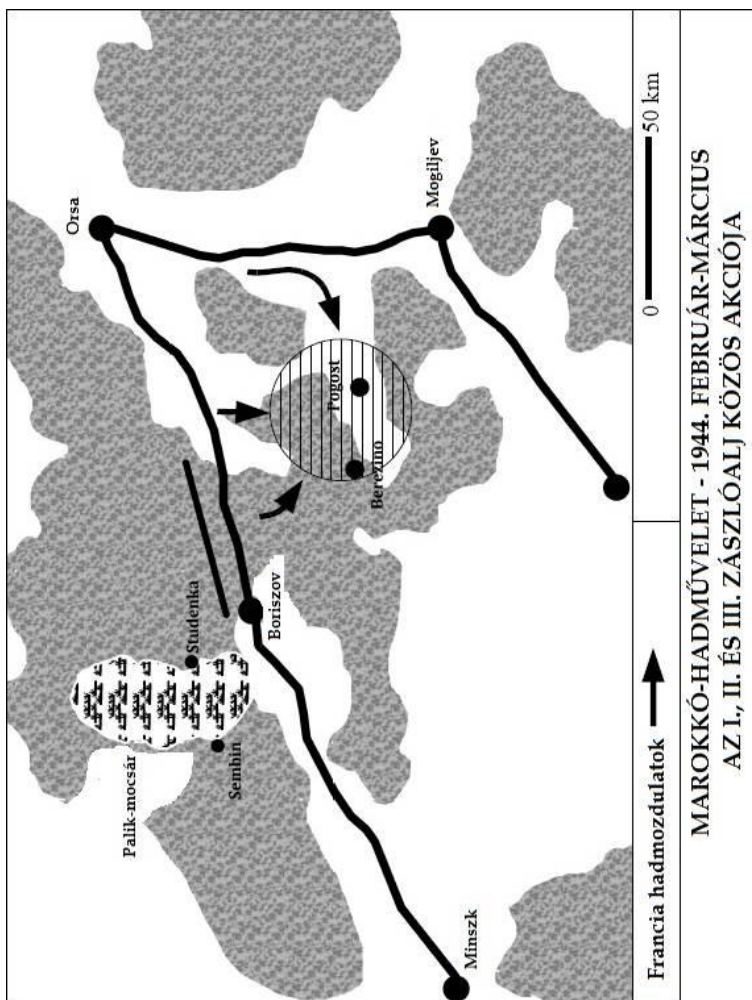
⁷⁷⁹ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 77.; RUSCO 1998, 147–148.; ROSTAING 2008, 105–107.

⁷⁸⁰ Más források szerint az őrnagy 13-án szenvedte el a halálos sérülést. RUSCO 1998, 153–154.; LABAT 1969, 252.

⁷⁸¹ AN F 60 1688. O 3605. France combattante, 1944. február 27.

A Francia Antibolsevik Légió születése

lat parancsnoka dandártábornok volt, a német hadseregben azonban csak ezredesi rangot viselt.⁷⁸²

783

⁷⁸² BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 99.; DELARUE 1968, 219.

⁷⁸³ BENE 2012, 146.

A hadművelet valódi hatékonyságát ugyanakkor jól érzékelteti az a tény, hogy annak hivatalos lezárulta után, amikor a térség hivatalosan már biztonságosnak volt tekinthető, komoly támadás érte az eredeti állásai felé visszatérő I. zászlóalj. A körülbelül 2000 fővel és nagy tüzerevel megindított partizántámadás elől ugyan az egységnek sikerült rendezetten visszavonulnia, de még így is 22 halottat és számos sebesültet vesztett.⁷⁸⁴ Ezek után komoly kételyekkel kell fogadnunk azokat a megállapításokat, hogy a német parancsnokság sikeresen tisztított meg bizonyos területeket a partizánoktól, illetve visszaszorította őket más régióba.

A „sikeres” hadművelet ellenére 1944 tavaszán a partizán-tevékenység folyamatosan nőtt, ami egyre nagyobb kihívások elé állította a francia ezredet. A már korábban is nagy veszélyt jelentő partizánok tovább erősödtek, felszerelésük is jelentősen javult a számukra ejtőernyőn ledobott felszerelésnek köszönhetően, valamint összehangolt akciókat indítottak moszkvai szervezéssel, miközben ahogy a frontvonal közeledett saját tartózkodási helyükhöz, folyamatosan egyre agresszívebbekké váltak. Ebből kifolyólag a francia állások elleni támadások szinte mindennapossá váltak, a legionáriusok gyakorlatilag csak állig felfegyverkezve mertek kilépni szálláshelyükről, mivel bármelyik pillanatban támadás érhetett őket. A helyzet annál is inkább tarthatatlan volt, mivel a három zászlóaljra felduzzasztott ezred létszáma az új önkéntesek alacsony száma miatt egyáltalán nem felelt meg az állománytábla által előírt paramétereknek, ezért a foghíjas alegységek nagyon csekély határfokkal tudták ellátni a rájuk bízott feladatokat. A legtöbb század létszáma az eredeti felére esett vissza a folyamatos veszteségek következtében.

A partizánok felszereltségét jól illusztrálja az a tény, hogy egyes források szerint március 17-én a III. zászlóalj Zaborje faluban található állásait 400 partizán támadta meg egy könnyűpáncélos támogatásával. A helyőrség parancsnokának sikerült ugyan kézi gránátkötegek segítségével felrobbantania a

⁷⁸⁴ SAINT-LOUP 1963, 366–368.

tankot, de az eset híre komoly (negatív) visszhangot váltott ki az alakulat soraiban.⁷⁸⁵

Az önkéntesek morálja a partizánok aktivitásával fordított arányban csökkent ez idő alatt, amihez az is jelentősen hozzájárult, hogy teljes mértékben elszigeteltnek érezték magukat. Szinte semmilyen kapcsolatuk nem volt hazájukkal, ahonnan erkölcsi támaszra sem számíthattak. Ezen próbált változtatni Jean Bassompierre százados, amikor levelet írt Pétain marsallnak, amelyben arra kérte, hogy 1941 novemberéhez hasonlóan, nyílt levélben támogassa a francia katonákat. A marsall azonban ezt a kérést visszautasította, így a tisztek kezében semmilyen eszköz sem volt, amivel javíthatták volna a katasztrófális közhangulatot.⁷⁸⁶

A német parancsnokság újabb partizánvadász hadműveletekkel próbálta stabilizálni a helyzetet, ennek jegyében az LVF-t április végétől június közepéig a Berezina-folyó mentén vetették be más egységekkel együtt.⁷⁸⁷ A hadművelet a sikeresnek elkönnyveltek közé tartozott, mivel május folyamán összesen valamivel több mint 6000 foglyot ejtettek, amelyből a francia önkéntesek is kivették a részüket.⁷⁸⁸ Az Anhalt-harccsoport kötelékében a hadsereg számos biztonsági (221. hadosztály) és reguláris alakulatán (95. hadosztály) kívül a Waffen-SS egységei (2. SS-Polizei ezred, Kaminszki-brigád) is részt vettek ebben az akcióban.⁷⁸⁹

A műveletek június folyamán is folytatódtak. A június 23-án befejeződő hadművelet során a francia alakulatot a Palik-tó térségében vetették be, ahol mocsaras, nehezen bejárható terepen kellett végrehajtani a hadmozdulatokat, miközben a szovjet légierő gépei – a háború folyamán először – közvetlen légi

⁷⁸⁵ DUPONT 2002, 156–161.; SAINT-LOUP 1963, 370–374.

⁷⁸⁶ AN F 7 15300. Procès-verbal de l'interrogatoire de Bassompierre du 2 décembre 1946.

⁷⁸⁷ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 98–102.

⁷⁸⁸ ROSTAING 2008, 128–129.

⁷⁸⁹ BAMA N 756/201. Bericht, 1944. április 10.

támogatást nyújtottak a partizánoknak.⁷⁹⁰ A partizánok tömegesen adták meg magukat a rossz élelmezés és a soraikban pusztító betegségek miatt, miközben a francia alakulat csupán két halottat és néhány sebesültet veszített, ráadásul nagy mennyiségben találtak elrejtett automata és nehézfegyvereket.⁷⁹¹ Összességében a bekerítési akció nagy sikerrel zárult, különösen mivel a partizánok vezérkara éppen az LVF frontszakaszán próbált kitörni, amit az önkéntesek sikerrel hiúsítottak meg, így számos vezető beosztású foglyot ejtettek és fontos iratokat zsákmányoltak.⁷⁹²

Az ebben a hadműveletben nyújtott kiemelkedő teljesítmény újból bebizonyította, hogy a franciák – elsősorban a gyarmati hadviselés során szerzett tapasztalataiknak köszönhetően – rendkívül hatékonyan tudnak fellépni az irreguláris csapatok ellen.⁷⁹³ Ugyanakkor ez nem garantálta számukra automatikusan minden esetben a német hadvezetés elismerését, mint arról a következő visszaemlékezés is beszámol: *„Noha a napi tapasztalat bizonyítja, hogy a németek nagyszerűen harcolnak az első vonalban, egyáltalán nem értik a partizánháborút, amit az idő nagyobb részében másod- vagy harmadrangú egységekkel vívnak, amelyeknek semmi tapasztalatuk sincs ezen a téren. A franciák ezzel szemben jól ismerik ezt a háborút marokkói és levantei tapasztalataiknak köszönhetően. Ugyanakkor ezt a németek nem akarják elismerni. [...] már csak propagandaokokból sem, mivel azt akarják láttatni, hogy nincsenek partizánok (annak ellenére, hogy ezek egészen a létfontosságú Minszk–Szmolenszk vasútvonalig merészkednek, ahol változó sikerrel aknákat helyeznek el), és az orosz paraszti lakosság egy emberként csatlakozik Németországhoz.”*⁷⁹⁴

V.5. Csata a Bobr-folyó mentén

A hadműveletekben való sikeres részvétel sem tudta azonban leplezni azt a tényt, hogy a francia alakulat az elszenvedett

⁷⁹⁰ LABAT 1969, 295.

⁷⁹¹ SAINT-LOUP 1963, 386–389.

⁷⁹² RUSCO 1998, 179–191.

⁷⁹³ AN F 60 1688. O 3605. France combattante, 1944. február 27.

⁷⁹⁴ SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 6–7.

veszteségek és a kis létszámú utánpótlás miatt többé már nem alkalmas feladata teljesértékű ellátására. Ráadásul a partizánalakulatok száma folyamatosan nőtt, felszereltségük és kiképzettségük is egyre jobb lett, miközben a Vörös Hadsereg közeledése egyre nagyobb aktivitásra sarkallta őket. Az egység hírszerzési jelentései szerint az LVF által ellenőrzött térségben a partizánok létszáma 30 000 fő felett volt, amivel szemben a német vezetés csupán néhány megfogyatkozott létszámú másodvonalbeli egységet tudott szembeállítani, mint például a Francia Antibolsevik Légiót.⁷⁹⁵ Ebből kifolyólag 1944. június 18-án döntés született arról, hogy a légiót visszavonják a hátsó országba, majd ezt követően a lehető leggyorsabban hazaszállítják Franciaországba.⁷⁹⁶

A hadiesemények változása azonban váratlan helyzetet eredményezett. A Vörös Hadsereg június 22-én megindított nyári offenzívája – melyben 196 hadosztály, köztük 46 páncélos vett részt – áttörte a német frontvonalat.⁷⁹⁷ A gyorsan előretörő szovjet páncélos alakulatok megállításához minden tartalék bevetése szükségessé vált, így az éppen bevagonírozásra készülődő LVF-et is riadókézsültségbe helyezték.⁷⁹⁸ Paradox módon a francia katonák – rácsafolva a lelkiállapotukról szóló korábbi jelentésekre – örömmel fogadták a lehetőséget, hogy a partizánok üldözésével töltött hosszú évek után végre újból „valódi” harcban vehetnek részt. Az alakulat egyik katonája szerint Puaud ezredes a következő beszédet tartotta emberei-

⁷⁹⁵ SAINT-LOUP 1963, 400-401.

⁷⁹⁶ Ugyanekkor egyes francia kollaboráns politikai vezetők részéről komolyan felmerült az az igény, hogy az alakulatot átszervezés után Normandiában vessék be a partraszálló szövetséges csapatok ellen, erre azonban a németek kategorikus elutasítása volt a válasz. Lásd IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 1941-1945, 4.; BAMA N 756/201. Befehl, 1944. június 19.

⁷⁹⁷ Pantenius, Hans Jürgen: Letzte Schlacht an der Ostfront. Von Döberlitz bis Danzig 1944/1945. Erinnerung und Erfahrung eines jungen Regimentskommandeurs. Weltbild, Augsburg, 2009. (A továbbiakban Pantenius 2009.) 31-40.

⁷⁹⁸ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 57.

nek: „Legionáriusok, a Vörös Hadsereg hamarosan a nyakunkon lesz. Már csak néhány kilométerre járnak a Bobr-folyótól. A német parancsnoksággal egyetértésben úgy döntöttem, hogy elállom az útkijukat és megvédem az országutat. Készüljete a harcra. Legyetek bátrak és sok szerencsét! Éljen Franciaország!”⁷⁹⁹

Egy másik veterán – némi pátosszal – így emlékezett vissza a helyzetre: „A Moszkva–Minszk autótúttal gyakorlatilag az egyetlen járható útvonal Oroszország középső részén. Az oroszok minden bizonnyal mindent be fognak vetni annak érdekében, hogy az ellenőrzésük alá vonják. A mi célunkat könnyű kitalálni. A lehető legtovább fel kell tartanunk a szovjeteket, hogy lehetővé tegyünk egy új védelmi vonal kiépítését Boriszov és Minszk között. Így tehát teljes mértékben tisztában voltunk saját jelentőségünkkel, mivel itt az európai civilizáció védelmezői voltunk.”⁸⁰⁰

Puaud ezredes a rendelkezésére álló legmagasabb harcértékű alegységekből egy 5-600 fős menetzászlóaljt szervezett,⁸⁰¹ melynek élére Jean Bridoux századost, az I. zászlóalj parancsnokát nevezte ki.⁸⁰² A százados kinevezése óta már több alkalommal is bizonyított szolgálata során, a korábban megszerzett Becsületrend mellett 1944 márciusában a másodosztályú Vaskereszttel is kitüntették,⁸⁰³ minden bizonnyal ez indokolta parancsnoki megbízatását is.

A menetzászlóalj június 22-én védelmi állásokat foglalt el a Bobr-folyó partján, a Moszkva–Minszk autótúttal mentén, ahol beásta magát. A 4. német hadsereg parancsnoksága a védelem sikere érdekében június 25-én négy Tigris nehézpáncélossal⁸⁰⁴ és a Wehrmacht 150 gyalogosával⁸⁰⁵ erősítette meg a

⁷⁹⁹ ROSTAING 2008, 132.

⁸⁰⁰ RUSCO 1998, 197.

⁸⁰¹ Elsősorban az I. és III. zászlóalj közelben található elemeiből: az I. zászlóalj 3 százada, a III. zászlóalj 2 százada, valamint a IV. zászlóalj egyetlen (13.) százada az ezred páncélelhárító lövegeivel (6 darab 37 mm-es páncéltörő ágyúval) kiegészítve. BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 59.

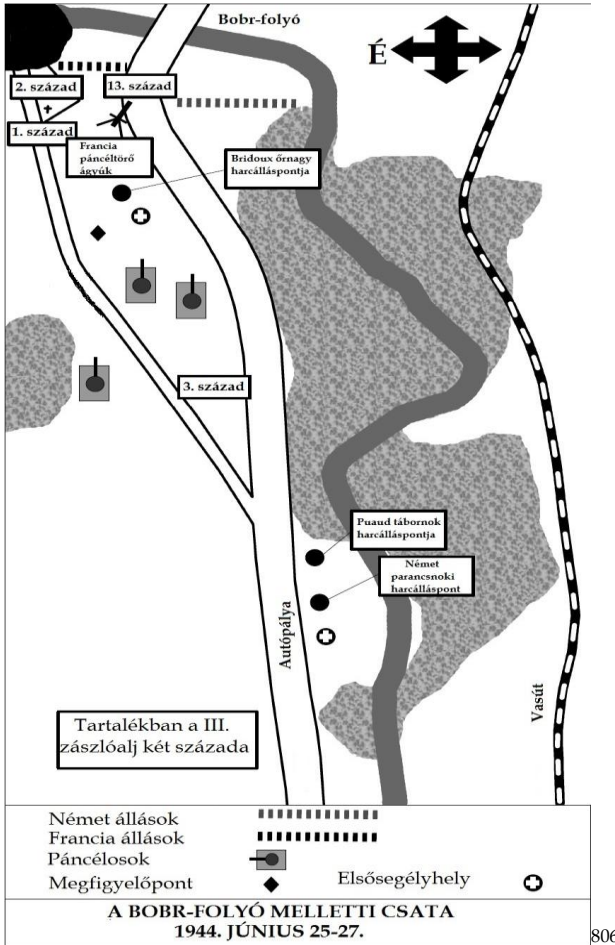
⁸⁰² BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne“, 94.

⁸⁰³ AN F 60 1688. O 3605. Appel, 1944. március 30.

⁸⁰⁴ BAMA N 756/201. Waffen-Grenadier-Division der SS "Charlemagne", 4.

A Francia Antibolsevik Légió születése

franciák állásait. Ezek az erősítések kulcsfontosságú szerepet játszottak a közelgő ütközetben, mivel olyan páncéelhárító kapacitást biztosítottak a francia alakulat számára, meglévő gyalogsági harcereje mellé, amellyel korábban szinte egyáltalán nem rendelkezett.

806

⁸⁰⁵ LE ROY 1977, 63. Az említett páncélosok nagy valószínűséggel az 505. nehézpáncélos osztályhoz tartoztak. Alain Verwicht kutatásai alapján.

⁸⁰⁶ BENE 2012, 151.

Az első tapogatózó szovjet támadásra 25-én este 21 óra tájban került sor, amikor két szovjet harckocsi – minden bizonnal felderítő bevetésen – belefutott a francia állásokba. A támadásra számító védők mindkettőt könnyedén elpusztították, de ezzel ugyanakkor riadóztatták is a szovjet csapatokat jelenlétükről. Az első szovjet támadás június 26-án a hajnali órákban érte a franciákat, amit a jól kiépített állásokat elfoglaló, páncéltörő fegyverekkel támogatott önkéntesek könnyedén visszavertek.⁸⁰⁷ A sikeres védelmet nagy mértékben megkönnyítette az a tény, hogy ekkor érkezett meg a Waffen-SS Polizei hadosztályának egy százada is 4 darab 75 mm-es páncéltörő ágyúval megerősítve a francia alakulat balszárnyára.⁸⁰⁸

Az egyik katona így emlékszik vissza a reggeli eseményekre: *„Hajnali két óra. Az oroszok acéllal borított lovasságukat küldték állásaink ellen. A Tigrisek mennydörgő és méltóságteljes ágyúlövésekkel válaszoltak az ellenség előrenyomulására. A rozsmező közepén kilőtt T 34-es tankok roncsai égtek, aztán csend lett. Ez még nem volt igazi támadás, csupán ízelítő abból, ami ránk várt. Egy teszt.”*⁸⁰⁹

Ezt követően az oroszok jelentős erőket csoportosítottak át a szektorba az országot védő francia–német csapatok elleni újabb támadásokhoz – páncélosokat (T-34-eket és Shermaneket),⁸¹⁰ tüzérségi ütegeket és rakétavetőket –, de a nap folyamán a franciák további négy támadást is visszavertek. A francia vadászszakasz még ellentámadást is indított, amelynek során foglyokat is ejtett.⁸¹¹ A franciák a legnagyobb veszteségeket nem a támadások, hanem az ellenséges tüzérségi tűz következtében szenvedték el, ami jelentősen meggyengítette őket. Ebből kifolyólag kénytelenek voltak területet feladni és

⁸⁰⁷ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 60.

⁸⁰⁸ SAINT-LOUP 1963, 431–434.

⁸⁰⁹ ROSTAING 2008, 134.

⁸¹⁰ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne“, 95.

⁸¹¹ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 61–63.; RUSCO 1998, 202–205.

új állásokat elfoglalni pár száz méterrel nyugatabbra. Ennek ellenére június 27-e délelőttjéig kitartottak, amikor a Wehrmacht egy százada váltotta fel őket. Az alkalmi harccsoportnak 36 órán keresztül sikerült feltartania a Vörös Hadsereg csapatait, több száz ellenséges katonával végzett és 40 szovjet páncélost semmisített meg,⁸¹² miközben a franciák 41 halottat és 24 súlyos sebesültet veszítettek.⁸¹³

A veszteségek ugyanakkor jóval nagyobbak voltak az ezt követő visszavonulás során, mely a szovjet csapatok tüzeiben zajlott, azonban ennél sokkal fontosabb volt az a tény, hogy a francia önkénteseknek sikerült megállítani az ellenség támadóerőit, a szovjet jelentések pedig – jócskán túlozva – két teljes francia hadosztály ellenállásáról számoltak be.⁸¹⁴ Ez a győzelem lehetővé tette a franciák számára, hogy emelt fővel távozzanak a frontról, még akkor is, ha ez a siker csak a francia kollaboráns pártok újságjaiban kapott érdemi visszhangot, mivel a világ és Franciaország ennél sokkal jelentősebb hadieseményekkel volt ekkor elfoglalva.

Ezt követően a megfogyatkozott francia erőket a Minszkbe vezető országút 17-es kilométerkövénél gyülekeztették. Itt az I. és a III. zászlóalj 600 embere gyűlt össze július 2-ig, miközben a II. zászlóalj a front egy délebbi szakaszán haladt nyugat felé,⁸¹⁵ ahova már 1944 februárjában áthelyezték a francia alakulat kiképzőkeretét, vagyis hivatalosan az itteni tábor vált az ezred új központjává.⁸¹⁶ A frontot több helyen áttört szovjet páncélos ékek gyors előrenyomulása miatt a már csak nevében létező francia ezred katonáinak kiadták a parancsot a pomerá-

⁸¹² A 40 tankból 26-ot a Tigris páncélosok számlájára lehet írni, 13-at a francia páncéltörő lövegek semmisítettek meg, egyet pedig visszaemlékezések szerint az egyik francia önkéntes kézfegyverrel pusztított el. SAINT-LOUP 1963, 445–446.

⁸¹³ AN F7 14933.

⁸¹⁴ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 64.

⁸¹⁵ LE ROY 1977, 64.

⁸¹⁶ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 171.

niai Greifenberg-be történő visszavonulásra.⁸¹⁷ Ez a visszavonulás az 1941-es menetelést idézte fel, amikor a központi parancsnokság elvesztette az ellenőrzést az alakulat felett, melynek tagjai kisebb csoportokban próbáltak boldogulni. 1944 júniusában ugyanez történt, azzal a különbséggel, hogy ekkor nem az időjárás viszontagságaival kellett megküzdeni, hanem a Vörös Hadsereg előrevetett csapataival és a visszavonuló menetszlopok ellen nyílt támadásokat intéző partizánokkal. A darabokra szakadt egység egyes csoportjai a Wehrmacht alakulataihoz csapódva harcoltak vagy vonultak vissza, miközben más franciák önállóan próbáltak boldogulni. Annyi bizonyos, hogy a katonák valamivel több mint felének július közepére sikerült eljutnia Greifenberg-be, ahonnan a danzigi korridorban található Saalesch-be helyezték át őket.⁸¹⁸

Ezt a menetelést érzékletesen adja vissza az egyik túlélő beszámolója: *„Csapataik megállíthatatlan előrenyomulásával párhuzamosan a partizánok egyre bátrabbak és harapósabbak lettek. Folyamatosan támadás alatt álltunk, amit haladási sebességünk is megszenvedett. [...] Felmentésünk érdekében a Stukák naponta többször is támadásokat intéztek a bennünket körülvevő bandák és olyan harckocsik ellen, melyek a frontvonalon átszivárogtak. 21 napunkba telt, hogy elérjük Konast (sic!). A várost folyamatosan bombázták. Abban a kolostorban szálltunk meg, ahol Puaud ezredes felállította harcálláspontját, és három napig vártunk egy vonatra. Végül sikerült találni egyet. Greifenbergben szálltunk le fáradtan és zavarodottan. [...] Végül elhagytuk a várost, hogy a danzigi korridorban található kis falu, Saalesch egyik frissen kialakított kasszárnyájába települjünk át.”*⁸¹⁹

⁸¹⁷ BAMA N 756/201. Befehl, 1944. július 7.

⁸¹⁸ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband „Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne”, 115.; BAMA RS 3-33/5. Dokumente über den Dienst des französischen Freiwilligen Jean Garnier in der Legion Volontaire Francaise, 1973. december 5., 1.

⁸¹⁹ ROSTAING 2008, 140–142.

V.6. Az LVF végnapjai

Az alakulat létszáma ekkor hozzávetőlegesen 1 00 főre tehető, a túlélőket pedig a tisztek azonnal elkezdték újjászervezni, hogy az egység újból hadrafogható legyen: *„Augustus közepén a századokat újjászervezték, mi pedig elkezdtük számba venni a halottakat, sebesülteket és eltűnteket. Az ezred elvesztette eredeti létszámának körülbelül a felét, ami súlyos ár volt!”*⁸²⁰

Az alakulat pontos veszteségeit nehéz megítélni, mivel a háterszágban található gyülekezési pontokon való körülbelül 50 százalékos jelenlét nem azt jelentette, amit logikusan feltételezni lehetett volna, vagyis, hogy az eredeti létszám másik 50 százaléka elesett, megsebesült, fogságba esett vagy örökre eltűnt a harcok során. Bár kétségtelen tény, hogy a hiányzók egy része ezen kategóriák valamelyikébe tartozott, sokan más okból nem jelentek meg a kijelölt körletben. A francia önkéntesekre jellemző fegyelmezetlenség itt is tetten érhető, mivel sokan figyelmen kívül hagyták a megadott gyülekezési körletre való utasításokat és más úticélt választottak maguknak. Egyesek egyenesen Franciaországba utaztak, mások pedig kihasználták a parancsnokságtól kapott menlevelet és a német hadsereg költségén bejárták Európát. Már korábban is volt rá példa, hogy valaki Párizsból 93 nap alatt jutott el Minszkbe, mivel a menlevelet kihasználva bebarangolta Európa német megszállás alatt álló részét. Valószínűleg ez ebben a kiélezett helyzetben sem volt másként, amit egyes visszaemlékezések is alátámasztanak az ősz folyamán folyamatosan érkező, rég halottnak hitt eltűnt bajtársakról. *„Boillot főhadnagy rábízta a parancsnokhelyettesi posztot a 9. században. Amikor elkezdtem új beosztásomban tevékenykedni, az egység alig 40 főt számlált. Amikor két héttel később visszaadtam megbízatásomat eredeti birtokosának, Barthes de Montfort-nak, aki akkor tért vissza az alakulathoz, a század már majdnem teljes létszámú volt a korábban mellettünk elesetteket leszámítva. Nem emlékszem rá, hogy akár egyetlen eltűntet is*

⁸²⁰ Uo. 142.

*nyilóántartottunk volna. [...] Minden nap megérkezett egy bajtársunk, akinek halálát korábban teljes bizonyossággal bejelentették.”*⁸²¹

Emellett érkeztek jelentések olyan önkéntesekről is, akik német alakulatokhoz csapódva folytatták a harcot, amit a német hadsereg szabályzata lehetővé tett számukra.⁸²²

Noha a katonák többsége a hároméves szolgálat után már a jól megérdemelt pihenést várta és készült a franciaországi hazatérésre, keserű csalódás várt rájuk, mivel az egyre inkább ember-szükében lévő német parancsnokság más döntést hozott. Mivel a különböző hadszíntereken elszenvedett veszteségek pótlása egyre komolyabb nehézséget okozott a német hadvezetésnek, így nem tudott lemondani az LVF harci tapasztalatokkal rendelkező, bár rendkívül megtépzott és elcsigázott katonáiról sem. Mivel mindeközben Hitler egyre kevésbé bízott meg a Wehrmacht tábornokaiban – mely meggyőződést az ellene elkövetett július 20-i merénylet is alátámasztani látszott –, így az a döntés született, hogy a külföldiekből álló önkéntes alakulatokat a Waffen-SS fennhatósága alá helyezik. Ez a sors várt a Francia Antibolsevik Légión tagjaira is, akiknek szeptember 1-én jelentették be egységük feloszlását, valamint az altiszti és legénységi állomány áthelyezését a Waffen-SS ekkor már létező francia alakulatába, melynek vezetését Puaud ezredesre bízta.⁸²³

A légión tagjainak többségét sokkolta a bejelentés, hogy nem térhetnek haza a hosszú szolgálat után. Ugyanilyen megrázó volt számukra, hogy a Heinrich Himmler vezetése alatt álló szervezet soraihoz kell csatlakozniuk, mivel a keleti hadszíntéren töltött többé-kevésbé független szolgálat után nem éreztek sok hajlandóságot arra, hogy egy szigorú hierarchia alárendeltjei legyenek. Különösen taszította őket az a tény, hogy az új alakulatban németül kellett beszélniük, mivel a Waffen-SS elvárta katonáitól, hogy szolgálatuk közben németül kommunikáljanak, miközben az

⁸²¹ LABAT 2006, 345–347.

⁸²² SAINT-LOUP 1963, 487.

⁸²³ DELARUE 1968, 232–233.

LVF tagjai büszkén őrizték különállásuk bizonyítékaként a francia szolgálati nyelvet.⁸²⁴

Rangjuknak köszönhetően egyedül a tiszték dönthettek szabadon arról, hogy hazatérnek vagy csatlakoznak az új egységhez. Végül húszan döntöttek a távozás mellett, miközben 45 fő folytatta a szolgálatot maradásra kötelezett emberei mellett. Utóbbiak körében annyira erős volt az ellenérzés, hogy 75 fő (köztük két altiszt) nyíltan megtagadta a szolgálat folytatását. A német parancsnokság válasza gyors és kemény volt: a szolgálatmegtagadókat a stutthof-i koncentrációs táborba küldte.⁸²⁵ Az üzenet egyértelmű volt a katonák számára, megértették, hogy nincs választásuk, így több nyílt ellenszegülésre nem került sor.⁸²⁶ Ugyanakkor számos francia katona inkább a dezertálás mellett döntött – megkockáztatva ezzel a kivégzést elfogásuk esetén.⁸²⁷

⁸²⁴ BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 100–101.

⁸²⁵ NEULEN 1992, 110.

⁸²⁶ LE ROY 1977, 82.

⁸²⁷ LABAT 2006, 370–371.

VI. A német hadsereg külföldi önkéntesei a keleti hadszíntéren

VI.1. A német haderő külföldi tagjai a Szovjetunióban

Annak ellenére, hogy a Szovjetunió számos területén eleinte rokonszenvvel fogadták a német csapatokat, mivel a kommunista elnyomás alóli felszabadítókat látták bennük, utóbbiak – a felsőbb vezetés előírásait követő kíméletlen és erőforrásokat kizsákmányoló – viselkedése hamar megváltoztatta ezt a pozitív hozzáállást, és jelentős partizánmozgalmak jöttek létre a hátszágban, amelyek rövid időn belül nagyszámú megszálló erők bevetését tették szükségessé. A gyors katonai győzelem váró német hadvezetés nem számított rá, hogy jelentősebb megszálló erőket kell felállítania és bevetnie, ezért alkalmi megoldásokat vett igénybe a hátszág biztosítása érdekében. Eleinte a német hadsereg reguláris alakulatainak kellett átmeneti jelleggel gondoskodni erről a feladatról, később azonban már külön erre a feladatra szánt biztosító-hadosztályokat (*Sicherungs-Division*-okat) hoztak létre, szám szerint tizennégyet, amelyeket két, középkorú tartalékosokkal feltöltött ezred, egy keleti önkéntesekből álló zászlóalj és egy rendőrzászlóalj alkotott. Ezeket 1942-ben öt, kizárólag tartalékosokból álló hadosztállyal (*Reserve-Division*-nal), majd hét, frissen kiképzett újoncokból álló tábori kiképzőhadosztállyal (*Feldausbildungsdivision*-nak) egészítették ki. Ugyanekkor hoztak létre tizennégy gépesített rendőrségi ezredet (*Polizei-Regiment*-et), majd valamivel később kilenc rendőrségi lövészezredet (*Polizei-Schützen-Regiment*-et)⁸²⁸ a keleti hadszíntér hátszágának fennálló biztonsági helyzet javítására, amelyek később az SS kötelékébe kerültek át. Velük párhuzamosan tevékenykedett az SS hírszerző szolgálatának (a *Sicherheitsdienst*-nek) kötelékén belül felállított négy *Einsatzgruppe* (beavatkozó csoport), amelyek tagjai tömeges mészárlásokat hajtottak végre a civil

⁸²⁸ Williamson, Gordon: World War II German Police Units. Osprey, Oxford, 2006. (A továbbiakban WILLIAMSON 2006.) 10–11.

lakosság és főként a zsidó származású szovjet állampolgárok körében.⁸²⁹ A német alakulatok között kell megemlíteni a Waffen-SS 38 hadosztályát is, amelyek soraiban jelentős számban külföldi állampolgárok teljesítettek meglehetősen változatos szolgálatot az első vonaltól a hátorszáig, és sok esetben komoly szerep hárult rájuk a partizánok elleni küzdelemben is.⁸³⁰

A megszálló feladatok ellátásában a náci Németország oldalán felsorakozó országok hadseregei is kisebb-nagyobb súllyal részt vettek. A lentebb bemutatott magyar részvételen kívül fontos volt a közel húsz hadosztállyal rendelkező Finnország, a két hadsereget is felvonultató Románia, az egy hadsereget küldő Olaszország, és meg kell említeni a mindössze két hadosztályt bevető Szlovákiát, valamint a kisebb nemzeti légiókat felsorakoztató Horvátországot, Spanyolországot, Franciaországot és Belgiumot.⁸³¹

Létszámában jelentős, jellegében pedig egyedülálló volt a keleti szláv önkéntesek tömege, akiknek száma egyes becslések szerint a másfélmillió főt is elérhette. A német hatóságok a fennálló emberhiány pótlására kezdtek el segítőket toborozni a megszállt területek helyi lakosságának soraiban, és meglepő módon utóbbiak közül sokan csatlakoztak a németek által felállított különböző egységekhez. Közülük a legtöbben a helyi milíciának tekinthető faluőrségek soraiba nyertek beosztást, ahol saját településük és szűkebb lakóhelyük védelmében működtek közre. Majdnem ilyen népes csoportot alkottak az úgynevezett Hiwi-k, akik nevüket a *Hilfswillige* (kisegítő önkéntes) szóból nyerték és a német fegyveres egységek kötelékében láttak el kisegítő (sofőr, szakács, hordágyvivő stb.) feladatokat, ugyanakkor esetenként fegyverrel is szolgáltak. Sokakat már eleve fegyveres szolgálatra vettek fel a keleti csapa-

⁸²⁹ Thomas, Nigel – Abbott, Peter: *Partisan Warfare 1941-45*. Osprey, London, 1983. (A továbbiakban THOMAS – ABBOTT 1983.) 9–10.

⁸³⁰ Windrow, Martin: *The Waffen-SS*. Osprey, London, 1982. (A továbbiakban WINDROW 1982.) 9–27.

⁸³¹ THOMAS – ABBOTT 1982, 8–12., 20–30.

tok (*Osttruppen*) soraiba, ahol általában zászlóaljanként nyertek besorolást a német alakulatok mellé, és az esetek döntő többségében a hátorszáiban vetették be őket. Utóbbiakat gyakran nemzeti alapon szervezték egységekbe, ennek alapján megállapítható, hogy kazahok, kalmükök, kirgizek, kozákok, türkmének, turkománok, azeriek, örmények, volgai tatárok mellett észtek, lettek, litvánok, ukránok, sőt még oroszok is nagy számban jelentkeztek ezekbe az alakulatokba.⁸³²

Érdekes tény, hogy a szovjet partizánokra a más nemzeti-ségű, szovjetellenes érzelmű partizánokból álló csoportok is veszélyt jelentettek. Komolyabb mozgalmak alakultak ki a Ukrajnában, Belorussziában és a balti államokban, amelyek elsősorban a szovjet erők ellen küzdöttek, de időnként a németek ellen is fegyvert fogtak, amikor azok a helyi lakosság ellen fordultak.⁸³³

VI.2. A megszállók és a lakosság kapcsolata

Mint a fenti rövid áttekintésből is kiderült, a Szovjetunió német hadsereg által elfoglalt területeinek biztonságát garantálni próbáló megszálló erők igen sokfajtaak voltak, ebből kifolyólag az általuk a rend fenntartását célzó eszközök is nagyon különbözőek voltak. Bár arra nem nyílik mód, hogy ezeket itt részletesen áttekintsük, egy sajátos szempontrendszer mentén haladva áttekintjük a megszálló erők és a helyi lakosság kapcsolatát. Reményeim szerint ez azt is lehetővé teszi, hogy az általános kép alapján megállapítsuk, hogy milyen helyet foglal el a Francia Antibolsevik Légió részvétele ebben a speciális kapcsolatrendszerben.

Annak ellenére, hogy egy adott alakulat és az általa ellenőrzött terület lakosságának viszonyait számos emberi tényező és helyi adottság is befolyásolta, számos megszálló egység tevékenységének vizsgálata alapján megállapíthatóak olyan általános tényezők is, amelyek determinálják egy-egy konkrét

⁸³² Jurado, Carlos Caballero: *Foreign Volunteers of the Wehrmacht 1941-45*. Osprey, Oxford, 1983. (A továbbiakban JURADO 1983.) 12-30.

⁸³³ THOMAS - ABBOTT 1983, 17.

megszállási zóna helyzetét. Ezek közül az első a földrajzi elhelyezkedés, mivel a fegyveres összecsapások száma és intenzitása általánosságban véve nyugatról kelet felé haladva fokozatosan nőtt. Ennek alapján megállapítható, hogy a helyi földrajzi adottságokon (jó rejtékhelyet kínáló erdőségek, mocsarak stb.) és a korábbi katonai eseményeken (nagyobb összecsapások nyomán a térségben rejtőzködő reguláris alakulatok vagy azok maradványai, a lakosság ellenszenvét kiváltó harcok) kívül az orosz magterületek felé közeledés sokkal nagyobb ellenállást vont maga után a lakosság részéről a német megszállókkal szemben, mint a Szovjetunió peremvidékein elhelyezkedő területek elfoglalása. A tapasztalatok azt mutatják, hogy utóbbiak esetén a lakosság szovjetellenes érzelmei gyakran erősebbek voltak a megszállóktól való idegenkedésnél (például a balti államokban vagy Ukrajnában).

A fentiekhez kapcsolódva a nemzetiségi adottságok is komoly szerepet játszottak az események menetében, mivel akadtak olyan, hagyományosan jó viszonyt ápoló nemzetiségek is, mint például a magyar és a lengyel, amelyek esetében szinte teljesen kizárt volt az egymás elleni harc.⁸³⁴ Mások ugyanakkor engesztelhetetlen ideológiai ellentétek rabjai voltak, mint a németek és az oroszok, ezért esetükben az összecsapás gyakorlatilag elkerülhetetlen volt.

A háború menetéhez viszonyított időpont is fontos volt, mivel a hadműveletek megindulása után eleinte még nem jöttek létre komolyabb partizánmozgalmak. Ezek kialakulásában fontos szerepet játszott a megszállók megdölgötlan fellépése, valamint a moszkvai vezetés felkészületlensége is, amely a szovjet állam létét fenyegető közvetlen veszély miatt nem tudott a partizánerők megszervezésével foglalkozni. Ez a helyzet alapvetően változott meg 1943-ra, amikor a lakosság körében már számos negatív tapasztalat volt a megszállókkal kapcsolatban, Moszkva pedig komoly koordinációval vonta irányítá-

⁸³⁴ Ungváry Krisztián: A magyar honvédség a második világháborúban. Osiris, Budapest, 2005. (A továbbiakban UNGVÁRY 2005.) 218–222.

sa alá a partizánokat, akiknek számos esetben rendszeres légi utánpótlást is tudott már biztosítani.

Végül, de nem utolsósorban meg kell említeni az általános katonai erőviszonyokat is. Abban az esetben, ha a megszálló erők meggyőző katonai fölényt tudtak felmutatni, valamint a főhadszíntér eseményei is számukra kedvezően zajlottak, általában konszolidált maradt a biztonsági helyzet a hátszágban. Amennyiben azonban ezen feltételek nem voltak adottak, rövid időn belül várható volt nyugalom eltűnése és az összecsapások megszaporodása.

VI.3. Francia-magyar katonai kapcsolatok a keleti hadszíntéren

VI.3.1. A magyar megszálló csapatok

Miután Németország 1941. június 22-én hadüzenet nélkül megtámadta a Szovjetuniót, a magyar katonai vezetés szorgalmazta a hadjáratához való csatlakozást. Erre jó alkalmat szolgáltatott Kassa június 26-i – mindmáig azonosítatlan hovatartozású repülőgépek általi – bombázása, valamint a Budapest és Körösmező között közlekedő gyorsvonat szovjet repülőgépek általi megtámadása.⁸³⁵ Ezt követően Horthy Miklós kormányzó elrendelte a katonai hadműveletek megindítását a Szovjetunió ellen, amelyet minden bizonnyal az a szándék is motivált, hogy Magyarország ne maradjon le a német külpolitika jóindulatának elnyeréséért folytatott versenyben a rivális Románia és Szlovákia mögött, amelyek június 22-én és 23-án már csatlakoztak a német támadáshoz.⁸³⁶

A magyar légiőrök június 27-én megtorlásképpen szovjet területeket bombáztak, 28-án pedig az első magyar csapatok (a 8. határvédész dandár) is átlépték a határt és megkezdték a Szovjetunió elleni hadműveleteket. Június 30-án hozták létre a

⁸³⁵ Sipos Péter (főszerk.): Magyarország a második világháborúban, Lexikon A-Zs. Petit Real, Budapest, 1997. (A továbbiakban SIPOS 1997.) 140., 212–213.

⁸³⁶ Dombrády Lóránd: Katonapolitika és hadsereg 1920–1944. Ister, Budapest, 2000. (A továbbiakban DOMBRÁDY 2000.) 98–127.

Kárpát-csoportot a VIII. hadtest törzséből és közvetlen alakulataiból, a gyorshadtestből, a 8. határvadász dandárból és az 1. hegyidandárból⁸³⁷ Szombathelyi Ferenc altábornagy vezetése alatt. A Kárpát-csoport előrenyomulása eleinte akadálytalan volt, ezért a magyar haderő július 6-án elérte a Dnyesztert.⁸³⁸ Július 9-én a gyorshadtest kivált a Kárpát-csoportból és a német Dél Hadseregcsoport kötelékébe lépve folytatta a szovjet csapatok üldözését november 6-ig, amikor az erősen meggyengült alakulatot⁸³⁹ kivonták az arcvonalból és elrendelték hazaszállítását.⁸⁴⁰ A Kárpát-csoport fennmaradó része a Kárpátok és a Dnyeszter által határolt területen maradt, ahol megszálló feladatok ellátására rendezkedett be,⁸⁴¹ így a magyar honvédség szerepvállalása az elfoglalt szovjet területek pacifikálásában szinte már a háború első napján kezdetét vette.

A magyar hadvezetés a gyorshadtest hazaszállításával együtt a szovjet hátszországban tevékenykedő magyar alakulatok (1. hegyidandár, 8. határvadász dandár, 15., 16. XI. kerékpáros zászlóalj, valamint 106., 107. és 108. hadtáppászólalj)⁸⁴² hazatelepítését is tervbe vette, azonban ez a német fél ellenállásába ütközött. A hadi helyzet alakulásából kifolyólag utóbbi úgy ítélte meg, hogy a tervezettnél hosszabb háborús tevékenységre kell felkészülni a keleti hadszíntéren, ami a rendel-

⁸³⁷ Az új alakulat teljes létszáma 44 444 fő volt. Andaházi-Szeghy Viktor: A magyar királyi I. gyorshadtest 1941. évi ukrajnai hadműveletei. Doktori értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2009. (A továbbiakban ANDAHÁZI-SZEGHY 2009.) 26.

⁸³⁸ Vargyai Gyula: Magyarország a második világháborúban. Korona, Budapest, 2001. (A továbbiakban VARGYAI 2001.) 197.

⁸³⁹ A Gyorshadtest személyi állományának 9,94 százalékát, azaz 3730 főt (haltottat, eltűntet és sebesültet) veszített, miközben nehézfegyverzete szinte teljes egészében megsemmisült. SIPOS 1997, 456.

⁸⁴⁰ ANDAHÁZI-SZEGHY 2009, 99–100.

⁸⁴¹ Gosztonyi Péter: A magyar honvédség a második világháborúban. Európa, Budapest, 1995. (A továbbiakban GOSZTONYI 1995.) 44.

⁸⁴² Utóbbiakat csendőrtisztek vezetésével már kifejezetten közbiztonsági és rendészeti feladatok ellátására hozták létre, így egyebek mellett ezek feleltek a partizán-tevékenység letöréséért, valamint az elhagyott hadianyagok felkutatásáért és összegyűjtéséért. SIPOS 1997, 151.

kezésre álló német erők fokozottabb bevetését jelentette az első vonalban, így a megszállt területek rendjének fenntartásához nagyobb mértékű hozzájárulást várt el szövetségeseitől, így a magyaroktól is. A német hadvezetés ezért az 1941 nyarán bevetett magyar sapatok hazatéréséért cserébe új, immár kifejezetten megszálló feladatokra szánt magyar seregtestek kiküldetését kérte a magyar kormánytól.⁸⁴³

Ennek a nyomásnak engedve a budapesti vezetés öt gyalogdandárt (mintegy 40.000 fős létszámmal) ajánlott fel a németeknek, amelyeket 1942 januárjáig ki is szállítottak Ukrajnába, ahol az 1941. október 6-án felállított Magyar Megszálló Csoport Parancsnokság irányítása alá kerültek. 1942. február 5-től a 102., a 105. és a 108. dandárokat a Dnyepertől keletre a frissen létrehozott Keleti Megszálló Csoport Parancsnokság kötelékében vetették be – számos alkalommal szovjet reguláris erők támogatását élvező jelentős létszámú partizáncsoportok ellen. Ezzel egyidőben a 121. és 124. gyalogdandárokat a Nyugati Megszálló Csoport Parancsnokság alkalmazta a Dnyepertől nyugatra jóval békésebb körülmények között.⁸⁴⁴ A kiküldött seregtestek elnevezését február 12-én gyalogdandárról könnyűhadosztályra változtatták, ami elméletben jelentős létszám- és fegyverzetbeli erősödést jelentett, a gyakorlatban azonban semmilyen változást nem vont maga után. Ennek következtében a könnyűhadosztályok, amelyek sorait idősebb korosztályokba tartozó, 30-40 százalékbán nemzetiségi légénységgel töltötték fel, továbbra is csupán két gyalogezreddel rendelkeztek, melyek elavult fegyverzettel voltak felszerelve, nehéztüzérség és páncélelhárító lövegek pedig egyáltalán nem álltak a rendelkezésükre.⁸⁴⁵ Ennek következtében reguláris alakulatok elleni bevetésre egyáltalán, komolyabb partizán-erők ellen pedig csupán korlátozottan voltak alkalmasak.

⁸⁴³ Szabó Péter – Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1941-1943. Püedlo Kiadó, h. n., 2003. (A továbbiakban SZABÓ – SZÁMVÉBER 2003.) 23.

⁸⁴⁴ Szabó Péter: Don-kanyar. Corvina, Budapest, 2001. (A továbbiakban SZABÓ 2001.) 11.

⁸⁴⁵ SIPOS 1997, 283.

Mivel a harcba vethető katonák száma is gyorsan csökkent a fagyási sérülések, betegségek és az egyébként jelentős erővel rendelkező partizáncsoportok támadásai következtében, így a magyar könnyűhadosztályok harcértéke gyorsan csökkent.⁸⁴⁶ A helyzet annyira kritikus volt, hogy amikor 1942 folyamán újabb német követelésnek engedve megkezdődött a frontszolgálatra szánt 2. magyar hadsereg kiszállítása a keleti hadszínterre, egyes elemeit bevonták a megszálló egységek partizánelhárító műveleteibe. Ezek során például a viszonylag jól felügyezett 6. könnyűhadosztály komoly erősítést jelentett, amely sikeresen járult hozzá mintegy 500 partizán megsemmisítéséhez, ugyanakkor ezért cserébe magas veszteségekkel adózott: 90 halottat, 32 eltűntet és 314 sebesültet veszített. Ez az ideiglenes segítség nem hozott alapvető változást az erőviszonyokban, amelyek egyre inkább a Moszkvából irányított és felszerelt partizánok javára tolódtak el.⁸⁴⁷

A realitásokkal számot vetve a német és magyar parancsnokságok 1943 elején stratégiát váltottak és a nagyszabású – ám kevés eredményt hozó – tisztogató hadműveletek helyett az utánpótlási vonalak védelmét helyezték előtérbe. Ez még nagyobb teret adott a partizánoknak, akik szabadon választhatták meg támadásaik helyét és idejét, így például a vasútvonalak elleni sikeres támadások mindennaposá váltak. Ennek fényében nem meglepő, hogy a német hadvezetés a Donkanyarban elszenvedett súlyos veresége után hazaszállított 2. magyar hadseregért cserébe újabb megszálló alakulatok kiküldését kérte a magyar kormánytól, amelyet az jóvá is hagyott. Ebből kifolyólag 1943 első felében további négy megszálló seregettest érkezett Ukrajnába: az 1., a 18., a 25. és a 201. könnyűhadosztályok.⁸⁴⁸ 1943. május 1-én megalakult a Megszálló Erő Parancsnokság, amely már kilenc hadosztály és összesen mintegy 90 000 fő felett látott el parancsnokságot. Előbbiegy részének hadrendi számát és elnevezését (könnyű-

⁸⁴⁶ VARGYAI 2001, 215–217.

⁸⁴⁷ SZABÓ 2001, 72–75.

⁸⁴⁸ SZABÓ – SZÁMVÉBER 2003, 133.

hadosztály helyett tartalékhadosztály) megváltoztatták, valamint megkísérelték megerősíteni őket egy harmadik gyalogezreddel és tüzérséggel. Ezzel párhuzamosan ideirányították a belga zsákmányanyaggal felszerelt 101. és 102. önálló harckocsi századokat, valamint a román hadseregből átszökött magyar és székely legénységből álló Kolozsvár őrzászlóaljait is.⁸⁴⁹

Ez az erősítés nyilvánvaló módon nem tudott érdemi befolyást gyakorolni a háború általános menetére, így a nyugat felé előretörő szovjet csapatok nyomása alatt a magyar megszálló egységek 1943 közepétől kezdve folyamatosan szorultak galíciai és lengyel területekre. Eközben utóbbiak egyre gyakrabban kerültek közvetlen harcérintkezésbe a Vörös Hadsereg reguláris seregtesteivel, amely komoly veszteségeket okozott az ilyen összecsapásokra teljesen alkalmatlan magyar kötelékeknek. 1944. április 4-én a Megszálló Erő Parancsnokságot feloszlatták, és a korábban parancsnoksága alá tartozó egységek egy része (három hadosztály) a Kárpátok védelmét ellátó 1. magyar hadsereg kötelékébe került, míg erőinek nagyobb része (hat hadosztály) az ekkor felállított Magyar Megszálló Csoport Parancsnokság (később II. tartalékhadtest parancsnokság) vezetése alá került és Lengyelországba irányították, így a szovjet területeken folytatott magyar megszálló tevékenység véget ért.⁸⁵⁰

VI.3.2. A francia–magyar közös hadműveletek

A Francia Antibolsevik Légió fennállása során számos alkalommal került kapcsolatba magyar megszálló alakulatokkal, amelyekkel több ízben is közös hadműveletekben vett részt, így nagymértékben hozzájárult ahhoz a hadtörténeti kuriózumhoz, hogy a második világháború során francia és magyar katonák együtt harcoltak reguláris és irreguláris szovjet csapatok ellen.

⁸⁴⁹ Ravasz István: Magyarország és a Magyar Királyi Honvédség a XX. századi világháborúban 1914–1945. Püldo Kiadó, h. n., 2003. (A továbbiakban RAVASZ 2003.) 110.

⁸⁵⁰ SIPOS 1997, 284.

1942 nyara és ősze nagyszabású partizánvadász hadműveletekkel telt az LVF mindkét zászlóalja számára, melyek során más német (illetve német alárendeltségben harcoló orosz, ukrán, kozák stb.) erőkkel együttműködve hiábavaló kísérleteket tettek a partizáncsoportok felszámolására.⁸⁵¹ Fontos megemlíteni, hogy ezekbe az akciókba a Közép Hadseregcsoport irányítása alatt álló összes bevethető megszálló egységet bevonták, így a brjanszki térség partizánmentesítését célzó támadásokban a 2. páncéloshadsereg kötelékébe tartozó 102. és 108. magyar megszálló hadosztályok is részt vettek.⁸⁵² Bár a francia és a magyar alakulatok az iratanyagok tanúsága szerint nem kerültek közvetlen kapcsolatba, a német parancsnokság utasításainak megfelelően 1942 nyarán és őszén összehangolt műveletekkel próbálták a brjanszki erdőt délről és nyugatról biztosítva felszámolni a térségben működő nagyszámú és aktív partizáncsoportot.

Ezek a hadműveletek a megszálló csapatok tagjai számára leginkább végeérhetetlen menetelésekkel teltek a hőségben a végtelenbe nyúló orosz tájon, de partizánokkal csak nagyon ritkán találkoztak, mivel a gyors mozgású, jól informált csoportok a legtöbbször minden gond nélkül kicsúsztak a német csapatok bekerítéséből. Ebből kifolyólag ez az időszak ugyan fárasztó volt a katonák számára, de meglehetősen veszélytelen és időnként még sikereket is tartogatott számukra.⁸⁵³

1943 márciusában a Légio III. zászlóalját áthelyezték a 2. német páncéloshadsereg parancsnoksága alá, majd átirányították a Brjanszktól mintegy 100 kilométerre délnyugati irányban található Trubcsevszk térségébe, a Gyeszna-folyó nyugati partjára, ahol védelmi állásokat kellett elfoglalniuk az előretö-

⁸⁵¹ BAMA N 756/201 8. Französische SS-Freiwilligen Sturm-Brigade, 4.

⁸⁵² Babucs Zoltán – Szabó Péter: „Legyetek eskütökhöz hívek mindhalálig!” A budapesti magyar királyi „József nádor” 2. honvéd gyalogezred a második világháborúban. Püedlo, Győr, 2010. (A továbbiakban BABUCS – SZABÓ 2010.) 118–121.

⁸⁵³ AN 3 W 63.

ró szovjet reguláris és irreguláris alakulatokkal szemben.⁸⁵⁴ Az új helyszínen a védelmet közösen kellett biztosítaniuk a 102. magyar könnyűhadosztállyal (a balszárnyukon), illetve egy kirgiz segédalakulattal (a jobbszárnyukon).⁸⁵⁵ Március végén az állásaik mögé beszivárgó és egyre aktívabb partizánok ellen az itt állomásozó egységek egy háromnapos közös hadműveletet indítottak, amely teljesen eredménytelennek bizonyult, mivel a partizánok kitértek az összecsapás elől.⁸⁵⁶ Ugyanakkor a franciák állásait nem érte komolyabb támadás, csupán ők igyekeztek járőrtevékenységgel nyugtalanítani az ellenséget,⁸⁵⁷ ellenben a 102. könnyűhadosztályt francia megfigyelők szerint valamikor május elején nagyerejű ellenség támadta meg, amelyet csak egész éjszakán keresztül tartó harcok árán sikerült visszaszorítani.⁸⁵⁸ Elképzelhető, hogy ez volt az akció, amelynek során a magyar alakulatnak sikerült megakadályoznia egy fontos híd elfoglalását, ami azért volt kiemelkedő, mivel időközben a többi hasonló műtárgyat a partizánok elfoglalták vagy megsemmisítették a térségben.⁸⁵⁹

A térségben május 16. és június 6. között zajlott a Cigánybáró-hadművelet német, magyar és számos helyi alakulat részvételével, mely a Közép-hadseregcsoport hátországának megtisztítását tűzte ki célul, hogy a nyár folyamán meginduló Citadella-hadművelet utánpótlása zavartalan legyen. A hadművelet ugyan nem érte el összes kitűzött célját, de – ahogy korábban láttuk – így is impozáns eredményeket tudott felmutatni, melyek egy ideig lehetővé tették az utánpótlás zökkenőmentes szállítását és ezzel a német támadó hadművelet

⁸⁵⁴ BAMA RS 3-33/4. Fotoalbum zum Textband "Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne", 104–106.

⁸⁵⁵ RUSCO 1998, 75.

⁸⁵⁶ LABAT 2006, 105–106.

⁸⁵⁷ VAE VICTIS 2009, 71–78.

⁸⁵⁸ LEFÈVRE – MABIRE 2003b, 107–108

⁸⁵⁹ Romsics Ignác (főszerk.): Magyarország a második világháborúban. Kossuth Kiadó – Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, Budapest, 2011. (A továbbiakban ROMSICS 2011.) 64.

megindítását.⁸⁶⁰ Ebben a hadműveletben a francia és magyar alakulatok csupán közvetett módon vettett részt, mivel aktív járőrözéssel kellett lekötniük a folyó túlsópartján állomásozó partizánokat, amely nem járt komolyabb összecsapásokkal ebben az időszakban.⁸⁶¹

Május végén mindkét francia zászlóalj a 286. biztonsági hadosztály alárendeltségébe vezényelték, ami már az első lépés volt az ezred összehívására felé, amire az összes francia önkéntes régóta vágyott.⁸⁶² Ez a német alakulat Fehéroroszországban állomásozott, a Bobr-folyó térségében, amely a partizánok egyik központja volt. Az itteni partizánalakulatok több tízezer főt számoltak, modern fegyverzettel rendelkeztek és a Vörös Hadsereg előretörésével párhuzamosan egyre bátrabban és agresszívebben támadták a német utánpótlási vonalakat és helyőrségeket.⁸⁶³ Ezt a franciák is hamar megtapasztalták, júniusban két nagyobb támadás is érte a franciák rutinőrzéseit, melyekben összesen 20 halottat és számos sebesültet veszítettek.⁸⁶⁴ A szomszédos megszálló zónában tevékenykedő 18. magyar könnyűhadosztály tagjai ugyanilyen körülményekről számoltak be, amelyek érzékeny veszteségeket okoztak az alakulatnak.⁸⁶⁵

1943. szeptember 1-én komoly változás állt be a francia alakulat életében: hivatalosan is összehívták az elmúlt közel két év folyamán külön működő zászlóaljakat Puaud ezredes parancsnoksága alatt, valamint újból felállították a korábban létszámhiány miatt megszüntetett II. zászlóaljat.⁸⁶⁶ A régi-új egységgel két magyar alakulat is együttműködött 1943 nyarán

⁸⁶⁰ Ungváry Krisztián: Magyar megszálló csapatok a Szovjetunióban, 1941–1944. Esemény – elbeszélés – utó-élet. Osiris, Budapest, 2015. (A továbbiakban UNGVÁRY 2015.) 337–338.

⁸⁶¹ SAINT-LOUP 1963, 179–186.

⁸⁶² BAMA N 756/201. Heeresgruppe Mitte, 1942. október 2.

⁸⁶³ LABAT 2006, 120.

⁸⁶⁴ RUSCO 1988, 79.

⁸⁶⁵ UNGVÁRY 2015, 370–374.

⁸⁶⁶ AN 3 W 63. Ordre N° 1 du colonel Puaud, 1943. október 1.

és őszén: az 1. könnyű- és az 5. tartalékhadosztály, amelyek a francia ezredtől délre foglaltak el állásokat.⁸⁶⁷

1944. január 27. és február 28. között a francia ezred a Marokkó fedőnevű partizánvadász hadműveletben vett részt.⁸⁶⁸ A korábbi hasonló bevetésektől eltérően most számos fegyveres összecsapásra került sor, melyek során az OKW⁸⁶⁹ hivatalos közleménye szerint a franciák 1118 partizánnal végeztek, 1346-ot fogságba ejtettek, felszámoltak 41 partizántábort, valamint megsemmisítettek 1000 bunkert.⁸⁷⁰ Ezek az eredmények különösen annak fényében értékelendők, hogy a korábban említett két magyar hadosztály támadóműveletei ebben az időszakban nem hoztak érdemi eredményeket.⁸⁷¹

Ezt követően több közös műveletre nem került sor, mivel a Vörös Hadsereg előretörése miatt a megszálló alakulatok tevékenysége okafogyottá vált, így azokat visszavonták a hátrországba, ahol más feladatok vártak rájuk.

VI.4. Egy másik franciaajkú alakulat tevékenysége

VI.4.1. A Vallon Légió létrehozása

Franciaországhoz hasonlóan Belgiumban is számos különböző szélsőjobboldali mozgalom létezett a két világháború között, melyek az ország német megszállása után lelkesen keresték a megszállók kegyeit. A helyzet annyiban különbözött a franciaországitól, hogy az etnikailag megosztott államban a flamand és a vallon politikai mozgalmak egymástól függetlenül tevékenykedtek.⁸⁷² Utóbbiak különösen nehéz helyzetből indultak, mivel az előbbiekkal ellentétben a megszállók nem tekintették őket árjáknak, ezért a németek kevésbé voltak nyitottak a ve-

⁸⁶⁷ UNGVÁRY 2015, 385.

⁸⁶⁸ Armani, Yves: *Les pendus de Wildflecken*. L'Homme Libre, Paris, 2013. (A továbbiakban ARMANI 2013.) 148–149.

⁸⁶⁹ *Oberkommando der Wehrmacht*: a német hadsereg főparancsnoksága.

⁸⁷⁰ AN F 60 1688. O 3605. France combattante, 1944. február 27.

⁸⁷¹ UNGVÁRY 2015, 387–390.

⁸⁷² Dumont, Georges-Henri: *Histoire de la Belgique*. Le Cri, Bruxelles, 1997. (A továbbiakban DUMONT 1997.) 577.

lük való együttműködésre, mint a germán nyelvet beszélő flamandokkal.⁸⁷³

A helyzetet csupán egyetlen karizmatikus vallon politikus, Léon Degrelle, az úgynevezett rexista párt vezetője tudta kiaknázni, aki 1941 júniusának végén többszöri próbálkozás után elérte, hogy a vallonok is önálló katonai alakulattal járulhassanak hozzá a Szovjetunió elleni harchoz. Ebben ugyanakkor fontos szerepet játszott Hitler döntése is, aki június 27-én hozzájárult ahhoz, hogy különböző nemzeti légiók csatlakozhassanak az öt nappal korábban megindított offenzívához. A döntés mögött minden bizonnyal inkább a propagandalehetőség kiaknázásának szándéka húzódott meg, semmint az önkéntesek nyújtotta katonai potenciál által jelentett vonzerő. Ugyanakkor az egyenlők között is voltak még egyenlőbbek, hiszen a belgiumi flamand önkéntesek a magasabb harcértékűnek tartott Waffen-SS sorain belül hozhatták létre saját egységüket, míg a vallonok csupán a Wehrmacht kötelékén belül állíthatták fel alakulatukat.⁸⁷⁴

Utóbbi tagjait kezdetben Vallon Szabadcsapatnak nevezték, majd később Vallon Légió néven váltak ismertté Belgiumban. A rexista mozgalom által végzett toborzómunka eredményeként 1941. augusztus 8-án a frissen létrehozott egység 860 önkéntese hagyta el Brüsszelt, hogy a német–lengyel határ mentén található németországi Meseritz közelében lévő regenwurm-i táborban katonai kiképzésben részesüljön a Wehrmacht 373. gyalogoszászlóaljaként.⁸⁷⁵

A vallon újoncok sem jártak jobban, mint francia társaik, ugyanúgy német egyenruhát kellett viselniük, jobb felkarjukon egy, a belga trikolór színeit ábrázoló címerpajzsral, amely a franciákhoz hasonlóan az ő soraikban is elégetlenséget váltott ki. A német kiképzők meglepve tapasztal-

⁸⁷³ Saint-Loup: *Les SS de la Toison d'Or*. Presses de la Cité, Paris, 1975. (A továbbiakban SAINT-LOUP 1975.) 25–38.

⁸⁷⁴ BRUYNE, Eddy de: *L'engagement dans la Wehrmacht*. Axe & Alliés, 2010/10. különszám. (A továbbiakban BRUYNE 2010a.) 18.

⁸⁷⁵ LITTLEJOHN 1972, 168.

ták, hogy az újoncok többsége semmilyen katonai tapasztalattal sem rendelkezett, így két hónap alatt kellett a teljes kiképzési programot végrehajtani velük. A helyzetet tovább nehezítette, hogy kevés aktív vagy tartalékos tiszt volt a jelentkezők között, ezek jelentős része is még az első világháború veteránja volt. Ennek megfelelően a jelentkezők életkora is meglehetősen vegyes volt, 15 és 60 éves kor között minden korosztály képviseltette magát. A tapasztalatlanság az alakulatba jelentkező Léon Degrelle esetében is komoly hátrány volt, ugyanis a német kiképzők szembeesülve katonai ismereteinek teljes hiányával saját kérése ellenére nem adtak neki tiszti rangot, így csupán közlegényként kezdte meg szolgálatát az egység soraiban.⁸⁷⁶ A Légión parancsnoki posztját Georges Jacobs őrnagy töltötte be, aki már a háború kitörése előtt nyugállományba vonult, és szinte teljes egészében hiányzott belőle az a fajta határozottság, amely egy ilyen speciális alakulat irányításához szükségeltetett. A kiképzés október közepén ért véget, amikor a vallon zászlóalj (16 tisztet és 776 légióst) útnak indították a keleti hadszíntér felé.⁸⁷⁷

VI.4.2. A vallon önkéntesek a Szovjetunióban

A Vallon Légión 1941. november 2-án érkezett meg vasúton Dnyepropetrovszkba, a Donyec-medence keleti felébe, ahol a Dél Hadseregcsoport alárendeltségében kellett biztosítási feladatokat ellátnia a hátszágban. A vallonoknak innen gyalog kellett folytatniuk útjukat kelet felé, miközben a legnagyobb veszélyt nem a partizánok, hanem az állandó fárasztó menetelés és a spártai körülmények jelentették. Ennek következtében az egység létszáma gyorsan csökkent, az önkénteseket tömegesen kellett betegségek és kimerültség miatt evakuálni, köztük az egység parancsnokát, akinek helyét Pierre Pauly százados foglalta el, aki a német hadifogságból jelentkezett a keleti fronton való szolgálatra.⁸⁷⁸ Ugyanakkor a Légión beosztása is

⁸⁷⁶ SAINT-LOUP 1975, 44–48.

⁸⁷⁷ NEULEN 1992, 83–84.

⁸⁷⁸ BRUYNE 2010a, 21–22.

változott, mivel december 10-én átkerült a 101. német vadász-hadosztály alárendeltségébe, ahol január folyamán a 369. gyalogezred horvát önkénteseivel együtt a Tröger harccsoport kötelékében folytatta partizánvadász akcióit.⁸⁷⁹

A zászlóalj ekkor kapott első alkalommal frontvonalbeli megbízatást, ugyanis a Szemjon Tyimosenko marsall által megindított szovjet ellentámadás nehéz helyzetbe hozta a 6. és 17. német hadseregeket, melyeknek minden bevethető erősítésre szükségük volt, így a Vallon Légió is az első vonalba került. Az 1942. február 17-én kapott parancs értelmében az egység feladata Gromovaja-Balka falu elfoglalása és megtartása volt a szovjet támadások ellen. Az önkéntesek a parancs első részét nagyobb problémák nélkül teljesítették, amikor 18-án állásokat foglaltak el a településen, ahova a szovjet támadó ékek még nem érkeztek meg. Ugyanakkor az ellenséges tüzéség a következő tíz napban komoly veszteségeket okozott már a 28-én megindított nagy erejű szovjet támadás előtt is a vallonoknak.⁸⁸⁰ A szovjet erőfölény ellenére az önkéntesek – a nap végén beérkező német erősítések segítségével – visszaverték a támadást, amellyel elismerést vívtak ki maguknak a felettes német parancsnokság körében is. A 100. gyalogoshadosztály, melyet a Légió a falu védelmével támogatott, napiparancsban emlékezett meg a vallonokról, akik közül harmincötven a másodosztályú Vaskeresztet is megkapták. Ezzel egy időben számos légióst, köztük Degrelle-t is előléptették a harctéren nyújtott teljesítményük elismeréseként.⁸⁸¹

Ugyanakkor a heves harcokban az alakulat veszteségei is igen magasak voltak, 71 halott és 155 sebesült, köztük számos tiszt elvesztése gyengítette a zászlóaljat, melynek 2. századát létszámhiány miatt fel is kellett oszlatni. Az átszervezés során új parancsnok került a Légió élére, április 1-től Georges Tchekoff százados vezette az egységet, valamint számos ön-

⁸⁷⁹ LITTLEJOHN 1987, 108.

⁸⁸⁰ SAINT-LOUP 1975, 85–88.

⁸⁸¹ Jurado, Carlos Caballero: Foreign Volunteers of the Wehrmacht 1941-45. Osprey Publishing, Oxford, 1999. (A továbbiakban JURADO 1999.) 5.

kéntest újból előléptettek, így Degrelle is hadnagy lett és csatlakozott az alakulat vezérkarához (9 hónap alatt lett közlegényből tiszt, a gyors katonai karrierben nyilván politikai kapcsolatai is szerepet játszottak).⁸⁸²

Május folyamán újabb kritikus helyzet alakult ki a Dél Hadseregcsoport frontszakaszán, ami többek között az ekkor már a 97. vadászadosztály alárendeltségébe tartozó Vallon Légio bevetését is szükségessé tette egy helyi ellentámadás során. Más egységekkel együttműködve a Donyec-folyó keleti partján fekvő Nyikolajevkát kellett bevennie, amely feladatot 29 fős veszteség árán sikerrel teljesített. Ezért a teljesítményért 12 főt másod-, Degrelle-t pedig elsőosztályú Vaskereszttel tüntettek ki.⁸⁸³

A harcokban jelentősen megfogyatkozott létszám pótlására június elején jelentős erősítés érkezett, amikor a kiképzőtáborból kétszázadnyi erősítés (3 tiszt, 23 altiszt és 380 közlegény) csatlakozott az alakulathoz. Az újból nagyobb harcértékkel (hozzávetőlegesen 850 fővel) rendelkező Légio új parancsnokot is kapott, immár a negyediket Lucien Lippert hadnagy személyében. Minden bizonnyal ezek a változások is hozzájárultak ahhoz, hogy a némi folyamvédelmi szolgálat után június 24-én megindított támadó hadműveletben a zászlóalj kiválóan szerepelt. Kitűzött célpontjait Izjum térségében veszteségek nélkül határidőre elfoglalta, amivel hozzájárult az Oszkol-folyó nyugati partján található utolsó szovjet hídfőállás teljes felszámolásához.⁸⁸⁴

A következő hónap folyamán az önkéntesekre egy kevésbé dicsőséges, de nagy veszteségekkel járó feladat várt: a menetelés. A sikeres német nyári offenzíva keretében előretörő 6. és 17. hadseregek nyomában július 7. és augusztus 15. között az alakulat tagjai körülbelül ezer kilométert meneteltek délkeleti irányba, amely újból jelentős veszteségeket okozott az egység

⁸⁸² LITTLEJOHN 1972, 168.

⁸⁸³ Bruyne, Eddy de: Offensive dans le Caucase. Axe & Alliés, 2010/10. különszám (A továbbiakban BRUYNE 2010b.) 28.

⁸⁸⁴ NEULEN 1992, 84–85.

soraiban a betegségek és fáradtság következtében kieső katonák (körülbelül 300 fő) miatt. A zászlóalj maradékát a 97. vadászadosztály soraiban vetették be számos kisebb támadóakcióban augusztus folyamán a szovjet védelem ellen, amelyek újabb veszteségekkel jártak (19 halott, 50 sebesült, 1 eltűnt). Ez azonban csak az első volt az egymást követő támadások sorában, amelyek folyamán a Légió egyre messzebbre nyomult előre, de folyamatosan veszítette el tagjait a jól beásott szovjet csapatok elleni harcban. Mikor 1942 novemberében az egységet visszavonták az első vonalból, már csak 208 ember volt harcképes a támadást megkezdő 850-ből, ami jól mutatja az itt zajlott harcok hevességét és a vallon önkéntesek kitartását. Ugyanakkor a megpróbáltatásaik még nem értek véget, mivel a meginduló szovjet ellentámadás súlya alatt egy fárasztó visszavonulás várt rájuk a téli időszakban, amely komoly kihívást jelentett a hadjárat túlélőinek. Helytállásukat a németek is elismerték, mivel a 97. hadosztály parancsnoka, akinek vezetése alatt harcoltak, engedélyezte számukra, hogy a hegyi vadász alakulatok speciális jelvényét, a havasi gyopárt egyenruhájukon és sapkájukon viseljék.⁸⁸⁵

A háttországba újjászervezésre és feltöltésre visszavont Légió jövője érdekében Degrelle és a rexista mozgalom komoly politikai erőfeszítéseket tett 1943 első felében. Minden lehetséges eszközzel növelni igyekeztek az alakulatba jelentkezők számát, így a toborzást – német engedéllyel – kiterjesztették a Németországban őrzött belga hadifoglyokra és az ott kötelező munkaszolgálat keretében dolgozó munkásokra is. Meglepő módon ezek az intézkedések sikerrel is jártak, a korábbiakhoz képest nagyobb számú önkéntes jelentkezett az alakulatba, amelynek létszáma megközelítette a 2000 főt. Hozzá kell tenni, hogy az új önkéntesek esetében a rexista ideológia helyett elsősorban a reménytelennek tűnő helyzetből való szabadulás esélye jelentette a fő motivációt, így moráljuk alacsonyabb,

⁸⁸⁵ SAINT-LOUP 1975, 119–155.

harcértékük pedig kisebb volt, mint az elsőként jelentkezőké.⁸⁸⁶

Ezzel egy időben Degrelle komoly propagandatevékenységet fejtett ki annak érdekében, hogy harctéri eredményeinek elismeréseként a flamand önkéntesek alakulatához hasonlóan a Vallon Légió is átkerüljön a Waffen-SS kötelékébe, ami nagyobb presztízst, jobb fegyverzetet és komolyabb befolyást jelentett. Erőfeszítései sikerrel jártak, mivel az egység megtekintése után Himmler személyesen egyezett bele a Légió átvételébe, amely hivatalosan 1943. június 1-től a Waffen-SS soraiban folytatta szolgálatát.⁸⁸⁷

VI.4.3. A francia-vallon alakulatok tevékenységének összevetése

Fel kell tennünk a kérdést, hogy miért hozták létre ezeket az alakulatokat és milyen eredményt értek el velük. Az 1941 nyarán felállított fegyveres légiók politikusok irányítása alatt álló politikai eszközökként kezdték pályafutásukat és ezeknek a személyeknek az előrejutását voltak hivatottak elősegíteni. Ezt a célt azonban különböző mértékben tudták elérni vagy legalábbis megközelíteni.

A különböző pártok által létrehozott és befolyásolt LVF-re rányomta bélyegét a széthúzás, és ennek megfelelő gyatra teljesítményt tudott csak nyújtani a harctéren, hiszen az egység túlpolitizálása látványosan megbosszulta magát 1941 decemberében Moszkva kapui előtt. Ezt a gyenge teljesítményt a német parancsnokság nem tűrte el még egy számára csupán szimbolikus jelentőséggel bíró egységtől sem, ezért azt teljes egészében átszervezte, depolitizálta és német tisztek felügyelete alá vonta. Ezeknek az átalakításoknak köszönhetően az 1942-ben létrehozott új Légió már sokkal inkább hasonlított katonai alakulatra, mintsem politikai operettegységre. Paradox módon a katonai hatékonyság növelése és az ennek köszönhetően elért harctéri sikerek már nem járultak hozzá az egységet eredetileg felállító

⁸⁸⁶ Bruyne, Eddy de: *Le chaudron de Tcherkassy. Axe & Alliés*, 2010/10. különszám. (A továbbiakban BRUYNE 2010c.) 32.

⁸⁸⁷ JURADO 1999, 5.

politikai pártok befolyásának növekedéséhez, mivel ekkorra a politikailag elkötelezett önkéntesek jelentős részét már eltávolították az alakulatból. Egyetlen olyan politikus maradt az egység soraiban, aki politikai elkötelezettségét megőrizve a harctéren is helyt tudott állni: Jacques Doriot, aki ki is használta azt az előnyt, amit versenytársai eltávolítása biztosított neki, hiszen nagymértékben növelte hazai népszerűségét az a tény, hogy a fronton szolgált. Ugyanakkor politikai felemelkedésének gátat szabott a háborús helyzet alakulása, ami nem segítette elő egy németekkel való együttműködést szorgalmazó francia politika sikerét, valamint 1945 elején bekövetkezett rejtélyes halála.

A Vallon Légiónál esetében a megosztottság nem volt jellemző, mivel az kezdettől fogva a rexista mozgalom és Degrelle kizárólagos befolyása alatt állt, aki a párton belüli ellenzékét és konkurenciáját jó érzékkel távolította el, így az egység esetleges sikeréből egyedül ő profitálhatott. Meglepő módon a másodhegedűs szerepre szánt kis létszámú egység váratlanul jól teljesített és az első vonalban is kiválóan megállta a helyét, így francia megfelelőjével ellentétben számos kitüntetésben és elismerésben is részesült. Ennek eredményeként, ami az LVF számára büntetés volt 1944-ben, hiszen önállóságát és befolyását veszítette a Waffen-SS-be történő áthelyezésével, azt a vallon alakulat kitüntetésként kapta meg már egy évvel korábban, mivel ez is hozzájárult vezetőjének üstökösszerű karrierjéhez, amelynek az elit alakulathoz való csatlakozás csupán az egyik állomása volt.

Bár a háború kimenetele szempontjából mindkét egység katonai jelentősége minimális volt, a fentiek alapján megállapítható, hogy az alapvetően politikai indíttatásból létrehozott franciaajkú antibolshevik légiók közül a vallonnak sikerült jobban beváltania a hozzá fűzött reményeket, mivel kiemelkedő harctéri teljesítményével érdemben segítette alapítóját céljai elérésében, míg ez a törekvés a francia alakulat esetében a politikai széttagoltság okozta gyenge katonai eredmények miatt látványos kudarcot vallott.

VII. Az LVF tevékenységének mérlege

Nem könnyű feladat a fentiek alapján megvonni a Francia Antitibolsevik Légió keleti hadszíntéren való bevetésének mérlegét, hiszen egy szokványostól igencsak eltérő alakulatról van szó. Nagyon egyszerű lenne annyival lezárni az egység történetét, hogy a szélsőséges politikai erők által létrehozott, ideológiailag erősen befolyásolt operettalakulat a reális várakozásoknak megfelelően szégyenletesen leszerepelt a harctéren. Ez a megállapítás pedig teljes mértékben igaz is lenne, ha 1941 decemberében véget ért volna a különítmény története.

Ugyanakkor azonban a német parancsnokság a használhatatlannak bizonyult légiósok hazaküldése helyett az alakulat átszervezése mellett döntött, ami váratlanul pozitív eredménnyel járt, hiszen a Légió nagyon jól szerepelt partizánvadász szerepkörben. Ez utóbbiban minden bizonnyal komoly szerepet játszott az is, hogy számos, korábban a gyarmatokon szolgálatot teljesítő tiszt volt az egység soraiban, akik jelentős tapasztalattal rendelkeztek az aszimmetrikus hadviselés területén.⁸⁸⁸ Ezekben a harcokban 500 fő esett el az LVF soraiban három év alatt, miközben 120 ember kapta meg a Vaskereszt különböző fokozatait.⁸⁸⁹ Ez meglepőnek tűnhet annak fényében, hogy 1941-ben egy erősen túlpolitizált kirakategység hagyta el Franciaországot, melynek egyetlen célja az volt, hogy elnyerje a németek jóindulatát az alakulat embereinek többségét adó szélsőjobboldali pártok számára. A fronton bevetett alakulat ennek megfelelően elképesztően gyenge teljesítményt nyújtott az első vonalban töltött alig egy hét alatt, ami szükségessé tette a háttérbe történő visszavonását, újraszervezését és újbóli kiképzését.

A német összekötő törzsekkel (valójában parancsnokságokkal) megerősített két zászlóalj, melyeket 1942 nyarától vetettek be a partizánok ellen, ezt követően meglepően jól teljesített az új

⁸⁸⁸ AN F 60 1688. O 3605. France combattante, 1944. február 27.

⁸⁸⁹ BAMA N 756/201. Die Kameradschaft: Die Europäischen Freiwilligen, 3.

feladatkörben. A gyarmati tapasztalatokkal rendelkező tisztek és altisztek jól feltalálták magukat a keleti fronton és nagy hatékonysággal tisztították meg a rájuk bízott területeket a partizánoktól. Ennek két következménye is lett: egyrészt az alakulat újraegyesülhetett ezredként új alegységekkel kiegészülve (a III. és átmeneti jelleggel a IV. zászlóaljjal), másrészt pedig veszélyesebb megbízatásokat kapott Fehéroroszországban.

A sikeres hadműveletek ellenére az LVF komoly emberhiánnyal küzdött a hazai toborzás csekély eredményei miatt,⁸⁹⁰ így 1944 nyarára esedékessé vált felváltása és hátországba történő visszavonása. Amikor azonban a hadi helyzet változása szükségessé tette, az egység egy ad hoc felállított harccsoportja sikeresen vette fel a harcot a Vörös Hadsereg alakulataival is. Ez ugyan dicsőséget hozott a francia alakulatnak, de a visszavonulás zűrzavara szétzilálta az egységet, melynek maradványait 1944 augusztusában Pomerániában vonták össze.

Fel kell tenni a kérdést, hogy ha nem a katonai sikertelenség az egység megszüntetésének az oka, akkor vajon milyen tényező állhat a háttérben – a német vezetésen belüli változásokon túl. A valódi ok sokkal inkább a franciaországi toborzás kudarcában áll, hiszen az első hónapokban tapasztalható nagyszámú jelentkező után a toborzás gyakorlatilag csődöt mondott: három év alatt csupán 5780 zsoldkönyvet állítottak ki az egység tagjai számára,⁸⁹¹ ami hosszú távon gyakorlatilag halálra ítélte az egységet. Ugyanakkor a még Franciaországban is komoly presztízzsel rendelkező Waffen-SS 1943 nyarán létrehozott francia alakulatába kezdetben sok francia jelentkezett, így logikus lépésnek tűnhetett a hadszíntéren szolgálatot teljesítő franciák összevonása egyetlen alakulat kötelékébe.

Ezen felül létezhetett még egy ok, amelyet az egyik tiszt véleménye jól összefoglal: *„Úgy tűnik, hogy minden olyan kísérlet, mely a Légio színvonalának javítását tűzte ki célul, kudarcra volt ítélve, mivel az alakulat régi tagjainak és a németeknek az ellenállá-*

⁸⁹⁰ Az orvosi vizsgálatokon összesen 6 429 fő felelt meg, de közülük csupán 5 800 kezdte meg aktív szolgálatát. AZÉMA – BÉDARIDA 1993a, 402.

⁸⁹¹ PLAÏT 2001, 119–127, 121.

sába ütközött. [...] A német parancsnokság láthatóan – minden diplomáciai és informális erőfeszítés ellenére – nem akarja egy önálló francia katonai erő újbóli felállítását. Minden erejét – ami számottevő – latba veti ennek megakadályozására, hiszen tudja, hogy a Führer egy önálló francia hadosztályt akar a Waffen-SS kötelékén belül, de az OKW még erről sem akar hallani.”⁸⁹²

Úgy tűnik tehát, hogy a Légió kudarcának legfőbb oka elsősorban nem a csatatereken keresendő, hanem a német vezérkar szándékaiban és a francia lakosság ellenérzéseiben. Ez utóbbit jól érzékelteti az a tény, hogy – mint láttuk – még a jóval kisebb Vallónia is mind létszámban, mind pedig harctéri eredményekben sokkal jelentősebb katonai részvételt tudott felmutatni a keleti front harcaiban, mint a 40 milliós lakossággal rendelkező Franciaország. Ahogy azt Albert Merglen tábornok, a francia hadtörténészek egyik közelmúltban elhunyt jeles képviselője is megfogalmazta: *„Lakosságának számához viszonyítva Franciaország adta a legkevesebb önkéntest Németországnak, hozzávetőlegesen a svájci kontingens felét.”⁸⁹³*

A Francia Antiboldsevik Légió hivatalos feloszlata az azonban nem jelentette az abban szolgálatot teljesítő összes francia önkéntes történetének végét, sokak számára ez csupán egy új fejezet kezdete volt, hiszen a katonák többsége – mégha kényszerű módon is – folytatta szolgálatát a Waffen-SS kötelékében. Megtaláljuk őket a Harmadik Birodalom utolsó kétségbeesett akcióiban Pomerániától egészen Berlin ostromáig.⁸⁹⁴

⁸⁹² SHD 2 P 14. Rapport du 24 juin 1943 du commandant Simoni, 7–8.

⁸⁹³ IHTP 72 AJ 258, 232 14. Soldats français sous uniformes allemands, 6.

⁸⁹⁴ Ezeknek a kudarcra ítélt küzdelmeknek a történetét egy másik könyvben olvashatja el a kedves Olvasó. Lásd Bene Krisztián: A Nagy Károly hadosztály. A Waffen-SS francia önkénteseinek harcai a keleti hadszíntéren. PTE BTK TTI MOSZT, Pécs, 2016.

Életrajzok⁸⁹⁵

ABETZ, Otto (1903–1958)

Tanár, politikus. A korábban rajztanárként tevékenykedő értelmiségi 1931-ben lépett be a náci pártba. 1932-ben egy francia nőt vett feleségül és a német–francia megbékélés egyik szószólójaként vált ismertté rövid időn belül. 1935-ben csatlakozott a külügyminisztérium külföldi országokban folytatott progandájáért felelős osztályához, ahol felhasználta befolyását annak érdekében, hogy anyagi támogatást nyújtson németbarát gondolatokat közvetítő francia lapoknak. Többek között ennek egyik eredménye a Franciaország–Németország Bizottság 1935-ös létrehozása, mely azoknak az újságíróknak és értelmiségieknek a csoportosulása volt, akik a két ország közötti megbékélést szorgalmazták. 1940 júniusától a német külügyminisztériumot képviselte a megszállt Párizsban, majd novembertől hivatalosan is franciaországi nagyköveti rangot kapott. Ebben a tisztségében jó kapcsolatokat ápolta a Vichy központtal létrejött új francia kormánnyal, valamint komoly anyagi támogatást nyújtott a párizsi kollaboráns sajtónak és pártoknak. Fontos szerepet játszott a Francia Antibolsevik Légió felállításában. Franciaország felszabadítása után a Németországban felállított francia kormánnyal való kapcsolattartásért felelt. A háború végén letartóztatták, és kiadatása után háborús bűnösnek a francia hatóságok 20 év kényszermunkára ítélték. 1954-ben kiszabadult, majd egy autóbalesetben hunyt el Németországban 1958-ban.

⁸⁹⁵ Az itt közölt életrajzok többsége a Cointet, Michèle – Cointet, Jean Paul (szerk.): *Dictionnaire historique de la France sous l'Occupation*. Tallandier, Paris, 2000., RANDA, Philippe: *Dictionnaire commenté de la collaboration française*. Jean Picollec, Paris, 1997., valamint Bouysse, Grégory: *Encyclopédie de l'Ordre Nouveau - Hors-série - Français sous l'uniforme Allemand Partie III : Légion des Volontaires Français contre le bolchevisme*. Lulu, h. n. 2020. életrajzi lexikonok szócikkei alapján készült, amelyeké nem, azok forráshelyét az adott életrajznál külön megadjuk.

AUGIER, Marc alias SAINT-LOUP (1908–1990)

Újságíró, író. Egyetemi éveit jogot tanulta, majd a motorsport, a hegymászás és a sízés szerelmeseiként végül újságíró lett. A szocialistákkal szimpatizáló fiatalember 1936-ban a Népfront-kormány sportügyi helyettes államtitkár kabinetjében vállalt posztot. Az 1940-ben elszenvedett katonai vereség után júliusban Alphonse de Châteaubriant-val közösen alapította meg a *La Gerbe* című hetilapot. 1941-ben létrehozta a Jeunes de l'Europe nouvelle (az Új Európa Fiataljai) nevű mozgalmat, amely a Kollaboráció Csoport ifjúsági tagozataként működött. A Francia Antibolsevik Légiónak 1941 júliusi megalakulása után csatlakozott a szervezethez és az I. zászlóalj soraiban részt vett az 1942 nyarán lezajlott hadműveletekben, mielőtt egészségügyi problémák miatt leszerelték. 1943-ban a Légiónak újságjának, a *Combattant européen* című lapnak a főszerkesztője lett, majd az egység megszűnése után a Waffen-SS francia egységének lapját, a *Devenir*-t irányította. 1945-ben sikerült eljutnia Argentínába, ahol alezredesi rangban a hegyi csapatok kiképzését irányította. 1948-ban távollétében halálra ítélték, az 1951-es amnesztia után azonban visszatért Franciaországba, ahol regényeket kezdett írni Saint-Loup álnéven. Egyik könyvével, a *La nuit commence au Cap Horn* cíművel még a rangos Goncourt-díjra is esélyes volt, azonban miután a sajtó kiderítette személyazonosságát, ezt végül is nem kapta meg. Élete során mintegy 30 regényt írt, melyek közül a leghíresebbek (*Les Volontaires*, *Les Hérétiques*) az LVF és a Waffen-SS francia katonáinak történetét adják közre. 1990-ben hunyt el Párizsban.

BASSOMPIERRE, Jean (1914–1948)

Katonatiszt, politikai aktivista. Jogi tanulmányokat folytatott, a két háború között tagja volt a Jeunesses patriotes és a Cagoule nevű mozgalmaknak. A tiszti tanfolyam elvégzése után egy hegyi erődalakulatnál szolgált főhadnagyi rangban és részt vett az olasz csapatok elleni sikeres védelmi harcokban 1940-ben. A fegyverszünet után leszerelték, ekkor csatla-

kozott a Légion des combattants, majd a SOL nevű szervezetekhez, később pedig a Trikolór Légióhoz. Ennek feloszlása után áthelyezték az LVF-hez, amelynek kötelékében részt vett a keleti front harcaiban. Teljesítményéért kitüntették a Vaskereszttel és előléptették századosi rangba. 1944 elején Darnand hívásának engedelmességgel visszatért Franciaországba, ahol a Francia Milícia északi zónában található egységeinek főfelügyelői posztja várt rá. A rendfenntartói tevékenység után csatlakozott a Waffen-SS francia alakulatához, ahol zászlóaljparancsnoki rangot kapott. 1945 márciusában szovjet hadifogságba esett, de hazaszállítása során sikerült megszöknie. Olaszországban tartóztatták le, majd Franciaországban állították bíróság elé. Annak ellenére, hogy számos ellenálló tanúskodott mellette, halálra ítélték és 1948. április 20-án kivégezték. Vizsgálati fogsága alatt közreműködött a *Frères ennemis* című könyv megírásában, melyben háborús élményeit meséli el.

BENOIST-MÉCHIN, Jacques (1901–1983)

Újságíró, történész és politikus. A fiatal katonára nagy hatást gyakorolt az első világháború után a megszállt Németországban töltött időszaka, mely közrejátszott abban, hogy az újságírói és történészi pályák felé forduljon. A nemzetiszocializmussal szimpatizáló író 1936 és 1938 között hatkötetes művet szentelt a német hadsereg történetének. A német-francia megbékélés szószólójaként csatlakozott Doriot Francia Néppártjához és a Franciaország–Németország Bizottsághoz. 1939-es mozgósítása után hadifogságba esett, ahonnan (honfitársai többségétől eltérően) már 1940-ben kiszabadult. 1941 februárjától a német-francia kapcsolatokért felelős államtitkár lett Darlan kabinetjében, majd 1942 áprilisától az államfő melletti államtitkári posztot töltötte be. Mindkét pozícióban komolyan erőfeszítéseket tett a két ország közötti együttműködés javításáért, melyek közül kiemelkedik a Trikolór Légió felállításában játszott szerepe. Mivel ez a terve végül megbukott a német katonai vezetés elutasító magatar-

tása miatt, 1942 őszén lemondott. 1947. június 6-án halálra ítélték, de kegyelmet kapott, 1954-ben pedig amnesztiával a börtönből is kiszabadult. Ezt követően folytatta történészi karrierjét és számos könyvet publikált a történelem nagy személyiségeiről és az arab világról.

BERGERY, Gaston (1892–1974)

Ügyvéd, politikus. A polgári családból származó, jogot végzett fiatalembert 1914-ben mozgósították. 1915-ben súlyosan megsebesült, de kitüntetést kapott a brit hadsereggel való összekötői tevékenysége elismeréseképpen. Helyet kapott a versailles-i békekonferencia titkárságán, majd 1919 és 1924 között a Szövetséges Jóvátételi Bizottság főtítkárhelyettese volt. 1924–25-ben Herriot miniszterelnök kabinetfőnökeként tevékenykedett. 1928-ban radikális színekben lett képviselő, mandátumát 1932-ben és 1936-ban is meg tudta újítani. 1933-ban saját politikai mozgalmat alapított.

BOUDET-GHEUSI, Jean (1904–1969)

Politikai aktivista, ügyvéd, tartalékos gyalogsági százados. Joseph Darnand közeli barátjaként utóbbi kérésére csatlakozott 1942-ben a Trikolór Légiónak, melynek feloszlata után az LFV soraiban való szolgálatot választotta. Részt vett a keleti hadszíntér harcaiban, majd csatlakozott a Waffen-SS-hez, ahol a „Nagy Károly” hadosztály páncélvadász zászlóaljának parancsnokaként szolgált. A pomerániai hadjárat után a „Nagy Károly” rohamezred nehézfegyveres zászlóaljának parancsnoka volt. Katonáival Neustrelitz táborában állomásozott 1944 áprilisának végén, majd nyugat felé vezette őket, hogy elkerüljék a közeledő szovjet csapatokat. Végül májusban feloszlatta alakulatát és alárendeltjeinek azt tanácsolta, hogy adják meg magukat a nyugati szövetségeseknek.

BRIDOUX, Eugène (1888–1955)

Tábornok, politikus. Lovassági tiszt, a Saumur-i Lovassági Iskola vezetője, majd a 41. gyalogoshadosztály parancsnoka az 1940-es hadjáratban. Fogságba esése után Feranand de

Brinon kérésére engedték szabadon a németek, ezt követően pedig a Laval-kormány hadügyi államtitkára volt. Részt vett a Trikolór Légio és az Afrikai Falanx létrehozásában. 1942 novemberében megtiltotta a francia fegyverszüneti hadseregnek a fegyveres ellenállást a szabad zóna német megszállása során. 1944 augusztusában Németországba ment, ahol részt vett a Francia Kormányzati Bizottság munkájában. 1945-ben a szövetségesek fogságába esett, de sikerült megszöknie és 1947-ben Spanyolországban telepedett le. Bár távollétében halálra ítélték, 1955-ben bekövetkezett haláláig zavartalanul élt feleségével a spanyol hadsereg technikai tanácsadójaként.

BRIDOUX, Jean (1914–1945)

Hivatásos katonatiszt. Eugène Bridoux tábornok fia, lovassági tiszt, 1940-ben kitüntették helytállásáért. 1943-ban jelentkezett az LVF-be, ahol az I. zászlóalj parancsnokaként szolgált. Kitüntette magát a Bobr-folyó mentén vívott harcokban. 1944-ben kinevezték a „Nagy Károly” dandár 58. páncélgránátos ezrede parancsnokának, azonban az egység frontra vonulása előtt lemondott posztjáról és elhagyta az alakulatot. 1945-ben Bajorországban amerikai hadifogságba esett, majd később cellájában életét vesztette.

BRINON, Fernand de (1885–1947)

Újságíró, politikus. Első világháborús katonai szolgálata után újságíróként a német–francia megbékélés egyik szószólója lett. A Franciaország–Németország Bizottság egyik alapítója volt 1935-ben, majd 1940-től a Vichy-kormány képviselője a párizsi német megszálló hatóságoknál. 1942-től hivatalosan is nagyköveti és államtitkári rangot töltött be, ami lehetővé tette, hogy befolyását latba vesse a fegyveres kollaboráció elősegítése érdekében. A felszabított országot elhagyva 1944-ben Németországba menekült, ahol szerepet vállalt a Francia Kormányzati Bizottság munkájában. Amerikai hadifogságba

került, majd francia bíróság elé állították, mely halálra ítélte. 1947. április 15-én végezték ki.

BUCARD, Marcel (1895–1946)

Politikus. Az első világháború során a harcmezőn nyerte el a tiszti rangot, hogy 1927-re a francia hadsereg legfiatalabb és legmagasabb kitüntetésekkel rendelkező századosa legyen. Az 1920-as években szélsőjobboldali paramilitáris csoportok tevékenységében vett részt, majd létrehozta saját pártját, a Francisme-ot. Ennek 1936-os feloszlatása után önként jelentkezett a hadseregbe 1939-ben. A hadműveletek végén Svájcban internálták, ahonnan 1941-ben tért vissza Franciaországban, ahol azonnal újjáalakította pártját, amely szerepet vállalt az LVF létrehozásában. Ezt követően már kevésbé volt aktív korábbi háborús sérülései miatt. A háború végén Olaszországban tartóztatták le, halálra ítélték, 1946. március 19-én végezték ki.

CHACK, Paul (1875–1945)

Tengerésztiszt, író és politikus. A Tengerészeti Iskola elvégzése után a haditengerészet kötelékében teljesített szolgálatot. Az első világháborúban számos alkalommal kitüntették. 1924 és 1934 között a Haditengerészet Történeti Szolgálatánál dolgozott, ahol számos történeti szakmunkát írt. A harmincas években közeledett a szélsőjobbhoz, majd csatlakozott a PPF-hez. A megszállás alatt számos cikket jegyzett, melyekben a német hatóságokat támogatta. 1941-től az Antibolsevik Akcióbizottság vezetője volt. A háború végén halálra ítélték, 1945. január 9-én kivégezték.

CLÉMENTI, Pierre (1910–1982)

Újságíró és politikai aktivista. 1933-tól a radikális *La République* sportújságírója volt, 1934-ben pedig létrehozta a Francia Nemzeti Kommunista Pártot. Bár egészségi állapota miatt felmentették a szolgálat alól, mégis harcolt az 1940-es hadjáratban. Részt vett az LVF megalapításában, amelynek harcoló alakulatához 1942-ben maga is csatlakozott. Egyéves szolgál

lat után 1943-ban egészségügyi okokból leszerelték. A háború végén külföldre távozva elkerülte a fogságot. Távollétében halálra ítélték. 1953-ban feladta magát a francia hatóságoknak, melyek öt év börtönbüntetésre ítélték. Kis idővel később amnesztiával szabadult.

COLLETTE, Paul (1920–1988)

Tengerész. A mozgósított kereskedelmi flotta kötelékében vett részt az 1940-es hadieseményekben, amelynek során hajója elsüllyedt Dunkerque közelében. Angliából hazaszállították és leszerelték. 1941 júliusában jelentkezett az LVF-be. Augusztus 27-én egy ünnepség során pisztollyal merényletet hajtott végre a jelenlévő politikusok ellen. A merényletben Pierre Laval, Marcel Déat és két katona sérült meg. Halálra ítélték, de Pétain kegyelmi rendeletének köszönhetően végül csupán börtönbüntetést kapott. 1945-ben szabadult, 1985-ben François Mitterrand a Becsületrenddel tüntette ki.

COSTANTINI, Pierre (1889–1986)

Repülőtiszt, író és politikus. Az első világháborúban a légierő kötelékében vett részt. Számos kitüntetést kapott, sebesülései miatt viszont hivatalosan alkalmatlanná vált harctéri bevetésre. 1939-ben mégis mozgósították, a hadjárat alatt egy légi támaszpontot vezetett. 1940-ben kollaborációt hirdető politikai mozgalmat hozott létre *Ligue française d'épuration, d'entraide sociale et de collaboration européenne* (A Megtisztítás, a Kölcsönös Társadalmi Segítségnyújtás és Európai Együttműködés Francia Ligája) néven. Az LVF egyik alapítója volt, amelyen belül egy légi egység felállítását is szerette volna elérni, de ez nem valósult meg. Németországba menekült, ahol a háború után letartóztatták, majd Franciaországban bíróság elé állították. Nem ítélték el, újságíróként folytatta pályafutását.

DAGOSTINI, Charles (?–1944)

Katonatiszt. A gyarmati haderő soraiban részt vett Marokkó pacifikálásában. 1941-ben csatlakozott az LVF-hez, amelynek

I. zászlóaljában szolgált főhadnagyi rangban. 1943 májusában felégette Kotovó falut és számos civilt kivégeztetett, amiért hadbíróóság elé állították. A törvényszék felmentette a vádak alól, de hazaküldte Franciaországba. Ezt követően csatlakozott a Francia Milíciához, amelynek soraiban számos újabb atrocitást követett el a polgári lakosság ellen. Ez alkalommal Darnand mentette fel posztjáról, így nem követte a Milíciát németországi száműzetésébe. Az ország felszabadítása után 1944-ben Lyonban kivégzőosztag elé állították.

DARLAN, François (1881–1942)

Admirális, politikus. A Tengerészeti Iskola 1901-es elvégzése után a haditengerészet kötelékében teljesített szolgálatot. Az 1920-as évektől kezdve folyamatosan jelen volt a haditengerészeti minisztériumban is, ami katonai előmenetelét is pozitívan befolyásolta. 1937 januárjában kinevezték a haditengerészeti vezérkar főnökének, 1939-ben pedig flottaadmirálisnak, amely a legmagasabb rang volt a fegyvernemben. 1940 júniusától kezdve haditengerészeti miniszter volt és ebben a minőségében keményen küzdött azért, hogy a flottát ne adják át a németeknek. Ennek ellenére hitet tett a németekkel való együttműködés mellett, amelyet kormánypolitikává tett, miután 1941 februárjában saját kormányt alakított Pétain megbízásából. Kormányfői megbízatása 1942 áprilisáig tartott, de leváltása ellenére ő maradt a fegyveres erők főparancsnoka. 1942 novemberében Algírban tartózkodott a szövetséges csapatok partraszállásakor és az alkalmat megragadva kihirdette Franciaország belépését a háborúba a szövetségesek oldalán. 1942. november 24-én egy egyetemi hallgató, Fernand Bonnier de la Chapelle lelőtte. Mivel utóbbi két nap múlva kivégezték, így a merénylet háttere felderítetlen maradt.

DARNAND, Joseph (1897–1945)

Katona, politikus. Az első világháborús szolgálatát közlegényként kezdte, de tisztjelöltként fejezte be, számos kitüntetést kapott. Német- és törökországi szolgálat után hadnagyi

ként szerelt le 1921-ben. A két háború közti időszakban számos szélsőjobboldali szervezetben szerepet vállalt, majd önkéntesként újból kitüntette magát az 1940-es hadjáratban. A Légios Rendfenntartó Szolgálat, majd a Francia Milícia paramilitáris szervezetek megalapítójaként és vezetőjeként aktívan részt vett a németekkel való kollaborációban. Az ország felszabadításakor már az igazságügyi minisztérium államtitkára volt, így a felelősségrevonás elől többezer követőjével együtt Németországba menekült, ahol a Francia Kormányzati Bizottság tagja lett. A háború végén Olaszországban fogták el, a francia hatóságok halálra ítélték és 1945. október 10-én kivégezték.

DÉAT, Marcel (1894–1955)

Politikus. 1914-es mozgósítása után négy éven keresztül teljesített szolgálatot a gyalogságnál, ahonnan századosi rangban számos kitüntetés birtokosaként szerelt le. A szocialista párt tagjaként politikai szerepet vállalt, de 1933-as kizárása után saját pártot alapított Jean Jaurès Franciaország–Egység Szocialista Párt néven. 1939-ben izolacionista politikát hirdetett, a vereség után pedig a Németországgal való együttműködés híve lett. Miután sikertelenül próbált állampártot létrehozni Vichy-ben, Párizsba tette át székhelyét, ahol Deloncle-lal együtt közös pártot alapítottak Francia Népi Tömörülés (RNP) néven. A Laval ellen 1941. augusztus 27-én elkövetett merényletben ő is megsérült, amely hozzájárult végleges szakításához a párt másik alapítójával, Deloncle-lal. 1944 márciusában munkaügyi miniszternek nevezték ki, a felszabadulás után Németországba menekült, ahol a Francia Kormányzati Bizottság tagja volt. Innen Olaszországba menekült, ahol 1955-ös haláláig bújkált.

DELONCLE, Eugène (1890–1944)

Politikus. Az első világháborúban a tüzérségnél szolgált, ahol egyebek mellett a Becsületrenddel is kitüntették. A két háború között az Action française tagja volt, amelyből azonban 1936-ban kilépett, hogy saját szervezetet hozzon létre, mely

Cagoule néven vált ismertté. Egy robbantásos merényletso-rozat elkövetése után a hatóságok a szervezet tagjainak többségét letartóztatták, így 1937-ben Deloncle is börtönbe került. Az 1940-es hadjáratban a haditengerészet kötelékében szolgált, majd a fegyverszünet után új pártot alapított, ez volt az MSR. A szervezet fasiszta elveket hirdetett és nyíltan együttműködött a német megszálló hatóságokkal. Aktív szerepet vállalt az LVF létrehozásában, amelynek központi bizottságában elnöki szerepet is betöltött 1941-ben. 1942 májusában kizárták saját pártjából, majd közvetítő szerepet játszott a francia kormány és az Abwehr között. A német bizton-sági erők francia ügynökei 1944 januárjában lelőtték.

DEMESSINE, André (1908–1945)

Testneveléstanár, tartalékos katonatiszt. A 67. alpesi vadász zászlóalj szakaszparancsnokaként részt vett a norvégiai és a franciaországi hadjáratokban, mielőtt sebesülten fogságba esett. 1941-ben századosi rangban jelentkezett az LVF-be, ahol előbb a 11. század, majd a III. zászlóalj parancsnoka lett. Kitüntették a másodosztályú Vaskereszttel, a német parancsnokság pedig elismerően nyilatkozott képességeiről. 1943-ban visszatért Franciaországba, ahol az LVF központi bizottságának tagjaként a propagandáért felelt. A felszabadítás után letartóztatták, halálra ítélték és 1945. március 15-én kivégezték.

DORIOT, Jacques (1898–1945)

Politikus. A munkáscsaládból származó baloldali aktivistát 1917-ben mozgósították. Katonai szolgálatát 1920-ban kitüntetéssel fejezte be. Csatlakozott a kommunista párthoz, amely Moszkvába küldte vezetőképzésre, ahol két évet töltött 1921 és 1923 között. Törvényhozási képviselő, majd képviselő lett a baloldal színeiben, mielőtt 1934-ben kizárták a pártból. 1936-ban létrehozta saját pártját, a PPF-et, mely antikommunista politikát folytatott. Az 1940-es hadjáratban újból kitüntették. A fegyverszünet után újraindította a háború elején betiltott pártja működését és kezdeményezte az LVF megalapítását, amelyhez maga is csatlako-

zott. Másféléves katonai szolgálat után tért vissza Franciaországba, melyet azonban 1944 augusztusában elhagyni kényszerült. Németországban visszautasította a Francia Kormányzati Bizottság munkájában való részvételt, saját szervezet létrehozásán fáradozott. 1945. február 22-én ismeretlen felségjelzésű repülők támadták meg úton lévő autóját, a támadásban életét veszítette.

ESTEL, Ernest (1900–1943)

Tartalékos, majd hivatásos katonatiszt. 1928-ban csatlakozott a Francia Idegenlégióhoz, amelynek soraiban Afrikában és Indokínában teljesített szolgálatot, mielőtt 1942-ben jelentkezett a Trikolór Légiónál kötelékébe. Puaud ezredes kinevezte vezérkari főnökének és zászlóaljparancsnoknak. 1943. augusztus 11-én a III. zászlóalj parancsnoki századának vezetőjeként veszítette életét egy rajtaütésben.

LABONNE, Roger-Henri (1881–1966)

Hivatásos katonatiszt. Az első világháború alatt a gyarmati haderő soraiban teljesített szolgálatot, ahol számos kitüntetéssel jutalmazták teljesítményét. A két háború között a Közel-Kelettől Kínáig számos országban állomásozott, mielőtt 1940-ben leszerelték. Szolgálat alatt számos földrajzi témájú könyvet írt. 1941-ben jelentkezett az LVF-be, melynek – a legmagasabb rendfokozottal rendelkező tisztként – parancsnoka lett. Az alakulat gyenge harctéri teljesítménye miatt 1942-ben visszaküldték Franciaországba, ahol kilépett az egységből. 1945-ös letartóztatása után a hatóságok életfogytiglani börtönre ítélték. 1966-ban halt meg.

LAVAL, Pierre (1883–1945)

Politikus. A szocialista párt tagjaként meggyőződéses pacifista volt, aki az első világháborúban sem vett részt. 1924-től a törvényhozás tagja volt, majd különböző miniszteri posztokat is betöltött a két háború közti időszakban. Pétain támogatójaként már 1940 őszétől a fegyverszünet után felállított új kormány tagja lett. A németekkel való együttműködési politika híve volt, fontos szerepe volt a montoire-i találkozó

megszervezésében. 1940 decemberében a francia hatóságok letartóztatták, csupán német nyomásra engedték szabadon. 1941. augusztus 27-én merényletet követtek el ellene, melyben súlyosan megsérült. 1942 áprilisától kormányfőként tevékenykedett a két ország közti együttműködés elmélyítéséért. Erőfeszítései ellenére a németek számos ultrakollaboráns politikai személyiséget juttattak be kabinetjébe, melynek tevékenysége szinte kizárólag a német igények kiszolgálására korlátozódott. 1944 nyarán a német hatóságok Németországba szállították, ahol visszautasította a francia kollaboránsokkal való együttműködést a Francia Kormányzati Bizottságban. 1945-ben Spanyolországba menekült, amely kiadta a francia hatóságoknak. A francia bíróság rövid tárgyalást követően halálra ítélte, sikertelen öngyilkossági kísérlete után pedig 1945. október 15-én kivégezték.

MAYOL DE LUPÉ, Jean de (1873–1955)

Katonai lelkész. Monarchista hagyományokat ápoló arisztokrata család sarjaként 1900-ben szentelték pappá, majd ezt követően katonai lelkészként szolgált az 1. lovashadosztály kötelékében. Az első világháborúban és az azt követő időszakban számos kitüntetéssel jutalmazták szolgálatait, mielőtt 1927-ben betegség miatt megromlott egészségi állapota miatt századosi ranggal elhagyta a hadsereget. A második világháború alatt jelentkezett az LVF-be, melynek kötelékében magas kora és lelkészi beosztása ellenére számos alkalommal részt vett katonai bevetéseken, melynek eredményeképpen megkapta a másodosztályú Vaskeresztet. Az alakulat feloszlása után a Waffen-SS francia egységéhez is csatlakozott, de ekkor már nem vett részt a hadműveletekben. A szövetségesek vették őrizetbe Németországban, majd a francia hatóságok 15 éves börtönbüntetésre ítélték. Egészségi állapota miatt 1951-ben szabadon engedték, 1955-ben halt meg.

PANNÉ, Eugène (1907–1944)

Hivatásos katonatiszt. Az új-kaledóniai származású tiszt a Saint-Cyr katonai akadémia elvégzése után a gyarmati gyalogság soraiban teljesített szolgálatot. 1930-ban főhadnagyi, 1936-ban századosi kinevezést kapott. A két háború között Nyugat-Afrikában és Tunéziában irányította a szenegáli lövészek egyik egységét, az 1940-es hadjáratban megfigyelőként vett részt a légierő kötelékében. A fegyverszünet után jelentkezett a Trikolór Légióba, majd annak felosztatása után az LVF-be, ahol tapasztalatának és németbarát érzelmeinek köszönhetően az egység III. zászlóaljának élére nevezték ki 1943 januárjában. Nem csupán emberei körében volt népszerű, de felettesei is egyöntetűen az alakulat legjobb tisztjének tartották. 1944. február 18-án vesztette életét egy partizánvadász bevetés során.

PÉTAİN, Philippe (1856–1951)

Hivatásos katonatiszt, politikus. A Saint-Cyr akadémia elvégzése után a Hadiiskola oktatója lett, így nem vett részt hadműveletekben. Korábbi tapasztalatainak hiánya ellenére az első világháborúban számos alkalommal kitüntette magát (a legismertebb Verdunnél mutatott helytállása), melynek eredményeképpen 1917-ben már ő volt a francia hadsereg főparancsnoka. 1925–26-ban Marokkóban a spanyol hadsereggel együttműködve ő irányította a francia csapatokat az ottani lázadás leverése alatt. A két háború között számos kormányzatban töltött be különböző katonai jellegű posztokat. Ebben az időszakban sikerrel propagálta védekezésre épülő katonai stratégiáját, amely hozzájárult a Maginot-vonal megépítéséhez. 1939-ben Franciaország spanyolországi nagykövetének nevezték ki. 1940 júniusában a kialakult katonai vészhelyzetre való tekintettel kormányalakításra kérték fel, melynek eleget téve fegyverszünetet kért a németektől, ami hozzájárult a francia hadsereg összeomlásához. Az 1940. július 10-én megszavazott törvény teljhatalmat biztosított neki az új alkotmány életbelépéséig, amelyre azonban nem került sor, így a felszabadulásig ő volt az államfő. Elfogadta a

németekkel való együttműködés szükségességét, majd folyamatosan eleget tett az egyre fokozódó német követeléseknek, míg Franciaország ténylegesen is a Harmadik Birodalom csatlósává vált. 1944 nyarán a német csapatok Németországba szállították, ahonnan 1945 áprilisában Svájcban keresztül visszatért Franciaországba. A francia bíróság halálra ítélte, melyet De Gaulle végül életfogytiglani börtönbüntetésre enyhített. 1951-ben halt meg.

PRÉVOST, Alain (1918–1943)

Hivatásos katonatiszt. A Saint-Cyr katonai akadémia elvégzése után a lovasságnál teljesített szolgálatot. Az 1940-es hadjárat és az abban elszenvedett vereség után a fegyverszüneti hadsereg kötelékében maradt, majd 1942 októberében jelentkezett a Trikolór Légióba. Ennek feloszlása után átkerült az LVF-be, ahol a 9. század parancsnoka volt. 1943. szeptember 11-én egy akna végzett vele.

PUAUD, Edgar (1889–1945)

Hivatásos katonatiszt. Az első világháborúban számos alkalommal kitüntették, ezt követően hasonlóan elismert tisztként tevékenykedett a Francia Idegenlégió soraiban. 1940-ben egy külföldi önkéntesek számára létrehozott kiképzőtábor irányított, majd a fegyverszüneti hadseregben szolgált alezredesi rangban. 1942-ben csatlakozott a Trikolór Légióhoz, majd ennek feloszlása után 1943. október 1-től az LVF parancsnoka lett ezredesként. Számos sikeres hadművelet során irányította az egységet a partizánok ellen Fehéroroszországban, melynek eredményeként 1944-ben dandártábornoknak nevezték ki és megkapta a Becsületrendet. Az LVF feloszlása után névleg a Waffen-SS francia egységének parancsnoka lett, amelyet 1945 elején Pomerániában harcba is vezetett a Vörös Hadsereg ellen. A hadművelet során 1945. március 5-én eltűnt, valószínűleg elesett. A francia hadbíróság távollétében halálra ítélte.

ROSTAING, Pierre (1909–1996)⁸⁹⁶

Hivatásos katona. Önkéntesként jelentkezett a francia hadseregbe, melynek kötelékében a tengerentúlon teljesített szolgálatot. 1939–40-ben a finn hadsereg technikai tanácsadója volt a szovjetek elleni harc során. A békekötés után visszatért Franciaországba, ahol részt vett a németek elleni harcban. Leszerelése után jelentkezett a Trikolór Légióba, majd az LVF-be, ahol a 9. században szolgált főtörzsőrmesteri rangban. Részt vett a vadászszakasz felállításában, akcióiban és számos kitüntetést kapott (egyebek mellett az első és másodosztályú Vaskeresztet). Az LVF feloszlata után a Waffen-SS-ben folytatta pályafutását, ahol a pomerániai harcok túlélőjeként a Nagy Károly rohamzászlóalj 3. századát vezette Berlin védelme során. 1945. május 2-án került hadifogságba. A francia hatóságok életfogytiglani börtönre ítélték, de 1949-ben amnesztiával szabadult. Visszaemlékezései, melyeket *Le prix d'un serment...* címmel publikált, fontos forrást jelentenek a fegyveres kollaboráció jobb megismeréséhez.

SABIANI, François (1920–1942)

Joghallgató. Simon Sabiani politikus fiaként önként jelentkezett a hadseregbe 1940-ben, majd pedig De Gaulle mozgalomához kívánt csatlakozni, melyet csupán apja közbelépése akadályozott meg. 1941-ben csatlakozott az LVF-hez, majd 1942. június 2-án egy hadművelet során elesett. Posztumusz kitüntetést kapott, valamint az LVF „hősei” között tartották számon.

SABIANI, Simon (1888–1956)

Üzletember, politikus. Az első világháború során elveszítette egyik szemét, ugyanakkor bátorságáért számos kitüntetésben részesült. A kommunista, majd a szocialista párt tagja volt, majd 1936-ban csatlakozott a PPF-hez. A fegyverszünet után a szabad zónában ő irányította az LVF toborzó- és propagandatevékenységét. 1944 nyarán Németországba menekült,

⁸⁹⁶ Lásd ROSTAING 2008.

Életrajzok

majd a háború után értesülve róla, hogy távollétében halálra ítélték, tovább ment Olaszországba, Argentínába, végül pedig Spanyolországba, ahol 1956-ban bekövetkezett haláláig élt.

Mellékletek

MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

A Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen (LVF)

1. Az LVF 1941-es alapszabályzata
2. A toborzás megszervezése és a jelentkezési feltételek az LVF-be
3. Hassler tábornok levele
4. Pétain marsall levele Labonne ezredesnek
5. Az 1941–1942 folyamán az LVF kötelékében lengyelországi kiképzésre kiutazó francia önkéntesek száma
6. A Wehrmacht 638. gyalogezredének (LVF) szervezeti felépítése (1941. november-december)
7. A Wehrmacht 638. gyalogezrede (LVF) zászlóaljainak elméleti szervezeti felépítése (1942 márciusától)
8. Az LVF-ben szolgáló önkénteseknek járó zsold és járadékok
9. A 7. bajor gyaloghadosztály 1941. december 12-i napiparancsa
10. A 7. bajor gyaloghadosztály parancsnokának levele Labonne ezredeshez
11. Labonne ezredes 1942. június 12-i levele
12. Az 1943. február 11-i 95. számú, a *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesületre vonatkozó törvény
13. A *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesületben szolgálatot teljesítő köztisztviselők, közhivatalnokok és kiségitők közigazgatási helyzete

A Trikolór Légió (Légion tricolore)

14. Jelentkezési feltételek a Légion tricolore nevű egyesületbe
15. A Légion tricolore nevű egyesület tisztjei számára folyósított összegek
16. A Légion tricolore nevű egyesület alapszabályzata
17. Az 1942. július 18-i 704. számú, a Légion tricolore nevű egyesület számára adott garanciákra vonatkozó törvény
18. A Légion tricolore nevű egyesület tagjai számára adott garanciák
19. A Légion triicolore és az LVF soraiba jelentkező tisztek listája
20. 1942. december 28-i 1113. számú, a Légion tricolore nevű egyesület feloszlásáról rendelkező törvény

1. AZ LVF 1941-ES ALAPSZABÁLYZATA⁸⁹⁷

1. szakasz: A francia államfő és a Führer, a Német Birodalom kancellárja, jóváhagyásával a bolsevizmus elleni harc céljából felállítunk egy francia önkéntesekből álló légiót.

2. szakasz: A katonai egységekből álló légiót a bolsevik Oroszország elleni harc céljából hoztuk létre, és a front valamelyik pontján kerül majd bevetésre.

3. szakasz: Ezeket az egységeket – legyenek akár kis, akár nagy méretűek – francia tiszték képezik ki és francia parancsnokság alá lesznek helyezve, amelynek feltétlen engedelmességgel tartoznak.

4. szakasz: A nagyobb katonai egységek a Szovjetunióban harcoló szövetséges haderők parancsnoksága alá tartoznak majd.

5. szakasz: A felállítandó egységekben minden fegyvernem képviseltetni fogja magát.

6. szakasz: Minden árja származású, katonai szolgálatát már letöltött francia állampolgár jelentkezhet a bolsevizmus ellen harcoló önkéntesek soraiba.

Ezen célból csatolnia kell:

a, egy mellékelt jelentkezési lapot;

b, egy, a jelölt születési időpontját, erkölcsi bizonyítványát és árja származását bizonyító nyilatkozatot;

c, családi állapotot bemutató nyilatkozatot;

d, személyleírását és katonai szolgálatának leírását tartalmazó iratokat;

e, egészségügyi nyilatkozatot.

A jelöltnek ezenfelül alá kell írnia és az „olvastam és támogatom” jellel ellátnia a Légió alapszabályzatának egy példányát.

7. szakasz: A tiszték, altiszték és a legénység zsoldja külön megítélés tárgyát képezi.

⁸⁹⁷ AN F 60 235., illetve AN F 60 1688. O 3605.

8. szakasz: A leszerelési és rokkantsági pótlékok szintén külön megítélés tárgyát képezik.

9. szakasz: A jelentkezőnek jelentkezése elfogadása után meg kell adnia lakcímét, ahol sürgős behívó parancs esetén el lehet érni. Rövid időn belül meg fogja kapni a pontos felvilágosításokat egységének gyülekezési körletével és az odautazáshoz szükséges közlekedési eszközökkel kapcsolatban.

Szolgálati ideje onnantól kezdve indul, amikor útnak indul, hogy csatlakozzon egységéhez.

10. szakasz: Minden hamis információközlés komoly büntetésekkel von maga után.

11. szakasz: A francia önkéntesek légiójának végrehajtó bizottsága dönt a jelentkezések elfogadásáról és visszautasításáról. A bizottságnak nem kell indokolnia döntését visszautasítás esetén.

12. szakasz: A francia Idegenlégióban korábban szolgálatot teljesítő vagy a francia hadsereg soraiban a harcokban részt vevő külföldi állampolgárok, kivételes jogcímen, felvételt nyerhetnek a Légióba.

13. szakasz: A francia hadsereg szabályzata és katonai igazságszolgáltatása vonatkozik a Légió egységeiben szolgálatot teljesítőkre.

A Légió soraiban szolgálatot teljesítő minden francia vagy külföldi állampolgárnak hivatalosan el kell fogadnia ezt a feltételt anélkül, hogy fellebbezési joggal élhetne ellene.

A központi bizottság tagjai:

Elnök:

Őexcellenciája, de Brinon nagykövet

Tagok:

Puaud ezredes, általános katonai képviselő

Joseph Darnand, a Milice Française főtitkára

J.-M. Renault, a Jeune Milice elnöke

G. Soules, az MSR főtitkára
M. Déat, az RNP vezetője
J. Doriot, a PPF vezetője
P. Costantini, a Ligue française elnöke
L. Chasseigne, a Propagande Ouvrière főigazgatója
Ch. Lesca, a Je suis partout ügyvezető igazgatója
J. de Lesdain, a L'Illustration politikai igazgatója
Demessine parancsnok, veterán legionárius
A. de Chateaubriant, a Gerbe igazgatója
M. Boyez, a Propagande Ouvrière igazgatóhelyettese
B. Agostini, az LVF főtitkára
M. Lievre, de Brinon kabinetigazgatója
de Morineau asszony, az LVF női szociális segélyező
szervezetének elnöknője
M. Paoletti, pénzügyi ellenőr
G. Servant, az LVF veteránszervezetének elnöke

2. A TOBORZÁS MEGSZERVEZÉSE ÉS A JELENTKEZÉSI FELTÉTELEK AZ LVF-BE⁸⁹⁸

a, A toborzás megszervezése

A jelentkezők fogadásának céljából irodákat nyitottunk a megszállt és a szabad zónában.

A megszállt és a szabad zónában lévő toborzó irodák fogadják a jelentkezéseket a megszállt és a szabad zónában, majd továbbítják a központi bizottságnak, mely dönt ezek elfogadásáról vagy elutasításáról.

b, Jelentkezési feltételek

A 6. szakasz rendelkezéseinek értelmében minden árja származású, katonai szolgálatát már letöltött francia állampolgár jelentkezhet a bolsevizmus ellen harcoló önkéntesek soraiba.

Ezen célból csatolnia kell:

a, egy mellékelt jelentkezési lapot (lásd a 2. számú mintamellékletet);

b, egy, a jelölt születési időpontját, erkölcsi bizonyítványát és árja származását bizonyító nyilatkozatot (lásd a 3. számú mintamellékletet);

c, családi állapotot bemutató nyilatkozatot (lásd a 4. számú mintamellékletet);

d, személyleírását és katonai szolgálatának leírását tartalmazó iratokat;

e, egészségügyi nyilatkozatot (lásd az 5. számú mintamellékletet).

A jelöltnek ezenfelül alá kell írnia és az „olvastam és támogatom” jellel ellátnia a Légión alapszabályzatának egy példányát.

A jelentkezőnek jelentkezése elfogadása után meg kell adnia lakcímét, ahol sürgős behívó parancs esetén el lehet érni.

⁸⁹⁸ AN F 60 235. Étude sur la LVF, 19-20.

A francia Idegenlégióban korábban szolgálatot teljesítő vagy a francia hadsereg soraiban a harcokban részt vevő külföldi állampolgárok, kivételes jogcímen, felvételt nyerhetnek a Légióba.

A központi bizottság elnöke döntésének megfelelően a kötelező katonai szolgálatot korábban még nem teljesített fiatalok is szolgálatot teljesíthetnek a Légióban, mint sofőrök (teherautókon, buszokon, motorbiciklikén), mint lógondozók, lovasok, írnokok, szakácsok, segédfegyermesterek (vasipari munkások), könyvelők, patkolókovácsok, stb... A munkakörnek megfelelő végzettséget igazoló iratokat csatolni kell a személyi dossziékhoz.

A jelentkezők korhatára altisztek, őrzetők és közlegények esetében 18 és 40 év között van, a tisztek számára nincs ilyen korlátozás a sajtóban a központi bizottság által megjelentetett kommunikének megfelelően.

Orvosi felülvizsgálat: az orvosi felülvizsgálatra a Légió központi telephelyén kerül sor, Versailles-ban, (Quartier de la Reine, rue Carnot).

Ez a vizsgálat különösen szigorú. Csak azokat nyilvánítják szolgálatra alkalmasnak, akik valóban képesek elviselni egy kontinentális klímán zajló hadjárat fáradalmait, ahol a telek nagyon hidegek, a nyarak pedig nagyon melegek.

Elkerülendő a költséges és felesleges utazásokat egyes toborzóközpontok előzetes válogatást végeznek, hogy kiszűrjék a szolgálatra alkalmatlanokat.

Magasság: a minimális magasság 1 méter 60 centiméter. Kivétel tehető 1 méter 54 centiméterig, ha valaki különösen jó fizikai állapotban van.

Látás: a jelentkezőnek legalább az egyik szemével normálisan kell látnia.

Fogak: 3 súlyosan beteg vagy hiányzó fog alkalmatlanságot jelent, csakúgy, mint a sérv vagy a visszér.

Mellékletek

A zsold, a juttatások, az utazási költségtérítés, a pótlékok, a családi támogatások és az esetleges rokkantsági ellátás megegyeznek a szövetséges hadseregben rendszeresített zsolddal, juttatásokkal, utazási költségtérítéssel és pótlékokkal az alábbi határokat szem előtt tartva:

Közlegény: napi zsold:	24	frank;
Frontpótlék:	20 frank	
Őrvezető: napi zsold:	28	frank;
Frontpótlék:	20 frank	
Hadnagy: napi zsold	57,60	frank;
Frontpótlék:	20 frank	

A Légio önkénteseinek esküt kell tenniük és engedelmeskedniük kell a bolsevizmus elleni harcban szövetséges haderők főparancsnokának.

Jelentkezési lap

Alulírott

lakik..... kijelentem, hogy jelen szerződéssel jelentkezem a „Francia önkéntesek légioja a bolsevizmus ellen” nevű egyesület soraiba. A szerződés a Németország és szövetségesei által a Szovjetunió ellen vívott háború végéig érvényes.

Szerződéselem hatályát veszti a hadviselő felek által kötött fegyverszünetről számított 15 napon belül.

Elismerem, hogy elolvastam a „Francia önkéntesek légioja a bolsevizmus ellen” alapszabályzatát és elfogadtam annak minden cikkelyét és az ebből származó kötelezettségeket.

Elfogadom, hogy alávetem magam a hivatali feljebbvalóim által hozzám eljuttatott minden szabálynak, utasításnak és parancsnak.

Esküszöm, hogy minden körülmények között bátran viselem magam és megvédem a zászló becsületét.

Hitet vallok antibolsevista meggyőződésemről és hűség-, engedelmesség-, és fegyelmezettségi esküt teszek a „Francia

önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen” nevű egyesületnek és vezetőinek.

Kelt:

Becsületnyilatkozat

A születési anyakönyvi kivonat és az erkölcsi bizonyítvány megérkezéséig, amelyeket be kell mutatnom:

Alulírott:

Jelentkező a „Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen” nevű egyesületbe becsülettel kijelentem egyrészt, hogy helységben -kor születtem, másrészt, hogy semmilyen becstelen cselekedetet nem követtem el és árja családból származom.

Kelt:

Családi állapot

..... -től kezdve cím alatt lakom.

Egyedülálló:

Házas:

Gyermekek:

Eltartott 21 év alatt gyermekek:

Számuk:

Keresztnevük:

Születési idejük:

Fontos tudnivaló: A hadifogságban lévő gyermekek eltartottnak számítanak.

Egészségügyi nyilatkozat

Alulírott:

kijelentem, hogy jó egészségi állapotban vagyok.

Mellékletek

Abban az esetben, ha a katonai egységhez történő vezénylésemet követő orvosi vizsgálat kimutatná, hogy egészségi állapotom nem tesz alkalmassá a harctéri szolgálatra;

Hivatalosan beleegyezek, hogy lemondok a katonai szolgálatról és fizetség nélkül visszaszállítanak a jelentkezésem helyére.

Az utazási költségeket a „Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen” nevű egyesület állja.

Kelt:

3. HASSLER TÁBORNOK LEVELE⁸⁹⁹

Vichy, 1941. július 26.

Benyomások az antibolsevik légióról

Deloncle úr július 4-én tudomásomra hozta, hogy szándékában áll felállítani egy antibolsevik légiót. Kérdésemre, „Mit gondol erről a Marsall kormánya?” azt felelte, hogy a Marsall beleegyezését adta. Amidieu du Clos ezredes – korábbi képviselő – társaságában, aki Deloncle úr közeli barátja és a légió tervének pártfogója, együtt elmentünk de Brinon úrhoz. A Marsall jegyzete, melyet másnap akartak nyilvánosságra hozni a sajtóban, nem győzött meg. Tudni akartam, hogy a légió felállításának ötlete a németektől származik-e vagy különböző politikai pártok nagylelkű és spontán felajánlásáról van-e szó.

Számomra azonnal úgy tűnt, hogy ez utóbbi volt a helyzet, és a kormányra csupán rá akarták erőszakolni ezt a megoldást.

Ha a németek, akik legjobb erőiket merítik ki Oroszországban, kértek volna segítséget Franciaországtól, a helyzet teljesen más lenne.

Különböző politikai csoportosulások vezetőinek – Deloncle, Doriot, Déat, Costantini, Boissel, Clémenti – gyűlésére került sor július 7-én a Majestic Hotelben. Jómagam is odamentem, miközben egyre nyugtalanabb voltam. Egy bizonyos Westrick úr fogadott bennünket, aki a nagy háború verdun-i sebesültje, és meglepően jól beszélt franciául. Sajnálatát fejezte ki, hogy nem sikerült még a háború előtt létrehozni a francia–német blokkot, amely kétségtelenül megakadályozta volna a háború kitörését. „Ráadásul, tette hozzá, akkor még egyenlőségről beszéltünk, most pedig

⁸⁹⁹ AN 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

mindkét fél helyzete kényes, hiszen most egy győztes és egy vesztes van jelen.”

A megbeszélés során valaki megemlítette, hogy a légió felállítására azonnali és kézzelfogható ellenszolgáltatást vonjon maga után. Erre másvalaki azt felelte: „Ez alkudozás lenne.”

Figyelmes és realista diplomataként Westrick úr erre csak egy egyetértő gesztussal reagált.

Utána kijelentette, hogy a légió felállításához és megszervezéséhez szükség van Hitler úr beleegyezésére. Ebből kifolyólag tehát nem csak ellenszolgáltatás nélkül fogadták el a francia fél felajánlását, de még a német félnek is jóvá kellett hagynia. Megértettem.

Egyértelműen az volt a benyomásom, hogy nem egy, a Vichy-kormány által jóváhagyott és bátorított nemzeti mozgalomról van szó, hanem különböző politikai csoportok cselekvési szándékáról.

Nem volt szó nemzeti egységről a Marsall által kifejtett felfogás értelmében.

Akkor tehát ki állt e mögött a kezdeményezés mögött?

Másnap, július 8-án, a L'Oeuvre című lap megkérdezésem és bármifajta nyilatkozatom nélkül azzal a teátrális hírral jelent meg, hogy én vagyok a Légió parancsnoka.

Valójában én soha, de soha nem fogadtam el hasonló megbízást.

Tartalékos állományban vagyok. A háború nem ért véget, fegyverszünet van, ebből kifolyólag állandóan a Minisztérium rendelkezésére állok – és nem fogadhatok el semmilyen parancsnoki posztot, akárkitől is érkezzon a felkérés anélkül, hogy ne egyeztessek feletteseimmel.

Egy második összejevetelen a Majestic Hotelben végignéztam az említett pártvezetők gyerekes vitáját a Vélodrome d'Hiver-ben tartandó gyűlésről.

Itt azt kérték tőlem, hogy beszéljek a Radio Paris-ban. Ezt visszautasítottam és még aznap este elhagytam Párizst. Július 8-a óta semmilyen kapcsolatomban nem volt Párizssal. A nevem körül csapott egészségtelen publicitás undorított, annál is

inkább, mivel úgy vélem, hogy nem nemzeti, hanem önérdék állt mögötte.

Nem vagyok sem az angollal, sem a némettel, 100 százalékgig francia vagyok. Egy ilyen cselekedet, mint a Légió felállítása, kizárólag a Vichy-kormány hatáskörébe tartozik.

Elég ismerni a megszállt zóna mentalitását ahhoz, hogy tudjuk, ez a vállalkozás kudarcra van ítélve.

Mindaddig, amíg Németország megszállva tartja országunk területének nagy részét, nem tűnhet fel kedvező színben a francia nép nagy tömegei, és főleg nem a fiatalok, előtt. Az aljas demarkációs vonal és a kommunikációs tilalom a zónák között leküzdhetetlen akadályok minden kooperáció útjában.

A kollaboráció szó maga is sokkoló. Apám révén elzászi, anyám révén pedig észak-franciaországi vagyok, rokonaim szenvednek északon és a Rajna mentén. Testvéreim és unokaöcséim vannak hadifogságban, hadosztályom számos tisztje és katonája pedig szintén hadifogolytáborokban van.

És ezek után parancsnoki feladatot vállaljak a németek oldalán?

Akik ezt hitték, nem rendelkeznek sem szívvel, sem aggyal.

Azt mondják, érzelmosság? Akik a fenti okok közül egyikkel sem rendelkeznek, jól gondolják végig a dolgot! Soha, egyetlen pillanatra sem fogadtam el vagy kértem egy ilyen parancsnoki posztot.

Nem hívnak de Gaulle-nak!

Egyetlen vezetőm van: a Marsall,

és egyetlen lobogóm: a trikolór!

Aláírta:
Hassler tábornok

4. PÉTAIN MARSALL LEVELE LABONNE EZREDESNEK⁹⁰⁰

A hűségnyilatkozat, amelyet frontra indulása előtt hozzám intézett a saját és emberei nevében, mélyen érintett engem úgy is, mint katonát és mint államfőt az Önök előtt álló harc előestéjén.

Közelgő harcaik előestéjén boldog vagyok, hogy tudom, nem felejtik el, hogy Önök birtokolják katonai dicsőségünk egy részét. A jelen órában nem létezik hasznosabb szolgálat a haza számára, mint visszaadni neki a saját erényébe vetett hitet és a lehető legközvetlenebb módon szolgálni.

De Önök ennél sokkal közvetlenebb módon is szolgálják Franciaországot. Résztételükkel a Németország által vezetett keresztres hadjáratban a kommunista fenyegetést tartják távol tőlünk, jogosan érdemlik ki a világ háláját és hazájukat védelmezik, miközben az egyesült Európa eszméjét szolgálják.

Ezen okokból kifolyólag Darlan admirális, országunk hadügyminisztere, és jómagam is sok szerencsét kívánunk Önöknek választott küldetésük teljesítéséhez.

A magam részéről figyelemmel követem sorsukat megpróbáltatásaik során egészen hazájukba való visszatérésük dicsőséges napjáig.

⁹⁰⁰ NOGUÈRES 1955, 357.

5. AZ 1941–1942 FOLYAMÁN AZ LVF KÖTELÉKÉBEN LENGYELORSZÁGI KIKÉPZÉSRE KIUTAZÓ FRANCIA ÖNKÉNTESEK SZÁMA⁹⁰¹

Kiutazó kontingensek (a számok nem minden esetben pontosak):

1941. szeptember 4.: 828 fő
1941. szeptember 16.: 786 fő
1941. október 8.: 644 fő
1941. október 26.: 283 fő
1941. december 1.: 942 fő
1941. december 15.: 200 fő
1942. január 5.: 102 fő
1942. február 19.: 181 fő

1942 februárjáig 113 tiszt és 3 528 altiszt és sorállományú katona hagyja el Franciaországot az LVF kötelékében.

Ezt követően már nem került sor hasonlóan nagy létszámú egységek kiutazására, ezért ezt követően már nem kontingenseknek, hanem erősítéseknek nevezték a pár tucattól pár száz főig terjedő létszámú egységeket.

Kiutazó erősítések 1942-ben:

1942. június 19.: 200 fő
1942. augusztus 1.: 125 fő
1942. október 8.: 100 fő
1942. november: 109 fő.

⁹⁰¹ IHTP 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14, illetve AN F 1 A 3748. Document n° 102; AN F 60 1688. O 3605. iratcsomó. France combattante, 1944. január; BAMA RH 53-23/49. Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion, 4., 105.

Mellékletek

Kiutazó erősítések 1943-ban:

1943. október 26.: ismeretlen létszám (Bridoux százados vezetésével).

1943. október 31.: ismeretlen létszám.

Kiutazó erősítések 1944-ben:

1944. január 18.: ismeretlen létszám.

**6. A WEHRMACHT 638. GYALOGEZREDÉNEK (LVF)
SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE
(1941. NOVEMBER-DECEMBER)⁹⁰²**

Ezredközvetlen alakulatok:

- ezredvezérkar
- ezredparancsnoki század:
 - I. parancsnoki raj
 - II. utászszakasz (6 raj)
 - III. biciklis felderítőszakasz
 - IV. hírközlő szakasz: könnyű telefonos, közepes telefonos és rádiós rajok
 - V. trénszakasz: hordágyvivők, élelmiszerszállítók, általános szállítók.

I. zászlóalj:

zászlóaljparancsnoki szakasz:

- parancsnoki raj
- hírközlő raj: telefonos és rádiós rajok
- trén: harceszköz-, élelmiszer- és általános szállítók.

1., 2., 3. lövészszakasz (ugyanaz a felépítés):

- parancsnoki szakasz:
 - parancsnoki raj
 - nehézpuskás raj
 - harceszköz-, élelmiszer- és általános szállító trénrajok.
- 3 lövészszakasz (ugyanaz a felépítés):
 - parancsnoki félraj
 - 50 mm-es gránátvetős csoport

⁹⁰² SHD 2 P 14. Rapport du lieutenant Ourdan, 13-14.; BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 11.

- 4 lövészraj
- trén: harceszköz-, élelmiszer- és általános szállítók.

4. nehézfegyveres század:

- parancsnoki szakasz
- 3 géppuskás szakasz:
 - parancsnoki raj
 - 4 géppuska
- 1 aknavető szakasz:
 - parancsnoki félraj
 - 3, egyenként 2 db 80 mm-es aknavetőből álló raj
- harceszköz-, élelmiszer- és általános szállító trénrajok.

II. zászlóalj: (felépítése megegyezik az I. zászlóaljéval).

13. tábori ágyús század:

- parancsnoki szakasz
- 3 (1., 2., 3.), egyenként 2 db 75 mm-es gyalogsági ágyúból álló tüzérségi szakasz
- 4. nehéztüzérségi szakasz: 2 db 150 mm-es gyalogsági ágyú.
- harceszköz-, élelmiszer- és általános szállító trénrajok.

14. páncélelhárító (harckocsivadász) század:

- parancsnoki raj
- 4, egyenként 3 db 37 mm-es páncéltörő ágyúból álló szakasz
- harceszköz-, élelmiszer- és általános szállító trénrajok.

7. A WEHRMACHT 638. GYALOGEZREDE (LVF) ZÁSZLÓALJAINAK ELMÉLETI SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE (1942 MÁRCIUSÁTÓL)⁹⁰³

Zászlóalj-vezérkar és parancsnoki szakasz:

3 tiszt, 2 katonaoorvos, 1 pénztáros, 5 altiszt, 17 közlegény (28 fő).

Felszerelés: 8 pisztoly, 2 géppisztoly, 18 puska, 14 hátasló, 9 kerékpár.

I. zászlóalj:

zászlóaljparancsnoki század:

- parancsnoki raj:
1 tiszt, 2 altiszt, 4 közlegény;
felszerelés: 2 pisztoly, 1 géppisztoly, 5 puska, 1 hátasló, 2 kerékpár.
- hírközlő raj: telefonos és rádiós rajok:
1 altiszt, 2 közlegény;
felszerelés: 1 pisztoly, 2 puska, 1 kerékpár, 1 szállító szekér két lóval.
- 2 könnyű telefonos félraj:
egyenként 1 altiszt, 3 közlegény;
felszerelés: 4 puska, 2 tábori telefonkészülék.

trén:

- harceszükszállító trén:
1 fegyvermester (tiszt), 6 altiszt, 13 közlegény;
felszerelés: 6 pisztoly, 14 puska, 1 hátasló, 2 kerékpár, 4 szállító szekér egyenként két lóval (kovács, fegyvermester, gyógyszer, általános), 1 két szerelvényből álló nagy tábori konyha két lóval.
- élelmiszer-szállító trén:
1 altiszt, 2 közlegény;

⁹⁰³ BAMA RH 53-23/50. Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch, 175-199., 208.

felszerelés: 3 puska, 1 szállító szekér két lóval.

- általános szállító trén:
1 altiszt, 7 közlegény;
felszerelés: 9 puska, 1 hátszló, 1 kerékpár, 4 szállító szekér egyenként két lóval.

gyalogsági páncélelhárító szakasz:

- parancsnoki raj:
1 tiszt, 2 altiszt, 5 közlegény;
felszerelés: 4 pisztoly, 1 géppisztoly, 4 puska, 6 hátszló, 2 kerékpár.
- 3 páncélelhárító raj:
egyenként 1 altiszt, 8 közlegény;
Felszerelés: 1 pisztoly, 1 géppisztoly, 7 puska, 1 hátszló, 1 db 37 mm-es páncélelhárító ágyú (vontató kocsival és 4 lóval), 1 lőszerkocsi két lóval.
- lövész félraj:
1 altiszt, 3 közlegény;
felszerelés: 3 pisztoly, 1 puska, 1 MG 34-es géppuska (egy géppuskaszállító kocsi vagy rekvirált szekér két lóval).

aknavető szakasz:

- parancsnoki csoport:
1 tiszt, 1 altiszt, 3 közlegény;
felszerelés: 2 pisztoly, 3 puska, 1 hátszló.
- 3 aknavető raj:
egyenként 1 altiszt, 2 közlegény.
felszerelés: 1 pisztoly, 1 géppisztoly, 1 puska, 1 lőszerkocsi két lóval:
- rajonként 2 löveg:
egyenként 1 altiszt, 7 közlegény;
felszerelés: 4 pisztoly, 4 puska, 1 db 80 mm-es aknavető, 1 aknavető szállító kocsi egy lóval.

A zászlóaljparancsnoki század elméleti teljes létszáma: 3 tisz, 1 fegyvermester (tisz), 30 altiszt, 118 közlegény, vagyis összesen 152 fő.

A zászlóaljparancsnoki század elméleti teljes felszerelése: 49 pisztoly, 8 géppisztoly, 97 puska, 1 MG 34-es géppuska, 6 db 80 mm-es aknavető, 3 db fogatolt 37 mm-es páncéelhárító ágyú, 13 hátszló, 8 kerékpár, 25 szekér (az ágyúvontató kocsik nélkül). A teljes lóállomány 56 darab.

1., 2., 3. lövészsorozat (ugyanaz a felépítés):

- parancsnoki szakasz:
 - parancsnoki raj:
1 tisz, 3 altiszt, 9 közlegény;
felszerelés: 1 pisztoly, 1 géppisztoly, 12 puska, 1 hátszló, 4 kerékpár, 1 tábori lőszerkocsi négy lóval.
 - nehézpuskás raj:
1 altiszt, 6 közlegény; felszerelés: 3 pisztoly, 4 puska, 3 nehézpuska.
 - harceszköz-, élelmiszer- és általános szállító trénerajok.
- lövészsorozat (ugyanaz a felépítés):
 - parancsnoki félraj: 1 tisz, 1 altiszt, 3 közlegény;
felszerelés: 2 pisztoly, 1 géppisztoly, 3 puska.
 - 50 mm-es gránátvetős csoport: 1 altiszt, 2 közlegény;
felszerelés: 2 pisztoly, 1 puska, 1 db 50 mm-es gránátvető.
 - 4 lövészbaj: egyenként 1 altiszt, 9 közlegény;
felszerelés: 2 pisztoly, 1 géppisztoly, 7 puska, 1 MG 34-es géppuska.
 - szállítás: 1 közlegény;
felszerelés: 1 puska, 2 kis kocsi egy lóval.

- szállítás: 1 közlegény;
felszerelés: 1 puska, 2 kis kocsi egy lóval.
- trén:
 - harceszközszállító trén: 3 altiszt, 14 közlegény;
felszerelés: 7 pisztoly, 10 puska, 1 hátszló, 4 kerékpár, 2 szállító szekér egyenként két lóval, 1 két szerelvényből álló nagy tábori konyha két lóval.
 - élelmiszer-szállító trén: 2 közlegény;
felszerelés: 2 puska, 1 szállító szekér két lóval.
 - általános szállító trén: 1 altiszt, 4 közlegény;
felszerelés: 5 puska, 1 kerékpár, 2 szállító szekér egyenként két lóval.

A lövészsápad elméleti teljes létszáma: 4 tiszt, 26 altiszt, 161 közlegény, vagyis összesen 191 fő.

A lövészsápad elméleti teljes felszerelése: 47 pisztoly, 16 géppisztoly, 132 puska, 12 MG 34-es géppuska, 3 nehézpuska, 3 db 50 mm-es gránátvető, 1 hátszló, 9 kerékpár, 13 szekér (az ágyúvontató kocsik nélkül). A teljes lóállomány 21 darab.

8. AZ LVF-BEN SZOLGÁLÓ ÖNKÉNTESÉKNEK JÁRÓ ZSOLD ÉS JÁRADÉKOK⁹⁰⁴

Rang	Zsold (frank- ba átszámí- tva)	Harcéri pótlék		Elsővonalbeli pótlék	
		Egye- dülállók	Csalá- dosok	Egyedül- állók	Csalá- dosok
Közlegény	600	1 200	1 800	2 400	3 000
Őrvezető	720	1 500	2 100	2 820	3 420
Őrmester	840	2 100	2 900	3 540	4 340
Törzsőrme- ster	900	2 600	3 700	4 100	5 200
Főtörzsőr- mester	1 080	2 800	4 100	4 480	5 780
Zászlós és törzszászl- ós	1 200	2 900	4 200	4 700	6 000
Hadnagy	1 440	4 200	5 400	6 240	7 440
Főhadnag- y	1 620	4 600	5 800	6 820	8 020
Százados	1 920	6 800	8 600	9 320	11 120
Őrnagy	2 160	8 000	10 400	10 760	13 160
Alezredes	2 400	9 800	12 800	12 800	15 600
Ezredes	3 000	12 400	16 000	16 000	19 600

Az első vonalban töltött minden nap után 20 frank járt minden önkéntesnek rangtól függetlenül. A tisztek ezen felül jogosultak voltak havonta 600 frank ruhapénzre.

Minden, 16 évesnél fiatalabb gyerek után 360 frank járt havonta.

A katonai szolgálat során megsebesült önkénteseknek ezen felül járt rokkantsági ellátás, illetve haláluk esetén a családot járadék illette meg.

⁹⁰⁴ SHD 2P 14, illetve AN F 60 1688. O 3605.

A fenti példa alapján egy kétgyerekes százados 11 840 frankot (1 920+8 600+720+600) keresett Oroszországban úgy, hogy nem is az első vonalban teljesített szolgálatot. Összehasonlításuképpen egy átlagos munkás vagy adminisztratív beosztott 1 500-2 000 frankot keresett havonta Franciaországban.⁹⁰⁵

Járadékok

A harcok folyamán megsebesült legionáriusok és családjaik jogosultak bizonyos juttatásokra, melyek részleteit a következő dokumentumok és rendelkezések szabályozzák: 1942. október 21-i általános katonai rendelkezések, illetve a WFVG (Wehrmacht Fursorgbe und Versorgungsamt) rendelkezései, melyekből az alábbiakban idézünk néhány részletet. Mindezen járadékok igénybevételéhez azonban pontosan hivatkozni kell az esetleges jogosultságra leíró rendeletre.

Járadékok:

Hadirokkantak: a háború során súlyos sérülést szenvedő önkéntesek jogosultak:

1. A rokkantság teljes időtartama alatt orvosi kezelésre az ilyen esetekre vonatkozó katonai előírások értelmében.
2. A rokkantság súlyosságának megfelelő járadékra. Négy rokkantsági kategória van, melyekre vonatkozóan az összegek birodalmi márkában és havonta vannak feltüntetve.

⁹⁰⁵ Azéma 1979, 162. o.

	I. kategória		II. kategória		III. kategória		IV. kategória	
	egyedülálló	házasság	egyedülálló	házasság	egyedülálló	házasság	egyedülálló	házasság
Közlegető	20	26	40	52	60	78	80	104
Örveztető	23	29	46	58	69	87	92	116
Altitest	29	37	58	74	87	111	116	148
Törzsőrmester	34	45	68	90	102	155	136	180
Főtörzsőrmester	36	49	72	98	108	147	144	196
Törzszakaszlós	37	50	74	100	111	150	148	200
Hadnagy	50	62	100	125	150	186	200	248

A sérüléseik következtében megvakult önkéntesek a fentiek felül havonta további 100 márkát kapnak.

A rokkantság súlyosságának megállapítását a WFVG különböző részei szabályozzák.

Járadék a családoknak: Elhalálozás esetén az özvegyek és gyerekek (16 éves korig) jogosultak:

1. Elhalálozási kárpótlásra.
2. Havi juttatásra, mely birodalmi márkában kerül kifizetésre az alábbi táblázat szerint.

Rangfokozat	Özvegyeknek járó juttatás	Féllárváknak járó juttatás	Teljes árváknak járó juttatás
Közlegény	1 300	260	420
Őrvezető	1 400	280	460
Altiszt	1 780	360	600
Másod osztályú tisztjelölt	2 160	420	720
Tisztjelölt	2 360	450	780
Hadnagy	2960	580	980

Ezen felül a 16 évnél fiatalabb gyerekek után az alábbiak szerint jár kiegészítő támogatás:

I. kategóriába tartozó rokkantak: 160 frank havonta

II. kategóriába tartozó rokkantak és

III. kategóriába tartozó rokkantak: 200 frank havonta

IV. kategória,

valamint özvegyek és árvák: 360 frank havonta.

Az itt felsorolt juttatások igénybevételéhez a leszereléstől vagy elhalálozástól számított egy éven belül kell az igényt jelezni.

Időszakos vagy tartós sebesülés vagy rokkantság esetén a rokkantsági segély iránti kérelmet a Légio Versailles-ban található Katonai Irodájába.

Elhalálozás esetén a kérelmet az LVF Szociális Osztályához kell benyújtani (19, rue Saint Georges), mely megteszi a szükséges lépéseket.

9. A 7. BAJOR GYALOGHADOSZTÁLY 1941. DECEMBER 12-I NAPIPARANCSA⁹⁰⁶

A nehéz időkben, melyeket hazánk átél, Önök csatlakoztak a Führer seregeihez, melyek európai kultúránk ellensége, a bolsevizmus ellen küzdenek.

Hosszú és fárasztó menetelések után a nagy hidegben, melyhez nincsenek hozzászokva, gyorsan érkeztek meg a frontvonalra, ahol támadásuk során az ellenség kemény ellenállása ellenére elfoglalták az Önök számára kijelölt célpontokat és így tanúbizonyságát adták a legszebb katonai erényeknek.

Az ellenséggel vívott harc során elesett bajtársaik hősiessége és sebesültjeik csodálatos kitartása apáink dicsőséges tetteit idézik fel, melyeket a történelemkönyvek lapjain olvashattunk. Ennek az örökségnek köszönhető, hogy a francia katonai erények újból megnyilvánulhattak.

Tisztában vagyok azokkal a nagy nehézségekkel, melyekkel minden újonnan felállított alakulatnak szembe kell néznie, mint ahogy azzal is, hogy az Önökéi milyen nagyok voltak, miközben vállt vállnak vetve harcoltak német bajtársaikkal. A nyelvi és taktikai nehézségek azonban hamarosan eltűnnek közös akaratunknak és a köztünk fennálló mély és őszinte bajtársi viszonyoknak köszönhetően.

Mindig legyenek tudatában, hogy Önök az új Európa és dicsőséges hazájuk újjászületésének harcosai. A francia nemzet és tiszteletreméltó vezetője, Pétain marsall, figyelemmel követik harcaikat és hősies tetteiket a harcmezőn.

Mi, német katonák, tisztelettel és az új idők garanciájaként tekintünk fegyverbarátságunk vérrel történő megpecsételésére a harcmezőn.

⁹⁰⁶ AN F60 1688. 1942. január 25.

Melléletek

Mint az Önök hadosztályának vezénylő tábornoka, hálámat és nagy megelégedettségemet szeretném kifejezni az Önök bátorságáért.

Éljen vezetőnk a bolsevizmus elleni harcban, Adolf Hitler!

Éljen a boldog Franciaország az egyesült Európában!

**10. A 7. BAJOR GYALOGHADOSZTÁLY PARANCSNOKÁNAK
LEVELE LABONNE EZREDESHEZ⁹⁰⁷**

Írta: a 7. hadosztály parancsnoka.

Kelt: a fronton, 1941. december 16-án.

Kedves Ezredes Úr!

Őszintén sajnálom, hogy korai távozásom miatt nem tudtam személyesen elbúcsúzni Öntől. Engedje meg nekem, hogy jelen levelemmel pótoljam ezt be.

Boldog lettem volna, ha személyesen mondhattam volna köszönetet Önnek és Légijójának, melyem hadosztályom soraiban harcolt közös ellenségünk, a bolsevizmus ellen.

Az Ön megbízható parancsnoksága alatt a mindkettőnk által ismert nagy nehézségek ellenére is a Légió bátran harcolt. Tűzkeresztje alatt az alakulat vérét ontotta és így részévé vált annak a bajtársi közösségnek, melyben az új és boldog Európát építjük.

Engedje meg nekem, kedves Ezredes Úr, hogy őszinte köszönetemet fejezzem ki parancsnoki tevékenységéért és baráti együttműködéséért. Legjobb kívánságaimat küldöm Önnek és embereinek egyaránt.

Kívánom, hogy szerencse kísérje Ön és bátor emberei útját, valamint, hogy sikerekkel és becsülettel öregbítsék hazájuk dicsőségét.

Biztosíthatom róla, hogy nagy örömmel venném, ha útjaink a jövőben ismét kereszteznék egymást. Remélem, hogy a lehető legtávolabb marad drága hadosztályom soraiban, és ez az Ön legnagyobb megelégedésére szolgál.

Köszönetemet, megbecsülésemet és bajtársi érzelmeimet küldöm Önnek, tisztjeinek, altisztjeinek és katonáinak.

Az Ön tábornoka:

Von Gablenz

⁹⁰⁷ AN F 60 1688. O 3605; BAMA RS 3-33/3. Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945, 15.

11. LABONNE EZREDES 1942. JÚNIUS 12-I LEVELE⁹⁰⁸

Roger Labonne ezredes
74, Avenue des Villiers
Paris (17ème)

Párizs, 1942. június 12.

Roger Labonne
ezredes

Őexcellenciájána
k, Németország
nagykövetének
62, rue de Lille
Paris (7ème)

Nagykövet Úr!

Tisztelettel szeretném tudomására hozni az alábbiakat:

1942. március 14-i levelében (melynek másolatát csatolva küldöm) a Lengyelországi Főkormányzóság főkormányzója arról értesített, hogy Ön mellé rendeltek, hogy elősegítsem az LVF számára történő toborzást.

A rám bízott új feladatott lehető legjobb tudásom szerint teljesítettem. Konferenciákat szerveztem, rádióbeszédet tartottam, újságcikkeket írtam stb.

Az LVF parancsnokaként boldog lettem volna, ha – különösen a versailles-i laktanyában – magam győződhetek meg ennek a toborzási erőfeszítések eredményeiről és beszélhettem volna az új jelentkezőkkel, különös tekintettel a tisztekkel, hiszen korábban ez volt a légió gyenge pontja.

Sajnálatos módon a legkisebb mértékben sem voltam felhatalmazva arra, hogy irányítsam az eseményeket Versailles-ban vagy Kruszynában, ahol megparancsolták az embereknek, különösen a tiszteknek, hogy ne lépjenek

⁹⁰⁸ AN 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

kapcsolatba velem, amikor Párizsban járnak. Ennek ellenére számos olyan legionárius meglátogatott, akikkel együtt vettem részt az elmúlt tél folyamán a legkeményebb hadjáratban, ahonnan egészségesen tértek vissza, majd pedig magyarázat nélkül leszerelték őket az orvosi hatóságok parancsára. Példaként tisztiszolgámat, Villars légióst említeném, aki 23 éves, egészséges, jó morállal rendelkezik és kitüntették a Vaskereszttel.

Ezek a bátor emberek megosztották velem afelett érzett csalódottságukat, hogy így küldték haza őket azok után, hogy a végsőig kitartottak, a nemkívánatos személyeket pedig ők maguk távolították el soraik közül. Különösen fájdalmasan érintette őket, hogy a Légión egyik különítménye a frontra vonult, ahová mindannyian lelkesen szerettek volna visszatérni.

Jól ismerve a francia katona vérmérsékletét, amely gyakran okoz bosszúságot hátul, de soha az első vonalban, megengedem magamnak, mint tettem azt már számos alkalommal szóban is, hogy kihangsúlyozzam azokat a kitűnő eredményeket, melyeket a teljes LVF gyors harcban vetése eredményezett ahelyett, hogy a kaszárnyákban vagy kiképzőtáborokban elgyengült volna.

Annak érdekében, hogy elősegítsem az egység növekedését, mint ahogy ez volt küldetésem eredeti célja is, személyes találkozót kértem Laval elnök úrtól, aki meghívott engem Vichy-be.

Ennek eredményeképpen utazási engedélyhez folyamodtam a német katonai hatóságokhoz. A csatolt leiratban válaszoltak és az Általános Bizottsághoz utasítottak, mint az átlagos franciákat, mintha nem is tekintenének a hadsereg tagjainak.

Ugyanakkor ezalatt továbbra is kaptam a zsoldot minden hónapban, ezért levélben kértem meg Westick tanácsos urat, hogy legyen olyan jó és gondoskodjon róla, hogy az összeget a szükségét szenvedő legionáriusok családjának folyósítsa.

Ezt a kétértelmű helyzetet tovább súlyosbítja az a rágalomhadjárat, mely érzéseim szerint egyre erősebben irányul mind a Légió, mind szerény személyem ellen. Emögött ugyanazok a judeo-gaullista rágalmazók állnak, akik már annyi gondot okoztak nekem a fronton töltött idő alatt is. Ez is azt bizonyítja, hogy a képzelőerő, az álnokságtól eltérően, nem ellenfeleink legerősebb fegyvere.

Az elmúlt napok információi alapján egyértelműen úgy tűnik számomra, hogy anglofil körökben nagyon örülnek az LVF feldarabolásának ugyanúgy, mint - ki merem jelteni - annak, hogy a vezetőt távol tartják alakulatától.

Ezek a különböző kellemetlenségek készítetnek arra, nagykövet úr, hogy meghallgatást kérjek Öntől, melynek során részletesen bemutatnám Önnek azokat a problémákat, melyektől a Légió szenved, valamint benyújtanám lemondásomat, tekintettel az akadályokra, melyek lehetetlenné teszik feladatomban teljesítését.

Komoly szívfájdalommal hoztam meg ezt a döntést az események kényszerítő súlya alatt. Mindez nem akadályoz meg abban, hogy továbbra is elszánt és aktív híve legyek azoknak az eszméknek, melyeket ezidáig védelmeztem, ugyanakkor sajnálom, hogy mindezt nem tehetem a keleti fronton bátor német és francia bajtársaim oldalán.

Mély hálámat szeretném kifejezni Önnek, nagykövet úr, azért a gondoskodásért, mellyel a Légiót és személyemet illette. Ugyanakkor kérem, fogadja mély tiszteletemet és szívből jövő üdvözetemet.

**12. AZ 1943. FEBRUÁR 11-I 95. SZÁMÚ,
A FRANCIA ÖNKÉNTESOK LÉGIÓJA A BOLSEVIZMUS ELLEN
NEVŰ EGYESÜLETRE VONATKOZÓ TÖRVÉNY⁹⁰⁹**

A kormányfő

A 12. és a 12 bis számú alkotmánycikkelyeket szem előtt tartva
Valamint a kabinettanács

Elrendeli:

1. szakasz: A *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesületet közhasznúnak ismerjük el.

A jelen törvény mellékletében megtalálható alapszabályzatát jóváhagyjuk.

2. szakasz: Az 1942. július 18-i 704. számú törvény és az 1942. szeptember 16-i minisztériumközi rendelet teljes joggal vonatkozik a *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület tagjaira és a rajtuk keresztül jogosultságot szerzőkre. A fenti rendelkezések értelmében járó juttatások és pótlékok kifizetése biztosított, részben vagy egészben az állam által, figyelembe véve az esetlegesen más jogcímen járó pótlékok miatti levonást.

3. szakasz: Figyelembe véve a 2. szakasz által előírt garanciákat *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* kötelezően be kell mutatnia az alábbiakra vonatkozó dokumentumokat:

1. A tagok családi állapotának igazolása.
2. A rangfokozatok, a szolgálat és a rokkantság igazolása.
3. A zsold, pótlékok és juttatások megállapítása.

4. szakasz: A *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* tagjainak családi állapotának és a katonai szolgálatának igazolására szolgáló, esetlegesen külföldön kiállított dokumentumok az eredeti ország jogrendjének megfelelően a francia hatóságok és bíróságok előtt is bizonyító erejűek.

⁹⁰⁹ AN F 60 235.

5. szakasz: A *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület anyagilag a pénzügyi államtitkár ellenőrzése alá tartozik.

6. szakasz: A *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület tisztjeit és altisztjeit a *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület központi bizottságának javaslatára, a hadügyi államtitkár véleményezésével a kormányfő döntése alapján véglegesíthetik a hadseregben.

7. szakasz: A *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesületet a kormányfő feloszlathatja.

8. szakasz: Jelen rendelet hatálybalépésének feltételei a kormányfő határozatai fogják szabályozni.

9. szakasz: Jelen rendelet a Hivatalos Közlönyben fog megjelenni és államtörvényként kerül végrehajtásra.

Kelt: Vichy, 1943. február 11.

Pierre Laval

A Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen nevű egyesület
alapszabályzata

(Az 1943. február 11-i 95. számú törvény melléklete.)

I. rész

Az egyesülettel kapcsolatban – Jelentkezési feltételek

1. szakasz: *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* néven (LVF) létrejött egy önkéntesekből álló egyesület, mely a bolsevizmus ellen kíván harcolni. Az egyesület soraiban alapító tagok, tiszteletbeli tagok és tagok találhatóak. Központja Párizsban, a Saint-Georges utca 19-es szám alatt található, ez utóbbi a központi bizottság döntése alapján áthelyezhető máshová.

2. szakasz: Az egyesület célja:

1. Megszervezni a mindenfajta rangban szolgáló légiósok toborzását, akik a keleti fronton harcoló különleges egységekben teljesítenek majd szolgálatot.

2. Gondoskodni minden harcoló vagy korábban harctéri szolgálatot teljesítő önkéntesről és biztosítani számukra a nekik járó jogosultságokat és kedvezményeket.

3. Szolidaritási szervezetet létrehozni a fent említett önkéntesek (legyenek aktívak, hadirokkantak, nyugállományúak, leszereltek) és családjaik számára.

3. szakasz: Az LVF soraiba a zsidók, illetve a nagyszülőkig visszamenőleg zsidó felmenőkkel rendelkezők kizárásával csak olyan személy vehető fel, aki eleget tesz a belső szabályzatban előírt feltételeknek. Ez a szabályzat tartalmazza a jelentkezőkre vonatkozó összes belépési feltételt.

Ezeknek megfelelően az LVF-hez csatlakozók a katonai törvények és fegyelmi előírások hatálya alá tartoznak.

A belső szabályzat előírja, hogy milyen feltételekkel lehet kinevezni a tagokat a különböző rangokba. Ugyanígy előírja, hogy a magukat a szolgálat során különleges módon kitüntető tagok milyen feltételekkel kaphatnak esetleg kitüntetéssel járó dicséretet.

4. szakasz: A kormánynak adott biztosítékoknak megfelelően pontosítjuk:

1. Hogy a *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület tagjai és a rajtuk keresztül jogosultságot szerzők teljes joggal élvezhetik az 1942. július 18-i 704. számú törvény és az 1942. szeptember 16-i minisztériumközi rendelet által nekik juttatott előnyöket.

2. Hogy a *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület tisztjeit és altisztjeit a *Francia önkéntesek légiója a bolsevizmus ellen* nevű egyesület központi bizottságának javaslatára, a hadügyi államtitkár véleményezésével a kormányfó döntése alapján véglegesíthetik a hadseregben.

II. rész
Irányítás és igazgatás

5. szakasz: Az egyesületet a központi bizottság felügyelete alatt a főtítkár igazgatja és irányítja.

6. szakasz: A főtítkár a kormányfő nevezi ki a központi bizottsággal való egyeztetés után.

A főtítkár birtokolja a teljes igazgatási és irányítási jogkört, a központi bizottság elnökének felügyelete alatt.

Ő képviseli az egyesületet a kormány és minden egyéb hatósággal előtt.

Ő kapja az állami szubvenciót és fogadja az adományokat és hagyatékokat közigazgatási jóváhagyás mellett.

Saját felelősségére a központi bizottság jóváhagyásával hatalmát átruházhatja másra.

Ő javasolja a központi bizottságnak a rendelkezéseket és a belső szabályzatot.

Ő hirdeti ki a tagok felvételét és törlését.

A főtítkár a központi bizottság minden ülésén beszámol tevékenységéről.

7. szakasz: A központi bizottság az alapító tagokból áll.

A központi bizottság kooptálással tiszteletbeli tagokat is meghívhat soraiba, amennyiben azok hozzáértését az egyesület számára hasznosnak találja, de a tagok száma nem haladhatja meg a húsz főt.

A központi bizottság elnökét a kormányfő nevezi ki a központi bizottsággal való egyeztetés után.

A központi bizottság három alelnököt választhat ki tagjai közül egy évre szóló megbízatással. Ez a mandátum meghosszabbítható.

A központi bizottságot az elnök hívja össze annyiszor, ahányszor ezt szükségesnek találja, de legalább havonta egyszer.

A központi bizottság saját tagjaiból bizottságokat állíthat fel egy-egy terv vagy kérdés tanulmányozására.

A gyűlések közti időszakokban az elnök képviseli a központi bizottságot és gyakorolja annak előjogait.

8. szakasz: A központi bizottság alakítja ki az egyesület tevékenységének főbb irányvonalait.

Gondoskodik az alapszabályzat és a belső szabályzat betartásáról.

Jóváhagyja a tárgyév költségvetését és elszámolását.

Fogadja a főtitkár beszámolóját.

A kormányfő elé terjeszt minden, az egyesület aktivitásának fokozására és hatékonyságának biztosítására szolgáló javaslatot.

Minden negyedévben a kormányfő elé terjeszt egy beszámolót az egyesület tevékenységéről és az elért eredményekről.

III. rész

Források – Közigazgatási és pénzügyi ellenőrzés – Különböző rendelkezések

9. szakasz: Az egyesület kezdeti anyagi javadalmazásának alapját a korábban azonos elnevezéssel rendelkező csoportosulás által birtokolt javak alkotják.

10. szakasz: Az egyesület éves bevételeit az alábbiak alkotják:

Állami és helyhatósági szubvenciók;

Azok az adományok, melyek azonnali felhasználását engedélyezték;

Kivételes jogcímen létrehozott források a megfelelő hatósági szervek engedélyével.

11. szakasz: Az LVF a pénzügyi államtitkár felügyelete alá tartozik.

A pénzügyi államtitkár által kinevezett és az LVF-be akkreditált pénzügyi ellenőr teljes felhatalmazást kap arra, hogy ellenőrizze az állami szubvenciók felhasználását.

A pénzügyi ellenőr részt vesz a központi bizottság minden ülésén.

A költségvetés tervezetét a főtitkár javaslatára a központi bizottság fogadja el. Ezt a központi bizottság elnöke jóváhagyásra felterjeszti a kormányfőnek. Ugyanígy járnak el a tárgyév elszámolásával is.

12. szakasz: Az LVF megállapodásokat köthet más, azonos céllal rendelkező, csoportosulásokkal annak érdekében, hogy közösen folytassanak toborzó és propaganda tevékenységet.

13. szakasz: A kormányfő feloszlathatja az LVF-et.

14. szakasz: A központi bizottság javaslatot tehet a kormányfő számára, hogy milyen feltételekkel kerüljön sor az egyesület felszámolására.

13. A FRANCIA ÖNKÉNTESOK A BOLSEVIZMUS ELLEN NEVŰ EGYESÜLETBEN SZOLGÁLATOT TELJESÍTŐ KÖZTISZTVISELŐK, KÖZHIVATALNOKOK ÉS KISEGÍTŐK KÖZIGAZGATÁSI HELYZETE⁹¹⁰

Oktatási Minisztérium

A Francia önkéntesek a bolsevizmus ellen nevű egyesületben
szolgálatot teljesítő köztisztviselők, közhivatalnokok és
kisegítők közigazgatási helyzete.

A kormányfő, a belügyminiszter, a gazdasági és
pénzügyminiszter és az oktatási miniszter
szem előtt tartva az 1942. július 18-i 704. törvényt,
a december 28-i 113. törvényt, különös tekintettel annak 3.
szakaszára,
az 1943. február 11-i 95., a Légion des volontaires français
contre le bolchevisme nevű egyesületre vonatkozó törvényt,
Elrendeli:

1. szakasz: Azok a köztisztviselők, közhivatalnokok és
kisegítők, akik az Oktatási Minisztérium fennhatósága alá
tartoznak és a Légion des volontaires français contre le
bolchevisme nevű egyesületben teljesítenek szolgálatot,
mozgósítottak tekintendők.

Helyüket csak határozott idejű szerződéssel rendelkező
személyekkel lehet betölteni. Szerződésük lejártával újból
elfoglalhatják azt a posztot, melyet a szerződésük aláírásakor
töltöttek be.

2. szakasz: A kinevezett közalkalmazottak esetében a Légion
des volontaires français contre le bolchevisme nevű
egyesületben eltöltött idő beleszámít a kinevezéshez, illetve a
nyugdíjba vonuláshoz szükséges időbe, amennyiben ebben az
időszakban is megtörténnek a polgári nyugdíj-péztár felé a
besorolási osztálynak és rangnak megfelelő járulékbefizetések.

⁹¹⁰ AN F 7 14956.

3. szakasz: A kinevezett közalkalmazottakra és a rajtuk keresztül jogosultságot szerzőkre az 1941. november 30-i 2037. törvény, a háborús események során életüket veszítő közalkalmazottakra vonatkozó, rendelkezései érvényesek.

Az 1924. április 14-i (67. szakasz) és az 1933. február 28-i (85. szakasz) törvények rájuk vonatkozó előírásai szolgálatuk időtartama alatt felfüggesztettnek tekintendők.

Kelt: Vichy, 1943. július 22.

Kormányfő Belügyminiszter
Pierre Laval

Oktatási miniszter
Abel Bonnard

Gazdasági és pénzügyminiszter
Pierre Cathala

14. JELENTKEZÉSI FELTÉTELEK A LÉGION TRICOLORE NEVŰ EGYESÜLETBE⁹¹¹

Francia állam
Légion tricolore

Önkéntes jelentkezések a Légion tricolore nevű egyesületbe

I

A született francia állampolgárok, a francia állampolgárságot elnyert külföldiek és az észak-afrikai bennszülöttek jelentkezhetnek a Légion tricolore nevű egyesületbe. Zsidók és félzsidók nem jelentkezését nem fogadjuk el.

Az életkori feltételek a következők:

- 18-tól 40 éves kor a közlegényeknek, őrzetőknek és altiszteknek

- 18-tól 35 éves kor a szakaszvezetőknek

- 38 éves korig a századparancsnokoknak

- 48 éves korig a zászlóaljparancsnokoknak

- 54 éves korig az ezredparancsnokoknak.

A harcoló csapatokat kiszolgáló alakulatokban a legénységi és altiszti állomány számára a korhatár 45 év, a tisztek számára 50 év.

Ezen kívül nincsenek korhatárhoz kötött feltételek feltéve, hogy a fizikai, intellektuális és szakmai alkalmasság megvan, amelyről a főellenőr vagy az ő megbízottja győződik meg vizsgálat útján.

II

A jelentkezési kérelmeket a következő helyekre kell címezni:

⁹¹¹ IHTP 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

Mellékletek

1. Az aktív hadsereg tagjainak, akik előzőleg fegyverszüneti szabadságot kaptak; a szakmával rendelkező, jelenleg fegyverszüneti szabadságon lévő önkénteseknek és a civil tisztviselőknek,

- az egységparancsnoknak vagy a megfelelő alosztály részére, amelyek az érdekelt szervek által adott utasításoknak megfelelően továbbításra kerülnek.

2. A szakmával nem rendelkező, jelenleg fegyverszüneti szabadságon lévő önkénteseknek és a tartalékos állományban lévő katonai keretnek (tisztok és altisztek),

- a Légion tricolore nevű egyesület főellenőrének:

a megszállt zónában: Párizs, St. Georges utca 19.

a szabad zónában és Észak-Afrikában: Vichy, Hotel Moderne.

3. A más kategóriába tartozó önkénteseknek: a Légion tricolore toborzóirodáiban, amelyek augusztus 5-től Guéret-i gyülekező központba irányítják őket a szabad zónából és Észak-Afrikából.

Ezen felül a Légion française des combattants nevű egyesület helyi szervei is felvilágosítással szolgálnak az érdeklődők számára és a Légion tricolore nevű egyesület egközelebbi toborzó központjába irányítják őket.

III

A jelentkezési kérelmeknek a következő adatokat kell tartalmazniuk:

- keresztnév és családi név,
- születés helye és ideje,
- állampolgárság,
- lakhely,
- családi állapot (egyedülálló, házas, özvegy, elvált),
- gyerekek száma és életkoruk – eltartott személyek,
- végzettség – diplomák – nyelvismeret,

- szakma és munkavégzés típusa,
- katonai szolgálatra vonatkozó adatok: rang, szolgálati idő, kitüntetések,
- különleges képességek.

1942. július.

Galy tábornok
A Légion
tricolore
főellenőre
s.k.

Jelentkezési lap a Légion tricolore nevű szervezetbe

Alulírott (név, keresztnév, kor, fegyvernem és rang, lakhely)..... kijelentem, hogy jelen szerződéssel csatlakozom a Légion tricolore nevű szervezethez a Szovjetunió ellen zajló hadműveletek időtartamára.

Ezen kötelezettség alól mentesülök, amint a hadviselő felek fegyverszünetet kötnek. Ennek ellenére a szerződés közös megegyezéssel meghosszabbítható, ha más hadszíntereken újabb hadműveletekre kerülne sor.

Kijelentem, hogy ismerem a Légion tricolore nevű szervezet alapszabályzatát és elfogadom annak minden kötelezettségét és záradékát. Ennek megfelelően hűséget, engedelmességet és fegyelmet fogadok a Légion Tricolore-nak és annak vezetőinek.

Elfogadom, hogy alávetem magam minden szabálynak, utasításnak és parancsnak, melyet feljebbvalóim adnak nekem. Tudatában vagyok annak, hogy ha a ma aláírt szerződést felbontom, letartóztatási parancsot adnak ki ellenem, valamint annak is, hogy a fronton az adott terület katonai parancsnokának tartozom engedelmességgel, és hogy szolgálati időm alatt a belépésemkor érvényes katonai törvények vonatkoznak rám.

Mellékletek

Esküszöm, hogy minden körülmények között bátran szolgálok és dicsőséget szerzek a francia lobogónak. Tudatában vagyok, hogy a Légion tricolore-ral kötött szerződéseim időtartama alatt tilos bármifajta politikai tevékenységet folytatnom. Ennek a kötelezettségnek a megszegése fegyelmi vagy bírósági eljárást von maga után.

Kelt:.....

15. A LÉGION TRICOLORE NEVŰ EGYESÜLET TISZTJEI SZÁMÁRA FOLYÓSÍTOTT ÖSSZEGEK⁹¹²

A Légion tricolore nevű egyesület tisztjei számára folyósított összegek a következők.

Hadjárat alatt folyósított zsold összege:

	Egyedülálló	Házas
Hadnagy	6 820	8 020
Százados	9 320	11 180
Őrnagy	10 760	13 160
Alezredes	12 800	15 800
Ezredes	16 000	18 600

Pótlékok:

a, 360 frank minden eltartott gyermek után.

b, 600 frank ruhaköltség havonta.

c, Utazási költségtérítés az alábbiak szerint:

	Napidíj	Pótlék	Szállás költségek
Magasrangú tisztek			
Házas	55	80	180
Egyedülálló	45	80	170
Beosztott tisztek			
Házas	46	60	130
Egyedülálló	35	60	130

A küldetésben résztvevő tisztek csak ezekre a pótlékokra jogosultak.

⁹¹² AN F 60 235.

16. A LÉGION TRICOLORE NEVŰ EGYESÜLET ALAPSZABÁLYZATA⁹¹³

1. szakasz: Az 1901. július 1-i törvénynek megfelelően Légion tricolore néven létrehozunk egy olyan egyesületet, mely azokat a francia önkénteseket tömöríti, akik harcolni kívánnak a bolsevizmus és annak szövetségesei ellen.

2. szakasz: Az egyesület székhelye Párizsban, a rue Saint-Georges 19-es szám alatt található.

A székhely áthelyezésére csak a központi bizottság elnökének javaslatára és a bizottság tagjai legalább kétharmados többségének egyetértésével kerülhet sor.

3. szakasz: A Légion tricolore célja francia harci alakulatok felállítása, amelyeket bármely fronton be lehet vetni, ahol a nemzet érdeke megkívánja.

Az egyesület gondoskodik a toborzásról, a felszerelésről, a zsold, a pótlékok és a juttatások kifizetéséről.

Az egyesület gondoskodik az önkéntesek és családjaik támogatásáról.

4. szakasz: A Légion tricolore magában foglalja:

- katonai alakulatokat
- civil egységeket
- korábban jelentkezett önkénteseket, akik már harci tapasztalattal bírnak.

Ezeknek az alakulatoknak a megszervezését és belső működését a következő szakaszban részletesen kifejtett bizottság által hozott döntések szabályozzák.

5. szakasz: A Légion tricolore egy tiszteletbeli bizottság védnöksége alatt működik. A bizottság tagjainak felsorolása jelen szabályzat mellékletében található.

Lemondás vagy más okból történő megüresedés esetén a tagok egyszerű többségi szavazással választhatnak új tagot a poszt betöltésére.

⁹¹³ IHTP 72 AJ 258, 232. Dossier n° 14.

A tiszteletbeli bizottság egyik tagja küldöttként részt vesz a központi bizottság munkájában.

6. szakasz: A Légion tricolore központi bizottságát a tiszteletbeli bizottság felhatalmazott tagja, az elnök és a jelen szabályzat mellékletében felsorolt tagok alkotják.

A központi bizottság tagszámának növelése csak az elnök javaslatára és a tagok kétharmados többségének szavazatával történhet meg.

Lemondás vagy más okból történő megüresedés, illetve a fentebb leírt körülmények között tagszám növelése esetén az új tagjelöltek kinevezése az elnök javaslatára a tagok abszolút többségének szavazatával történik.

7. szakasz: Minden olyan döntés, mely az egyesület általános működésére vonatkozik, illetve a 4. szakaszban felsorolt alakulatok felhasználására, az elnök javaslata alapján a tagok abszolút többségének szavazatával születik meg.

8. szakasz: A központi bizottságot minden közigazgatással kapcsolatos ügyben egy bizottsági tag képviseli, akit az elnök javaslata alapján a tagok abszolút többsége választ meg.

9. szakasz: Az egyesület bevételeit a tagdíjak, adományok és az esetlegesen neki juttatott állami támogatások alkotják.

Az egyesület kezdeti hozzájárulásnak megkapja a korábban a Légion des volontaires français contre le bolchevisme nevű egyesület tulajdonában lévő összes vagyont.

10. szakasz: Jelen alapszabályzat minden módosításához a központi bizottság tagjai háromötödének szavazata és a tiszteletbeli bizottság jóváhagyása kell.

11. szakasz: Feloszlatás esetén – melyhez az elnök javaslata, a központi bizottság kétharmadának szavazata és a tiszteletbeli bizottság jóváhagyása kell – az egyesület minden egy, a veteránokat segélyező szervezet kapja meg.

12. szakasz: A központi bizottság által jóváhagyott jelen alapszabályzatot az 1901. július 1-ji törvény rendelkezéseinek megfelelően a bizottság elnökének gondjaira bízják.

A központi bizottság tagjai a tiszteletbeli bizottság küldöttének elnökletével:

Costantini
Darnant
Déat
Doriot
Renaud
Filliol urak.

A tiszteletbeli bizottság tagjai:

Elnök: de Brinon, Franciaország (németországi) nagykövete

Tagok: Abel Bonnard, közoktatási miniszter
Benoist-Méchin, kormányfő mellé kinevezett államtitkár
Paul Marion, információs államtitkár
Abel Hermant, a Francia Akadémia tagja
Gabriel Cognacq, a Téli Segélyezési szervezet elnöke
Georges Claude, az Intézettől
Auguste Lumière, az Intézettől
Tricot kanonok
Gorce tisztelendő atya
Adrien Pextel, a feljebbviteli bíróság tagja
Dr. Paul Thiroloix, orvos
Jean Luchaire, a párizsi sajtó korporációs társulás elnöke
Jules Verger, a francia elektronikai gyártók szakszervezetének elnöke
Henri Marcel Magne, a művészeti konzervatórium tanára, a nemzeti ipartámogatási egyesület elnöke
Drieu La Rochelle
Luvien Daudet
Alphonse de Chateaubriant
Ajalbert

**17. AZ 1942. JÚLIUS 18-I 704. SZÁMÚ, A LÉGION
TRICOLORE NEVŰ EGYESÜLET SZÁMÁRA ADOTT
GARANCIÁKRA VONATKOZÓ TÖRVÉNY⁹¹⁴**

Mi, Franciaország marsallja, a francia állam vezetője
Beleértve a minisztertanácsot.
Elrendeljük:

1. szakasz: A Légion tricolore-nak nevezett egyesület által a tagjainak nyújtott kedvezményeket a francia kormány garantálja a miniszterközi rendeletben pontosított feltételek szerint.

2. szakasz: A egyesület tagjainak – jöjjenek akár az aktív hadseregből, akár a tartalékos állományból, akár a közigazgatásból – helyzetére vonatkozó szabályokat az érintett minisztériumok rendeletei fogják pontosítani.

3. szakasz: A Légion tricolore nevű egyesület tisztjei, altisztjei és legénységi állományú tagjai is elnyerhetik a Becsületrendet és a Katonai Érdemérmét a hatályban lévő szabályozás által előírt feltételek között. A kitüntetésre való felterjesztést tartalmazó dicséretes esetében azok fogják megkapni a kitüntetéseket, akik különös módon kitüntették magukat.

4. szakasz: Mindennemű elhelyezéssel kapcsolatban az egyesület tagjai a mozgósítottakra vonatkozó előírások értelmében különleges elbírálás alá esnek.

A családi állapotra vonatkozóan az egyesület tagjaira a Polgári Törvénykönyv 93-tól 98. szakaszig tartó része vonatkozik.

5. szakasz: Jelen rendelet a Hivatalos Közlönyben fog megjelenni és államtörvényként kerül végrehajtásra.

Kelt: Vichy, 1942. július 18.

⁹¹⁴ AN F 7 14956.

18. A LÉGION TRICOLORE NEVŰ EGYESÜLET TAGJAI SZÁMÁRA ADOTT GARANCIÁK⁹¹⁵

A kormányfő, a belügyminiszter, a pecsétőr, az igazságügyi miniszter, a pénzügyminiszter, a hadügyminiszter és a kormányfő mellé rendelt államtitkár

Szem előtt tartva az 1942. július 18-i 704. számú törvényt

Elrendelik:

1. szakasz: Az 1942. július 18-i törvény értelmében a Légion tricolore nevű egyesület tagjaira az egyesülettel kötött szerződésük különleges záradékainak megfelelően a hadseregben érvényben lévő törvények és rendeletek vonatkoznak, mintha a hadseregben teljesítenének szolgálatot állandó vagy ideiglenes rangfokozatuknak megfelelően.

2. szakasz: A Légion tricolore nevű egyesület tagjainak katonai helyzete az alábbiak szerint kerül rendezésre:

- az aktív hadsereg tagjai – tisztek, altisztek, legénységi állományúak – fegyverszüneti szabadságot kapnak.

Az egyesület többi tagjai a mozgósított katonai állományba nyernek besorolást.

Ezzel kapcsolatban a jelen rendelkezéssel ellentétes döntések felfüggesztettnek tekintendők.

Mikor az egyesület tagjai megszűnnek a Légion tricolore soraiba tartozni, azonnal visszakerülnek a korábbi pozíciójukba feltéve, hogy nem írtak alá újabb jelentkezést.

3. szakasz: A szerződés aláírásától kezdve a Légion tricolore nevű egyesület tagjai hadi állapotban lévőknek tekintendők.

Egy külön rendelet fogja szabályozni azoknak a juttatásoknak a rendszerét, melyre a hadműveletekben való részvételükből kifolyólag jogosulttá válnak.

4. szakasz: A francia kormány hivatalosan elismeri azokat – az esetleg kitüntetéssel is járó – dicséreteket, melyeket az

⁹¹⁵ AN F 7 14956, illetve AN F 60 1688. O 3605.

egyesület alapszabálya értelmében a Légion tricolore részéről a magukat kitüntető tagok kapnak.

5. szakasz: A Légion tricolore nevű egyesület tagjai – mindennemű zsold vagy járulék kizárásával – fizetést kapnak az alapszabályzatban lefektetett szabályok szerint, melynek kifizetése az egyesületet terheli.

Ennek kifizetését a francia állam garantálja.

6. szakasz: A rokkantság vagy elhalálozás miatt járó nyugdíjakkal és juttatásokkal kapcsolatban a francia állam garantálja a Légion tricolore nevű egyesület tagjai és az ő jogosultjaik számára ugyanazokat a jogokat, mint a hadseregben háborús időkben szolgálóknak feltéve, hogy a fent nevezett egyesület nem fizeti ki ezeket – az alapszabályzatában is rögzített – a juttatásokat vagy pedig kipótolja ezt az összeget.

Az 1924. április 14-i (67. szakasz) és az 1933. február 28-i (85. szakasz) törvények előírásait az egyesület tagjaira vonatkozóan felfüggesztjük szolgálatuk teljes időtartamára.

7. szakasz: A jelen rendelet által előírt garancia alkalmazásához a Légion tricolore nevű egyesület alapszabályzatának tartalmaznia kell a következő dokumentumok megtartására vonatkozó kötelezettséget:

A rangfokozatok, a szolgálat és a rokkantság igazolása;

Az ellátásra, kártérítésre és nyugdíjra való jogosultság igazolása;

A családi állapot igazolása.

Kelt: Vichy, 1942. szeptember 16.

Kormányfő Belügyminiszter
Pierre Laval

Pénzügyminiszter
Pierre Cathala

Pecsétőr Igazságügyi miniszter

Joseph Barthélemy

Kormányfő mellé rendelt államtitkár
Benoist Méchin

Vezérezredes Hadügyminiszter
Bridoux tábornok

**19. A LÉGION TRICOLORE ÉS AZ LVF SORAIBA
JELENTKEZŐK LISTÁJA⁹¹⁶**

Azon tisztek listája, akik beléptek az LT vagy az LVF
kötelékébe

CSALÁDI NÉV ÉS KERESZT- NEVEK	RENDFO- KOZAT (Ak- tív állomá- nyban vagy Tarta- lékban)	FEGYVER- NEM	BELÉPÉS DÁTUMA az LT vagy az LVF kötelé- kébe
ANTONIAZZO, Alfred	hadnagy (T)	gyalogság	1944. IV. 18.
AUDIBERT, Roger, André	hadnagy főhadnagy 1943. I. 11-től (T)	hadtáp	1942. IX. 23. LT 1943. I. 11. LVF
BARB, Victor, Louis	százados alezredes 15- 8-1942. VIII. 15-től (A)	gyarmati tü- zéréség	1942. VIII. 12. LT
BASSOMPIERRE , Jean, Gabriel, Paul	hadnagy százados 1942. VIII. 1- től (T)	gyalogság	1942. VIII. 5. LT 1942. X. 15. LVF
BENETOUX, Maurice	hadnagy (A)	gyalogság	1942. VIII. 1. LT 1943. IV. 16. LVF

⁹¹⁶ SHD 2P 14.

Mellékletek

BIDET, Vincent de Paul	alezredes (T)	tüzérség	1942. VII. 10. LT
BILLIET, Henry, Philippe, Edmond	százados (T)	gyalogság	1942. XII. 1. LT 1943. VII. 2. LVF
BLANCHARD, Jean, Louis	orvos főhad- nagy orvos száza- dos 1943. IV. 16. (T)	egészségügy	1942. VIII. 28. LT 1943. IV. 16. LVF
BOILLOT, Bernard, Marie, Charles, L.	hadnagy (A)	gyalogság	1943. X. 19. LT 1943. I. 29. LVF
BONSIGNOUR, Yves, Pierre, Jean	hadnagy (T)	?	1943. IX. 16. LVF
BORVO, Abel, François	százados (T)	gyalogság	1942. VIII. 10. LT 1943. IV. 16. LVF
BOUDET dit BOUDET- GHEUSI, Jean, Gustave, Joseph, Frédéric	százados (T)	gyalogság	1942. VI. 25. LT 1942. X. 12. LVF
du BOUETIEZ de KERORGUEN, Jean, Alfred, Henri, Marie	százados (A)	gyalogság	1942. VIII. 1. LT

BOURGUEL, Louis, Albert	orvos száza- dos orvos őrnagy 1942. VIII. 15. (T)	egészségügy	1942. VIII. 5. LT 1943. IV. 16. LVF
BOUZIGUES, Édouard, Benjamin	hadnagy százados 1942. VIII. 15. (A)	gyarmati gya- logság	1942. VIII. 1. LT
BRIDOUX, Eugène, Marie, Jean	százados (A)	?	1942. VII. 8. LVF
BUNEL, Maurice, Henry, Marie	hadnagy százados 1942. VIII. 15. (A)	gyalogság	1942. VIII. 1. LT
BURTIN, Paul	hadnagy (A)	hadbiztosság	1943. XI. 17. LVF
de CARPENTIER, Hubert, Marie, Félix	hadnagy (A)	gyarmati gya- logság	1942. VIII. 19. LT
CHARBONNEA U, Henri, Ernest	hadnagy 1943. I. 7. (T)	gyalogság	1942. IX. 17. LT 1943. VI. 1. LVF
COMBES, Jean, Léon, Henri	százados (A)	tüzérség	1942. IX. 11. LT
COPPIN, Paul, Hector	hadnagy (T)	gyalogság	1943. II. 1. LT 1943. III. 26. LVF

Mellékletek

CHEVEAU, Louis, Marcel	százados (T)	gyalogság	1942. XI. 30. LT
CRISTOFINI, Pierre, Simon, Ange, François	százados zászlóaljpa- rancsnok 1942. IX. 25. alezredes 1942. XII. 28.	gyarmati gya- logság	1942. IX. 1. LT
CURNIER, Henri, Simeonin, Théodule	százados zászlóaljpa- rancsnok 1942. XII. 28. (T)	gyalogság	1942. VI. 25. LT 1943. VI. 1. LVF
DAGOSTINI, Charles, Raoul	hadnagy (T)	gyarmati gya- logság	1942. VIII. 20. LT 1943. IV. 16. LVF
DALLANT, Maurice, Gilbert	zászlóaljpa- rancsnok (T)	gyalogság	1942. IX. 3. LT
DECHEAELLES, Henri, Jean, Marie	orvos őrnagy (A)	egészségügy	1943. X. 1. LVF
DEMESSINE, André, Paul, Adrien	százados zászlóaljpa- rancsnok 1943. IX. 6. (A)	?	1943. VIII. 27. LVF
DEMOGE, Auguste, Victor, Charles, L.	százados (T)	gyalogság	1942. IX. 1. LT 1943. IV. 16. LVF

DEWITTE, Raymond, Isidore	hadnagy százados 1942. IX. 25. (A)	gyarmati gya- logság	1942. VIII. 1. LT 1943. IV. 16. LVF
DIVES, Gaston, Louis, Pierre	százados (T)	gyalogság	1942. XI. 14. LT 1943. IV. 16. LVF
DUFOUR, Fernand, César	alezredes (A)	gyarmati köz- igazgatás	1942. VIII. 5. LT 1943. VIII. 1. LVF
DUPUIS, André, Alfred	százados zászlóaljpa- rancsnok 1943. XII. 25. (T)	?	1943. I. 1. Phalange af- ricaine (Tu- nis) 1943. VI. 1. LVF
DURANCEAU, Georges, Baptiste, Augustin	orvos száza- dos orvos őrnagy 1942. VIII. 15. (A)	egészségügy	1942. VIII. 1. LT
DUVAL, Georges, Paul, Marie	százados (T)	hadtáp	1942. IX. 11. LT 1943. IV. 16. LVF
ESTEL, Ernest, Jean	százados zászlóaljpa- rancsnok 1942. X. 10. (A)	Idegenlégió	1942. IX. 1. LT 1943. IV. 16. LVF

Mellékletek

EUZIERE, Roger, Pierre, Marie, Valentin	hadnagy százados 1942. XII. 28. (A)	lovasság	1942. VIII. 9. LT 1943. V. 16. LVF
FORGET, Michel, Rome, Antoine	százados (A)	Idegenlégió	1942. VIII. 1. LT
FRICOTTE, Pierre	hadnagy (T)	tüzérség	1943. X. 5. LT
GALTIER d'AURIAC, Édouard, Eugène, Charles	hadnagy 1942. VIII. 15. (A)	lovasság	1942. VIII. 8. LT
GATTY, Pierre	százados (A)	gyarmati gya- logság	1942. IX. 15. LT
GAUCHER, François, Henri, Louis	hadnagy főhadnagy 1942. X. 10. (T)	gyalogság	1942. IX. 1. LT 1943. IV. 16. LVF
GOYNE, Émile, Guillaume, Pierre	százados (T)	tüzérség	1942. VIII. 1. LT
GRANET, Raymond, Pierre	százados (A)	gyarmati tü- zéség	1942. VIII. 20. LT
GUIRAUD, Henri, Jules, Paul, Claude	százados (A)	gyarmati tü- zéség	1942. VIII. 12. LT 1943. IV. 16. LVF
HERCHIN, Georges, Albert	zászlóaljpa- rancsnok alezredes 1943. XII. 25. (T)	gyalogság	1943. V. 14. LVF

HOMMEAU, Abel	százados (T)	tüzérség	1942. VIII. 1. LT 1943. IV. 16. LVF
HUOT, Charles	hadnagy (A)	gyalogság	1942. VIII. 1. LT 1943. IV. 16. LVF
INGLES, Aimé, Émile, François	hadnagy főhadnagy 1943. III. 24. (A)	gyarmati gya- logság	1942. X. 29. LT 1943. IV. 16. LVF
JULIENNE, Henri, Fernand, Armand	hadnagy (A)	gyalogság	1942. XI. 30. LT
LAFARGUE, Robert, Gabriel	hadnagy (A)	gyalogság	1942. VIII. 5. LT 1942. X. 12. LVF
LAPLACE, Marie, Louis, Philippe	hadnagy (T)	gyalogság	1942. IX. 28. LT 1943. VI. 8. LVF
LATHAM, Edmond, Georges	zászlóaljpa- rancsnok (T)	gyalogság	1942. IX. 24. LT
LECLERC, Yves, Eugène, Jean	hadnagy (A)	gyalogság	1942. VIII. 10. LT
LE CORNEC, Roger, Marie, Félix, Daniel	hadnagy (A)	gyalogság	1944. V. 9. LVF

Mellékletek

LEPROUX, Pierre, Eugène	orvos százados (T)	egészségügy	1943. XII. 18. LVF
LEROUX, André, Paul	hadnagy (A)	Idegenlégió	1942. IX. 3. LT
LESAGE, Jean, Émile	zászlóaljparancsnok alezredes 1942. VIII. 15. (A)	gyalogság	1942. VIII. 15. LT
LOPEZ, Isidore	hadnagy (T)	műszaki alakulat	1942. IX. 24. LT
MADEC, Jacques	százados (A)	gyarmati gyalogság	1942. VIII. 8. LT 1943. IV. 16. LVF
MARLIN, Henri, Grégoire	hadnagy (T)	lovasság	1942. IX. 16. LT
MAYAUX, Pierre, Marie	orvos főhadnagy (T)	gyarmati egészségügy	1942. IX. 26. LT 1943. VI. 9. LVF
MERLE, Henri, Robert	hadnagy (T)	?	1943. XI. 9. LVF
MOREAU, Ferdinand	százados (T)	műszaki alakulat	1942. VIII. 14. LT
NEVEUX, Jean, Paul, Lucien	hadnagy (A)	lovasság	1942. VIII. 8. LT 1942. X. 12. LVF
OBITZ, René, André	százados (A)	gyarmati gyalogság	1942. IX. 2. LT 1943. II. 12. LVF

PANNE, Eugène, Jean	százados zászlóaljpa- rancsnok 1942. XI. 25. (A)	gyarmati gya- logság	1942. VIII. 1. LT 1942. VIII. 25. LVF
PELTIER, Daniel, André, René	hadnagy százados 1942. XII. 28. (A)	lovasság	1942. XI. 23. LT 1943. IV. 26. LVF
PERIE, Henry, Marie	hadnagy (A)	gyalogság	1942. X. 13. LT
PIETRI, Don, Jean-Bapte. Alexis, Gali	százados (A)	gyarmati gya- logság	1942. XI. 3. LT 1943. IV. 16. LVF
PIGNEUR, Émile, Jean	hadnagy (T)	gyarmati gya- logság	1942. X. 7. LT 1943. IV. 16. LVF
PILAPRAT, Pierre, Paul	hadnagy (T)	gyarmati gya- logság	1942. X. 29. LT
POISSON, Henri, Désiré, Antoine	százados (T)	hadtáp	? LVF
PREVOST, Alain, Paul, Henri	hadnagy (A)	lovasság	1942. X. 24. LT 1942. XI. 18. LVF
PRUVOST, Jean- Marie, Joseph	százados (T)	tüzérség	1942. XI. 23. LT 1943. IV. 16. LVF
PRUVOST, Paul, Michel	hadnagy (T)	gyalogság	1942. VIII. 25. LT

Mellékletek

RACLOT, Roger, Clovis	hadnagy (A)	gyarmati hadsereg	1943. VII. 10. LVF
RICHARD, Gaston	orvos főhad- nagy (T)	egészségügy	1942. X. 30. LT 1943. I. 7. LVF
RICHERT, Jean, Albert, René	állatorvos százados (T)	állategész- ségügy	LT ? 1944. III. 13. LVF
RIGAUDY, Paul, Louis	hadnagy (T)	hadtáp	1942. IX. 11. LT 1943. IV. 16. LVF
RIMAUD, Léon, Xavier	zászlóaljpa- rancsnok (T)	?	1943. IX. 6. LVF
SALLE, Louis, Antoine	hadnagy (A)	gyarmati tü- zéréség	1942. VIII. 12. LT 1943. IV. 16. LVF
SIMONI, Jean, Xavier	százados zászlóaljpa- rancsnok 1942. VIII. 15. alezredes 1942. XI. 25. (A)	Idegenlégió	1942. VIII. 1. LT 1943. IV. 16. LVF
STREIT, Albert, Charles, Siegfried, Hugo, Eugène	zászlós hadnagy 1942. VIII. 22. (T)	műszaki ala- kulat	1942. VIII. 5. LT 1943. IV. 16. LVF
de TAVERNOST, Marie, Joseph	zászlóaljpa- rancsnok (T)	lovasság	1942. XI. 28. LT

THOMAS, Jean, Auguste	százados (T)	gyalogság	1942. VIII. 10. LT
TISSIER, Jean- Baptiste	hadnagy (T)	gyalogság	1944. I. 20. LVF
TRAMU, Jean	zászlóaljpa- rancsnok (A)	gyalogság	1943. VII. 1. LVF
VERDIER de GRENOUILLAC, Michel, Galiot, Henri, Victor	hadnagy (A)	?	1943. IX. 27. LVF
VIGOUROUX, Pierre, François	alezredes (R)	gyalogság	1942. VII. 20. LT
VILLEDIEU, Adrien, Gabriel	zászlós hadnagy 1942. VIII. 22. (T)	?	1942. VIII. 3. LT
VINCENT, Roger, Pierre, Louis	hadnagy (A)	lovasság	1942. X. 7. LT 1943. IV. 16. LVF

**20. 1942. DECEMBER 28-I 1113. SZÁMÚ, A LÉGION
TRICOLORE NEVŰ EGYESÜLET FELOSZLATÁSÁRÓL
RENDELKEZŐ TÖRVÉNY⁹¹⁷**

A kormányfő

A 12. és a 12 bis számú alkotmánycikkelyeket szem előtt tartva

Valamint a kabinettanács

Elrendeli:

- 1. szakasz:** A Légion tricolore nevű egyesületet felosztatjuk.
- 2. szakasz:** Minden hatalmat egy, a kormányfő által kinevezett felszámoló biztosra ruházunk, hogy végrehajtsa ennek az egyesületnek a felszámolását és hogy:
 1. végrehajtsa a Légion tricolore nevű egyesület számláinak rovincsolását, kintlevőségeinek behajtását és adósságainak rendezését.
 2. kezelje az egyesület ingó és ingatlan javait az intézet végleges sorsáról szóló kormányfői döntésben meghatározott időtartamig. A felszámolási eljárás a pénzügyi felügyelő ellenőrzése alá tartozik, akit a pénzügyminiszter nevez ki és határozza meg jogait.
- 3. szakasz:** A Légion Tricolore nevű egyesület tagjai számára az 1942. július 18-i 704. számú törvényben biztosított juttatások továbbra is érvényben maradnak. Ez utóbbiak a kormányfő rendeletére közzétételre kerülhetnek a Hivatalos Közlönyben és kiterjeszthetők más önkéntes egyesületek tagjaira is, melyek az ország magasabb érdekeiért harcolnak. A 2. szakaszban említett felszámoló biztos időszakos jelleggel gondoskodhat róla, hogy az érintettek megkapják az előző bekezdésben előírt juttatásokat.
- 4. szakasz:** Minden, jelen törvénnyel ellentétes rendelkezés hatályon kívül helyeztetik.

⁹¹⁷ AN F 7 14956.

5. szakasz: Jelen rendelet a Hivatalos Közlönyben fog megjelenni és államtörvényként kerül végrehajtásra.

Kelt: Vichy, 1942. december 28.

Pierre Laval

Képek jegyzéke

- 44. o. Francia földön előrenyomuló német páncélos
- 45. o. Adolf Hitler a megszállt Párizsban
- 47. o. Philippe Pétain marsall, a Francia Állam vezetője
- 49. o. Pierre Laval, a francia kormány feje
- 52. o. François Darlan admirális
- 60. o. A touloni flotta egyik rombolója az önelsüllyesztés előtt
- 64. o. Jacques Doriot hívei körében
- 90. o. Antibolsevik kiállítás Párizsban
- 96. o. A Borgnis-Desbordes laktanya bejárata
- 99. o. Az alakulat egyik legfiatalabb tagja, a 15 éves Leó Vacsnadzje Oroszországban
- 102. o. Laval a merénylet után néhány hónappal
- 106. o. Francia önkéntes a fegyverszüneti hadsereg egyenruhájában
- 109. o. A Légión egyik legidősebb önkéntese, az 57 éves Jacques de Gournay
- 110. o. Apa és fiai együtt jelentkeztek az LVF-be
- 121. o. A kiképzésre induló önkéntesek
- 122. o. A Légión katonái új zászlóikkal
- 124. o. Labonne ezredes az első vonalban
- 126. o. Francia önkéntesek német kiképzőjükkal
- 127. o. Már német egyenruhában
- 128. o. Önkéntesek felvonulása Vichy-ben
- 134. o. Francia katonák egy német löveggel
- 147. o. Étkezés az első vonalban
- 151. o. Pétain marsall, a lelkesítő üzenet aláírója
- 152. o. A Légión támadásban
- 153. o. Ellenséges tűz alatt

Képek jegyzéke

- 154. o. Lassú előrenyomulás a nehéz terepen
- 155. o. Századparancsnokok megbeszélése a támadás közben
- 156. o. A sebesültek evakuálása
- 161. o. Szovjet hadifogoly hátrakísérése
- 179. o. Ünnepség az LVF alapításának évfordulóján Vichy-ben
- 197. o. Levélírás a harcok szünetében
- 201. o. Doriot élősködőkre vadászik pihenés közben

Térképek jegyzéke

- 144. o. Az I. és II. zászlóalj útvonala - 1941. november
- 149. o. Az LVF I. zászlóaljának állásai - 1941. november
- 157. o. Az LVF I. zászlóaljának támadása - 1941. december 1.
- 202. o. A III. zászlóalj útvonala - 1942. június - 1943. június
- 210. o. Az LVF I. zászlóaljának hadműveleti területe 1942 szeptemberétől
- 224. o. Marokkó hadművelet - 1944. február-március. Az I., II. és III. zászlóalj közös akciója
- 230. o. A Bobr-folyó melletti csata. 1944. június 25-27.

Források és szakirodalom

Levéltári források:

Francia Nemzeti Levéltár (Archives nationales) anyagai:

2 AG Documents de Pétain

441: Légion française des combattants.

461: Légion et Milice française.

604: Légion, SOL, Milice.

655: Milice.

F 1 A Ministère de l'Intérieur

3683: Légion française des combattants.

3684: LVF.

3747: La Milice.

3748: LVF, Waffen SS, Légion française des combattants, SOL.

3766: Maintien de l'ordre: police, gendarmerie.

3767: Plans pour le Maintien de l'ordre.

F 7 Police générale

D 14886: Collaboration entre la police française et la police allemande.

D 14897: Activités des partis politiques autorisés: Milice, LVF.

D 14899: La Milice : documentation administrative.

D 14900: Milice.

D 14905: Personnel du Maintien de l'ordre. Milice. Cabinet Darnand.

D 14993: Milice et LVF.

D 14937: Milice et forces du Maintien de l'ordre.

D 14956-57: LVF, Légion tricolore.

D 15300: Milice.

D 15301: LVF.

D 15304: Waffen SS.

D 15318: Épuration.

D 15342: Collaboration.

F 60 Secrétariat général du gouvernement et services du Premier ministre

235: Groupements et partis politiques. LVF. Légion tricolore.

241 és 1431: Légion française des combattants.

1035: Répression des faits de la collaboration.

1431: Légion française des Combattants.

1675: La Légion, la Milice.

1688: Les groupements collaborationnistes: LVF, Légion tricolore, Waffen SS français.

3 W Procès en Haute Cour.

63: Légion tricolore.

101: Procès du général Bridoux.

102: Procès du général Bridoux.

110: Procès de Brinon.

139-141: Procès Darnand.

163: Procès du général Delmotte.

169: Phalange africaine.

AJ 40: Le commandant militaire allemand en Belgique et dans le Nord de la France

AJ 41: Délégation française auprès de la Commission allemande d'Armistice

620: Note sur l'organisation des SOL.

889: LVF: doctrine, organisation.

Institut d'Histoire du Temps Présent (IHTP):

72 AJ: Comité d'histoire de la Seconde Guerre mondiale.

258 Co: Légion française des combattants, LVF, Légion tricolore.

519: Renseignements sur la vie politique à Vichy.

1151-1169: Milice, LVF.

Service Historique de Défense, Vincennes (SHD):

2 P 14: Légion tricolore, LVF.

Bundesarchiv Militärarchiv, Freiburg (BAMA):

N 756/201: Infanterie-Regiment 638, Französische Legion (LVF), Französische SS-Freiwilligen-Sturmbrigade und Waffen-Grenadier-Brigade der SS "Charlemagne".

RH 26-221: 221. Sicherungs-Division.

RH 26-286: 286. Sicherungs-Division.

RH 53-23: 49: Abwicklung des ehemaligen Ausbildungsstabes der französischen Legion (24. Aug. 1941. - 31. Mär. 1942.)

RH 53-23: 50: Französischen Legion. Anlagen zum Kriegstagebuch (24. Aug. 1941 - Jan. 1944).

RS 3-33: Waffen-Grenadier-Division der SS "Charlemagne" (franz. Nr. 1):

3: Dokumentation über die Beteiligung französischer Freiwilliger auf deutscher Seite im Weltkrieg 1939-1945.

4: Fotoalbum zum Textband "Die Geschichte der 33. Waffen-Grenadier-Division der SS Charlemagne".

5: Dokumente über den Dienst des französischen Freiwilligen Jean Garnier in der Legion Volontaire Francaise.

Forrásgyűjtemények:

AZÉMA 1975 = AZÉMA, Jean-Pierre: La collaboration 1940-1944. Presses universitaires de France, Paris, 1975.

COTTA 1964 = COTTA, Michèle.: La collaboration, 1940-1944. Armand Colin, Paris, 1964.

Életrajzok, naplók, visszaemlékezések:

ARMANI 2013 = ARMANI, Yves: Les pendus de Wildflecken. L'Homme Libre, Paris, 2013.

BASSOMPIERRE 1948 = BASSOMPIERRE, Jean: Frères ennemis. Amiot-Dumont, Paris, 1948.

BENOIST-MÉCHIN 1984 = BENOIST-MÉCHIN, Jacques: De la défaite au désastre: 1. kötet: Les occasions manquées, juillet 1940-avril 1942, Albin Michel, Paris, 1984.

BENOIST-MÉCHIN 1985 = BENOIST-MÉCHIN, Jacques: De la défaite au désastre: 2. kötet: L'Espoir trahi, avril-novembre 1942. Albin Michel, Paris, 1985.

BRINON 1949 = BRINON (de), Ferdinand: Mémoires. Imprimeries réunies, Paris, 1949.

CHARBONNEAU 1967 = CHARBONNEAU, Henry: Les Mémoires de Porthos. Les Editions du Clan, Paris, 1967.

COLIN - BASSOMPIERRE 1948 = COLIN, Charles Ambroise - BASSOMPIERRE, Jean: Sacrifice de Bassompierre. Amiot-Dumont, Paris, 1948.

DELONCLE 2004 = DELONCLE, Luc: Trois jeunesses provençales dans la guerre. Dualpha, Paris, 2004.

DUPONT 2002 = DUPONT, Pierre Henri: Au temps des choix héroïques. L'Homme libre, Paris, 2002.

GAULTIER 1991 = GAULTIER, Léon: Siegfried et le Berrichon. Le parcours d'un "collabo". Perrin, Paris, 1991.

LABAT 1969 = LABAT, Éric: Les places étaient chères. La Table Ronde, Paris, 1969.

LARFOUX 2008 = LARFOUX, Charles: Carnet de campagne d'un agent de liaison. Russie hiver 1941-1942. Editions du Lore, Paris, 2008.

LAURIER 2002 = LAURIER, Mathieu: Il reste le drapeau noir et les copains. L'Homme Libre, Paris, 2002.

LE ROY 1977 = LE ROY, Jean-Louis: Histoire d'un marin breton alcoolique engagé volontaire dans la LVF. Editions Tema, Paris, 1977.

ROSTAING 2008 = ROSTAING, Pierre (Hauptscharführer SS): Le prix d'un serment. 1941-1945. Des plaines de Russie à l'enfer de Berlin. Librairie du Paillon, Paris, 2008.

RUSCO 1998 = RUSCO, Pierre: Stoï! 40 mois de combats sur le front russe. Jacques Grancher, Paris, 1998.

SAINT-LOUP 1963 = SAINT-LOUP: Les Volontaires. Presses de la Cité, Paris, 1963.

SAINT-LOUP 1965 = SAINT-LOUP: Les Hérétiques. Presses de la Cité, Paris, 1965.

SAINT-LOUP 2000 = SAINT-LOUP: Les partisans. Irminsul, Madrid, 2000.

SAINT-LOUP 1975 = SAINT-LOUP: Les SS de la Toison d'Or. Presses de la Cité, Paris, 1975.

SAINT-PAULIEN 1964 = SAINT-PAULIEN: Histoire de la collaboration. L'esprit nouveau, Paris, 1964.

VAE VICTIS 1948 = (szerző nélkül) Vae victis! ou deux ans dans la LVF. La jeune parque, Paris, 1948.

Folyóiratok, újságok, periodikák:

Appel
Gringoire
L'Action française
La Croix
Le Franciste
La Gerbe
Le Petit Parisien
Je Suis Partout
La Légion
La Cri du Peuple
L'Oeuvre
Pariser Zeitung
Signal
Volontaires français

Szakirodalom:

ABBOTT - THOMAS 1983 = ABBOTT, Peter - THOMAS, Nigel: Partisan Warfare 1941-45. Osprey Publishing Ltd., London, 1983.

AMOUROUX 1978 = AMOUROUX, Henri: La Grande Histoire des Français sous l'Occupation. Les beaux jours des collabos. 3. kötet, Robert Laffont, Paris, 1978.

ANDAHÁZI-SZEGHY 2009 = ANDAHÁZI-SZEGHY Viktor: A magyar királyi I. gyorshadtest 1941. évi ukrajnai hadműveletei. Doktori értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2009.

ARON 1954 = ARON, Robert: Histoire de Vichy 1940-44. Librairie Arthème Fayard, Paris, 1954.

AZÉMA - BÉDARIDA 1993a = AZÉMA, Jean-Pierre - BÉDARIDA, François (szerk.): La France des années noires. 1. kötet: De la défaite à Vichy. Éditions du Seuil, Paris, 1993.

AZÉMA - BÉDARIDA 1993b = AZÉMA, Jean-Pierre - BÉDARIDA, François (szerk.): La France des années noires. 2. kötet: De l'Occupation à la Libération. Éditions du Seuil, Paris, 1993.

AZÉMA 1979 = AZÉMA, Jean-Pierre: De Munich à la Libération, 1938-1944. Éditions du Seuil, Paris, 1979.

AZÉMA - WIEVIORKA 2004 = AZÉMA, Jean-Pierre - WIEVIORKA, Olivier: Vichy, 1940-44. Perrin, Paris, 2004.

AZIZ 1979 = AZIZ, Philippe: Les Dossiers noirs de l'Occupation. Famot, Genève, 1979. 4 kötet.

BABUCS - SZABÓ 2010 = BABUCS Zoltán - SZABÓ Péter: „Legyetek eskütökhöz hívek mindhalálíg!” A budapesti magyar királyi „József nádor” 2. honvéd gyalogezred a második világháborúban. Püedlo, Győr, 2010.

BAIL 2000 = BAIL, René: Les croix de Monseigneur de Mayol de Lupé. Éditions Dualpha, Paris, 2000.

BARUCH 1997 = BARUCH, Marc Olivier: Servir l'Etat français. L'administration en France de 1940 à 1944. Fayard, Paris, 1997.

BENE 2012 = BENE Krisztián: La collaboration militaire française dans la Seconde Guerre mondiale. Éditions Codex, Talmont-Saint-Hilaire, 2012.

BERSTEIN 2018 = BERSTEIN, Serge (szerk.): Ils ont fait la paix. Le traité de Versailles vu de France et d'ailleurs. Les Arènes, Paris, 2018.

BOURGET 1970 = BOURGET, Pierre: Histoire secrète de l'occupation de Paris. Hachette, Paris, 1970.

BOUYSSSE 2020 = BOUYSSSE, Grégory: Encyclopédie de l'Ordre Nouveau - Hors-série - Français sous l'uniforme Allemand Partie III: Légion des Volontaires Français contre le bolchevisme. Lulu, h. n. 2020.

BRISSAUD 1966 = BRISSAUD, André: Pétain à Sigmaringen, de Vichy à la Haute Cour, 1944-45. Librairie Académique Perrin, Paris, 1966.

BROCHE 2002a = BROCHE, François: L'Armée française sous l'Occupation. La dispersion. Presses de la Cité, Paris, 2002.

BROCHE 2002b = BROCHE, François: L'Armée française sous l'Occupation. La métamorphose. Presses de la Cité, Paris, 2002.

BROCHE 2003 = BROCHE, François: L'Armée française sous l'Occupation. La rassemblement. Presses de la Cité, Paris, 2003.

BROCHE - MURACCIOLE 2010 = BROCHE, François - MURACCIOLE, Jean-François (szerk.): Dictionnaire de la France libre. Robert Laffont, Paris, 2010.

BRUNET 1986 = BRUNET, Jean-Paul: Jacques Doriot: du communisme au fascisme. Balland, Paris, 1986.

BURRIN 1986 = BURRIN, Philippe: La Dérive fasciste: Doriot, Déat, Bergery, 1933-1945. Éditions du Seuil, Paris, 1986.

BURRIN 1995 = BURRIN, Philippe: La France à l'heure allemande, 1940-1944. Éditions du Seuil, Paris, 1995.

COINTET 1995 = COINTET, Jean-Paul: La Légion française des combattants, 1940-1944. La tentation du fascisme. Albin Michel, Paris, 1995.

COINTET 1996 = COINTET, Jean-Paul: Histoire de Vichy. Plon, Paris, 1996.

COINTET - COINTET 2000 = COINTET, Michèle - COINTET, Jean Paul (szerk.): Dictionnaire historique de la France sous l'Occupation. Tallandier, Paris, 2000.

CROWDY 2007 = CROWDY, Terry: The French Resistance Fighter. France's Secret Army. Osprey Publishing Ltd, Oxford, 2007.

DAVIES 2002 = DAVIES, Norman: Európa története. Osiris, Budapest, 2002.

DAVIS 1994 = DAVIS, Brian L.: *Flags of the Third Reich 2: Waffen-SS*. Osprey Publishing Ltd, London, 1994.

DELARUE 1968 = DELARUE, Jacques: *Trafics et crimes sous l'Occupation*. Fayard, Paris, 1968.

DELPERRIÉ 1969 = DELPERRIÉ de Bayac, Jacques: *Histoire de la Milice 1918-1945*. Fayard, Paris, 1969.

DOMBRÁDY 2000 = DOMBRÁDY Lóránd: *Katonapolitika és hadsereg 1920-1944*. Ister, Budapest, 2000.

DUBY 2007 = DUBY, Georges (szerk.): *Franciaország története II. Osiris*, Budapest, 2007.

DUMONT 1997 = DUMONT, Georges-Henri: *Histoire de la Belgique*. Le Cri, Bruxelles, 1997.

DUPRAT 1968 = DUPRAT, F.: *Histoire des SS. Les Sept Couleurs*, Paris, 1968.

DURAND 1994 = DURAND, Yves: *Les Prisonniers de guerre dans les Stalags, les Oflags et les Kommandos, 1939-1945*. Hachette, Paris, 1994.

FORBES 2005 = FORBES, Robert: *Pour l'Europe, les volontaires français de la Waffen-SS*. Éditions de l'Aencre, Paris, 2005.

FORCZYK 2006 = FORCZYK, Robert: *Moscow 1941. Hitler's first defeat*. Osprey Publishing Ltd., Oxford, 2006.

GILBERT 2002 = GILBERT, Joseph: *Fernand de Brinon, l'aristocrate de la collaboration*. Albin Michel, Paris, 2002.

GIOLITTO 1991 = GIOLITTO, Pierre: *Histoire de la jeunesse sous Vichy*. Perrin, Paris, 1991.

GIOLITTO 1997 = GIOLITTO, Pierre: *Histoire de la milice*. Perrin, Paris, 1997.

GIOLITTO 2007 = GIOLITTO, Pierre: *Volontaires français sous l'uniforme allemand*. Perrin, Paris, 2007.

GOSZTONYI 1995 = GOSZTONYI Péter: *A magyar honvédség a második világháborúban*. Európa, Budapest, 1995.

JÄCKEL 1968 = JÄCKEL, Eberhard: La France dans l'Europe de Hitler. Fayard, Paris, 1968.

JACKSON 2004 = JACKSON, Julian: La France sous l'Occupation. 1940-1944. Flammarion, Paris, 2004.

JOSEPH 2002 = JOSEPH, Gilbert: Ferdinand de Brinon, l'aristocrate de la collaboration. Albin Michel, Paris, 2002.

JURADO 1983 = JURADO, Carlos Caballero: Foreign Volunteers of the Wehrmacht 1941-45. Osprey, Oxford, 1983.

JURADO 1999 = JURADO, Carlos Caballero: Foreign Volunteers of the Wehrmacht 1941-45. Osprey Publishing, Oxford, 1999.

KEEGAN 2008 = KEEGAN, John: A második világháború, Európa, Budapest, 2008.

LAMBAUER 2001 = LAMBAUER, Barbara: Otto Abetz et les Français ou l'envers de la collaboration. Fayard, Paris, 2001.

LAMBERT - MAREC LE 1992 = LAMBERT, Pierre Philippe - MAREC LE, Gérard: Organisations, mouvements et unités de l'Etat français, Vichy 1940-1944. Jacques Grancher, Paris, 1992.

LAMBERT - MAREC LE 1993 = LAMBERT, Pierre Philippe - MAREC LE, Gérard: Partis et mouvements de la Collaboration. Jacques Grancher, Paris, 1993.

LAMBERT - MAREC LE 1994 = LAMBERT, Pierre Philippe - MAREC LE, Gérard: Les Français sous le casque allemand, Europe 1941-1945. Jacques Grancher, Paris, 1994.

LEFÈVRE - MABIRE 2003a = LEFÈVRE, Éric - MABIRE, Jean: La légion perdue, face aux partisans 1942. Jacques Grancher, Paris, 2003.

LEFÈVRE - MABIRE 2003b = LEFÈVRE, Éric - MABIRE, Jean: Sur les pistes de la Russie centrale 1943. Paris, Jacques Grancher, 2003.

LEFÈVRE - MABIRE 2004 = LEFÈVRE, Éric - MABIRE, Jean: Par -40 degrés devant Moscou. Jacques Grancher, Paris, 2004.

LITTLEJOHN 1972 = LITTLEJOHN, David: The Patriotic Traitors. A History of Collaboration in German-Occupied Europe, 1940-45. Heinemann, London, 1972.

LITTLEJOHN 1987 = LITTLEJOHN, David: Foreign Legions of the Third Reich. 1. kötet. James Bender Publishing, San Jose, 1987.

MICHEL 1981 = MICHEL, Henri: Paris allemand. Albin Michel, Paris, 1981.

MONTAGNON 2009 = MONTAGNON, Pierre: La France dans la guerre de 39-45. Pygmalion, Paris, 2009.

MOUNINE 1999 = MOUNINE, Henri: Cernay 40-45. Éditions du Polygone, Paris, 1999.

MOUNINE 2009 = MOUNINE, Henri: Le siège de Kolberg. 4-18 mars 1945. L'Homme libre, Paris, 2009.

MUELLE 1990 = MUELLE, Raymond: Le Bataillon des Réprouvés. Indochine 1949-1950. Presses de la Cité, Paris, 1990.

MURACCIOLE 2002 = MURACCIOLE, Jean-François: La France pendant la Seconde Guerre mondiale. Librairie Générale Française, Paris, 2002.

NEULEN 1992 = NEULEN, Hans Werner: An deutscher Seite. Internationale Freiwillige von Wehrmacht und Waffen-SS. Universitas, München, 1992.

NOGUÈRES 1955 = NOGUÈRES, Louis: Le véritable procès du Maréchal Pétain. Fayard, Paris, 1955.

ORMOS - MAJOROS 1998 = ORMOS Mária - MAJOROS István: Európa a nemzetközi küzdőtérén. Osiris, Budapest, 1998.

ORY 1976 = ORY, Pascal: Les Collaborateurs 1940-1945. Seuil, Paris, 1976.

ORY 1977 = ORY, Pascal: La France allemande. Parole du collaborationnisme français (1933-1945). Gallimard, Paris, 1977.

PANTENIUS 2009 = PANTENIUS, Hans Jürgen: Letzte Schlacht an der Ostfront. Von Döberlitz bis Danzig 1944/1945. Erinnerung und Erfahrung eines jungen Regimentskommandeurs. Weltbild, Augsburg, 2009.

PAXTON 1973 = PAXTON, Robert Owen: La France de Vichy 1940-1944. Seuil, Paris, Points Histoire, 1973.

PAXTON 2004 = PAXTON, Robert Owen: L'armée de Vichy. Le corps des officiers français 1940-1944. Tallandier, Paris, 2004.

RANDA 1997 = RANDA, Philippe: Dictionnaire commenté de la collaboration française. Jean Picollec, Paris, 1997.

RAVASZ 2003 = RAVASZ István: Magyarország és a Magyar Királyi Honvédség a XX. századi világháborúban 1914-1945. Püldo Kiadó, h. n., 2003.

RIOUX 2005 = RIOUX, Jean-Pierre (szerk.): Une histoire du monde contemporain. Larousse, Paris, 2005.

ROMSICS 2011 = ROMSICS Ignác (főszerk.): Magyarország a második világháborúban. Kossuth Kiadó - Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 2011.

ROUSSO 1980 = ROUSSO, Henry: Un château en Allemagne. La France de Pétain en exil. Sigmaringen, 1944-1945. Seuil, Paris, 1980.

ROUSSO 1984 = ROUSSO, Henry: Pétain et la fin de la collaboration. Éditions Complexe, Paris, 1984.

SCURR 1980 = SCURR, John: Germany's Spanish Volunteers 1941-45. Osprey Publishing Ltd., Oxford, 1980.

SIPOS 1997 = SIPOS Péter (főszerk.): Magyarország a második világháborúban, Lexikon A-Zs. Petit Real, Budapest, 1997.

SZABÓ 2001 = SZABÓ Péter: Don-kanyar. Corvina, Budapest, 2001.

SZABÓ - SZÁMVÉBER 2003 = SZABÓ Péter - SZÁMVÉBER Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1941-1943. Püldo Kiadó, h. n., 2003.

THOMAS - ABBOTT 1983 = THOMAS, Nigel - ABBOTT, Peter: Partisan Warfare 1941-45. Osprey, London, 1983.

TIEKE - REBSTOCK 2000 = TIEKE, Wilhelm - REBSTOCK, Friedrich: ...im letzten Aufgebot. Die Geschichte der 18. SS-Freiwilligen-Panzer Grenadier-Division Horst Wessel. Nation Europa Verlags, Coburg, 2000.

UNGVÁRY 2005 = UNGVÁRY Krisztián: A magyar honvédség a második világháborúban. Osiris, Budapest, 2005.

UNGVÁRY 2015 = UNGVÁRY Krisztián: Magyar megszálló csapatok a Szovjetunióban, 1941-1944. Esemény - elbeszélés - utó-élet. Osiris, Budapest, 2015.

VARGYAI 2001 = VARGYAI Gyula: Magyarország a második világháborúban. Korona, Budapest, 2001.

VENNER 2000 = VENNER, Dominique: Histoire de la collaboration. Pygmalion, Paris, 2000.

WAILLY 2006 = WAILLY DE, Henri: Syrie 1941. La guerre occultée. Vichystes contre gaullistes. Perrin, Paris, 2006.

WALTER 1960 = WALTER, Gérard: La vie à Paris sous l'Occupation 1940-1944. Armand Colin, Paris, 1960.

WILLIAMSON 2006 = WILLIAMSON, Gordon: World War II German Police Units. Osprey, Oxford, 2006.

WINDROW 1982 = WINDROW, Martin: The Waffen-SS. Osprey, London, 1982.

WOLF 1969 = WOLF, D.: Doriot (du communisme à la collaboration). Fayard, Paris, 1969.

Cikkek, tanulmányok:

BRISSAUD 1975 = BRISSAUD, André: Un scandale inutile: Le procès Laval in L'Épuration, Historia 41. különszám, 1975. 78-86. o.

BRUYNE 2010a = BRUYNE, Eddy de: L'engagement dans la Wehrmacht. Axe & Alliés, 2010/10. különszám, 18-23. o.

BRUYNE 2010b = BRUYNE, Eddy de: Offensive dans le Caucase. *Axe & Alliés*, 2010/10. különszám, 24–31. o.

BRUYNE 2010c = BRUYNE, Eddy de: Le chaudron de Tcherkassy. *Axe & Alliés*, 2010/10. különszám, 32–39. o.

GORDON 1975 = GORDON, Bertram M.: The Condottieri of the Collaboration: Mouvement Social Révolutionnaire in *Journal of Contemporary History*, Vol. 10, 1975. N 2, 261–282. o.

MASSON 1975a = MASSON, Philippe: Un chef en quête de trône: Doriot in *La collaboration*, *Historia* 39. különszám, 1975. 94–103. o.

MASSON 1975b = MASSON, Philippe.: La LVF nach Moscou in *La Milice*, *Historia* 40. különszám, 1975. 137–146. o.

PLAIT 1997 = PLAÏT, Antoine: La LVF (1941-1944) : collaboration militaire vouée à l'échec in *Revue historique des armées*, N 207 juin 1997. 47–56. o.

PLAIT 2001 = PLAÏT, Antoine: Les jeunes Français volontaires sous l'uniforme allemand in *Etre jeune en France (1939-1945)* L'Harmattan, Paris, Montréal, Budapest, Torino, 2001. 119–127. o.

A MOSZT Könyvek sorozat kötetei

1. **„Önkényuralom, alkotmányosság, forradalom.”** Előadások és tanulmányok az első orosz forradalom 100 éves évfordulója alkalmából. **MOSZT Könyvek I.** Szerk.: *Polgár Tamás*. PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola, Európa és a Magyarság Doktori Program, MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2006.
2. **Azef levelei: 1893–1917. „Pizma Azefa: 1893–1917” (Egy kettősügynök hagyatékából)** Forráskiadvány. **MOSZT Könyvek 2.** Szerk.: *Kolontári Attila – Lengyel Gábor*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport – Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára, Pécs-Budapest, 2008.
3. **Utak és alternatívák. Előadások és tanulmányok az 1917-es orosz forradalom 90 éves évfordulójára alkalmából.** **MOSZT Könyvek 3.** Szerk.: *Lengyel Gábor*, társszerk.: *Kolontári Attila*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport – Történész Céh Egyesület, Pécs, 2009.
4. **„Afganisztán – 1979 – 89 – 99 – 2009” Konferenciakötet.** **MOSZT Könyvek 4.** Szerk.: *Dávid Ferenc – Kolontári Attila – Lengyel Gábor*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2010.
5. **Bebesi György: A roszaktag kolosszus bukása: Oroszország története a 19. században, 1801–1914.** **MOSZT Könyvek 5.** Szerk.: *Lengyel Gábor*, társszerk.: *Kolontári Attila*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2011.

6. **Európa peremén. Válogatott írások Oroszország és a Szovjetunió történetéről. MOSZT Könyvek 6. Kutatási Füzetek 18.** Sorozatszerk.: *Fischer Ferenc – Ormos Mária – Harsányi Iván*. Szerk.: *Bebesi György – Lengyel Gábor*. PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola – MOSZT Kutatócsoport Pécs, 2013.
7. **Háborúk és békekötések a 18-20. századi orosz-szovjet történelemben. MOSZT Könyvek 7.** Szerk.: *Máté Zsolt*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2014.
8. **Európa Perifériáján. MOSZT Könyvek 8.** Szerk.: *Bene Krisztián*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2015.
9. *Bene Krisztián: A Nagy Károly hadosztály. A Waffen-SS francia önkénteseinek harcai a keleti hadszíntéren. MOSZT Könyvek 9.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2016.
10. **De Disciplina "Rusistica" I. Magyar ruszisták a hazai történeti ruszisztikáról. MOSZT Könyvek 10.** Szerk.: *Csurgai Zoltán – Huszár Mihály*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2017.
11. **Új nemzedék. MOSZT Könyvek 11.** Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2018.
12. *V. Molnár László: Ruszisztikai és magyar-orosz kapcsolattörténeti írások (1711-1848). Válogatás tíz év cikkeiből (2008-2018). MOSZT Könyvek 12.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán*. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2019.

13. *Bárdonicsek Dominika: A szovjet büntetés-végrehajtás egy sajátos válfaja: a Gulág női táborai (1934–1953). MOSZT Könyvek 13.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2019.
14. *Fiatalkutatók Fóruma. MOSZT Könyvek 14.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2019.
15. *Saáry Gábor Levente: A magyar gépkocsizó gyalogság létrejötte és szerepe az 1941. évi Szovjetunió elleni hadműveletekben. MOSZT Könyvek 15.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2019.
16. *Bodor Mária: Az orosz medve a Vezúvra tekint. Az orosz-nápolyi-szicíliai diplomáciai kapcsolatok nemzetközi összefüggései és helye I. Sándor (1801–1825) európai ügyekben követett politikájában. MOSZT Könyvek 16.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán – Somogyi Bianka.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2020.
17. *Forradalmak és kölcsönhatások 1917. Orosz Birodalom – Szovjetunió – Oroszország. MOSZT Könyvek 17.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Bárdonicsek Dominika.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2020.
18. *Schrek Katalin: A keleti kérdés válságainak kezelése az angol-orosz kapcsolatok viszonyrendszerében. Konceptiók, mechanizmusok és azok színterei (1821–1841). MOSZT Könyvek 18.* Szerk.: *Bene Krisztián.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2020.

19. *Vámos Eszter – Bebesi György: Az orosz cári hadsereg intervenciós csapatainak szerepe az 1848 – 1849-es szabadságharc leverésében. MOSZT Könyvek 19.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2021.

20. **Pécsi Történeti Ruszisztika. Kelet-Európa és Balkán tanulmányok 6. – MOSZT Könyvek 20.** Szerk.: *Bene Krisztián.* PTE BTK TTI Kelet-Európa és Balkán Története és Kultúrája Kutatócsoport – PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport – MTA PAB Kelet- és Közép-Európa Története Munkabizottság, Pécs, 2021.

A MOSZT Füzetek sorozat kötetei

1. *Kolontári Attila: Alekszej von Lampe, Vrangel báró katonai képviselője Magyarországon. MOSZT Füzetek 1.* Szerk.: *Kopasz Zsanett – Bene Krisztián.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2015.
2. *Zsemlye János: Följegyzések Nagy Péter katonai modernizációjáról és európai külpolitikájáról (1695–1721). MOSZT Füzetek 2.* Szerk.: *Bene Krisztián.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2016.
3. *Szunomár Szabolcs: Georgij Zsukov életpályája és katonai tevékenysége. MOSZT Füzetek 3.* Szerk.: *Bene Krisztián.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2016.
4. *Bene Krisztián: Lotaringiai kereszt és vörös csillag. A Szabad Franciaország és a Szovjetunió közötti kapcsolatok a második világháborúban. MOSZT Füzetek 4.* Szerk.: *Csurgai Zoltán.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2017.
5. *Mohai-Kakasy Bernadett: Anglia Oroszország-képe a 17. század második felében két forrás alapján. MOSZT Füzetek 5.* Szerk.: *Bene Krisztián – Kolontári Attila – Csurgai Zoltán.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2018.
6. *Bene Krisztián: Idegen lobogók alatt. Mozaikok a Szovjetunió elleni német hadjáratban részt vevő külföldi kontingensek történetéből. MOSZT Füzetek 6.* Szerk.: *Bárdonicsek Dominika – Bebesi György.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2020.

A MOSZT egyedi kiadványai

1. **A pécsi ruszisztika szolgálatában. Bebesi György 60 éves.** Szerk.: *Bene Krisztián – Huszár Mihály – Kolontári Attila.* PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, Pécs, 2018.